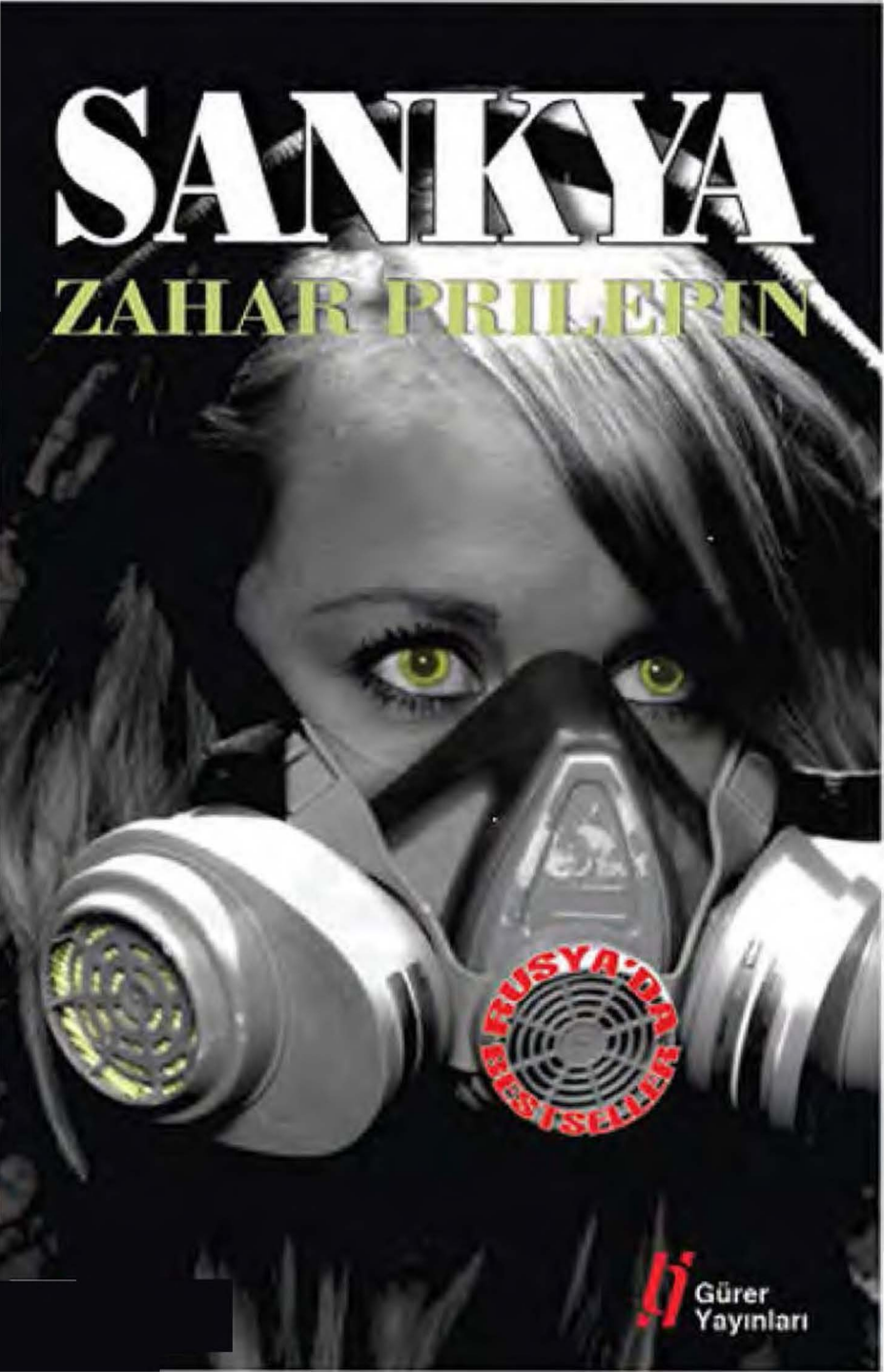
SANKYA

ZAHAR PRILEPIN

Gürer Yayınları

Gürer
Yayınları

Gürer Yayınları: 77

SANKYA
Çeviriye temel alınan baskı:
İzdatelstvo AST Astrel, 2012 Moskova.

KAPAK TASARIMI / YAYINA HAZIRLAYAN:
Sadettin Ateş

ISBN: 978-605-5785-59-8

1. basım: 2014

Sertifika No: 12251

©Yayınevi ve yazardan yazılı izin almadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Gürer Yayıncılık ve Pazarlama Tic. Ltd. Şti
Prof. Nurettin Mazhar Öktel Sokak, No: 9, Kat: 2, 34381
Şişli, İstanbul
Tel: + 90 212 224 16 33 - 35 / Faks: + 90 212 224 92 26
e-posta: info@gureryayincilik.com
www.gureryayinlari.com

Baskı ve cilt:
Özkaracan Matbaacılık

Zahar Prilepin

SANKYA

1. BÖLÜM

Onları platforma bırakmadılar.

Saşa[1], aşağıya doğru bakıyordu. Kızıl bayraklar, kırmızı desenler, kurşuni renkli armiyaklar[2] gözlerini yormuştu. Kızıl renk, yanı başında belirip kayboluyor, ara sıra küflü kumaş kokusu estirerek yüzlere yansıyordu.

Bariyerin arkasındaki her şey kurşuniydi. Uzun coplarını uyuşuk ellerle sıkan, hepsi birbirinin kopyası, toz toprak içindeki, kısa boylu zorunlu askerler[3]... Asık çehreleri öfkeden morarmış polisler... Kalabalığa meydan okuyarak bakan cesur bir muvazzaf subay...

Subay, küstah ellerini, gösteri yapanları yasa ve düzeni koruyanlardan ve şehrin tamamından ayıran bariyerin üst kol demiri üzerine koymuştu.

Posbıyıklı birkaç yarbayın, denizci ceketleri altındaki iri göbekleri kendini belli ediyordu. Buralarda muhakkak daha saygın ve işini bilen bir albay olmalıydı.

Saşa, her zaman yaptığı gibi, muhalefetin düzenlediği mitingten sorumlu baş yöneticinin hangisi olduğunu anlamaya çalışıyordu. Bazen, besili yarbayları telaş içinde oraya buraya koşturan, avurtları çökmüş, kuru bir al-

---

1 Saşa (Sanka, Sanya, San veya büyükanne ile büyükbabanın köylü ağzıyla Sankya) Aleksandr'ın kısa söylenişi.

2 Kaba kumaştan yapılmış köylü kaftanı.

3 Sıroçnikler.

baya rastlardı. Bazen o da yarbaylar gibi çıkardı ama daha gösterişli, daha şişman ve daha düzgün dişleriyle durmadan sırıtan hareketli, canlı biri olarak... Bir de mantar gibi, ufak tefek ve polis saflarında hızla hareket ederek gezip duran üçüncü bir tip görünürdü.

Saşa, hâlâ albay yıldızlı birini görememişti.

Bariyerin az ötesinde arabalar çalışıyor, siren sesleri duyuluyordu. Metronun ağır kapıları sürekli sallanıyor, kire pasa bulanmış evsiz barksız insanlar, ağızlarının kırık olup olmadığını ustalıkla kontrol ederek şişe topluyorlardı. Kafkasyalı biri, polislerin arkasında mitingi izlerken limonata içiyordu. Bir ara Saşa ile gözgöze geldiler. Kafkasyalı döndü, çekip gitti.

Saşa, bariyerin hemen arkasında duran keskin dişli yırtıcı hayvan amblemleriyle süslenmiş otobüsleri fark etti. Pencereleri kepenkli, bazıları perdelerle örtülü araçlarda birileri vardı. Sert yumruklarına hapsettikleri kısa coplarıyla, birilerini yere devirip adamakıllı dövmek için fırsat kolluyorlardı.

Akşamdan kalma, davul gibi şişmiş, ateş saçan gözlerle Venka, "görüyorsun, değil mi?" dedi Saşa'ya.

Saşa başıyla doğruladı. Mitinge özel kuvvet yollanmayacağı umudu boşa çıkmıştı sonunda. Venka, araçlardan yüzleri kamuflajlı miğferli iblisler yerine, balonlar içinde palyaçolar çıkacakmış gibi gülümsedi.

Saşa, bariyerin arkasına itilmiş kalabalığa doğru amaçsızca ilerledi:

"Vebalılar gibi toplamışlar..."

Bariyerler, düzgün aralıklarla yetkili asker ya da polislerin sıralandığı iki metrelik bölümlerden oluşuyordu. Venka da Saşa'yı izledi. Onların grubu, meydanın karşı tarafındaydı ve artık genç kızlarla oğlanları sıraya diz-

mekte olan Yana'nın sesi net olarak duyulabiliyordu.

Saşa'nın gözüne, gençlerden çoğunun, mutsuz ve zavallı görünümü takıldı. Hemen hepsi dalgın, asabi ve yaşlarının çok üzerindeydiler.

Tavırlarında, son güçleriyle buraya gelmiş, burada ölmek istiyorlarmış gibi bir hal vardı. Bağırlarına basarak taşıdıkları posterlerde önderlerinin resmi basılıydı. Önder, orada toplanmış olanların çoğundan daha genç duruyordu. Saşa'nın harfleri öğrendiği günden beri tanıdığı Lenin'in hafifçe gülümseyen büyütülmüş portresi görünüp görünüp kayboluyordu. Titreyen güçsüz eller üzerinde, İlyiç'in halefinin sakin çehresi yükseliyordu; siperlikli şapkası ve general üniformasıyla...

Onlara, gri kâğıda basılmış ince gazeteler teklif edilmişti. Saşa kabul etmemiş, Venka ise alayla terslemişti.

Bütün bu olup bitenler insanda acı ve keder karışımı bir duygu uyandırıyordu. Bu ümitsiz buluşmaların, lanet yönetimin gidişini hızlandıracağına açıklanamaz bir şekilde inanmış binlerce insan, yılda iki-üç kez bu meydanda toplanıyordu. Göstericiler, burjuva reformundan[4] sonra geçen yıllarda giderek yaşlanmışlardı ve artık kimseye korku salmıyorlardı.

Kızıl bayraklarla yaşlı insanların arasında ne işleri olduğunun farkında olmayan öfkeli gençler kalabalığını ilk kez bu meydana toplayan, dört yıl önce subaylıktan ayrılmış, tuhaf olmasına tuhaf ama filozof, bilge ve kendine özgü bir kişiliğe sahip Kostenko'ydu. Birkaç yıl geçtikten sonra çocuklar büyümüşler, hadlerini aşan eylemler ve gürültülü kavgalarla ün salmışlardı.

---

[4] Ağustos 1991 darbe teşebbüsünün Boris Yeltsin önderliğinde önlenmesiyle başlayan süreç.

Kostenko'nun partisinin gençliği o kadar karışık fikirlere sahipti ki, taşkınlıkları önlemek amacıyla, bugünkü mitinge demir bariyer koyma karan alınmıştı.

Gücü kuvveti yerinde yaşlı aydınlar, Saşa ile Venya'yı bazen ilgi ve umutla, bazen de kuşkulu bakışlarla süzüyorlardı. Yurtsever parlamento grubundan bir milletvekili vakarla kürsüde duruyor, ara sıra yerinde sayar gibi bacaklarını hareket ettiriyordu. Bu partili, uzaktan bile fark edilen besili, pembe-parlak yüzüyle, sırada duran sarı benizli, telaşlı topluluktan ayırdediliyordu. Pahalı kumaştan siyah bir palto giymiş, kuzu postu şapkasını çıkarmıştı; halkın önünde başı açık duruyordu. Arkasına doluşmuş yardakçılardan biri şapkayı tutmaktaydı. Platformun altında, hiç kimseyi hiç bir eyleme ikna edemeyecek cinsten saçma sloganlar asılıydı.

Saşa, bunları okudukça yüzünü buruşturuyordu.

Vakit darlığı gerekçesiyle konuşmalara izin verilmedi, nazik bir şekilde platform merdivenlerinin boşaltılması istendi. Sondan bir önceki basamakta durmakta olan Saşa, aşağıdan yukarıya doğru organizatöre baktı. Görevli, olağanüstü çaba gösteriyordu:

"Haydi çocuklar, haydi; başka sefere.."

Saşa, tam aşağı inerken, güçlü bir bas ses duydu:

"Kostenko ne yapıyor?"

Az önceki milletvekilydi bu... Saşa'nın kolundaki saldırgan amblemli kırmızı bandı fark etmişti. Soru, Saşa'dan kurtulup rahatlamış olan organizatöreydi.

"İçeride" yanıtı geldi; yumuşak, aşağılayıcı tonda...

Vekil, daha öfkeli bas bir tonla "içerde olduğunu biliyorum" diye kükreyince o sesten de eser kalmadı. "15 sene yer diyorlar" diye karşılık verdi organizatör, telaşlı ve ciddi. Sesinde Kostenko'ya acıyan bir ifade vardı.

Saşa, konuşmalar bitene kadar merdivende hareketsiz kaldı. Fakat, hemen altındaki basamakta, platforma çıkmak isteyen yaşlı bir kadın onu bekliyordu.

"Eee, inecek misin, inmeyecek misin?" diye asık suratla sordu kadın.

Saşa, merdivenden asfalta atladı. "Aşağıda bağırın" diye söylendi kadın, Saşa'nın ardından; "kürsüde konuşacak kadar büyümediniz henüz..."

Venka durumu anlamıştı ama bir şey sormadı. Onların kürsüye çıkmasına izin verip vermemeleri, umurunda bile değildi. Ceplerinde onlarca fişek vardı. Arada teker teker çıkarıyor, ne olduklarını anlamak ister gibi gözünün önünde evirip çeviriyordu.

Saşa'ya "sigaran var mı?" diye sordu.

"Sana söyledim ya..."

"Öyle mi?" Venya, unutmuş gibi gülümsedi:

"Ne söylemiştin?"

Kalabalıktan ayrılarak yine kendi grup saflarına döndüler. Kapüşonu, kol kenarları kürklü kısa zarif ceketi ve simsiyah saçlarıyla komutlar vererek boydan boya safları dolaştı Yana; aşağıya doğru genişleyen mavi bluciniyle harika görünüyordu. Saşa, onun Kostenko'nun sevgilisi olduğunu biliyordu.

Evet, Kostenko tutuklu olarak sorgulamaya alınmıştı. Topu topu birkaç otomatik silah satın almaktan yargılanıyordu. Avanesi, yoldaşları, başlarındaki siyah bantları, terli alınları ve vahşi bakışlarıyla öfkeli saflar oluşturmuşlardı. Bunlar, ülkenin dört bir yanından toplanan, doğuştan alınmış bir işaret, emir gibi meçhul bir itkinin birleştirdiği anlaşılması güç, tuhaf gençlerdi.

Kostenko'nun yokluğunda partiyi idare eden Matvey buralarda bir yerdeydi. Ancak bugün gruba katıl-

mamıştı, olayı dışarıdan izliyordu. Yana, elindeki megafonu dudaklarına götürerek kolunu salladı. Fakat sesi, kopan çığlıklara karışıp kayboldu; geriye kalan, ilk çıkan hırıltılı sesli harften ibaretti. Saşa, kendine yer bulamamış, hâlâ grubun yanında duruyordu. Genç sesiyle bağırmaya hazırdı artık. Göz ucuyla, ürküp asfalttan havalanan güvercinlere, yerinde duramayan sinirli subaya, uyuşuk elleriyle coplarını çekmeye hazır zorunlu askerlere baktı. 700 kişiydiler. Herkesle birlikle "devrim" diye bağırıyordu. Gözler, bunun için gerekli boşlukla doluydu; geçen yüzyıldaki saldırıdan önceki gibi...

* * *

"Tişin, buraya gel..."

El sallayarak çağırıyorlardı onu.

Yerinden kalkıp ilk sıranın en soluna, Venya'nın yanına geçti. Daha dün, fazla kaynamış pelmene[5] benzeyen mahmur gözleri şimdi kızgın tavada pişmiş gibi kıpkırmızıydı. Venya gülüyordu: "Git oradan, moruk!"

Saşa, saflarda bir an sessizlik olduğunda, gruba yakın bir yerde duran ihtiyar kadının, hep aynı nakaratla tekrarladığı sesi duyuyordu:

"Sizi ahmaklar, provokatörler!.. Kostenko'nuz ün kazanmak için hapse girdi. Sizi Yahudiler getirmiş."

Siyah saçlı, aydınlık ve açık yüzlü Yana, hiç umursamadan ihtiyar kadının yanından geçti.

"Deccal!" diyerek ona doğru bağırdı kadın. Yana, kayıtsızca yoluna devam ederken, ihtiyar bu kez keskin gözleriyle Saşa'yı buldu. Ona haykırdı:

"Yahudiler getirmiş sizi!" diye bir daha tekrarladı. "Alın size bir Yahudi! Hem Yahudi, hem de SS[6]."Arka-

---

5 Mantıya benzeyen hamur işi.

6 "Soyuz Sozidayuşçih / Yaratıcılar ittifakı" adlı rejim karşıtı grup.

dakiler Saşa'yı hafifçe dürtüklediler, grup ilerliyordu.

Telsiz konuşmaları ve diğer protestocu seslerini bastıran "Devv-riim!" nidaları, meydanı yıkıyordu.

"Yaratıcılar Birliği, çocuklar..." diye uyardı biri; "buraya bağırmaya gelmediniz. Lütfen edepli davranın."

Grup, kırmızı-siyahlı sancaklarını sağa sola sallayarak platformun önünden bariyerlere doğru telaşla ilerlemeye başladı. Kulakları yakıcı bir acıyla dolduran, dinmeyen bir velveleydi bu...

"Başkanıı!.." diye çınlayan bir sesle haykırdı Jana.

"Volga'nın sularında boğun!.."

Yedi yüz ağız hep birden bunu tekrarladı.

"Valiyiii!"

"Volga'da boğun!.."

Konuşanlardan biri çaresizce bağırdı:

"Beyler, birileri bir şeyler yapsın!"

Eğer hemen ardından boğuk bir sesle ve dişleri donana kadar "iktidara lanet olsun!" diye bağırmasaydı adam, bu "bay" sözcüğü Saşa'yı güldürebilirdi.

Haykırıştan çevredeki her şey nasibini aldı. Çığlıklardan metronun kapıları sallandı, gri bahriye ceketliler bu velvele ritmiyle birlikte koşturup durdular, telsizler cızırdadı, arabalar alarma geçti.

"Aşk ve Savaş!.. Aşk ve Savaş!.."

"Aşk ve Aşk" olarak değiştirdi sloganı Saşa, kapüşonu düşmüş ön safta eylem yapan Yana'yı görünce...

Öylesine aklına geliveren "ne güzel kokuyor bu başlığın içi; onun başıyla" düşüncesini hemen unuttu. "Tula kurabiyesi gibi mi?" Bu da nereden çıkmıştı. Saşa, ne düşündüğünü ve nedenini çözemedi.

Platformdan koşup gelen bir kadın, Yana'yı kolundan çekiştirerek, "mitingi bozuyorsunuz!" diye bağırdı.

Çocukların gözlerinin içine bakarak, "toplanın, saf tutun!" komutu verdi ve ekledi: "Kendinize Yaratıcı Birlik diyorsunuz ama siz düzensizlik yaratıyorsunuz?!.."

Megafonu ağzından hızla çekerek sordu Jana: "Buraya miting yapmaya mı geldin, yoksa ahıra mı ?"

"Mitingini kendin yap. Biz gidiyoruz şimdi."

Bariyerin yanında duruyorlardı. Saşa, kurnaz bakışlı polislerin ve telsize bir şeyler bağıran subayın farkındaydı. "Tamam" diyordu yüksek sesle. "Özel Kuvvetler harekete geçsin. Bu pislik SS'ler bu yana yöneldiler."

"Ne manyak olduğumuzu göstereceğiz." Sıradakiler ayaklarını yere vurup sancakları dalgalandırarak şevkle, uyum içinde ve hep bir ağızdan bağırmaya başladılar.

Venka saflara döndü, milislere ve bariyere arkasını verip sonraki sıraya çabucak kestane fişekleri dağıttı:

"Ateşleyin!.."

Platform susmuş, hepsi yüksek sesle bağıran gruba bakıyordu. Saşa, ne olup bittiğini anlamayan polislerden birinin geri dönüp sokağın öbür tarafına kaçtığını gördü, şapkası yerlerde yuvarlanıyordu.

İsterik çığlıklarla "Dev-rim!" sesleri yankılanıyordu; saftakiler de aynı tempoda spor ayakkabılarını ve paramparça olmuş çizmelerini yere vuruyorlardı.

Grubun üzerinde bir kaç aydınlatma fişeği patladı.

Saşa, sonunda bariyere ulaştı, asılıp kendine doğru çekti. Diğer tarafta, afallamış polisler de bariyere yapışmıştı. Onların arkasından bir subay, Saşa'nın başına vurmaya çalışarak copunu salladı. Saşa, bariyeri ara sıra bırakıp sonra ona sıcak bir şeymiş gibi yeniden, dikkatle yapışarak darbelerden korunmaya çalışıyordu.

Subay copu öteki eline aldı ve çevik bir hareketle Venka'ya yandan bir darbe vurdu. Yanakta birden ha-

tını sayılır kıpkırmızı bir yara oluşmuştu.

"Bayrağı!..."

Venya, yüzünün tek tarafında beliren şeytanca bir gülümsemeyle arkaya dönmüş bağırıyordu:

"Bayrak direğini yollayın buraya..."

Direği verdiler. Venya bir hamlede kumaşı kopardı ve bayrak direğini kaldırıp subaya doğru salladı.

Şapka, o sırada kendini kaptırmış, lastik copuyla birinin yüzüne vuran subayın ensesine doğru kaydı. Alnının ortasından oluk gibi akmaya başlayan kan, burun kökünden kaşlarına, yanaklarına, göz çukurlarına yayıldı. Subay, şaşkın gözlerini döndürmüş, sanki yarasını görmek istermiş gibi yukarıya bakıyordu.

Saşa'nın omzuna mızrak gibi bir sancak daha düştü. Bayrağı aşağıya sarkmıştı. Göz ucuyla, polislere ve bariyeri tutan askerlere doğru çevrilmiş öteki bayrakları gördü. Birara arkadan öyle bir bastırdılar ki, az daha yere devriliyordu. Düşerken elleriyle, zorunlu askerin göğsüne yapışmıştı. O da copunu yukarıya kaldırmış, fakat mesafe dar olduğundan ya da vurmaya çekindiğinden, korkuyla gözlerini kırpıştırıyordu.

Saşa, ayakta kalmayı başarmıştı. Zorunlu askeri itti, artık arkasında kimse kalmamış olan bariyerin bir bölümüne yapışarak, onu başının üstünde yukarı kaldırdı. Devamlı çığlıklar atan kalabalık, kafesinden kurtulmuştu. Polisler kararsızlık içinde koşanlara bakarak geri çekilmeye başladılar. Başından yaralanmış bir subayın, polis arabasına götürüldüğünü gördü Saşa...

Platformdan biri, "size yalvarıyorum arkadaşlar, çocuklar!.." diye bağırırken, kamuflajlı, iri-yarı, çevik kuvvetler baskına hazırdılar.

"Üç kişiler..." dedi Saşa.

Keskin gözleri, farketmişti askerleri; "şimdilik üç kişiler." Bariyerin bir parçasını kaslarının tüm gücüyle kaldırıp üzerlerine fırlattı, demir yığını asfaltta gümbürdedi. Hafiften tırsan komandolar küfürler yağdırıyorlardı. Harekete geçtiklerini görünce bir demir parçası daha aldı eline.

Komandolardan biri, siper ettiği terk edilmiş bariyerin çöken demiri altında kalmıştı. Diğer ikisi onu kurtarmaya çalışıyordu.

Platformdan anons sürüyordu:

"Sakin olalım. Mitinge devam ediyoruz."

Gençler ansızın ileri fırladılar. Sevinç çığlıkları atan kalabalığın kente girmesine engel olamayan güvenlik güçleri, şeref kıtası gibi çaresizlik içinde dikiliyordu. Polis takibinden kurtulanlar, meydandan yayalara açılan sokağa doğru yürüyorlardı. Fakat karşılarına, yol kenarına konuşlanmış taksi durağı ve çiçek tezgâhları çıktı.

Satıcılar çiçeklerini kucaklayıp kaçıştılar. Önüne ardına bakmadan koşanlar, gül, lale, karanfil dolu vazoları, sepetleri devirdiler. Saşa, pasaja doğru ilerlerken caddenin kızıl, sarı, pembe ve mora boyandığını gördü; ayaklar altında ezilen bitkilerin hışırtısını duydu. Kargaşaya tezat, pek hoş bir görüntüydü bu...

Hâlâ, tezgâhın üzerinde kalmış üç-dört demet çiçeği kaptı. Yaptığının gereksizliğini bile bile, bir müddet onlarla koşmaya devam etti. Durağın yanından koşarak geçerken, korkudan hızla gaza yüklenen bir taksi şoförünün, binmeye fırsat bulamayıp kapıya yapışmış çığlık çığlığa bağıran kadını metrelerce sürüklediğini gördü. Öteki şoförler de, ikaz lambalarını yakmış, telaşla çevreden uzaklaşıyorlardı.

Saşa, elindeki çiçekleri, kucağından eksik olmayan

bebeğiyle kaldırımda oturan Tmutarakan[7] dilencisine serperken, az kalsın bir şeyler arıyormuş gibi vitrinin yanında dikilen Venya'yı yere yıkacaktı.

Venya, çöp kutusunu fark etti. Az sonra o kutu bir anda vitrin camında patladı ve bir şangırtı koptu.

Pazar sabahıydı ve henüz ortalıkta pek insan görünmüyordu. Tek tük geçenler de arkalarına bile bakmadan alelacele uzaklaşıyorlardı oradan. Mavi pardösülü bir adam, koşarak dükkândan çıkıp, korku içinde yukarı doğru yürümeye başladı. Biraz sonra siyah parkalı bir güvenlik görevlisi belirdi; cep telefonunda yüksek sesle bir şeyler konuşarak ortadan kayboldu.

Sokağın karşı tarafında kırmızı renkli yabancı marka bir araba vardı. Yaya haklarına aldırmadan buraya park etmişti ve uzun zamandır alarm sesi çıkarıyordu. Büyük olasılıkla bu yüzden öfkeli kalabalığın hışmına uğradı. Birkaç delikanlı, onu inanılmaz bir kolaylıkla yana yıktı, sonra baş aşağı etti.

Caddenin yukarısında birkaç araç daha vardı. Çok geçmeden kızlı-erkekli bir grup, vahşice, hayvanca ama sessiz bir sevinçle arabaların üzerine atladılar. Issız sokaklarda, etrafı kırıp dökmek, tuz-buz etmek için bir şeyler arayarak yürüyorlardı ama işlerini bağırıp çağırmadan, gaddarca ve hayli sakin şekilde yapıyorlardı.

Birkaç oyun makinesi, tüyler ürpertici bir metal tangırtısı çıkararak asfalta devrildi. Bazıları da kır kahvesinin çevre duvarlarını sarsıp, yıkmaya girişti. Siyah renkli güzel zincirleri sökünce, duvar kafeteryanın ışıl ışıl parlayan rengârenk pencerelerine dayandı.

Biri, kafeteryadan perdeyle birlikte alınmış güneş

---

[7] Taşralı... Günümüz Rusça'sındaki karşılığı: Taman.

likten bir parça kesmiş, yaralı eline sarıyordu.

İnanılmaz uzun boyu, beyaz takım elbisesi ve vampir kulaklarına uygun sivri burunlu beyaz çizmeleriyle şaşırtıcı bir tip olan Kostya Soloviy, koca siyah zinciri kavramış, ustaca sallayarak önüne çıkan fenerleri yerle bir etmeye başlamıştı. Kimse ona yaklaşmıyordu. Zincir güzel, ağır daireler çiziyordu. Çevrenin berbat gürültüsü olmasa, belki de o dairesel hareketlerinden çıkan sessiz uğultuyu duymak mümkün olurdu.

Mağazanın vitrininde, kısa etekli, parlak bluzlu güzel kadınları simgeleyen küçük başlı, ince kollu mankenler vardı. Vitrini tuzla buz ettikten sonra onları da parçaladılar. Asfalta saçılan kolsuz, başsız gövdeler, arkadan koşup gelenlerin ayaklarına dolanıyordu.

Anlaşılan polis, her şeye rağmen "Birlik" kolunun bir kısmının yolunu kesip barikatın gerisinde tutmayı başarmıştı. Saşa, çocukların topu topu iki yüz kişi kaldığını fark etti. Birçoğu, şenliğin uzun zaman devam etmeyeceğini anlayarak, çoktan alanı terk etmişti.

"Aynasızlar" nidaları yükseliyordu bir yerden, bir grup ise çöp kutularını devirip tezgâhları dağıtarak caddenin yukarı kısmına geçmişti. Kırılan camların sesi duyuluyordu sürekli. Birbirine karışmış, iyice ezilmiş çiçekler, kent sabahına olağandışı bir aydınlık saçmıştı.

Kameralarıyla oraya, buraya koşuşanlar gazeteciler, olan-bitene sevinmiş görünüyorlardı.

Mikrofonlu bir adam:

"Buraya, çabuk!.." diye teknisyene yükleniyordu.

Saşa, parçalama, kırıp-dökme isteği dışındaki duyguları içinden atarak, salim kafayla yapıyordu işini. Oyun makinesinin parçalanıp, tuz buz olmuş camından yola saçılmış, ödül olarak verilen peluş oyuncaklar

gördü; hele şu pembe-sarılar acınacak haldeydi.

Nereden çıktıysa, emeklilik yaşına gelmiş, kısa boylu bir binbaşı, çocuklara doğru koşmaya başlamıştı.

"Duruuun!" diye bağırıyordu.

Bu bağırışta, kendisine bile korkunç gelen ve birinin duymasını istemeyeceği bir nida vardı. Venya, hiç beklemeden ona doğru koşup havaya sıçrayarak adamın göğsüne şiddetli bir tekme attı. Binbaşı, kolları açılmış halde boylu boyunca yere devrildi.

Saşa, adamın kalkmasına yardım etme, hatta özür dileme arzusunu yenmeye çalışarak, yanı başında durdu. Binbaşı can havliyle, çıkarmak için değil, kaybetmekten korkar gibi tabancasının kılıfına yapıştı. Bu arada, Şasa'ya yakası açılmadık küfürler ediyordu.

Şaşa, ona yardım etmekten vazgeçti, hatta az ötede duran şapkasının üzerinde bir güzel tepindi.

Kıç üstü oturmuş "ne yapıyorsun sen?" diye bağırıyordu binbaşı. Şapşal bir görünüşü vardı. Kaldırımda oturan şapkasız haliyle, daha da yaşlanmış görünüyordu.

"Bütün bu olanların suçlusu sizsiniz!" dedi acımasızca Saşa. Tam daha ileriye koşmak için dönmüştü ki, aksi yöne çeken Venya, onu engelledi.

"Orada kozmonotlar var. Haydi, bir yer bulalım..."

Özel Tim komandolarına, başlarına geçirdikleri o kocaman kasklar yüzünden "kozmonot" deniliyordu.

Dan Prirodı[8] yazısındaki üç R harfinin aşağı sarkan bacakları eksik tabelayla, zikzaklar oluşturarak kırılmış vitrinin önünden koşarak, sidik kokan küçük bir avluya daldılar, ancak burada çıkmaza düşmüşlerdi."

"Kahretsin, bu bölgeyi tanımıyorum!" dedi Venya,

---

8 Doğanın Armağanları.

gülerek... Aralık vermeden, aynı neşeyle ekledi:

"Bu kozmonotlar oradakileri adamakıllı ıslatıyor. Ezip geçiyor alçaklar. Yan sokakta etrafı sardılar, şimdi aynasızlara doğru sıkıştırıyorlar bizi..."

Saşa, bir çıkış yolu bulma umuduyla duvarı inceliyordu. "Merdiveeen..." diye bağırdı birden.

Yangın merdiveni dört katlı binaya çıkıyordu da ilk basamak ulaşılamayacak kadar yüksekteydi.

"Haydi, omzuma çık" önerisinde bulundu Venya.

Saşa gülümseyerek, hatta duygulanarak baktı ona; "haydi gel omzuna çıkayım" demediği için...

"Sen de burada kum eşelemeye başlarsın" diye karşılık verdi Saşa. Kız da saf saf sırıtarak, "evet, hortum kılığına girerim" dedi. Bu arada bir şey fark ederek gülmeyi kesmişti birden: "Hey bak, orada bir teyze var! "

Birinci katın penceresine yaklaşıp cama vurmaya başladı Venya:

"Teyze gitme!.."

Kadın pencereye geri döndü. Başını "ne var?" anlamında sallıyordu.

"Oradalar... Bize yetişecekler, yakalayıp dövecekler... Pencereyi aç... Bizi yakalayacaklar!.."

Venya, teyzeyi inandırmaya gayret ederek çılgınca el-kol hareketleri yapıyordu. Yalnız hangi rolü oynayacağına tam karar verememişti henüz: "Teyzeciğim, ne olur acı bize!" diye yalvararak zavallı ağlamaklı alık genci mi, yoksa "başım dertte!" görünümlü, kanunla problemli ciddi tipi mi? Taktığı iki maske de henüz penceredeki kadını inandırmaya yetmiyordu.

Venya, "lanet olsun, nasıl bir ihtiyarsa bu böyle. Yaşlı kadınlar şefkatli olur benim bildiğim" diye veryansın ederken, kadın hiç cevap vermeden perdeyi

çekti. Fakat pencereden ayrılmadı. Bedeninin, can sıkıcı karartısı hissediliyordu.

"Kadının evinde kesinlikle sokağa bakan başka pencereler vardır" diye lafı ağzından aldı Saşa. Olmadık işler çevirdiğimizi gördüyse, izin vermez tabii ki..."

Venya, onu dinledikten sonra, "en çok iki dakikamız var" diye ekledi; "dalganı geç, Sanek!.."

"Dalganı geç..." onun bir çok anlama gelen, en sevdiği sözcüktü. Bu kez, "şimdi sana bir sürprizim var" manasını taşıyordu.

"Önümüzde kırmızı şortlu biri koşuyordu; atletti. Evet, pazar koşusuydu bu... Önce özel kuvvetlere doğru koştu. Ah, adamı vurup indirdiler aşağı. Geri zekâlı, adi herifler. Sıhhatine kavuşturdular adamı!.."

Ayak sesleri duyuldu. Venya, yüzündeki tebessümle donup kaldı. Saşa, nedense oturmak, hatta yatmak istedi. Kuzeyin bir yerinden gelen genç Lyoşa Rogov koşarak avluya girdi. Yeni tanışmışlardı ama Saşa, onun vakur ve samimi sakinliğinden Lyoşka olduğunu fark etti.

"Burada ne yapıyorsunuz?"

Yumuşak tonlu soruya "aynasızlar orada mı?" sorusuyla karşılık verdi Saşa...

"Arada yüz metre kadar var. Burası çıkmaz sokak mı? Yan taraf açık avlu sanırım; dün buralarda gezinmiştim."

Sokak bütün kargaşa ve yenilgisiyle yine gözler önüne serilmişti. Venya sevinçle bağırdı: "Yaktılar arabayı."

Havada köpek havlaması, siren ve düdük sesinden oluşan kargaşa kol geziyordu. Saşa, sokağın yetmiş metre kadar aşağısında iki devrilmiş araba gördü. İçlerinden biri gerçekten yanıyor, kimse yanına yaklaşmıyordu. Anlaşılan patlama korkusundan polis de tırsmıştı. İkincisi ise, tepetaklak olmuş halde çocukların on

metre ilerisinde duruyordu.

Yüzü kir pas içinde ve ıslak, dudakları yanak içi gibi olmuş alkolik bir kadın, onun yanında, gittikçe zayıflayan alarm sinyalinin eşliğinde dans ediyordu. Yaşlı kadın, dişsiz ağzını açarak gülümsedi.

Biraz ileride elinde her nedense anahtarlar tutan, evrak çantalı bir genç duruyordu.

"Bu onun arabası olmalı" diye içinden geçirdi Saşa.

Venya bir an durakladı; "bakar mısın, hemşerim" diye seslendi sinirden yüzü çarpılmış adama...

Adam başını çevirip baktı.

"Alarmı kapat, kafa ütülüyor!" dedi gülerek Venya; bu arada kumanda düğmesine basar gibi yaparak, nasıl kapatacağını gösterdi.

Hızla avluya daldılar. Kanepelerin üzerinden atlayıp, çocuk parkının kameriyeleri ve kaydırakları arasından geçtiler. Saşa, uçar gibi kaçarken salıncağın paslı iskeletine dokundu; birkaç saniye boyunca onun düzenli gıcırdamasını dinledi. Üç polis, "durun" uyarısı yaparak, sağlam adımlarla çocukların arkasından koşuyordu. En öndeki, bağırtıya başını çeviren Saşa'yı görünce, güçlükle zaptettiği kurt köpeğini dizginlemeye çalıştı.

Saşa, "Köpeği salar mı acaba?" diye geçirdi içinden. Arkasına hiç bakmamaya karar verdi.

Gençler, çarşı avlusundan koşarak tramvay durağına çıktılar. Ortalıkta neredeyse kimsecikler yoktu, oysa kalabalığa karışıp kaybolmak istemişlerdi. Tramvay duraktan hareket etmişti. Arkasından 30 metre kadar koşup, koca demir gövdeye yetiştiler.

İlk binen Venya oldu. Aynadan kaşlarını çatmış, arkayı gözleyen vatmana elini kolunu sallayarak, olmadık sözlerle bağırıp, delice işaretler yapıyordu, neşe içinde...

Tramvay durdu, orta kapı açıldı. Gençler tramvaya daldılar. Lyoşa Rogov, hemen sürücü kabinine koştu. Saşa, onun bir şeyler diyerek, vatmanın cebine para sıkıştırdığını, özür dileyip kapıyı kapattığını fark etti. Tramvay yeniden hareket etti.

Polisler avludan çıktılar, kaçakların nereye gittiğini hemen anladıkları hallerinden belliydi.

Venya, tramvay kalkar kalmaz öfkeyle onlara iki elinin dikilmiş orta parmağını gösterdi. Bu sırada ön kapı açıldı, içeriye beş altı komando girdi. Venya, acil çıkış düğmesine bastı. Kapı, yatağında yavaşça ve isteksizce açılırken "çam yarmaları" oraya varmışlardı bile...

İlk olarak Venya'nın kafasını pervaza yapıştırdılar.

Saşa, hemen elleriyle başını örterek hızla kendini sokağa attı ama kısa sürede yakalandı. Komandolar, onun başını da tramvaya vurdular; gözü şişti, kızardı. Daha beteri de olabilirdi. Sonra diğer gençleri buldular. Ellerini enselerinde kavuşturup, alınlarını tramvayın demir döşemesine dayadılar. Hatta bacaklarını iyice açıp "gergin" pozisyona getirdiler. Bacaklarını açmayanların ayaklarına birkaç kez vurdular.

Özel kuvvet komandoları, elbette çok daha fazlasını istiyorlardı. Kıskıvrak yakaladıkları gençleri, paramparça etmek arzusuyla yanıp tutuşuyorlardı. Ancak yüzlerini tramvayın penceresine dayamış birkaç meraklı yolcu, avcıların omuz kaşımasını engelliyordu. Bu yüzden, coplarını sıkmış, asık suratla volta atıyorlardı.

Saşa, başını çevirince, Venya ile Rogov'un biraz ötede kendisi gibi yere yatırılmış olduğunu gördü.

Motor çalıştı, rayları kapatan PAZik[9] geriye çekildi.

---

9 PAZ markalı minibüs.

"Peki, nereye götürülecek bunlar?" diye soruyordu biri; "devrim yapacakmış piçler..."

"Ne istiyorsun, piç kurusu? Devrim mi istedin?" diye bağırdı Saşa'nın yanında duran... Ama sanki ona değil, Venya'ya bağırıyordu: "Yarım saat sonra kızıl renkli devrim kanı işemeye başlarsın!"

Bir darbe sesi daha duyuldu. Biri kendini tutamayıp, fazla ileri gitmişti... Saşa, başını Venya'dan yana çevirdi ve sanki arkasında sırf vurmak için hazır bekleyen biri varmış gibi, birden ensesine darbeyi yedi.

"Sana ellerini başına koy, kımıldama demedik mi?"

Polislerle bir de köpek gelmişti buraya. Yaklaştıkları, küfür seslerinin gitgide artmasından anlaşılıyordu. Havlamalara ve kargaşaya bakılırsa köpeği zor zaptediyorlardı. Saşa, tamamen gerilmiş halde, her an baldırından bir parça kopartılıp yenmesini bekliyordu.

Polislerden biri nefes nefese kalmıştı:

"Bu farelere ne olmuş böyle!" diye azarlamaya başladı; "sokağı baştan aşağı mahvetmişler; mağazaları, arabaları. Bu yaratıkları hemen şuracıkta kurşunlamalı!..."

Sonra "seni küçük yılan, ne yapıyorsun?" diyerek, başını tramvaya dayamış Venya'ya döndü. "Haa, sana soruyorum serseri!.. Ne yaptığını sanıyorsun sen?"

"Tramvayı tutuyorum" diye dayanılmayacak kadar küstah bir sesle karşılık verdi Venya.

Saşa, terli alnını tramvayın soğuk kızıl yüzüne dayamış gülüyordu. Polisin "Ahh, sen..." dediğini duyunca Venya'yı döveceklerini anlayarak gözlerini kısıp bekledi. Uzun, yılan gibi, cop pat diye arkadaşının sırtına indi. "Nasılmış?" dedi polis, derin bir nefes aldıktan sonra; "daha istiyor musun haa?.. Cevap ver, istiyor musun?"

"Eğlenmene bak" diye karşılık verdi Venya, ancak

ses tonu "evet, daha istiyorum"dan çok, "devam et, ileride vakti geldiğinde görüşeceğiz..." anlamı taşıyordu.

O sırada kamuflajlı şeytanlardan biri girdi araya:

"Polis amcanla nasıl konuşuyorsun sen?"

Ayağındaki kocaman, ağır postalıyla tırpan sallar gibi Venya'nın dizine vurdu. Çocuk, birden hırıltı sesi çıkararak yere devrildi. Sonra postalla yüzüne bastılar.

"Hey, ne yapacaksanız yapın artık!.." diye bağırdı Saşa, kendinden beklenmedik şekilde. Anlaşılan ona da sıra gelecekti ki, vatman kadın araya girdi:

"Baylar!.. Gençleri tramvaydan uzaklaştırın."

"Vagonda çocuklar var. Yolumuza devam etmeliyiz."

"Semeniç, onları götürecek miyiz, yoksa?" diye biri yeniden sordu.

"Hayır. Devriyeler onları toplama yerine götürür. Biz avluda biraz daha dolanalım."

Özel kuvvet ekibi bindi, Pazik hızla kalkıp uzaklaştı.

Venya'yı yakasından tutup kaldırdılar; Saşa ile Lyoşa'nın bir adım geri çekilmesini istediler.

"Bir adım daha..." Tramvay gıcırdadı ve hareket etti.

Biraz başı dönen Saşa, gözlerini kısarak göğe baktı.

Venya ve Lyoşka'ya arkadan kelepçe vurdular.

"Eller arkaya!" diye bağırdılar Saşa'ya.

Soğuk demir bileğine yapışmıştı.

Polislerin itip kakmaları ve küfürleri eşliğinde sokaktan aşağı yürüdüler. Köpek, arada bir isteksizce hırlıyordu. Venya, başını devamlı yukarıda tutuyor, ezilmiş burnundan akan kanı dindirmeye çalışarak ıslak, kısık sesle burnundan nefes alıyordu.

Saşa, kendisinin ve arkadaşlarının yaptıklarını inceledi ilgiyle; sokağı, hediye paketi gibi darmadağın etmişlerdi. Parçalanmış ve çiğnenmiş üç renkli birkaç

bayrak duruyordu asfaltın üzerinde. Yol, cam parçaları, yer yer çiçekler ve çöp kutularından saçılmış nesnelerle doluydu. Sanki caddeye, çer-çöp sağanağı yağmıştı. Barikat zincirine isabet etmiş iskemleler yerlerde sürünüyordu. Sokak fenerlerinin tümü zarar görmüştü.

Saşa, asfaltın üzerinde yırtılmış, bağları çözülmüş, kürk başlığı görünce: "Yana'yı yakalamışlar" diye düşündü hemen; "Yana'nın başlığı bu..."

Karşılarına arada bir yolcular çıkıyordu, kimisi ilgiyle, kimisi ise öfkeyle bakıyordu tutuklulara.

"Tutukladılar..." diye içinden geçirdi Saşa, alaylı bir gülümsemeyle ve düşüncesini şöyle tamamladı:

"Beni tutukladılar... hapse de atabilirler."

Yanan araba uzaktan görünüyordu. Etrafında itfaiyeciler koşturuyordu. Hortumlardan su fışkırıyor, arabadan yoğun bir duman çıkıyordu.

"Olamaz, bunu siz mi yaptınız, lanet olasılar?" dedi polislerden öfkesi hâlâ dinmemiş en göbekli olanı: "Ne olacak, sizin umurunuzda mı ki? Kırıp dökmekten başka ne yaparsınız ki?"

Ona karşılık vermekte kimse acele etmedi.

Soruları yanıtlamayı gereksiz bulan Lyoşa, sükunetle önüne bakıyordu. Saşa'daki sessizliğin nedeni, patlamış dudaktan akan kandı. Venya da aynı durumdaydı, üstelik bedavadan burnu kırılmıştı; alçak sesle sordu:

"Ne yapmışız?"

"İşte bunların hepsi sizin eseriniz değil mi?"

Bundan çok etkilenmiş gibi heyecanla, "peki, kim yaptı bunları?" diye tekrar sordu.

Tam burada Venya'ya bir kamera yaklaştı ama Polis küfrederek kameramanı kovdu.

"Buraya bak" diye durumdan faydalanmak istedi

Venya, "şu düğmelerimi aç, kan temizliyorum. Gençleri sindirmek için sizi kullanıyorlar. Burnum kırıldı. Sizden şikâyetçi olacağım."

Polislerden biri "senin şikâyetine tükürürüm ben, anladın mı?" diyerek hemen atıldı. "Sen yazmana bak, nasıl olsa şubede kıçına sokarım onu ben."

Venya homurdandı, kanlı bir tükürük attı ve sustu.

Yaratıcılar Birliği'nin ergenlik çağına henüz yeni girmiş çocuklarını kapılardan toplayıp götürüyorlardı; üçünü-dördünü, bazen onunu birden alıyorlardı. Yakalananların hepsi dayak yemişti, yüzleri kan revan içindeydi. Mosmor gözleri davul gibi şişti, burunları yamyassı, dudakları patlamıştı. Bedenleri çok kötü görünüyordu, elbiseleri ise parça parçaydı.

Beti benzi atmış, titreyen yanakları ve ensesinde pıhtılaşmış kirli kan lekesiyle, sendeleyerek ayakta durmaya çalışan 14 yaşlarında bir erkek çocuğu çok korkmuş görünüyordu. Kollarına girmişlerdi.

Saşa, ismen olmasa da, çoğunu şahsen tanıyordu.

Biri şaka yapmaya kalktı, ama polisler onu deli gibi azarlayarak, çenesini kapamasını tembih ettiler.

"Tutukluların" yakınında, 70-80 kişilik bir kalabalık toplanmıştı. Çoğunun elleri kelepçesizdi.

En yüksek rütbeli polis, nefes nefese:

"Kelepçeleri onlardan çıkarın" dedi arkadaşlarına.

"Niçin?" diye sordu polislerden biri.

"Öyle gerekiyor."

Arkadaşı, kafası karışmış gibi omuzlarını silkti, yaşlı polis de açıklamak zorunda kaldı:

"Özel kuvvetler onları dövdü, sonra da bizim şubeye bıraktılar. Bak bunun burnu kırılmış olabilir. Sonra hesabı bize çıkarırlar. Başımıza iş almaya gerek yok,

anlaşıldı mı? Meydana götürürüz, haydi güle güle."

Saşa, Lyoşka ve Venya'yı kelepçelerini çıkarmak üzere gruptan aldılar. Uzun süre anahtarlara ulaşmaya çalıştılar, bu arada da içlerinden küfür ediyorlardı.

Saşa, dudaklarını yalayıp duruyordu. Bir türlü dindiremediği kan, Venya'nın suratında kuruyup siyah bir kabuk haline gelmişti. Lyoşka, dikkatle arkaya baktı ve ayak hareketleriyle ellerini geri çekerek, açıkça kelepçeleri çıkarmalarına engel oldu.

"Sakin ol kahrolası!" diye bağırmaya başladılar ona.

Lyoşka olduğu yerde donup kalmıştı.

"İlerle! Haydi, yürü çabuk!.." diye bağırdılar.

Gençler, 40-50 metre ilerideki arkadaşlarına doğru ayaklarını yere vurarak hafif tempoyla koşmaya başladılar. Paltolu, şapkalı insanlar, etraflarını almışlardı.

"Topuklamak lazım" dedi Lyoşka alçak sesle. Kelepçelerini, kemerlerindeki gözlere takan "devriyelerden" yeni ayrılmışlardı.

"Deneriz," diye karşılık verdi Venya.

"Şimdi" dedi Venya, olması gerektiği gibi, hallettiler işi, tutuklulara doğru giderken yarı yolda ilk sokağa yavaş ve serbestçe dalıverdiler.

* * *

Saşa uzaklaşırken, sanki onu çok yükseklere çıkan bir salıncağa bindirmiş ve oradan yere bırakmışlar gibi hissetti. Önünde bir çimenlik belirip kayboldu. Az kalsın yere kapaklanacaktı. Mıcırdan avuçları acıyarak bir maymun gibi ellerini yere dayayıp ayağa kalktı. Nereden gelmişti bu mıcırlar buraya? Pencere, bir pencere daha... Evler sarsılmaya başlamıştı. Tekerlekli araba süren kadın, Venya'nın kurumuş kanlı yüzünden ürkmüştü. Köşeyi dönüş... Avludan uzaklaşan bir devriye

arabası... "Acaba fark ettiler mi, yoksa onları mı arıyorlar?" Kanepe nedense yola enine konulmuştu. Duvar... "Yapamayacağım, yüksek..."

"Gerçekten çok yüksek, nasıl da tırmanmışım?"

Her geçen saniye salıncağı hareket ettiren güç onu istediği yüksekliğe çıkaracak, sonra biri ensesinden yakalayıp geri çekecekti; öyle hissediyordu.

Saşa, sonunda duvardan atladı ve tepe taklak yere düştü. Sonra siyah, kurumuş kanlı yüzüyle Venya geldi, paldır küldür. Nasıl olduysa dört ayak üstüne kalmıştı. Bir tek Rogov yere oturduktan sonra hemen doğruldu. Venya da ayaklarıyla yerden kuvvet alıp fırladı.

Boğuk sesler çıkararak, nefes nefese koşuyorlardı. Yüzleri salya sümük içindeydi. Bitkin, sersemlemiş halde, bir evin girişine saklanana kadar koşup durdular. Dizlerini, ellerini yere koymuş, donuk gözler ve açılmış ağızlarıyla güçlükle nefes alarak bekliyorlardı. Eşikten biri girdi. Ağızlarından salyalar akıyordu, ama utanılacak bir şey yoktu...

* * *

"Çocuğum, sen Moskova'da mısın?" diyordu telefon ahizesindeki annesinin hüzünlü, umutsuz sesi.. Saşa o sesi duyunca yüzünü parçalamak geldi içinden.

"Evet" diye karşılık verdi, patlak dudağını yukarı kaldırarak. Evet sözcüğü "Ah"(vet) gibi çıkmıştı.

"Hepinizi polis arıyor" dedi annesi. Sesinde, Saşa'dan bütün bunların doğru olmadığını, kötü hiçbir şey yapmadığını söylemesini bekleyen bir hava vardı.

"Bu... saçmalık..." karşılığı verdi.

2. BÖLÜM

Saşa, Venya ve Lyoşka ile metronun önünde vedalaştı. Şüphe çeken davranışlardan uzak duracaklardı.

Moskova'dan, başkentten, elektriçkaların[10] kentinden ya da yoldaşlarının söylediği gibi, Köpekli Arabaların[11] Kenti'nden neredeyse 500 kilometre uzaktaydı yaşadığı kasaba. Vagonun bir köşesinde tek başına otururken kısa süre önce yaşanmış olayların ürpertisini hissetti içinde. İşte o zaman her şeyi kırıp döktükleri anların ruh haline bürünüyordu. Saşa, o ritme kulak verdi.

Hoşuna giden bir duyguydu bu...

Şehir, çelimsiz bir oyuncak gibiydi. Onu yakıp yıkmak, oyuncağı kırmak gibi akılsızca bir şeydi. İçindeki, yoğrulabilen bir boşluktu sadece. Bu yüzden de, çocuksu bir bayram algısı ve her şeyi olduğundan daha basit gösteren buruk bir zafer hissi doğuruyordu...

Biletçiler sökün etmişlerdi. Saşa, sahanlığa geçti. Kirli camın arkasından onların lacivert elbiselerini, asık suratlarını izledi. Tren istasyonda beklerken, dışarı çıkıp, hızla bilet kontrolü yapılan vagondan ötekine dolandı ve yine bir köşeye oturdu. Ara sıra patlak dudağı-

---

[10] Banliyo treni.

[11] Argoda banliyo treni.

nı emiyordu. Acısı azalmıştı. Kedi gibi iyileşiyordu.

Tren çok sessiz yol alıyordu. "Dışarıda kimsesizlik ve mutsuzluk kol geziyor" diye düşündü. Cama aksi düşmüştü; inatçı perçemli kısa saçlar, tıraşsız surat, koyu bir ten, erken kırışmış alın... Sıradan bir yüzdü bu.

Sonunda kasabasına vardı. İndikten sonra trenin kapıları, sanki bir apandisitmiş de kesip çıkarmışlar gibi, küt diye kapanıverdi arkasından...

Yolda, karşılaşacağı pusularla ilgili aptalca düşünceleri kafasından kovarak eve koştu. Bu tuzakları ülkenin her yerine kurarlardı zaten...

Kapı kilidi her zamanki yumuşak, şakırtılı sesini çıkararak açıldı. Annesi gece vardiyasında çalışıyordu, daire boştu. Saşa tanıdığı bir mujiğe telefon ederek kendisini köye götürmesini rica etti. Adam soğuk bir ifadeyle "bugün gideceğim" karşılığını verdi.

Annesine not bıraktı: "Her şey yolunda anneciğim."

* * *

Alışıldık sarsıntılarla köye doğru gidiyorlardı. Kopeyka[12] gürül gürül yol alıyordu. Ön camda o yılın bir ajandası asılıydı. Yol sorumluluğu bildirgesini gözden kaçırmak için oraya konulmuş olmalıydı. Köy yolunda bir çevirmeyle karşılaştılar. Polis, kopeykaya doğru biraz baktıktan sonra, asık yüzünü başka tarafa çevirdi.

Adam, yol boyunca suskun durup, garip sesler çıkartan motoru dinliyordu. Saşa'ya göre, bu seslerin pek anlamı yoktu, adama göreyse, farklı anlamları vardı.

Kontrol noktasını geçerken gerilen şoförün gözleri ağırlaşıyordu. Direksiyona sımsıkı sarılıp, ecinni gibi baktığı polisle göz göze gelmekten kaçınarak bakışları-

---

[12] Jiguli marka bir araba

nı yola çevirdi. Bir süre sonra rahatlamıştı, tabii Saşa da... Araba, kontrol noktasının ardından toprak yola saptı. Bahçeleri, hatta köpekleri olmayan iki ıssız köyü geçerek çam ormanına girdi. Eski bir dekovil hattının yerine yapılmış olan karanlık yolda, ikide bir önlerine çıkan kalın, sağlam traversler, içeridekileri canından bezdirmişti. Farın biri, yolu şeytan gibi aydınlatıyordu, diğeri ise kendini... Dallar ışık altında yamuluyor, oraya buraya atılıyordu. Saşa, her nedense çocukluktan beri karanlıktan korkardı; ağaçlar içini ürpertirdi. Bir sigara yaktı; geçip gitmişti hepsi işte...

Babasıyla birlikte ekin biçtikleri o günü anımsadı. Dokuz yaşındaydı. Babası sigara molası verdikçe biçme denemesine girişiyor, sonra da onun biçtiği otları kenara çekiyordu. Karanlık, koyulaşmaya başlamış, onları almaya gelecek olan kamyon gecikmişti. Saşa, babasının yaktığı ateşin yanından uzaklaşmaktan korkarak sürekli çalı çırpı topluyordu. Babası, birara ormanın içlerine gitti; Saşa tedirgindi. Kırılan dalların çıtırtısını dinlerken babası koca bir demetle göründü; iyi iş çıkarmıştı. Ateş canlanmıştı, dallar çıtırdıyordu. Kamyon gelince şoföre, "ben burada geceleyeceğim" dedi babası. Hareket ettiklerinde, camdan baktı; babası ateşin az ötesinde duruyordu. Yüzünü tam seçememişti.

"Ne yani, baksaydın ne olacaktı; ne görecektin ki?"

Alaycı, hatta öfke dolu bir sesti. Bu tonu sevmiyordu, cevap vermedi. Bir an için gözlerini kapadı ve başka bir şey düşünmeye çalıştı.

Bu kirli cam, bu takvim, buzlanmış, iş görmeyen silecekler, kapağı kırık torpido gözü ve şoförün fırça gibi sakalları... Saşa yere düşen kibritleri iki kez oraya koymuş, sonra vitesin yanındaki küçük kutuya atmıştı.

Köyde büyükbabası ile babaannesi yaşıyordu. Bir yıldır onları görmemişti; ne sonbahar, ne kış, ne de ilkbaharda... O sıcak ve kuru mayıs dışında köye hiç yolu düşmemişti. Traktörle gitmişti galiba. Zaten oraya başka bir araçla gitmeyi çok az kişi göze alırdı.

İnsanın sigara içesi gelmiyordu. Aslında sigarayla yol azalmıyordu ama bu iğrenç, tatsız şey yol boyunca ona hep eşlik etmiş; araba bozuk yolda hopladıkça külleri pantolonun üzerine dökülmüştü. Şoför, Saşa'nın kıvılcımlı külleri üzerinden çırpışına bakmıştı yan gözle. Birara "lanet olsun!" diye küfrü bastı; yanan pantolonuna içerleyip, bitmemiş sigarayı pencereden fırlattı.

Koltuktan yarı uzanmış şekilde aşağı kaydı, bacaklarını kıskaç gibi açarak, yorgun bedenini az da olsa rahatlatmaya çalıştı. Bu sırada bir tümsek Saşa'yı şoförün üzerine devirdi. Özür dileyecek oldu, sonra vazgeçti; dik oturdu ve boş bakışlarını ileriye çevirdi.

Kafasında zor fark edilen önemsiz şeyler kaynaşıyordu. Kimi zaman bu durumun kendi düşüncelerinden kaynaklandığını hayretle gözlemliyordu. Kontrolden çıkmış, unutulmuş belli belirsiz ilişkilerin yarattığı sıkıcı bir kafa karışıklığıydı bu...

Yalnızlık erişilmez görünüyordu Saşa'ya. Çünkü, hakaretler, hatalar ve kırgınlıkların iz bırakan yansımalarını yok sayıp, kendinle başbaşa kalmak olanaksızdı. Bellek var olduğu sürece, nasıl yalnız olunabilirdi ki...

Nasıl bir şeydi bu yalnızlık?.. "Eğer her şey seninle yaşanıyorsa, o zaman sen, hepsini satıp soğuk tepsiyi yanına koyarak yatan dondurmacı gibisin" diye düşündü; alaylı bir dudak büküşüyle kendine güldü.

"Saçma, çok saçma" dedi, içindeki ses.

Yine cevap vermedi ama bu defa kabullenmişti.

Köy karanlıktı, evlerin çoğunda ışık yanmıyordu.

Doğup büyüdüğü yerlere döndüğü için kalbi sevinçle dolmuyordu. Bunun zor olduğunu çoktandır fark etmişti. Yolun kenarından acele etmeden yürüyen birkaç köylü, kopeykayı görünce durup, içinde kim olduğunu, kime geldiğini öğrenmek için baktı. Kendisini tanımamaları için onlara dönmedi. Hepsi yabancıydı.

Şoför kendi evine varmıştı.

"Buradan gidebilir misin?" diye sorarken, kısaca yolculuğun bittiğini belirtiyordu aslında.

Aşağılama ifadesi taşımayan bir ses tonu olmasına dikkat ederek, "giderim" dedi Saşa ve arabadan indi. Yol ücretini peşin ödemişti. Gerindi... İyice akşam karanlığı çökmüş küçük sokaktan evine doğru yürüdü.

Yol bozuk ve çamurluydu. Bazı evlerden çöp, yemek artığı, bulaşık suyu atmışlar onlar da doğruca çukurlara saçılmıştı. Tavuklar gagalayabildiklerini gagalıyorlardı, kalanlar çürüyüp gidecekti. Saşa, kokudan ve toprağın çevresinde çürümüş, yumuşak ıslaklıktan durumu fark ederek birikintilerden uzak durmaya çalıştı.

Yan sokaktaki evin yolunu bostandan geçerek kısaltmaya karar verdi. Böylesi daha iyiydi; evine midesi bulanmadan, kimseye görünmeden arkadan girecek, sefalet ve yalnızlığa yeniden merhaba demiş olacaktı.

Ara patikaya sapınca çamura battı. Elleriyle üstünü başını temizlerken bir yandan küfürler yağdırıyordu. Kendini sakınması hiç bir işe yaramamıştı. Bostandan geçerken batağa saplanmış, evine varırken son metreleri küspelere basarak yürümek zorunda kalmıştı.

Kendini yüreklendirmeye çalıştı, "bakalım" diye geçirdi içinden, "sürgüyü açmayı unutmuş muyum?.." Elini, bahçe kapısı aralığından güçlükle soktu. Oysa ço-

cukluğunda bunu nasıl da kolay yapardı; sürgüyü açtı.

"Unutmamışım!" dedi fısıltıyla, zorlama bir sevinç göstererek... Sıkıntılı ruh halini dağıtmak için son bir kez kolan vurmuştu kendine, salıncakta sallıyormuş gibi, ama bir şey değişmemiş, keyfi yerine gelmemişti.

Kapıyı kapatıp avluya, artık eli ayağı tutmayan dedesi tarafından terk edilmiş sarayka ve rigaların[13] bulunduğu yere doğru yürürken, "unutmamışım" diye yineledi sesli olarak, bu artık hiçbir şeyle ilgisi olmayan, sadece laf olsun diye söylenmiş bir sözdü.

Az ileride ninesinin, bir yıl önce keçisini, üç yıl önce domuzunu, on yıl önce de ineği Dominka'yı son yolculuğa uğurladığı ahır vardı. Fakat hiç bir yaşam belirtisi gelmiyordu oradan; ne gübre kokusu, ne toynak sesi duyuluyordu. Geviş getiren ve Saşa'nın yaklaşan adımlarından ürküp homurtuyla soluyan hayvanlar da yoktu, sadece rutubet ve kir kokusu vardı.

Saşa, hüzünle baktı evlerine. Küçük pencereler karanlıktı. Yere hafifçe ve dikkatle basarak sağ tarafta yükselen çatlak çitle sol taraftaki kırmızı tuğladan yapılmış karanlık köşeyi geçti. Arkada, giriş kapısının kenarında durdu. Hemen yandaki peykeyi görünce, büyükannesinin yumuşak ve yorgun ellerini dizlerinde kavuşturup orada oturduğunu anımsadı. Evin yanındaki yolda kamçılı değneğiyle bir çocuk duruyordu. Bir şeyler söylenerek değneği su birikintisine vuruyor. sonra tıslayıp sıçrayarak fışkırtıdan kaçıyordu.

Saşa yarım adım daha attı.

Evet, ninesi peykede oturuyordu; duygusuz ve hareketsiz... Hiçbir şey görmüyor gibiydi. Davranışına,

---

[13] Motosiklet markaları.

oyununa ve sözlerine bakınca, çocuğun da, peykede oturan nineden haberi olmadığı anlaşılıyordu. İhtiyar kadın ve çocuk sanki başka boyutlarda bulunuyorlardı.

Sokak, köydeki benzerleri gibiydi: Issız, karanlık ve kirli... Arsız yabani otların bittiği bostanın ardındaki sebze bahçelerinde büyümüş eğri büğrü otların arkasında, sarı renkleriyle zor fark edilen birbirine bitişik küçük pencereler vardı. Güneş kaybolmak üzereydi. Çocuk sopasını sallayarak yerinde sayıyordu.

Yaşlı kadın çocuğun yukarısından, bostan ve ağaçların üstünden sabit bakışlarla dalıp gitmişti uzaklara. Köy yok oluyor, ölüyordu. Bu, her şeyde hissedilmekteydi. İçine kapanık, harap, karanlık bir buz kütlesi gibi ağır ağır uzaklaşıyordu. Yol boyunca yerden bitme terk edilmiş ambarlar vardı; nemli, çürümüş tahta duvarlarıyla simsiyah... Kulübelerin damlarında çimenler tutmuş ama hastalıklı fidanlar eğrilmişti. Zayıf kökçüklerinin altında, artık kimsenin umurunda olmayan yılanların cirit attığı, kırık testilerle delik bidonların soğuk, boş mekânı bulunuyordu. Çalılar büyümüş ve yola sarkıyordu.

Tüm bu yavaş yavaş tamamlanmak üzere olan çürümenin ortasında tuhaf, utanç verici, oraya yakışmayan bir görüntüsü vardı çocuğun...

"Sankyaa" dedi yaşlı kadın, derin bir nefes alarak. Saşa, geri dönmemek için dişlerini sıkıp öne doğru bir adım attı, çantasını yere bırakarak ellerini büyükannesine uzattı.

"Nasıl, geldin buraya?" diye sordu; "yalnız mısın?"

Saşa, "evet" diye onayladı. Tek başına olduğunu, arabayla geldiğini söylerken, büyükannesinin gölgeli, değirmi yüzüne, yaşlı gözlerine bakıyordu.

"Ben de Saşa niye gelmiyor artık diye düşünüyordum" dedi kadın... Sesindeki sitemi hissetmişti: "Mek-

tup da yazmıyor. Dedesi ölüyor, haberi bile yok."

Ölmenin (ö)'sünü öyle bir tonla söylemişti ki, sözcük daha bir çaresiz ve acı verici anlam kazanmıştı.

Yüzünde canlılık yoktu. Çocuk, büyükanneyi kucaklayıp öpen, onun yumuşak omuzlarını sıkan Saşa'ya şaşkın şaşkın baktı. Onun için, ağaç ya da kulübenin bir köşesi kucaklamış gibi hayret verici bir şeydi bu.

Saşa, çantasını kaldırıp kararsızca bekledi. Büyükanne evin kapısını açtı. Sundurmadan geçerken, alçak sesle, "deden iyice kötüleşti, eylüle çıkmaz, çıkmaz... Kalkmıyor, yemiyor, sadece su içiyor" dedi

Saşa, dedesinin yattığı odaya girmeden, büyükannesinin arkasından mutfağa geçti. Yaşlı kadın iyi bir köy alışkanlığıyla, sorgu suali daha sonraya bırakarak, hemen yiyecek bir şeyler hazırlamaya başladı.

Mutfakta zayıf bir lamba yanıyordu. Ortalık sinek pisliği içindeydi. Büyükanne içeri girince sessizce uçuştu birkaçı. Biraz döndükten sonra yine sessizce kondular; karınları tok ve uyuşuk...

Alçak sesle oğullarını anlatmaya başladı. Üç oğlu vardı: Saşa'nın babasıyla, iki amcası; hepsi ölmüştü.

Önce en küçükleri sarhoş Seryoja'yı, motosiklet kazasında kaybetmişti. İki yıl sonra bir yaz günü, Saşa'nın vaftiz babası Nikolay ölmüştü, bir sarhoş kavgasında.. Onu küçük kardeşinin yanına defnetmişlerdi. Altı ay sonra da babası Vasiliy hayata veda etti. Ailede en okumuşları oydu, enstitüde ders veriyordu ama içiyordu da; üstelik hırsla ve hiç durmadan... Saşa, babasını kışın bir tabutun içinde getirmişti. Yol bir kabustu; o yolculuğun anısına yürek dayanmazdı.

"Avluyu topladım, dedenin yanına geldim" diye anlatmaya devam etti büyükanne, "ona 'doğru mu, Vaskya

öldü mü?' diye sordum. 'Düş gördüm galiba' dedim. O da bana, 'doğru olamaz, nasıl ölür, Sankya' dedi."

Saşa, eski örtülü bir masaya geçmiş, parmakları arasında sigara sarmaktaydı.

Büyükanne ağır ağır konuşmayı sürdürüyordu:

"Pencerenin önünde oturup bekliyorum ve düşünüyorum. Biri bana, 'kışta kıyamette bin gün yalınayak yürürsen çocuklarını göreceksin' deseydi yürürdüm. Hiç konuşmadan, dokunmadan, sadece görmek ve nefes aldıklarını bilmek için..."

Sükûnet içinde konuşuyordu ancak sözcüklerinin arkasında pis bir korku, akıl almaz bir yalnızlık vardı; Saşa'nın geçende aklından geçirdiği, hani farklı yanını ortaya çıkaran, kocaman ama yankıdan yoksun, hiçbir şeye, hiçbir sese yanıt vermeyen o yalnızlık duygusu...

Büyükanne Saşa'ya sordu:

"Nasıl olur ki, Vaskya onca kitap okudu; votkanın içilmemesi gereken bir şey olduğu bir kitapta olsun yazılmamış mıydı?" Yanıtını beklemeden devam etti:

"Bir sürü kitap okumuştu, oralarda insanların votkadan öldükleri anlatılmıyor mu?"

Saşa susuyordu.

"İşte şimdi hepsi uzanmış yatıyor. Bir daha uyanmayacaklar, votka içmeyecekler, bir yere gidemeyecekler, kimseyle konuşamayacaklar. İçebildikleri kadar içtiler. Dedenle birlikte düşündük küçük oğlumuzun yanına yatacağız, Kolka ile Vaskya'yı bizim mezara koyduk. Şimdi bize yatacak yer kalmadı."

Büyükanne iki tava hazırladı hemen; birinde etli patates, diğerinde Saşa'nın sevdiği karavayçikler[14] cızır-

---

[14] Bir tür kurabiye.

dayıp çıtırdıyordu. İnce, neredeyse şeffaf, tatlı, gevrek, göze koyu baklava gibi görünen yuvarlak krepler. Yaşlı kadın acele etmeden, neyin, nasıl yapılacağını düşünmeden, o kadar güzel ve ustaca çalışıyordu ki, gözlerini kapasa yaptığı iş zihninden kaybolmazdı.

"Bu kış son ördekleri kestik" diye anlatmaya devam etti, etli patatesi karıştırırken; "dereye inmeye artık gücüm yok. Tepeden aşağıya iniyor ama zor dönüyorum. Ördekler beni bekliyor, yanlarına çağırıyorlar."

Fark edilmez biçimde bir sözden diğerine geçiyordu ama konu dönüp dolaşıp herkesin öldüğü ve artık hiçbir şeyin kalmadığına geliyordu.

"Deden iyice sağır oldu, hiçbir şeyi duymuyor. Son defa haziran ayında ayağa kalktı. Tuvalete gidecekti, avluda düştü. 'Neden kalktın ki, sana kova koymuştum?' dedim. Güçlükle kaldırdım onu."

Etli patatesin ateşini kıstı, diğer tavadan son kurabiyeleri çıkarıp koydu, kulübeye gitti. Saşa kalktı, mutfakta biraz dolaştı. Sigara tüttürmek için sokağa çıkarken çok sevdiği iki yaşlı insan yüksek sesle konuşuyordu:

"Sankya geldi, Sankya!.."

"Sankya mı? Niye buraya gelmiyor? Orada biriyle konuştuğunu duyuyorum..."

Hava iyice kararmıştı. Köyde in cin top oynuyordu. Çocuk gitmişti ama su birikintisinin önündeki değneği duruyordu. Sigarasını tütürdü, külü düşmüyordu.

Önünden sarhoş ve cılız bir köylü geçti. Onu fark etmemişti bile. Kulübeye dönüp dedesinin yanına oturdu.

"Yanıma niçin gelmiyorsun?" diye sordu dedesi.

Ölüm döşeğindeki adamın zor duyulan titrek sesinde yaşlılara özgü bir ironi, alayla karışık bir hüzün vardı: "Korkuyormuşsun benden, öyle diyorlar. Eh, elden

bir şey gelmez evlat, pek durucu değilim."

Bir deri bir kemik kalmış, sivri omuzları öne çıkmış, gri âdemelması fırlamıştı. Feri sönmüş gözleri süzülüyor, ikide bir kapanıyordu. Dede, ölüme hazırlanıyordu. Konuştuğu zaman boğazından sözcükler hafif bir hırıltıyla zor anlaşılır şekilde çıkıyordu.

"Ölmek korkunç bir şey değil, Sankya... Hayat çok uzun. Artık usandım. Yatıyorum işte, ama bir türlü ölemiyorum. Ah, Sankya.. Sankya..."

Saşa, dedesine bakarak susuyordu.

Bu sırada içeri giren büyükanne:

"Bırak karnını doyursun, yoldan geldi!" dedi. "Doya doya konuşursun daha. Yemeği bitene kadar ölmezsin."

Dedesi, "bırakmaz olur muyum" dedi. "Haydi, git de yemeğini ye, Sankya..."

Saşa, uysalca mutfağa gitti. Dedesi bir şeyler mırıldanıyordu. Gözlerini yummuş birisiyle konuşuyordu.

Büyükanne, peşpeşe soruları sıralayıverdi Saşa'ya:

"Annen evlenmeyi düşünüyor mu?..."

"İçki içiyor musun?..."

"Nerede çalışıyorsun?"

Annesinin evlenmeye niyeti yoktu, büyükannesinin kastettiği anlamda içki içmiyordu, çalışıyordu...

Ama nerede olduğunu açıklamadı. Yaşlılar için iş, tarla sürmek, fabrika, hastane veya okulda çalışmaktı. Ancak günümüzde böyle bir iş, hayatın peşinde koşup da şansı yaver gitmeyen insanlar için olsa olsa talihti.

Köylü deyişiyle, büyükanne sofrayı kurdu. Sankya da biraz olsun rahatlamak üzere, etli patates eşliğinde ev yapımı votkadan büyük bir keyifle içti.

Bir, iki ve derken üçüncüyü de devirdi.

Bitişik odada dedesi ölüyor, büyükanne köyde olup

bitenleri anlatıyor, Saşa iştahla yemeğini yiyordu. Kurabiyeler, aynı çocukluğundaki gibi çok lezzetliydi.

Sokağın bir ucunda Homut[15] lakaplı bir köylü yaşıyordu. Bir defasında Saşa'nın hayatını kurtarmıştı. Babası da tanırdı onu; arkadaştılar, sakin bir dostluktu bu.

İşte o sağlıklı, açıkgöz, at gibi kuvvetli Homut, geçen yaz kendini asmıştı. Şehirden kendisine yardıma gelen, pek geçinemediği oğullarıyla bahçede çalışırken aralarında tartışma çıkmıştı. Adam, kendilerine söyüp saydıktan sonra şöyle demişti:

"Ben şimdi size gösteririm!"

Homut, derhal çekip gitmiş, oğulları ise boş verip çalışmaya devam etmişler; eve geldiklerinde babalarını, ambarda demir kirişe asılı halde bulmuşlardı.

Homut yoktu artık...

Annesiyle birlikte yaşayan "Komiser" lakaplı adamı hatırladı Saşa. Evi onlara yakındı. Beş yıldır hiçbir şey yapmadan her sabah duvara yaslanıp köylüleri seyrettiği için bu ad takılmıştı kendisine. Karısından boşanmış, annesinin emekli maaşıyla yaşıyordu. 40 yaşlarında, eşi olmayan, küçük kızını şehre göndermiş bu zebella, nasıl geçirir günlerini? İnsan bu yaşam içinde canına kıyabilirdi ama o asmadı kendini. Önce sakin bir kadın olan annesi öldü, az sonra da, kalpten mi ne, kendisi...

Yakın komşularının iki oğlu da, Saşa'nın motosiklet kazasında hayatını kaybeden küçük amcasıyla aynı zamanlarda ölmüşlerdi. Eski iktidarın son senelerine doğru köylü biraz gelişim göstermiş, para biriktirir olmuştu. Hayatı zor işlerle uğraşıp ter dökmekle geçen bu insanlar, yaşları büyüse de çocuklarının bir dediğini iki

---

[15] Atın boynuna geçirilen koşum takımı, kısakaç ya da kelepçe.

etmemeye özen gösterirlerdi. O yıllarda bisikletten motosiklete geçmek, bütün delikanlılarda tutku haline gelmişti. Köyde, bırakın trafik polisini, aylarca milis subayı bile görmezdiniz. Bu yüzden hepsi sarhoş araç kullanırdı. Çok geçmeden kazalar başladı. Paramparça olup, korkunç şekilde yaralandılar, motosikletlerinden 70 metre uçup, akılsız kafalarını ağaçlara, duvarlara vurudular. Kemikleri öyle bir kırıldı ki, bedenleri pembe lor peynirine dönüştü. Arkada oturan kızlar da aynı akıbete uğradılar. Sağ kalanlar, her dakika o akşamı hatırlayarak kötürüm halde yattılar ömür boyu.

Saşa, daha çocukken köy bakkalına ekmek almaya gittiğinde kara başörtülü annelerle karşılaşırdı sık sık. Kadınlar, çocuklarının nasıl ölüp gittiğini ya da nasıl yaşadığını konuşurlardı alçak sesle. Saşa da yanlarından geçerken, kederli dudaklardan çıkan ve kafasının almadığı birkaç kelimeyle uzun zaman uğraşır dururdu.

Büyükanne, anlatmaya devam ediyordu:

"Son yıllarda kimi köyü terk etti, kimi iyileşemeyip öldü sessizce. Onlardan sadece tek bir köylü kaldı: Bülbül... Kimse hatırlamıyor neden ona Bülbül dendiğini. Her akşam gidip bir yerlerde içer, eve geldiğinde çaresizlik içinde suskun puskun oturan karısına deli gibi bağırırdı. Çocukları olmamıştı. Akşamları, neredeyse boşalmış köyde Bülbül'ün haykırışları duyulurdu..

Sarhoş olduğunu çok kişi anlamazdı, köyde göze batmadan yürürdü. Onu alkol diyarından gerçek hayata karısının hüznü döndürürdü. Ayılınca ne yaptığını bilmeden bağırıp küfretme hummasına tutulurdu."

İşte o Bülbül'dü, Saşa duvarın önünde sigarasını tüttürürken, evin yanından geçen... Büyükanne masayı topladı, dedesinin divanından bir bölmeyle ayrılmış

odaya, torununun yatağını yapmaya gitti.

Yatağı hazırlarken, harp sonrası toprak işleri arasında büyümüş, uzun boylu dökük saçlı, soluk yüzlü Vasya'sının burada yatışını anımsadı. Gidip, sıhhatli bir erkek olarak geri dönünce kendisinden başka kimse tanıyamamıştı onu. Ama artık Vasya'nın vücudunda kan akışı durmuştu. Vasya'nın ilk kalp krizi geçirişini rüyasında görmüştü. Oğlu, yatağında "şuram acıyor anne, nefes alamıyorum" diye sayıklayarak kalbini gösteriyordu. Derhal kalkıp on yıldan beri uğramadığı şehre gittiğinde rüyasının gerçek olduğunu anlamıştı.

Saşa, babasını hemen hastaneye getirmişti. Adam sakince yatıyor, gölgeli bir yüzle onu dinliyordu. Büyükannesi yanında oturuyor, oğlunun yüzüne bakıyordu. Ameliyata aldılar, göğsünü yardılar. Doktorların sihirbazlığıyla, kalbi yarım saat vücudunun dışında durdu. Hayatta kalmıştı ama içki içmesi kesinlikle yasaktı. O dinlemedi, kardeşi Kolya'nın ölümünden sonra yine içmeye başladı. Bir başladı, arkası kesilmedi. Hastaneye zor yetiştirdiler, bu kez iki gün içinde ölüp gitti.

Saşa, büyükannesinin yatağı hazırlarken, Vasya'nın ikinci krizi geçirdiğinde niçin rüyasına girmediğini ve neden onu çağırmadığını düşündüğünden ama buna cevap bulamadığından emindi.

Kışın komşularına telefon ettiler. Köydeki tek telefona, Vasya'nın öldüğü, cenazenin kaldırıldığı haberi geldi. Defnedildikten üç hafta sonra, Saşa'nın babasının ölümünden bir buçuk hafta önce yazdığı mektubu aldılar. Posta hizmeti doğrudürüst yapılmadığından ortaya tirajikomik bir durum çıkmıştı. Çünkü Saşa mektubunda, babasının kendisini iyi hissettiğini yazıyordu.

Büyükannesi, sigaranın birini bitirip ötekini yakan

ve ardından yatmaya giden Saşa'ya sordu:

"Nasıl oldu da her şey bir saat içinde olup bitti? Mektubunda babanın iyi olduğunu yazmıştın. Halbuki ben bunları okurken, o mezardaydı. Yoo, bir bakıma daha iyi oldu bu. Yaşamı boyunca hep acı çekmişti."

Karşılık beklemeden sakince Saşa'ya bakıyordu.

"Torunlar çocuklardan fazla sevilir derler, kimbilir" diye geçirdi içinden Saşa. Büyükanne çocuklarını seviyordu. Saşa, onun için, oğullarının hayatta ve ailenin bütün olduğu zamanları belli belirsiz hatırlatan biriydi. Ancak babasının özelliklerini Saşa'da göremiyordu. Oğluna verdiği kan, torununda filizlenenle aynı değildi. Saşa, kendine özgü bir insandı, neredeyse bir yabancıydı.

Büyükanne, torununun yüzünde ölmüş oğlunun izlerini bulma umuduyla ender de olsa Şaşa'ya bakar ve sonra durakalırdı; "o değil, yok o değil" derdi.

Saşa, bunu anlar ve büyükannesinin hemen hiç duyumsanmayan, tüyden hafif dışlamasını sessizce kabullenirdi. Bilincine sağduyuyla varamadığı ve kendinden bile gizlediği bu büyükanne yabancılaşması, orada bulunuşunu kolaylaştırıyordu. Dertli bir kalbe dokunmak yarar getirmezdi ve hiç gereği yoktu. Dayanılabilecek bir sınırda durmak gerekirdi.

Dedesi, artık hiçbir şeye tahammül etmek niyetinde değildi. Çocuklarına bir an önce kavuşmak istiyordu. İki evladının kaybına, sabırla, çile çeken bir stoacı gibi katlanmıştı. Üçüncünün ölümüne kadar hâlâ kuvveti yerindeydi; Saşa'dan bile güçlüydü. Öyle ki, birgün avluda çalışırlarken, kendisinin zor kaldırdığı koca çekiçle çalışan ihtiyarın gücüne hayret etmişti. Ama son oğlunu da kaybedince yaşamaktan vazgeçti.

Artık zihninde geçmişin hayalleri canlanmıyordu.

Biçerdöver operatörlüğü yaptığı, teğmen olarak topçu takımına komuta ettiği zamanlar yok olup gitmişti. Üç yıllık esaret hayatını ve savaş sonrasını hemen hiç hatırlamıyordu. Belleğinin çalışan kısmı da pek açık değildi. Yansıyanlar, yetersiz sözler ve anı kırıntılarıydı. Hiçbir düşünce tam ifadesini bulmuyordu. Her şey, görünüp kaybolan zayıf bir ışığın aydınlattığı, göze görünmeyen yolcuların sesleriyle, çatal-bıçak şakırtılarının duyulduğu ve anlaşılmaz bir şeylerin geçtiği, sürücüsüz, karanlık bir vagonda sallanıyor gibiydi.

Dede dinliyordu ama bir şey anlayamıyordu. Bir ara büyükannenin geçtiğini fark etti; sonra ne o, ne kendisi, ne de bir başkası hakkında hiçbir şey düşünemedi yine. Halletmesi gereken bir şey yoktu artık. Her şey rengini kaybetmişti. Son kırıntılardı yere damlayan...

* * *

Tozdan simsiyah olmuş radyo, sabahın köründe hırıltılar çıkararak, güçlükle nefes alan bir insan gibi cızırdamaya başlardı. Dedesi, sesi sonuna kadar açar, ev saat altıda marş sesleriyle çınlardı. Büyükanne o sırada çoktan kalkmış olurdu. Saşa, kirli topuklu, cılız bacaklarını yorganın altına çekerek dedesine bağırır ama radyonun sesi kesilir kesilmez uykuya dalardı.

Saşa, yataktan keyifli kalkar ve derhal alışılmışın dışında lezzetli, tatlı, sıcak sütlü çorbasını içerdi. O sırada çorbaya sinek düşse umursamaz, onu tabağın kenarına koyup yemeğini bitirirdi. Sinek yapışmış kanatlarıyla beyaz sıvıda öylece yatardı. Çorbadan sonra çayla kurabiyeler gelirdi. Her şey çok güzeldi.

Saşa gözlerini açtı...

Başucunda ikonalar asılıydı. Büyükannesi evde değildi. Dedesinin nefes alışını duymak için kulak kabart-

tı, duyamadı. Canı kalkmak istemiyordu ama dedesiyle o çarşaflı bölmede yatmaya da niyeti yoktu.

Ayakları isteksizce yere değdi. Omuzlarını öne çekti, esnemesini durdurmak için yanaklarını sıktı. Gözleri biraz rahatlamıştı. Sabahı güzel başlatmaya yarayacak bir şeyler aramak üzere dikkatli bakışlarla odayı taradı. Karşı köşede, bin kere gördüğü fotoğraflarla birlikte "aile ikonaları" asılıydı. Yine de onlara bakmaktan zevk alırdı. Aklında "dedesinin ne durumda olduğuna bakma" düşüncesiyle pantolonunu, tişörtünü, kazağını çabucak giyip sessizce uzak köşeye, solmuş resimlerin bulunduğu tarafa geçti.

Bu büyük resim Saşa'yı hep etkilemişti: Yıl 1933'tü, 20 kadar köy kızı grup halinde oturuyordu. Hepsi güzel, hepsi birbirinden tatlıydı. Ne var ki kolektifleşme dönemiydi, bedavaya çalışıyorlardı. Saşa bunun nedenini resimdeki büyükannesine sormayı unutmuştu. Burada ninesi olsa olsa 16 yaşında, hatta daha küçüktü. Zaten doğum tarihini bilmez ve bunu araştırmazdı.

1933 yılıydı ve bütün kızlar avluda toplanmıştı.

"Şurada da dedem var. Yıl 1938; bir arkadaşıyla birlikte... Yüzler aydınlık, gözler genişçe açılmış, erkeksi bir sertlikle gülümser halde. Kocaman komutan saatini nasıl da öne çıkarmış gösteriyor."

Fotoğraftaki yarı Kafkasyalı, zarif görünümlü arkadaşının gizemli bir ışıltıyla öne çıktığını düşündü.

"Durumları iyi. Fotoğraf çektirdiklerine göre hayatlarından memnunlar. Önlerinde yaşayacakları bir hayat var" diye söylendi.

Dedesinin arkadaşının adını hatırlayamadı. II. Dünya Savaşı'nda kahramanca ölmüştü, pilottu. Mağazanın yanında, ayaklarının dibinde çiçekler olan bir büstü vardı.

Yörenin en iyi biçerdöver makinistlerinden biri olan dedesini 1942 yılına kadar cepheye almamışlardı. O sırada büyükannesiyle evliydi ama henüz çocukları yoktu. Askere gittikten hemen sonra esir düşmüştü. Tutsak kaldığı o savaştan bahsetmekten hoşlanmaz ama tutsakken bir medyumun falına bakıp "80 yaşına kadar yaşayacaksın" dediğini zevkle anımsardı.

"İnsanlar" diye anlatırdı dedesi, "her gün peş peşe ölüyorlardı, birileri uğruna... Isınmak için birbirine sokularak uyurduk. Gece boyunca birkaç kez diğer yanımıza dönerdik. İşte o an bir bakarsın yanındaki kaskatı olmuş... Kimse bir gün bile fazladan yaşayamaz. Bana '80 yıl' demişlerdi. Fazlasına bile eriştim."

Babası öldüğünde, dedesi 84 yaşındaydı. Cenaze akşamı verilen yemeke bunu bir kez daha anlatmıştı:

"Seksenimde ölsem daha iyiydi. Çocuklar hayattaydı, mutlu ölürdüm şimdi niye yaşadığımı anlamıyorum. Hiçbir şeyim kalmadı, sevip okşayacak kimsem yok."

Büyükannesine bakılırsa, dedesi esir kampında sigara içmediği için sağ kalmıştı. Çünkü Almanlar tutsaklara tütün ve ekmek veriyorlardı. O, tütünle ekmeği takas etmişti. Bedavadan vermemişti yani tütününü.

Saşa, tütüne karşılık bir dilim ekmek aldı diye dedesini suçlayabilir miydi? Böyle suç olur muydu?

"Sen git önce üç yıl esir kampında yaşa, başkaları tütünü verip ekmeği alırken, bunu yapmadan sağ dön, ondan sonra konuş" diye geçirdi içinden. Dedesi esir kampından döndüğünde 47 kilo geliyordu. Oysa boyu bir metre seksen üç santimdi.

Dedesi, bir de şu olayı anlatmıştı: Amerikalılar onları kurtardığında, arkadaşlarıyla birlikte yaya gitmek zorunda kalmışlardı. İşgal edilmemiş bir Alman köyün-

den geçerken, bir fıçı beyaz bal bulmuşlar. Beş kişiymişler, dedesi hariç hep birden bal fıçısına saldırıp, elleriyle yemişler. Dedesi "çok zayıfsınız, birden bu kadar yemeyin" diye uyarmış; dinlememişlerdi. Az sonra yırtınmaya, bükülüp kıvrılmaya başlamışlar ve beyaz bal fıçısının önünde kıvrana kıvrana ölmüşlerdi.

Saşa, bazen o beyaz fıçıyı apaçık görürdü: Kirli, tırnakları uzamış titreyen parmakların bala dalışını... İyice uzamış pis bıyıklarla kaplı dişsiz ağızların balı kapışını ve balın gırtlaktan aşağı yuvarlanışını... Dedesinin az ötede sırtı dönük, kamburu çıkmış halde oturuşunu...

Arkadaşları, hayatta oldukları son birkaç dakikada belki de ona gülmüşlerdi ama az sonra biri aniden yere yığılmış, acıdan gözleri dışarı fırlamıştı.

Dedesinin, "tutsak olduğu için" komünistlikten ihraç edildiğini hatırladı...

Savaştan sonra birkaç yıl arayla doğan üç çocuk da fotoğraftaydı. Saşa'nın babası Vasya, büyükanneyle dedenin arasında o alyan (güneşten sararmış, ipek gibi) saçlarıyla pek afilli görünüyordu. Dedesi, ortanca çocuğun ellerinden tutmuştu, büyükannesi de küçüğün... Dede zayıf, uzun boylu, çalışmaktan yıpranmış ve sert; büyükanne avurtları çökmüş, kendisine benzemeyen bir haldeydi. Eee, çocuk büyütmek kolay değildi.

İşte Şaşa; 14 yaşında, pembe yanaklı, açık tenli, saçları yana taralı Saşa... Köyden ayrıldığında diğer delikanlılar gibi "alyan" olduğunu ama şehrin o hoş rengi alıp onu kumrala çevirdiğini düşünerek gülümsedi.

Varlıklarına tanıklık eden siyah-beyaz fotoğraflarda yer alan insanlardan o günleri yaşatabilecek bir tek Şaşa kalmıştı. Büyükanne dahil hiç kimse, artık bir başkasına buradaki insanların yani Tişinler'in kimin nesi

olduğunu anlatmazdı. Zaten soran da olmazdı ya... Yeni evsahibi ikona panosunu yol boyunca uzanan sık çalılıklara fırlatıp atar, fotoğraflardaki yüzler silinip giderdi hepsi bu; başka ne olacaktı ki...

Saşa, fotoğraftakilerin çoğunu tanımıyordu. Dedesiyle büyükannesinin akrabası, dostu, komşusu olmalıydılar. Hepsi birer birer ölmüşlerdi. Artık savaş öncesi yıllarda olup bitenleri konuşacak insanlar yoktu. Düğünler olurdu; gençlerin utanarak öpüştüğü, konukların yaygara koparıp kafayı çektiği ya da içkiyi fazla kaçırarak bir köşeye sığındığı; o düğünlerden de tanık kalmamıştı.

Dedesinin, büyükanneyle ikinci evliliği yaptığını ağzından kaçırdığını anımsadı birden Saşa. Düğünün ertesi sabah karısını terk etmiş ama nedenini anlatmamıştı. İlk evliliğini, şimdi Saşa'nın unuttuğu birkaç sözle geçiştirmişti. Doğrusu, dedesinin iki kez evlenmesi, Saşa'yı esarette geçirdiği çetin yıllardan daha fazla şaşırtmıştı. Nasıl bir kadındı, kimin nesiydi, ne halt yemişti? Dedesi biriyle mi yakalamıştı onu, yoksa adama içki içirip şerefini iki paralık mı etmişti?

Kimsenin köpek beslemediği köyde hiçbir evin avlu kapısı yoktu. Genellikle kapalı olmayan bu kapıların doğrudan yola açıldığını unutarak "belki de giriş kapısına zift sürmüşlerdir?[16]" diye düşündü Saşa.

Sonra da "zift, kapı... Fazla kitap okumuşum anlaşılan" diyerek kendisiyle dalga geçti. Kimse bilmiyordu neler olup bittiğini. Ama bunlar yaşanmış olaylardı. Dede ve büyükanneyle ilgili bilgilere sahip olmanın bir değeri yok muydu, yoksa hiç mi işe yaramazdılar?

Saşa, usulca dedesinin yanına geçti.

---

16 Hayat kadınlarının yaşadığı evin zift sürülmüş kapısı.

Dedesine doğru eğildi ama o görmedi; gözleri kapalı yatıyordu. Kesik kesik ve çırpınarak nefes aldığını gördü. Kararmış, ince damarlı solgun alnına baktı bir süre. Adam, yaşlı gözlerini araladı. Kirpiklerinin altındaki gözbebekleri fark edilmiyordu.

"Görüyor mu, görmüyor mu? Bir şey söylemeli mi?"

Dedesi kısık bir sesle:

"Sankya" dedi yavaşça; "kalktın demek. Biraz daha uyusaydın." Saşa, gözünü kırpmadan ona bakıyordu.

Dedesi nefes alıyordu. Bir tabure alıp yatağa doğru çekti. Gerektiğinden fazla gürültü çıkarmıştı ama bu belki de onun hastalığına olumlu etkide bulunurdu.

Yanına oturan Saşa'ya göz ucuyla bakmaya çalıştı dede. Gözkapağı seğirmiş, donuk gözbebekleri oynamıştı. Sonra kırışıklarının arasında hemen kaybolan bir damla gözyaşı bırakarak gözlerini tekrar kapattı.

"Hemen gidecek misin? Ben ölene kadar bekle. Çok geçmeden ölürüm. Hiç olmazsa gömersin. Hem ninen yalnız. Kadınlar gömecek beni. Erkek kalmadı da."

Dedesinin sözlerini duyunca, "böyle durumlarda 'niye ölecekmişsin ki, dede, sen iyisin! Biraz yat, yakında ayağa kalkarsın' gibi şeyler söylenir" diye geçirdi içinden ama susmaya devam etti.

"Onca yıl yaşadım, kadınların birini gömdüğünü hatırlamıyorum. Şehirde erkek var mı hâlâ?" dedi dedesi.

Saşa hafifçe gülümsedi.

"Kaldı" diye cevap verdi yüksek sesle, hiç olmazsa bir şey söylemiş olmak için.

"Bizde hepsi öldü, ben sonuncuyum. Hepsi akranımdı, benimle büyüdüler, benden önce öldüler. Hepsini gömdüm. Hem bizimkileri, hem de yabancıları."

Dede sustu, uzun süre konuşmadan yattı.

"Bir şey yemiyorum ama hâlâ ölemiyorum..."

Yine sustu.

"Benim gümüş kaşığı hatırlıyor musun? Ben ölünce onu al. Bana babam vermişti, artık senin..."

Hatırlıyordu; ağır, güzel bir kaşıktı. Büyükannesi, "deden onu, sofrada yaramazlık yapan küçük oğlanların pembe alınlarına indirirdi" dediğinde inanamamıştı Saşa. Çünkü o kaşık adam öldürürdü. Hem, dedesinin karakterinde yoktu bu. Onun hayatında bir kez olsun bağırdığını duymamıştı. Sesini hiçbir zaman yükseltmemiş, ağzından asla küfürlü bir söz çıkmamıştı.

Bir şeyden hoşlanmayınca davranışıyla gösterirdi bunu. Beş yıl kadar önce nasıl olduysa, Saşa babasıyla birlikte köye gelmişti. Dedesi o zaman seksenine varmamıştı. Amcası Kolya da gelmişti. Bütün gece içmişlerdi. Kahvaltıya, akşamdan kalma halleriyle oturmuşlardı. Kocasının uykuda zor nefes aldığını bilen büyükanne, ev yapımı votkadan oğullarına tam, ona yarıdan biraz fazla koyunca, dedenin yüzünde tek kas oynamamış, sadece sağ elinin tersiyle yaptığı hafif bir hareketle bardağı devirmişti. Votka keskin bir koku yayarak masaya dökülürken yaşlı adam sofrayı terketmişti.

"Otur bakalım, seni orman yabanisi, otur yerine!.." diye dövünmeye başlamıştı büyükanne. Masayı silip bardağı ağzına kadar doldurduktan sonra çekip gitti. Ancak gereği kadar azarlardı, işin dozunu kaçırmadı.

Dedesi, yerine otururak sükûnetle içmeye devam etmişti. Babaannesi de bir daha ona kendi kafasına göre az içki koymaya yeltenmemişti. Bu olayı sonra aralarında hiç konuşmadılar.

Saşa, dedesine göz attı, sanki titremeye başlamıştı. Yavaşça kalktı. Dışarıda ağır bir hava vardı, yaza yakış-

mayan sevimsiz, maviye çalan kır rengi bir ıslaklık.

Köyde tek bir yaşam belirtisi görünmüyordu. Dünkü su birikintisinin yanında aynı çocuk vardı; elinde çoban sopasıyla tıslayarak çamurdaki aksine vuruyor, sıçrayan sulardan zıplayarak kaçıyordu. İçindeki şu derin boşluk olmasaydı, çocuğun haline kalbi sızlardı.

"Sankya kalkmışsın" dedi avludan gelen büyükanne; "gel, kahvaltı yapalım."

Pastırmalı, domatesli, kabaklı omlet, olağanüstü güzel bir çocuk resmi gibiydi. Nefis bir koku yayıyor, canlıymışçasına neşe içinde titreyip oynuyordu.

Saşa, "yaşlıları resim yapmaya özendirselerdi ilginç bir şey olurdu" diye geçirdi içinden; "onların resimleri çocuklarınki gibi güzel olur muydu acaba?"

Ev votkası buğulu, kalın öğütülmüş unla yapılmış ekmek huzur verici renkte ve sertlikteydi. Ekmek, her zaman ciddi mi ciddidir masada, kendi değerini bilir.

Saşa yemeğini çabucak bitirdi, gezmeye gideceğini söyledi. Evden çıkıp aşağıya, nehre doğru yürüdü. Çocukken bu patikadan geçtiğinde komşunun kazlarıyla karşılaşınca nasıl korktuğunu anımsadı. Boynunu uzatarak yolunu kesmeye koşardı erkek kaz, pis kuş... Saşa, dönüp korku içinde kaçardı. Sonra belli bir mesafede kuvveti tükenmiş halde bacaklarına tutunarak bir süre beklerdi. O sırada yoldan biri geçerse, çömelip çakıl taşıyla oynuyor gibi yapardı. Kazdan korkmak utanç verici bir şeydi. Adam, kazları ürküterek geçerdi ve onlar da kanat çırparak, deli gibi bağrışarak kaçarlardı.

Saşa, kirden kararmış, yara-bere içinde bacakları olan çocuğu seviyordu. Zaman içinde o çocuktan beyaz boynu uzayınca, açık tenli, sırtı kamburca, aptal aptal sırıtan bir delikanlı çıkmıştı ortaya. Gençlik yılla-

rını hatırlamamayı tercih ediyordu. Telaşlı, kavgacı, sevimsiz birini kim anımsamak isterdi ki?..

Şimdi kazlar yoktu.

Derenin üzerindeki iskele bel vermiş, kırık dökük durumdaydı.

"Heç kimse karşı kıyıya geçmiyor mu artık?" diye mırıldandı. Hiç[17] sözcüğünü aynı büyükannesi gibi telaffuz ettiğini fark etti. Uzun zaman önce kaybolmuş köylü yanıyla söylemişti o kelimeyi. Rahatça 'heç' demek kolay değildi hani; yöre aksanına kaptırıvermişti kendini.

Saşa, kıyıdan plaja doğru yürüdü. Sahilde, zincirle ağaçlara bağlı, çoktandır kimsenin kullanmadığı sahipsiz kırık dökük birkaç kayık vardı. Islak ya da kuru, her birine göz attı. Köy, sağ tarafta kalmıştı. Yol, dişlerin kaba, yamuk-yumuk izlerini koruyan, çiğnenmiş et gibi çukurlarla doluydu. Dere, giderek genişliyor, zaman zaman akıntının ortasından zayıf çırpıntılar duyuluyordu.

Çimenlerin üzerinde iğrenç, mide bulandırıcı böcekler uçuşmaktaydı. Timohin Köşesi denilen yere doğru yürüdü. Babası, bir zamanlar burada, keskin bir kıvrımla köşe oluşturan derenin kenarında, Keşiş Timoha'nın yaşadığını söylemişti. Timoha, nedendir bilinmez kendini asmıştı ama bu güzel ve ıssız kumsal, beyaz, alyan rengiyle onun ismini almıştı.

Kumsalda göbeğini ısıtan küçük bir çocuk olarak sık sık Timoha'nın kaderini merak ederdi Saşa. Fakat onun kim olduğu, niçin insanlardan uzak yaşadığı hakkında fazla bilgisi olmadığından bir sonuca varamazdı.

Çocukluğunda buraya yüzmeye gelirdi. Sahil, öğle paydosu sırasında, genç delikanlılar ve güzel kızlar-

---

[17] "Neçto" sözcüğü yöresel dilde "Neşto" olarak söyleniyor.

la dolardı. Yakında bir yerlerde torf işletmeleri vardı ve dinlenme saatinde işçilerin gür kahkahaları yayılırdı.

Küçük Saşa birgün, sağlam yapılı bir delikanlının zarif bedenli güzel kızı sıkıştırdığını görmüştü. Genç adam, kızın yanaklarını okşuyor, yanlarındaki çocuğa aldırmadan beyaz göğüslerini elliyordu. Sırtüstü uzanan kız, delikanlının bir süre dudaklarını öpmesine izin verdi, sonra geriye doğru itti onu. Adam, isteksizce pençelerini çekti ve birden kalkıp yüksek kıyıdan suya atladı. Neredeyse bir dakika kadar yüzeye çıkmadı. Kız, ayağa kalkıp sutyenini düzelttikten sonra elini siper ederek aşağıya baktı; kaygılanmaya başlamıştı ki. adam, su şeytanı gibi karşı kıyıdan çıktı.

Saşa, o gün neden büyük bir kıskançlık hissine kapıldığını anlamamıştı. Adamın üstün yüzme becerisi mi, yoksa karşı cinsle kurduğu ilişki miydi bunun nedeni bilemedi. Hayretle tiksinti karışımı tuhaf bir duyguydu bu. İkincisi daha çok korkutmuştu onu.

Babası, gürültüden ve annesinin cazgırlığından bunaldığı birgün Saşa'yı ırmağın ötesine götürmüştü. Üzerinde düzgün çalılar bitmiş, beton bir levha misali kıyıya saplanan gizli bir yerdi burası. Yazın bu beton ısınır, Saşa, babasıyla uzun süre üzerinde yatıp güneşlenirlerdi. Güneş dayanılmaz olduğunda dizlerine kadar suya girerek, betonu ıslatıp soğuturlardı. Yani, güneşlenip dinlenmek için biçilmiş kaftandı burası.

Yolu geride bırakmıştı. Kestirmeden gideyim derken yoldaki izleri şaşırınca Timohin Köşesi yerine nehrin uzak bir yerine çıktı. Dönmek zorunda kaldı.

Bir zamanlar balıkçılar ve işçilerle dolu nehir boyu yolunu baştan aşağı otlar sarmıştı, Saşa, yılana basma korkusuyla yüksekte yürüyordu. Küçüklüğünden beri

her türlü sürüngenden korkardı.

Doğum sırasında az kalsın göbek bağına dolanıp öleceğini büyüdüğünde öğrenmişti. Dünyaya gelirken yaşanan böyle bir şokun, insanın ömrü boyunca yılanlardan korkmasına neden olduğunu söylenir. Böylece, sürüngenlerden korkusuna haklı bir nedeni vardı.

Yılanlarla karşılaştığı gün, tek başına değildi. Güneşlenmeye çıkan bütün ailesi yanındaydı. Sürüngeni görünce bağırıp çağırarak havalara zıplamış, bacakları açık olarak yere basmıştı. O iğrenç yaratıkların, kendisi havadayken dağılıp gittiklerine yemin edebilirdi.

Sunturlu küfürler savurdu, tir tir titreyerek, çalılığı geçip babasıyla dinlendikleri yere ulaştı. Beton, silme çalılarla kaplıydı, büyük bölümü suyun içinde kalıyordu; üstünde yeşil, yapışkan sualtı bitkileri boy vermişti. Artık buraya yatmak olanaksızdı. Kalbinin sızladığını hissetti. Suyun içindeki beton değil, devrilmiş bir anıttı sanki.

Sessizce efkâr dağıtacağı bir yer bulmak için etrafına bakındı. Kıyıda küçük bir yeşilliğe oturup sigarasını tüttürmeye başladı. Sigara, köy havasında daha kötüydü. Zehirli şehir atmosferinde tatlı bir keyif verebilirdi belki ama burada ciğerler taze havayı alınca, baş döndürüyor ve çok geçmeden yersiz bir nesne olup çıkıyordu.

Sigara dumanına karışmış keyifli acıyı biraz daha sürdürmek istemişti ki, dumandan içi bulandı. Artık bu acı, kalbinde tatlı bir hüzün halinde toplanmayacak, aksine bütün vücuduna bir uyuşukluk olarak yayılacaktı. Saşa, sigarayı çimene atıp topuğuyla ezmek zorunda kaldı. Kuru çamura karışan sönmüş tütüne hemen birkaç karınca dadandı.

Birkaç dakika sonra ulaştığı Timohin Köşesi'nin biçimsiz dulavratotları tarafından sarıldığını gördü. Plaj

yoktu, onun yerinde kumlu boşluk uzanıyordu.

Ayakkabılarını çıkarıp suya girdi. Kisel[18] gibi soğuktu, dibi de kaygan... Balçığa dokunamazdınız, yapışkan soğukluğu, yaşlı bir ninenin çıplak dişetlerini anımsatıyordu. Sudan çıktı, çaresizce çamurlu kuma oturdu. Etrafına bakındı, bir tükürük fırlatıp yeniden kalktı. Adlarını bilmediği kısa otları, işe yaramaz sürgünleri, kumsalı onlardan kurtarmak amacıyla kökleriyle birlikte koparmaya başladı. Kızıl, kuru, biçimsiz şeyleri koparıp suya attı. Akıntı, taşıyıp götürürdü.

Yaklaşık bir buçuk saat sonra plaj yerinde tek ot kalmamıştı. Bazı yerlerde koparılmış kökler görünüyordu sadece. Kumsal, çocukluğunda olduğu gibi güzel ve temiz olmadı yine de... Kumsal veba, çiçek gibi bulaşıcı bir hastalığa yakalanmıştı sanki; soğuk, boydan boya tepecik ve çukurlar halinde uzanıyordu.

* * *

Saşa, eve döndüğünde akşam yemeğine oturmamışlardı. Uyuyan dedesine uğradı bir süre, sonra büyükannesinin yanına gidip, ona artık köyden ayrılacağını söyledi. Gitme vakti gelmişti.

Büyükanne kısa bir süre sustuktan sonra:

"Babanın mezarına gittin mi?" diye sordu.

"Gittim" diye yalan söyledi.

"Nasıl o, kalkmadı mı?"

Saşa, ne cevap vereceğini bilemeyerek bir sigara çekti ve parmaklarında onu yumuşatmaya başladı.

"Sana yolluk hazırlayacağım; yumurta da..." dedi büyükanne alçak sesle...

---

[18] Puding.

3. BÖLÜM

Eve geldiğinde masaya bırakılmış bir not buldu.

Nereye gittiğini, ne zaman döneceğini bilmeyen annesi "karakoldan sivil elbiseli, kırmızı hüviyetli birileri ve semt polisi geldi. Ne yapıyorsun çocuğum?" diyordu.

Yazıda noktalama işaretleri yoktu ama Saşa, keskin anne tonlamasını hissetmişti. Notu hemen yoketti.

Yanan kibriti ocağa tutup, çaydanlığı mihaniki bir hareketle ateşe koyacağı sırada kapı çaldı. Elinde çaydanlıkla öylece donakaldı. Ne yapacağına karar vermeye çalıştı. Birden vücudunu kötü bir uyuşukluk kaplamış, ağzı bolca ekşi, soğuk tükürükle dolmuş ve artık iyileşmiş olan dudağı yine kaşınmaya başlamıştı. Dördüncü kattaydı, pencereden kaçması imkânsızdı.

"Onları içeriye almasam mı?" diye içinden geçirdi. "Hayır, içeride olduğumu biliyorlar. Girdiğimi mutlaka görmüşlerdir. Ne yani kapıyı mı kıracaklar? Bunun için özel izinleri olmalı. Yoksa polisin buna hakkı var mı? Karakol polisiyle birlikte FSB[19] de gelmişse kapıyı kırarlar. Peki neden beni sokaktayken almadılar ki?"

Çaydanlığı dikkatle ocağa bırakıp usulca kapıya yaklaştı. Kulak kabartarak bir süre durdu. Zil, bu kez öyle gürültülü çaldı ki, rafta duran kap kaçakta yankılandı.

---

19 Federalnaya Slujba Bezopasnosti / Federal Güvenlik Servisi.

Saşa, kararlı bir adım atıp, gözetleme deliğinden baktı. Kapının öbür tarafında, "Yaratıcılar Birliği" bölge şubesinden 17 yaşlarında bir delikanlı olan Negatif duruyordu.

"Selam" dedi delikanlı, Saşa gözünü deliğe dayar dayamaz.

Saşa, fısıltıyla, "yalnız mısın?" diye sordu

"Yalnızım..."

Kapıyı açtı, Negatif içeri girdi. Her zamanki gibi bir şey arıyormuşçasına dört bir yana baktı. Elini sıkarken, bu kez bakışları tavan lambasına yönelmişti.

"Koridorun ışığını kapatmak gerek" dedi, asık suratla; "kapı deliğinden baktığın anlaşılıyor..."

Saşa'dan 5 yaş küçüktü, yatılı okulda büyümüştü. Kısa boylu olmasına rağmen, vaktinden önce gelişmesi ve sağduyulu, sert tavırları nedeniyle bu farkı hemen hemen kapatmıştı. Ön dişinin kırık oluşu, dar alınlı, ayrık gözlü asık suratına daha bir sertlik veriyordu.

Şimdiye kadar gülümsediği görülmemişti. Her şeye sürekli olumsuz baktığı için Negatif diyorlardı ona. Fakat homurdanıp duran biri de değildi. Daha doğrusu, kendine özgü yaşam anlayışında inatçıydı. Hoşnutsuzluğu, çocuksu bir içine kapanma, suskunluk şekline bürünmezdi; umursamaz da davranabilirdi bazen...

"Evde olduğumu nereden bildin?" diye sordu Saşa.

"Hiç, öylesine uğradım."

Hemen mutfağa yönelen Saşa, yüksek sesle:

"Sizde işler ne durumda?" diye sordu.

Soruya cevap vermedi, kendi sorusunu sordu:

"Eee, siz yapacağınızı yaptınız Moskova'da... Yumruğu çakmak lazımdı ya, şöyle okkalıca, neyse. Pekala sen televizyonda kendini izledin mi?"

Saşa, öfkeyle fokurdayan çaydanlığın altını kapattı, ayakkabılarını çıkartıp mutfağa gelen Negatif'e döndü:

"Kendimi mi?"

"Görmedin mi? İlk sırada boy gösteriyordun. Sizinkilerden biri aynasıza sopayı yerleştiriyordu sertçe... Herkes bir yerlere koşup vitrinleri indiriyordu. Aynasızın biri yere düşünce sen onun şapkasının üzerinde tepiniyordun. Şahane bir sahneydi de neden şapkada, kafasında zıplaman gerekmez miydi; haa, ne dersin?"

Saşa'nın canı sıkıldı. Binlerce, yüz binlerce insanın seni izleyip bundan eğlence çıkarması pek hoş değildi.

"Eee nasıldı, iyice görünüyor muydum yani?" diye sordu Saşa, nedense kısık bir sesle...

"Pek değil ama ben tanıdım. Sigara yakabilir miyim?"

Saşa, bir süre Negatif'e baktıktan sonra:

"Yak. Bana da ver..." dedi.

Negatif sigaradan bir nefes çekti, sonra dedi ki:

"Sözün kısası buraya dostların geldi."

Saşa, kendi sigarasını yakmıştı:

"Ne dostları?"

"Moskovalı Venya ve Sibirya'dan Rogov."

Saşa'nın yine canı sıkıldı, sesi daha da düşmüştü:

"Şimdi hangi cehennemdeler?" dedi.

"Moskova'daki barınaklarımızda aramalar yapılıyor, herkes gözden uzak yerlerde saklanıyor. Venya'nın barınacak yeri yok, Rogov, trene binip Sibirya'ya gitmesini söylemiş, güvenliği düşünmeden... Elektrikli trende de bilet alırken hüviyet göstermek gerekiyor; kendin biliyorsun, gidene kadar canın çıkıyor. Bize..."

Sigarasından derin bir nefes çekip dumanı bıraktı, dağılışını gözleriyle izledi Negatif, sonra devam etti:

"Bize geldiler. Sen niye böyle dehşete kapıldın?"

"Bana da iki kez geldi aynasızlar."

"Ne yaptın, içeri aldın mı?"

"Hayır, ben evde yoktum. Anneme rastlamışlar."

"Bana da" dedi Negatif,

"Peki, ne oldu?

"Açmadım. İki saat çaldıktan sonra defolup gittiler."

"İki saat ses çıkarmadan oturdun yani?"

"Hayır, onlarla kapı arkasından samimi bir şekilde konuştuk. Beni ıslatıp kurutacaklarını söylüyorlardı!.."

Saşa Negatif'e baktı; onun sağlam, gösterişli cesaretini bir kez daha takdir etti. Negatif, gerçekten dayaktan korkmuyordu. Hatta sopayı yediğinde, tehlikelere karşı daha vurdumduymaz oluyordu. Örneğin, yönetim binası duvarlarına siyah boyayla "Vali geber!" yazdığı için birkaç kez sopalarla dövmüşlerdi. O da buna karşılık valinin suratına pasta yapıştırmıştı. Altı ay kadar önce arkadaşlarını ele vermesi için iki gün boyunca dayak yediği halde, geçen hafta Birlik'in yerel şubesiyle tarikatçıların[20] bürosunu molotof kokteylleriyle ateşe vermişti; radikalleri sevmezdi bu çocuklar.

Yangına zamanında yetişti "01"[21] ancak iyi gürültü koparmışlardı. İki gün işkenceden geçirdikten sonra bıraktılar Negatif'i. Bir buçuk ay boyunca yemesine, içmesine, giyinip soyunmasına ve ayakkabılarını bağlamasına; taban tabana zıtt olan şen şakrak, pervasız, gülümsemesi yüzünden hiç eksilmeyen Birlikçiler'in en genç üyesi, 11 yaşındaki kardeşi Pozik yardım etmişti. Kendilerine "Birlikçiler" diyorlardı. Önceleri bir şey ifade etmeyen bu sözcük zamanla anlam ve önem kazandı.

---

[20] Scientolog: Amerika'da kurulmuş, ruh göçüne inanan bir dini tarikat mensubu. Burada, "ekstremist" anlamına.

[21] Yangın imdat.

Gazetecilerin işgüzarlığı yüzünden, bir parti adı olan kelimelerin ilk harfleriyle "SS'ler" diye adlandırılıyorlardı. Aşağılamak veya Yaratıcılar Birliği'ne mensup küçükler kastedildiğinde adları "OTSOS'lar[22]" oluyordu.

Negatif, soyuzniklerden kimseyi ele vermedi, tabii kendisini de... O da şişe fırlatmıştı aslında ve kuşkusuz bunu yapan sadece Negatif değildi.

Saşa, onun kavgada kırılmış üst dişine bakarak:

"Kapıyı kırmadılar mı?" diye sordu.

"Hayır."

"Peki, Neden açmadın?"

Negatif, Saşa'ya sert sert baktı:

"Seni hiç Moskova'da dövmediler değil mi?" dedi. "Venya ile Rogov'un bende olduğunu söylemiştim. Önce divanın altına uzandılar. Sonra Venya'yı halıya sarıp köşeye bıraktık, en sonunda da Rogov'u dolabın üstüne... Senin anlayacağın eğlence iki saat kadar sürdü."

Saşa, çayını hızla içti; acıkmıştı:

"Neredeler?" diye sordu

"Karşı kafede oturuyorlar. Bir fincan kahveyi iki kişi içiyor. Gidelim mi?"

Saşa kumbaradan para, bir parça peynir, köy soğanı, ekmek ve birkaç kutu konserve aldı. Tam annesine "her şey yolunda" notu yazmak için dönecekti ki, vazgeçti; kolunu şöyle bir salladı. Yolunda giden ne varsa...

* * *

"Ha, işte onlar!" dedi Saşa, henüz iyileşmemiş burnuyla dolaşan Venya ile sağlam çocuk Lyoşka'yı gördüğünde... İkisini de sevgiyle kucakladı. Şimdi ne yapıp ne edip onları götürecek bir yer bulmalıydı.

---

[22] Süt çocukları.

Tanıdıkları evden aramak riskli olurdu, telefonlar dinleniyordu. Vaktiyle bir parti eylemi telefondan deşifre olmuştu. Ayrıca üç kişiye birden yatacak yer bulabilecek tanıdık da yoktu. Hayretle ama dert etmeden:

"Bir kişi bile yok" diye geçirdi içinden.

Son yıllarda çevresi, bağlantı kurduğu partili arkadaşlarıyla sınırlıydı. Başka dostluklar için vakit yoktu. Zaten bunu gereksiz ve anlamsız buluyordu. Yerel "Birlikçiler"in evine gitmek de doğru olmazdı. Çünkü oraları da her an sivil polisler basabilirlerdi.

Yağmur çiselemeye başlamıştı ama onlar, gürültülü müzik ve sevimsiz kafeterya fiyatlarından kurtulmanın rahatlığıyla, Moskova'da yaptıklarını birbirlerine yarış edercesine anlatıyorlardı. Negatif, bazen konuşanın yüzüne dikkatle bakıyor, onu ilgiyle dinliyordu.

Saşa, büfenin önünde durup, bir şişe votka ve üç plastik bardak aldı. Negatif, alkol alınca canavarlaşan bir yapıya sahip olduğundan içmiyordu. Rogov, buna tepki göstermedi. Venya ise mutluydu.

Saşa'nın, yıllar önce çeşitli derecelerdeki içkileri test edip, hangisinin daha sert olduğunu keşfederken saatler geçirdiği çocuk parkına gittiler. Kulübede oturdular, Saşa cebinden peynir, ekmek çıkardı.

"Bıçak yok ama" dedi Saşa, elindeki konserve kutusunu hoplatarak... Rogov, sırt çantasından çakısını çıkarıp çabucak açtı kutuyu. Boşalttılar, kadeh tokuşturdular. Her şey iyiye gidiyordu ama nemli bankta popoları buz kesmişti. Rogov, sırt çantasını altına koydu. Saşa, arada bir kalkıp geziniyordu, Venya umursamazdı.

Negatif oturmamıştı, dinliyordu. Çoğu insanın kesip attığı kaşarın kabuğundan dişleriyle bir parça kopardı, yavaşça çiğnemeye başladı.

"Alsana" diyerek ona bir dilim peynir uzattı Saşa. Negatif aldı. Biraz bekledi, konuşmaya başladıklarında, fark ettirmeden tekrar yerine koydu.

"Gerçekte kaç kişi yakalandı, tam olarak bilen var mı?" diye sordu Saşa.

Venya ile Rogov omuz silkti; Negatif:

"Haberlerde 93 kişi olduğu söylendi" dedi. Asla, soruya cevap vermek için ilk atılan olmazdı.

"Bir şey çıktı mı?"

Hemen hepsine idari cezalar verildi, 15'er gün.

Venya, dağarcığında olmayan "merhamet" sözcüğünü nereden bulup çıkardığına kendisi de şaşırarak:

"Nedense bir şekilde merhametli gibiydiler" dedi.

"93 kişiye ne yapacaklar? Bütün dünya öğrenir. Maçaları sıkmamıştır" diye düşüncesini söyledi Saşa. "Fark etmez, ibret için 5 kişiyi içeri tıkarlar" dedi Rogov.

Çoktandır, Birlik'ten yeni tutuklamalar yapılmasına kimse şaşırmıyordu. Artık çıkmaza düşmüşlerdi. Şu anda 40'tan fazlası demir parmaklıkların ardındaydı. Liste hiç azalmıyor, birileri çıksa, başkaları giriyordu. İşin garibi, tutuklananların hemen hepsi "yumuşak terörist"ti. Hoşlanmadıkları ünlülere yumurta atıp mayonez dökmüşlerdi sadece. Fakat yine de "üniformada hasara neden olmaktan" birkaç ay, hatta bir yıla varan hapis cezaları alıyorlardı. En ciddi hapsi, 10 seneyle kamulaştırma işlerinde çalışan güleç yüzlü Hohol[23] yemişti.

O delikanlılara acıyarak bir süre konuşmadılar, Saşa, hiç değilse onun üzüldüğünü, Lyoşka Rogov'un karakterinde de bir parça kardeş sevgisi ve merhamet kırıntısı olduğunu anlamıştı. Negatif ve Venya'ya gelin-

---

[23] Ruslar'ın Ukraynalılara verdiği ad; aşağılayıcı bir tabir.

ce, birçok nedenden durum o kadar basit değildi.

Negatif, zaman zaman sağlam, isterik öfkeye dönüşmeyen, aşırı olmayan bir kızgınlığa sahipti. Bu kızgınlık, kavşakta görevli trafik polisinden başbakana kadar, ülkede gücü temsil eden herkese yönelikti.

"Venya'nın umurunda değil" diye düşündü Saşa. Aslında kendine bile acımayan bu çocuktaki boş vermişliği normal karşılıyordu. Hiç değilse, göz göre göre yalan söylemiyordu. Kodesi rahat bile bulur, oraya düşmekten şikâyet etmezdi. Venya'nın kaç kez 15'er gün hapse girdiği hesaplamaya kalkılsa zaman yetmezdi.

Bir süre herkes sessiz kaldı...

Kadehleri son kez tokuşturdular.

Saşa, "bunları bir kez yaptık ve yapmaya da devam edeceğiz" dedi. Sözlerinde coşku ve heyecan belirtisi yoktu. Rogov başını eğdi, Venya gülmeye başladı, Negatif'in yüzünü göremiyordu Saşa.

Çabucak içkilerini bitirdiler, ceketlerinin kollarını koklayıp[24], yürüdüler. Rogov artıkları bir poşete koyarak çöp kutusuna götürdü. Saşa, daha nerede üç saat geçireceklerini düşünüyordu.

Rahatlamış ve gevşemiş olarak üniversite binasına geldiler. Saşa herkese, "yüzünüzdeki marjinal sırıtmayı atarak eski bir kursiyer ya da mastır öğrencisi gibi davranarın" diye tembihledi. Dudaklarını bükmüş sert yapılı gece bekçisinin önünden böylece geçtiler. Rogov, renk vermeyen doğal sakini oynuyor, Negatif, yana çevirdiği çenesini ceket yakasına gizlemeye çalışıyordu. Venya ise, yüz kaslarını germekten aptala dönmüştü.

Hiçbir yerde öğrenim görmeyen Saşa'nın, felsefe öğretmeni Aleksey Konstantinoviç Bezletov'la tanışık-

---

[24] İçkinin sertliğini bastırsın diye, meze alınış gibi yapılan bir hareket.

lığı hayli eskilere tanıyordu. Bezletov, babasının öğrencisiydi. Saşa, en çok yirmisinde olan bu çelimsiz genci ilk gördüğünde 14 yaşlarındaydı...

Bezletov'un onları epeyce ziyaret etmişliği vardı. Boynuna birçok kez doladığı tüylü atkıyı düzeltmek için epey uğraşmıştı. Sonra çay içti. Yorgun babasıyla görüşürlerken, gömleğinin içine saman çöpü kaçmış gibi ikide bir omzunu oynatmış ama adam görmezden gelmişti. Karışık, saçma ve iğrenç günler elverişli olduğu halde, siyasetten hiç konuşmamışlardı.

Bezletov'un aşırı liberal görüşlü olduğunu sonradan anlamıştı. Şimdiye kadar babasıyla "kırılma noktaları" ve "gelecek" üzerine tartışmaya girmeyişi nasıl açıklanabilirdi ki? Bunu kaygısızlığa bağlamayı hiç istemiyordu. Yine de babasının, cenazesi için köye gelen önemli dostlarından biriydi. O gün Saşa ile Bezletov birbirlerine "sen" diye hitap etmişlerdi. Gelgelelim, bundan sonra birkaç yıl hiç görüşmemişler ve kısa süreli yakınlık bu süre içinde silinmeye yüz tutmuştu. Saşa'nın kız arkadaşının Konstantinoviç'ten felsefe dersi aldığı aniden ortaya çıkınca ilişkileri devam etmişti.

Birgün, ders çıkışında onunla karşılaştıklarında, kız herkesin içinde şöyle sormuştu Saşa'ya: "aaa siz felsefe hocamız Konstantinoviç'le tanışıyor musunuz?"

O sırada Bezletov'la tokalaşmakta olan Saşa, adamın hem el gücünü, hem de öğretim görevlisi duruşunu hesaba katarak, senli-benli konuşmaktan vazgeçti:

"Evet... Aleksey Konstantinoviç'le tanışıyoruz."

Saşa, kız arkadaşıyla şimdi hatırlayamadığı sudan bir nedenle bozuşup ayrılana kadar, üniversite koridorunda birkaç kez yolları kesişmiş ama sonra yine gözden kaybetmişti Bezletov'u... Birlik, bölge mitingi ya-

palı henüz bir ay olmamıştı ki, Saşa o gürültülü, sarsıcı eylemlerin ardından onunla karşılaşmıştı.

Tam da profesöre yakışan bir gülümsemeyle:

"Sizi izledim orada; bağırıyordunuz" dedi Bezletov.

Saşa'nın, hiç ilgi duymadığı siyaset, hayatında yegâne amaç haline gelmişti. Çoktandır politik hevesleri yüzünden sıkıntı çekmeye alışıktı ama bu kez, beceriksizliğe benzer bir duygu kaplamıştı içini. Belki "başkan, defol git!.." diye sesi kısılıncaya kadar bağırmaktı nedeni; belki de bu kez onları içeri tıkmayan polisle laf yarıştırırken yüzüne yerleşen müthiş öfkeydi.

Genelde miting sonunda Birlikçiler, yüzlerce fotoğraflarının çekilip parmak izlerinin alındığı şubeye götürülürdü. Kısacası, kendine çeki düzen vermeye fırsat bulamamıştı Saşa. Yüzünde zorla oluşturduğu tuhaf bir tebessümle Bezletov'a bakıyordu. Profesör, genç ve dürüst bir insanın içtenliğiyle gülümsedi:

"Sizin işiniz de çok zor..."

Bezleteov, "arkadaşlarını da getirebilirsin" diyerek Saşa'yı dekanlar derneğinde sohbete çağırdı. Davetin, kabul etme arzusu uyandıran nedenleri arasında, profesörün iyi niyetli ve içten ses tonunu aşan şeyler vardı.

Saşa'nın babası okumuş adamdı. Profesör olmasına ramak kalmıştı. Bu duruma rağmen, Saşa kendisini her zaman sokak köpeği gibi hissetmişti. Bunda, eğitim eksikliğinin yanı sıra gerekli kitapları, askerlik hizmetini bitirdikten sonra okumasının payı vardı kuşkusuz.

Saşa'daki güven eksikliğinin nedeni, babasının kendisiyle çok az konuşması ve hiç ilgilenmemesiydi. Babası, genelde onunla iletişim kurmaya gereksinim duymaz, Saşa da ona pek yanaşmazdı; ya da tam tersi olur, Saşa arayı sıcak tutmaya çalışmaz, babası da bunun için

ısrarlı olmazdı. Ancak son zamanlarda etkilendiği sokak hayatı, Saşa'yı dünya düzenini daha iyi kavradığını sandığı insanlara yaklaştırıyordu.

Bezletov, kaşlarını kaldırdı; birini, sonra ötekini...

"Acaba kulaklarını oynatmayı da becerebilir mi?" diye geçirdi içinden, dalgınca Saşa... Saygın bir tiyatro artistinin alışkanlıklarına benziyordu bunlar...

"Şöyle bir uğramıştık..."

"Evet, davet etmiştim, anımsıyorum..."

Koridorda bekliyorlardı. Bezletov, gelenleri hızla inceleyip, gülümsemeden hepsiyle el sıkıştı. Kısa boylu, düz siyah saçlı, yuvarlak omuzluydu. Şaşa, anımsıyordu; Bezletov, bitmez tükenmez bir arayış içinde, doğru bir heyecanı, en uygun sözcüğü arıyormuşcasına sürekli kaşını gözünü oynatırdı. Şimdi sakindi, yanakları bayağı sarktığı için yüzü hayli çirkin görünüyordu.

"Biliyorsunuz, dershaneyi artık kapatıyorum" dedi. "Karşı kafe hem ucuz hem de sakin; orada oturalım. Bir fincan çaya ne dersiniz?"

"Nasıl isterseniz" dedi Saşa, cebinde hiç para yoktu.

Bezletov, "dekana bir uğrayayım hemen geliyorum" dedi. Gençler, yine o suratsız görevlinin yanından geçtiler, iki dakika sonra kafedeydiler. İçerisi yarı doluydu, hafif bir müzik çalıyordu. Köşedeki ekranda motosiklete binmiş kaskli adamlar görülüyordu. Virajlarda toz koparırarak, sık sık devrilerek daire çiziyorlardı.

Mönü gelmişti. Saşa, hiçbir şey ısmarlayamayacağını bildiği halde deri kaplı defterin ilk yaprağını açtı.

"Bende daha para var" dedi Rogov.

Kimse sormamıştı ama soru kendiliğinden ortada duruyordu. Birdenbire, hepsi canlandı.

"Bira mı içelim?" diye sordu Rogov.

"Ben içmeyeceğim" dedi Negatif.

"Çay da mı?"

Daha fazla ısrar etmemeleri için kestirip attı:

"Hiçbir şey içmeyeceğim..."

Etrafa bakınarak sigara tüttürüyorlardı.

Bezletov, fazla bekletmedi; üzerine tam oturmuş koyu renkli kısa ceketi ve evrak çantasıyla göründü. Ceketini çıkarınca, ortaya çıkan göbeğini fark etti Saşa.

Sessizce oturdu, çantasını yanındaki iskemleye koyarak bir sigara da o yaktı.

Saşa, "sakalları çıkmıyor" diye düşündü; "parlak bir yüz, zeki ve güzel... Kaşları da çatık gibi, fakat..."

Garson kız sessizce yaklaştı.

Bezletov kahve ısmarladı.

Saşa, kasten susuyordu. Üniversitedeki karşılama hoşuna gitmemişti. Bezletov'un yüzüne bakarken "niçin kaşları çatık" diye düşündü; "ondan para istemedim ki?"

Saşa'nın bakışlarını üzerinde hissetmişti.

"Yine çıngar çıkarıyor musunuz?" diye sordu.

Bezletov'un, Moskova'daki kırıp dökme eylemlerinden söz ettiğini hemen anlamıştı Saşa:

"Başka ne işimiz var ki?" diye afilli bir cevap verdi.

Bezletov, sigarasından derin bir nefes çekti. Dumanı salarken kahveyi getiren kıza zoraki teşekkür etti.

"Yaptığınız şeylerin iyi ve doğru olduğunu mu düşünüyorsunuz?"

"İyi ve doğrudur" karşılığını verdi Saşa.

Bezletov omuzlarını silkti:

"Amacınız ne?"

"Çok uzun bir soru..."

"Aksine kısa... Peki şöyle sorayım: Bize ulus düşüncenizi söyleyin..."

"Konuşmaya başladı artık" diye geçirdi içinden Saşa ve hemen sözünü kesti onun:

"Biz bir şey istemiyoruz. Ben bir şey istemiyorum. Ben Rus'um, bu yeter. Başka fikir gerekmez bana..."

Bezletov, yüzünü buruşturarak:

"Ben Rus'um," diye onu taklit etti. "Peki, Rus olmayanları ne yapacaksınız?"

"Bakınız, Aleksey Konstantinoviç çarpıtmayın... Kimsenin Rus olmayanları bir yere koyduğu yok. Bunu siz de gayet güzel biliyorsunuz."

"Peki neden söze 'ben Rus'um' diye başlıyorsun?"

Şaşa, "yine 'sen' diye hitap etti bana" diye düşündü, "halbuki ben kendisine..."

"Ben öyle başlamıyorum" diye karşılık verdi; "hiçbir milliyetçi fikre ihtiyacım yok, anlatabiliyor muyum? Annemi, babamı sevmek için hiçbir estetik ya da ahlaki dayanağa gereksinim duymam ben..."

"İyi de o zaman neden sizin şu partiye katıldınız?"

"Çünkü o da bunlara ihtiyaç duymuyor. Ona kendi vatanı gerekiyor."

"Vaay, Rus, vatan gibi sözcükler gereksiz, öyle mi?"

Saşa, barışçıl bir tavırla gönül alır gibi:

"Haklısınız tamam; boş laf etmek gereksiz..."

Bezletov küplere binmişti:

"Allah kahretsin... Gereksiz yere, öyle mi? Vatanla bir işiniz yok ama vatanın sizinle işi var. Vatan ise tamamen eriyip gitti. Bunun için kimseyi, cam çerçeve indirip, ağız burun kırdığınız bu çirkin işlerinize alet etmeye değmez. O halde niye kırıp döküyorsunuz?"

Saşa, Bezletov'un tonuyla ama yarım perde indirerek:

"En iyisi sessizce bırakmak."

"Pislikle uğraşmaktansa, yavaşça sıyrılıp bir kenara

çekilmek elbette daha iyidir."

"Evet, sessizce başka bir dünyaya geçmek..."

"Evet, gözönüne getirin bir, elbette ki bu daha iyidir. Tanrı katında da en doğru olanıdır. Sizin bütün coşkunuz artık anlamını yitirdi. Düzeltecek bir şeyiniz yok. Ancak kan dökmeye başlarsanız..."

Bezletov'un sesi yine yükselmişti: "O zaman..."

Sigarasından bir nefes daha çektikten sonra söndürdü, iğrenç bir solucan gibi ezdi onu.

Kimse ses çıkarmadan oturuyordu. Venya, diş kürdanıyla sigara paketinde delik açmakla meşguldü, Negatif, televizyon izliyor, Rogov masanın altından ayağını sallayarak, önüne bakıyordu.

Konuşma ritmini yakalamış olan Saşa, gözünü Bezletov'a dikerek sakince sordu:

"Ya siz nasılsınız, her şey gönlünüzce gidiyor mu?"

"Anlamak istemiyorsun Saşa, burada yapılabilecek hiçbir şey yok. Burada ayak basılacak zemin bile yok. Ne vatan, ne devlet, ne de şu sıralar ona moda tabiriyle jeopolitik ilgi duyan dirayetli bir yönetim var."

Tartışmaya girmeyi kesinlikle istemeyen, aksine Bezletov'un söylediklerini anlayışla karşılayan Saşa:

"Halk böyle bir ülkede yaşıyor..." dedi.

"Senin halkın" dedi, sözcüğün ortasındaki (l) harfine kuvvetle vurgu yaparak... "Kendini idareden aciz. İnanmıyorsanız gidip, toplu taşıma araçlarındaki konuşmalara kulak ver... Yarısı emeklilerden, yarısı alkoliklerden oluşmuş bu insanların sosyal çevre neyine?"

"Zinde insanlar için gerekli."

"Bu ülkede zinde insan az."

"Bu kadar yeter."

Bezletov, istihzayla Saşa'ya baktı, tuvalete gitmek

için yerinden kalkan Venya'nın geçmesi için kımıldamadı bile. O geçer geçmez şöyle dedi:

"Sevgili Saşa, sorun bu değil."

Bezletov'un konuşma tonunun sürekli değiştiğini fark ediyordu Saşa. Örneğin öfkeli bir tondan kasıtlı ve küçümseyici sakinliğe geçebiliyordu profesör. Tabii bu değişimeler çok ustaca ve zarifti...

"Asıl mesele, işin gereksizliği; bir şey yapmaya ihtiyaç yok... Ros-se-ya-ne[25] masayı donatıp gönül rahatlığıyla içkisini içtiği sürece, işler yolunda demektir. Votka soğumakta, patates kızarmaktadır. Ancak, Rus-s-lar* kaybolmuş büyüklüklerini ve vatanlarının geleceğini hatırlamaya başladıkları zaman birbirinizin kanını dökmeye başlayacaksınız. Ülkenin yarısı kana bulanır Saşa, bu kaçınılmaz olur. Gerçi, bence siz daha önce öbür dünyayı boylarsınız. Dökülecek kanı düşünmek daha doğru bir seçenek olacaktır kuşkusuz."

"Ne var ki, bu ülke çabuk toparlanmaz Aleksey..." diye araya girdi Saşa. Bezletov'un başındaki baba adı Konstantinoviç'i kasten söylememişti.

"Sana söylemiştim, o yok artık" diye hemen karşılık verdi Bezletov. "Bırakın insanlar köşelerine çekilip rahatça yaşasınlar. İşte iyiliklerine çalıştığınız Ruslar'a Ra-hat-ça ya-şa-ma fırsatı verin. Onlara iyilik yapmıyor, zarar veriyorsunuz. Üstelik boşuna ümitlendiriyorsunuz. Onlar, şimdiki Rumların eski Yunanlılarla kıyaslanma oranı kadar Rus'turlar. Asur askerlerinin, ayakkabı boyacılığı yapan Süryaniler'le[26] ilişkisi kadar."

---

[25] Rus vatandaşları. / * Etnik kökenli Ruslar.

[26] Süryani mülteciler 1960 yılına kadar Moskova'da ayakkabı boyacılığı yapmışlar. (Bkz. Viktor Şklovski (Petersburg,1893-1984). "Sentimentalnoye Puteşestvie (Duygusal Yolculuk, 1917-1922).

Birasını bitirmişti Saşa. Negatif'in ilgiyle seyrettiği televizyona doğru baktı: motosikletçiler, daire çizmeyi sürdürüyorlardı. Rogov, kafasını sallamaktaydı.

Bezletov, sesini alçaltarak:

"Saşa, ne demek istediğimi anlıyorsun. Yaptıklarınız bana göre güzel şeyler. Arka planda hüküm süren sıkıntı ve kargaşasıyla estetik, ilginç bir proje ama haddinizi aşmaya başladınız. Her an dönüşü olmayan bir yola girebilirsiniz, artık durun. Pankartlarınız, demeçleriniz, meydanda attığınız çığlıklar, bayraklar, flamalar... Kızlarınız kusursuz... Evet, Rus tarzı değil bu. Geleneklerimizde yok ama bu fark etmez."

Kendini düşüncelerinin akışına kaptırmıştı Bezletov; "bu günlerde Rusluk herkes tarafından paylaşılan bir kavram değil. Rus-ya-lı-lar Rusluklarını yitirmişler. O, hâlâ belli kişiler arasında kutsal bir manevi değer olarak korunuyor, Tanrı izin verirse daha da korunacaktır. Kim bilir, belki birkaç yüzyıl sürecek."

Saşa gerçekten şaşırmıştı:

"Nerede koruyacaklar? 30 yıl sonra Çinliler ile Çeçenler'in yerleşeceği bir ülkede mi?.."

"Elbette değil, Yahudiler iki bin yıl Yahudiliklerini nasıl sakladıysa öyle... Ruslar, dünyanın her yerinde yaşıyor, onları rahatsız eden yok. Fakat hâlâ önemini koruyan kültür, Rus ruhunu birleştiren tek etken. Neredeyse hiçbir yerde yaşama şansı bulamayan bu ruh, sadece resim yapan ya da kitap yazan bir kısımda varlığını sürdürebiliyor. Halk, bu ruhun temsilcisi olmayı bıraktı. Çünkü fazladan hiçbir şeye yetenekleri yok. Bizim burada topluma verebileceğimiz tek şey, manevi yaşama ait değerleri zihinlere kazımaktır."

"Bu ruhun çöküş anındayız" dedi Saşa.

Çok yorgun çıkmıştı sesi...

"Saşa, bütün bunlar size bağlı. O kadar beklediğiniz kanlı kargaşayı başlatırsanız, bu sadece çöküşü hızlandırır. Şeytanı davet etmeyin, melekleri buyur edin."

Bezletov, aşırı heyecanın dozunu biraz törpülemişti. Konuşmasındaki coşkulu tona kendisi de gülümsedi:

"Bugün soyut ortamda sahici olaylar cereyan ediyor, Saşa. Asıl Rus ruhu, her seferinde güçlenen sesiyle hakikati aramaktır. Rusya, mental boyuta geçmek zorundadır ve böylesi daha iyi olacaktır."

Bezletov'un arkasında oturan Venya birden sordu:

"Peki, biz nereye geçeceğiz?"

Bezletov, onu muhatap almamıştı; yarım döndü, sonra yine fincanına yöneldi. İçip bitirdi, dibine baktı, sallayıp masaya koydu. Düzgün bir banknotu da çay parası ve bahşiş olarak bıraktı, veda ederek hızla çıktı.

Kimse tek kelime konuşmadı. Negatif hâlâ televizyon seyrediyordu.

"Sohbeti nasıl buldunuz?" diye sordu Saşa. En yakınında Negatif vardı ve ilk söz ona düştü:

"Benim için fark etmez, ama anlamıyorum, sen bizi buraya niye getirdin?"

"Boş ver onu" diye fikrini belirtti Venya.

Rogov bir şey söylemiyordu.

Saşa "Lyoş!" diye ona seslendi.

Daldığı düşüncelerden sıyrılmış olan Rogov:

"Sen yeni bir haber duydun mu?" dedi.

Saşa, omuzlarını silkti.

"O" dedi Rogov, "on yıl önce muhtemelen liberaldi ve talepleri vardı. Her şeyi istiyorlardı o zamanlar. Kölelikten kurtulmayı, ötekilerin bağışlanmasını..."

Saşa, Bezletov'un sözlerinin, her zaman sessiz olan

Rogov'u rahatsız etmemiş olmasına içten sevinerek:

"Evet" diye onu doğruladı.

"O zaman, şimdi anlattığı düşüncelerin arkasından gitmiyordu kesin. Gitmesine gerek de yoktu. Ayrıca, acımasız operasyon yöntemleriyle müdahale soylu bir yaklaşım değil. Başları her sıkıştığında Tanrı'yı anmayı pek severler. Kör bıçakla canlı vücudu parçalarken işlerine yarıyordu bu; şimdi de öyle oldu. Yaptıkları şeyler için Tanrı'yı ayak hizmetçisi yapmıyorlar mı?"

Rogov durdu ve bir sigara yaktı.

"Adam aslında seni ve tabii hepimizi, ayakkabı temizleyen Süryaniler, kendisini de Rus ruhunun koruyucusu yerine koyuyor... Koysun bakalım."

Bunlardan sıkılmış olan Venya sordu:

"Nereye gidiyoruz?"

"Halka katılmaya, votka içmeye" diye karşılık verdi Rogov; "ama şu şartla: oturacağımız yer sıcak olacak, votka da ucuz. Buralarda en ucuz votka nerede?"

"İstasyonun orada" dedi Saşa, "buraya yakın..."

* * *

Tadına bakılırsa, mantı hamurunun içini etten çok, çiğnenmiş kurutma kâğıdıyla doldurmuşlardı. Tabağın kenarına yapışmış mavimsi sıvı mayonez, ekşiydi.

Rogov tiksintiyle:

"Ekmek ıslak" dedi ve sanki değerli bir balığın derisi gibi şeffaf çavdar ekmeği dilimini kenara koymaya kalktı. Ancak Negatif, ekmeği kaparak doğruca kendi tabağındaki mayonezin üzerine koydu.

Saşa'nın iştahı yerindeydi, üç yüzlü yüksek bardaklarda sunulan 100 gram votkadan sonra mantılar yenilir şeyler gibi geliyordu onlara; üstüne bir de bira...

İstasyon lokantası gürültücü, kötü giyimli, çoğu er-

kek müşterilerle doluydu. Masalarda yemek görünmüyordu, sadece votka bardakları vardı. Onu, kavrulmuş gibi morumsu gırtlaklarını oynatarak bir dikişte içiyor, sonra da uzun uzun bardağa bakıyorlardı kuşkuyla...

İçeride hemen göze çarpan, saçı sakalı birbirine karışmış, asık yüzlü, yaşı pek belli olmayan, galiba kolsuz, kir pas içindeki adamdı.

Saşa ile Venya, üçüncü kadehten sonra yüksek sesle ve el kol hareketleri yaparak konuşmaya başladıklarının farkında değillerdi. Negatif, mantıyla ekmek yerken, her zamanki gibi suskundu. Saşa, bir şey daha fark etmişti: O, kafeye gittiğinde, içeride ne türden insanlar var diye birkaç kez etrafını kontrol ederdi; Negatif'in ise burada kimin ne yiyip içtiği umurunda değildi; herkesin tanıdık olduğu, kendi evine gelmiş gibiydi. Rogov sessizdi, fazla içmiyordu, ama yüzünün belli kısımlarında pembelikler oluşmuştu. Saşa, sarhoş şaşkınlığıyla ona baktığında, sol yanağındaki dış çizgilerin Afrika'ya benzediğini keşfetti. Sağ taraftaki lekenin şeklini anlamak için de, Lyoşka baş işaretiyle "ne var?" diye sorana kadar birkaç kez uzanıp baktı. "Bir şey yok" anlamında başını salladı, yavru bir köpek gibi..

Rogov hafifçe güldü.

"Leks, bu görüşmeye dair bir şeyler söyle" diye rica etti Saşa. "Çok iyi anlatıyorsun."

"Burada söylenecek fazla bir şey yok ki..."

Rogov, yine hayretler içinde kalmıştı: "Böyle bir tipi dinlemek, yatıp ölmek demekti. Onun mantığına göre Ruslar'ın yatıp ölmeleri gerekiyordu. Yakında kan dökmeye başlayacaklarmış. Ben bugünle geçmiş arasında fark görmüyorum. Çoktandır kendimle dedem arasında da fark yok." Sözcükler, Rogov'un ağzından

değirmende öğütülmüş buğday gibi düşüyordu.

"Dur biraz Lyoş, bu 'kan akıtmak' da neyin nesi? Gerçekten bu olacak mı?"

"Akıtıp duruyorlar zaten..."

"Bezletov, yabancıların kanını akıtmaktan bahsetti, peki ya bizlerin kanı..."

"Bezletov'un ailesi var mı?" diye sordu Rogov; cevabını beklemeden ekledi: "Bunun neresi kötü? Komşu ülkelere girip onları ezip çiğneyeceklerine, kendilerini doğramaları, daha dürüstçe bir davranış olur."

"Biz girip çiğnemedik, değil mi?"

"Bu durumda, Baltıklar'dan Kamçatka'ya kadar içinde, kürk şapkalı kızıl ordululer yerine Hitler'in askerleriyle dolu bir yük vagonu yollandığını, ardından da şehrin bombalanarak çoluk-çocuk herkesin öldürüldüğünü düşünün; fark var mı?"

"Var..."

"Birincisi, biz birbirimizi kesiyoruz, çünkü Rusya'da doğruyu böyle anlıyorlar, ikincisi ise bunun tersi. Bu hem kan dökme, hem de bilgilenmedir."

"Bilgilenme, evet" diye yineledi Saşa, "öyle bir bilgilenme ki..."

"Evet, öyle."

Delikanlılar ihtiyaç gidermek için kalktılar. Negatif, içilmemiş Votka ve yenilmemiş mantılara bekçilik yaptı. Tuvalet kafenin hemen arksındaydı. Keskin kokusundan yeri kolayca anlaşılıyordu. O ıslak pis kokulu yere üçü de girmedi, hemen kafenin bitişiğindeki ne olduğu belli olmayan binanın gri duvarına yöneldiler. Boşaltılan çabuk geri akmasın diye, yüksek bir yerde durdular. İdrar, köpüklenerek birbirine karıştı.

Hafiflemiş, neşeli, canlı olarak döndüler.

"Birer bira daha içer miyiz?" dedi Saşa.

Venya, "hem de nasıl..." karşılığını verdi. Rogov da başıyla onayladı.

Saşa biralarla döndüğünde, saçı sakalı birbirine karışmış adam masanın yanında konuşmadan duruyordu. Ceketinin sağ kolu askıdaydı; kol gerçekten yoktu.

"Konuştuklarınızı duydum" dedi. Kelimeler ağzından güçlükle çıkmıştı. Tedirgindi, sustu.

"Çok dokunaklı" dedi Saşa. Kafayı bulunca ukalaşmıştı. Venya gülmeye başladı. Rogov, bıyık altından gülümsedi. Negatif'in yüzünden bir şey anlaşılmıyordu.

"Hiçbir yere gitmediğimizi söylüyordunuz, acemi tayfası. Afganistan ne oluyor peki?"

"176. Motorize Dağ Alayı komutanı... 14 kez ateşe maruz kaldım. İki yaram var; acemi tayfaları..."

Acemi tayfaları tabirini kaba vurgu yapmadan telaffuz etmişti; basitçe, delikanlılar der gibi.

Elindeki açılmış bira şişesiyle tam karşısında duran Afgan gazisi, gözlerinin taa içine bakıyordu Saşa'nın... Adamın sarhoş olmadığını hemen anlamıştı.

"Ben duydum, siz partiden konuşuyordunuz burada, politikadan... Politika sizin neyinize be gariban kardeşler? Bu üniformalı maymunlar, sizi içeri atmak için bekliyorlar, hergeleler... Sigaranız var mı?"

Saşa, bir an düşündü, sonra gaziyle sigarayı uzattı; "burada sigara yasak" diye peşinen uyararak...

"Ben her yerde içerim" dedi adam. Sonra ağızlarını yokladı: "Gerçekten bir partiden misiniz siz?"

"Evet, partideniz" diye karşılık verdi Saşa. "Yaratıcılar Birliği..."

"Soyuznikler evet, bildim. Bay Kostenko ve yoldaşları..." dedi gazi, hayvansı bir gülümsemeyle:

"Bilmeme şaşırdınız değil mi? Votkaya kurşun atan bir istasyon serserisi sandınız beni. Genellikle içmem ben, burada insanlara bakarım. Sürekli gelir giderler, ama kimse bilmez nasıl..." Bakışları karanlıklaşmıştı:

"Evet, havan topu mermileri üstüne uçarken popoların nasıl sıkıldığını kimse bilmez. Kimse insanın korkudan titremeyip kustuğunu bilmez. Onların bunu bilmemeleri benim için bazen iyi ama bazen de incitici."

"Bana bak, hemşerim" dedi Venya, "toparla kendini. Biz burada arkadaşça vakit geçiriyoruz."

Afgan gazisi, Venya'nın omzuna attığı elini düşmanca bir hareketle uzaklaştırdı:

"Biraz sabret, söyleyeceklerim var" dedi. "Ben sizi SS'ci saymıyorum. 'Niye?' dersen, bayrağınız faşistlerinkine benziyor, bu hoş değil. Hükümeti devirmek istiyorsunuz, ben de onları ayaklarının altına almak isterdim. Orduyu Afganistan'a sokanları, Çeçenistan'a asker yollayanları, tabii Çeçenleri de... Ancak anlamadığım, sizin bu attığınız yumurtalar, canına yandığımın bütün bunlar önemli mi? Kolum olmadığı halde şu an bayrağınızı Kremlin'e dikmeğe hazırım... Tek elle adam boğabilir, silah da kullanırım, ama bunu yapmam. Çünkü siz palyaçosunuz. Tamam mı yeşil kardeşler?"

Rogov, mantısını bitirmişti. Negatif başını çevirip etrafına bakındı; "televizyon yetmiyordu" der gibi bir hali vardı. Bir tek Venya, neşe içinde delikanlılara bakıyordu. "Afganlı" kendi kendine konuşurken, yumuşak bir gülüşle fısıldayarak Saşa'ya sordu:

"İcabına bakalım mı?"

"Biraz bekle" dedi Saşa fısıltıyla. Adam, sesini daha da yükselterek sordu: "Neden konuşmuyorsunuz?"

Rogov, tabakta kalan son lokmayı yutup, yedikleri-

ni yüzünü acıyla buruşturarak birayla yıkadıktan sonra:

"Ne sormuştun sen?" diye karşılık verdi.

"Yeşil kardeş, ben..."

Rogov, sevecen bir ses tonuyla:

"Bana böyle hitap etme" dedi. Yanağındaki Afrika, sıcak pespembe bir renge bürünmüştü.

"Size soruyorum: Bana ne öneriniz var?" Gözlerini Rogov'a dikmişti. "Ben neyim, siz Birlikçiler nesiniz?"

Dudak kenarlarında beyaz salyalar oluşmuştu.

"Ben Hazin Mikail, Herat'ta* bağırsaklarını karnına sokmuş eski asker. Şimdi sizinle yumurta fırlatmaya mı geleceğim? Sen birinin bağırsaklarını topladın mı hiç?"

Rogov, Afgan gazisine bakıyordu, Saşa da Rogov'a.

Rogov alçak sesle: "Bana inanmayacaksın; yumurta fırlatmak, bağırsak toplamaktan daha korkunçtur."

"Afgan" çarpık bir gülümsemeyle:

"Sen hiç bağırsak topladın mı?" diye sordu.

"Evet, çok kez. Çıkarıp yerine soktum. Bağırsakları da, ak ve karaciğerleri ve mideyi de."

"Şa-ka mı ya-pı-yor-sun?" diye hecelere bastı adam.

"Şaka yapmıyorum, ben otopsistim."

Gazi, kötü bir şey söylemeye yelteniyordu ki, Rogov ona söz vermedi, sesini yükseltmeden şöyle dedi:

"Herat'ta bulunmadım, ama başka yerlerde ateş altında kaldım. Bir kez daha söylüyorum: Başbakana domates fırlatmak, en az el bombası atmak kadar dehşetli bir iştir, anladın mı? Bombayı attığında olduğu gibi ölebilirsin. Yaşasan bile çene ve kaburga kemiklerini kesin kırarlar ve hücreye atarlar seni... Hangisi daha korkunç sence, aşağılanmak mı ölmek mi?

---

* Afganistan'ın batısında Herat Vilayeti'nin merkezi olan kent.

"Sen, arkadaş..."

"Bir şey daha: Sen domates yerine el bombası atmak istiyorsan böyle yap. Eylemini takdirle karşılarız, ben beğenirim. İstemiyorsan bir şey yapmana da gerek yok. Etrafa kurşun yağdır istersen, bu da mümkün. Hem daha kolay bir başlangıç olur. Halkın içine şöyle bir dalarak, değil mi? Umarım yakında buna fırsat bulursun."

"Haydi hemşerim" dedi Lyoşka, "her şey gönlünce olsun görüşmek üzere. Kal sağlıcakla. Bize eyvallah."

Masadan sadece bir adım uzakta duran "Afganlı"ya sırtlarını dönmüşlerdi.

"Sigara içelim mi?" dedi Venya.

Yere bakıp başını sallamaya devam eden Afganlının yanından geçerek dışarıya çıktılar.

Saşa, son sigarayı çıkarıp paketi attı. Sigarasını yaktı. Birden sarhoş olmaya başladığını hissetmişti. Kendi sesini duyup, ne kadar anlaşılır olduğunu sınamak için:

"Orada bir şey kaldı mı?" diye sordu.

Venya, elindeki yarı dolu iki bira şişesini göstererek:

"Yoo bunları aldım" dedi, "öbürlerini içmiştik..."

Sorusunun anlaşıldığına sevinmişti. Umursamazca dudaklarını oynattı ve sırıtarak komutu verdi:

"Harekât başladı, haydi gidiyoruz!"

Biraz daha bira ve yanına bir şeyler aldılar. Saşa, içme değil, şişme aşmasına geçmişti artık. Gövdelerini tatsız sıvıyla dolduruyorlardı. Nereden geldiyse votka da vardı; kurutulmuş kalamarla iyi gidiyordu ve üçüne bir kurutulmuş kuyruk düşmüştü. Kuyruğu, görünüşleri biraz aptalca da olsa, özenle ısırıyorlardı. Perona indiler, yük trenlerinin gürültüsünü dinlediler.

Saşa, gürültüden sersemlemişti.

İstasyon çevresinde görüş alanı hayli bulanıktı.

Beklenmedik görüntüler dikkat dağıtıyordu; parlak bir reklam, birinin yüzü, ya da aşılması gereken bir engel... Sohbet olanağı yoktu ama arada bir bağırarak bir şeyler söylemek güzel oluyordu.

Devriye polisini görünce, gülüşerek ve olur olmaz bağrışarak, hiçbir yerde görmedikleri şeylerin satıldığı pazarın boşalmış tezgâhlarına doğru hızlandılar.

Saşa, birden düştü. Su birikintisinden sırılsıklam olmuştu. Çamura bulanmış yüzü, fener ışığında çarpık görünüyordu. Kayıp yuvarlandığını, önde ağır ağır yürüyen arkadaşları fark etmemişti.

Pazar alanı, eğrilmiş demir raflardan oluşuyordu. Rafların her biri, sağlam saç levhadan yapılmış iki ayakla tavana kaynaklanmıştı.

Delikanlılar pazarda yürürken bir gürültü koptu. Raflar titredi, birkaçı tehlikeli şekilde sallandı. Her halde birileri standlara sertçe dokunmuş ya da tekmelemişti.

Kafkas uyruklu, omuzları kalkık, biraz kamburca bir adamla karşılaştılar. Onu samimi bir coşkuyla "Selamün aleyküm" ve "Allahu ekber" diye selamladılar.

Pazarı Kafkasyalılar'ın tuttuğunu iyi biliyordu Saşa. "Saat gece yarısına yaklaştı, artık paralarını kazanıp dağılmış olmalılar" diye düşündü. Etrafta kısa boylu, siyah deri ceketli, "kazak" adlı sivri burun kısa çizmeler giymiş gençlerin eğlenip avazları çıktığı kadar bağırarak sohbet etikleri birkaç bar ve gazino vardı. Delikanlılar, tezgâhlardan birine geçip satıcı rolü oynadılar: "Dağların oğlundan, alkolik Ruslar'a yarım şişe bira..."

Havasını bulan al yanaklı Rogov, bir yandan Kafkasyalı satıcıyı oynarken, bir yandan biranın fazileti üzerine nutuk atıyordu. Venya, şaşkın ve aptal müşteri pozunda onunla pazarlıktaydı. Saşa, ağzında kimden

otlandığı bilinmeyen sigarasıyla elini kolunu sallayıp espriler patlatıyordu. Yanıp sönen bar ışıklarından gözleri yaşaran Negatif bile, yarım şişe birayı kafasına diktikten sonra gülmeye çalışıyordu.

Venya parmağını büküp şişenin içini yoklayarak:

"aaa, yarısı boş bunun..." dedi.

Rogov, ona "nasıl bir şeysin sen? Sadece şişe parası alıyorum senden" diye cevap verdi, başını sallayarak...

"Tıpası da yok..."

"Tıpayı ne yapacaksın? İçecek misin, yoksa mantarla mı oynayacaksın?"

Nereden çıktığını fark etmedikleri, beyaz dişli, siyah saçlı altı adam peyda olmuştu birden. Belli ki bar merdivenlerinde sigara içerken tanık oldukları "alışveriş" ilgilerini çekmişti. Yapılan konuşmalardan iyice rahatsız oldukları belliydi. Sıntıyorlardı... Birinin elinde açılmış bir bira şişesi vardı; nedense çalkalıyordu onu.

Hepsi çok gençti. Saşa, bilinci tam yerinde olmadığı halde bunu anlamıştı. Yetişkin olsalardı, özür dileyerek falan konuşup anlaşma imkânı olurdu belki.

Bir müddet sessiz kaldı herkes.

Tehlike uyarısıyla ayılan Saşa, başını sallıyordu. Her kavganın başında birkaç söz söylemek âdetiydi.

"Ne istiyorsunuz?" diye sorarken, henüz tütmekte olan sigara izmaritini özenle, Kafkasyalılardan birinin elinde tutuğu bira şişesinin ağzından içeriye bıraktı. Bu sırada çocuğun simsiyah kıllarla kaplı olağanüstü beyazlıktaki parmakları dikkatini çekmişti. Kafkasyalı, şaşkınlık içinde izmaritin şişenin içine gidişini izledi. Sigara biraya düşünce hafifçe cızırdadı.

Bundan sonrası çok çabuk gelişti.

Saşa, içini çekerek, başını geriye attı ve Kafkaslının

burnunun üstüne kafayı patlattı. Tatlı bir çatırtı sesi duyuldu, şişe çocuğun beyaz ellerinden kurtuldu, içindeki sıvı dökülerek yuvarlandı. Kafkaslı dizlerinin üzerine düştü ve bir daha ayağa kalkamadı.

İkincisini de uzatmak isterken çenesine, pek sert olmayan bir darbe yedi. Sendeledi, Venya'nın "pazarlıkta" kullandığı şişeyi salladı. Hasımlardan birinin suratına isabet etmişti. Birkaç adım geriye sıçradı; düştü...

Sağa sola küfürler yağdırıyordu. Kavgada başarılıydı, fazla darbe almıyordu. Bunun nedeni, saldırgana mesafeli durup, ürkütücü dövüş pozisyonu almasıydı.

Göz ucuyla baktığında Venya'nın cadde ortasında iki kişiyle boğuştuğunu gördü. Arabalar, ikaz ışıklarını yakmış, korna çalarak dövüşenlerin yanından geçmeye çalışıyorlardı. Negatif ise, devirdiği gençlerden birinin üzerine oturmuş, ona can yakıcı darbeler indiriyordu.

Venya'nın önünde fren yapan arabanın sesiyle karışıverdi ortalık... Beş güçlü delikanlı, hep birden avazları çıktığı kadar bağırarak, av kovalayan tazı gibi hücuma geçtiler. Venya, eline geçirdiği bir demiri sallayarak geri çekildi. Bardan kaldırıma doğru birileri daha koşuyordu. Rogov, önlerine pazar tezgâhını devirmeseydi, delikanlıların işini bitireceklerdi.

Tezgâhlar bir yandan duvara, diğer yandan pek yüksek olmayan tahta perdeye bitişikti. Bardan koşup gelen Kafkasyalılar, Rogov'un yaptığı barikatı aşmak için çite tırmandılar. Lyoşka, önce Negatif'i yakasından tutup, dövdüğü adamın üstünden çekti, sonra da Saşa'yı hırpalamakta olan birini çelmeleyip yere devirdi.

Bu arada Rogov:

"Venya bu tarafa!.." diye bağırıyordu.

Venya, bir demir parçasını üzerine gelenlere fırlat-

tı, çiti atlayıp geçti. Nereden çıktıysa, birden yola iki polis arabası daldı, bağırışlar ve siren sesleri yüzünden pazar yerinde toplananlar çil yavrusu gibi dağıldı.

Saşa, herkesin önünde koştuğunu sanıyordu. Çünkü arkasında duyduğu ayak seslerinin, Lyoşka ve Negatif'le oralarda bir yerlerde olan Venya'ya ait olduğundan emindi. Küfrederek, bir şeye toslamayı göze alarak öyle ilerliyordu ki, arkasından koşanların yüzlerini seçmesi mümkün değildi. Birinin hışırdayarak, hızla duvara tırmandığını işitmese, beton çite toslayacaktı.

Elleriyle yokladı, evet bu bir duvardı.

Atladı, üzerine tırmandı.

"Pazar yeri!.." Çitten atlayınca durumu kavramıştı.

Kavgadan sonra her yanından akan salyalardan kurtulmaya çalıştı; suratından sarkanlar düşsün diye başını salladı, çenesine yapışanları ceketinin koluyla sildi.

Etrafta hiç ışıklandırılmamış hangarlar vardı. Adeta nefessiz kalmıştı. Karanlıkta anlamsızca yürüyordu. Bazıları üst üste yığılmış, bazıları hangar duvarına devrilmiş boş kutular görür gibi oldu. Doya doya nefes alacağı, uzun ve okkalı salyalar akıtacağı korunaklı bir yer ararken buralara gelmişti.

Başına gelenlerin ve tabii alkolün etkisiyle kuvvetten düşmüştü. Kutuların arasından duvarın yanına ulaşmaya çalışırken, yumuşak bir şeyin üzerine bastı.

Oturan birinin üzerine...

"Hey!" dedi ve ayaklarının üzerine çöktü. Düşmemek için ellerini yere koydu. Okkalı bir tükürük fırlattı. Oturanın kim olduğunu anlamak için gözlerini kıstı.

"Kimsin sen? Lanet olsun, çek ellerini yüzünden."

Deri ceketi, sivri burunlu botu ve kot pantolonuyla çocuk denecek yaşta bir Kafkasyalıydı bu...

"Ne arıyorsun burada?" diye kısık sesle sordu Saşa. Sesinde öfke yoktu. Çocuk, bir garip bakıyordu; korkudan mı, küstahlıktan mı çözemedi. Başını eğip, dilini çıkararak derin bir nefes aldı. Sonra "çekil kenara" diyerek çocuğun yanına çöktü. "Rahat dur, önce bir oturalım, sonra gideriz. Bizimkiler nerede acaba, kahretsin. Arkadaşlarının nerede olduğunu biliyor musun?"

"Hayır."

"Haayır..." diye taklit etti Saşa.

Biraz durduktan sonra "senin ismin ne?" diye sordu.

"Saşa."

"Benimki de Saşa. Sen gerçek Saşa olamazsın, ne bileyim, Saha falan olabilirsin. Alhu Aslahan, değil mi?"

Kafkasyalı yanıt vermedi.

Saşa, sarhoşken abuk sabuk konuşmaya alışık bir Rus gibi "Nerelisin?" diye sordu.

"Erivanlıyım."

"ooo" dedi Saşa; belirsiz bir biçimde. "Niye bizle kavgaya tutuştunuz, ha? Saha!"

"Bilmiyorum. Ben sonradan geldim."

"Ye-tiş-eme-din yani" dedi Saşa, alaylı bir dille. Biraz bekledikten sonra "Tamam, üzülme devrim yapacağız, dinozorların hepsini geberteceğiz. Almaata'ya senin yanına geleceğim, verandada birlikte çay içeceğiz."

"Ben Erivanlıyım."

Onu iyi duymuştu ama aptal numarasını sürdürdü:

"Tamam sana Tahran'a geleceğiz" dedi; "verandada çay içeceğiz. Sizin evin verandası var mı ? "

"Sus... Biri geliyor..."

Bir dakika sonra yüzlerine el feneri tuttular.

"Kalkın" diye bağırdılar.

İki devriye görevlisiydi. Yanlarında da yaşlı bir pa-

zar bekçisi vardı. Saşa'ya kelepçeyi vurdular, Saha'ya da... Kafkasyalı için tereddüt etmişlerdi.

"Bunu da mı?" diye sordu içlerinden biri...

"Evet, onu da alalım."

Tutukluları doğruca pazara yanaşan devriye arabasına götürdüler; kozelokun[27] arka kapısını açarak kafesin içine, arka koltuğa karşı karşıya oturttular. Bir türlü kapanmayan kapıyı yerine oturtmak için beş kez çarpmak gerekmişti. Araba çukurlarda hopladığında döşemeye alnı vuruyor, dönemeçlerde yana devriliyordu. Artık hür yaşamının son bulduğunu düşünüyordu Saşa. Şimdi onu götürürler, araştırmada Moskova'daki arbedeye katıldığı ortaya çıkardı. İşte hepsi buraya kadardı.

Bıyıklı yüzbaşının çayını karıştırarak, telefonla konuştuğu camlı bölümünden esneyerek, onun yardımcısı olduğu anlaşılan uykulu bir çavuş çıkıp geldi.

Saşa, bütün bunları ömür boyu hatırlayacağını düşünerek, odanın mor duvarlarına, eskimiş masalara bakıyordu. Geçen sefer yaptığı gibi, şubenin açık kapısından kaçıp uygun bir yere gizlenebilirdi ama nedense bunu yapmaya ne gücü, ne de isteği vardı.

Kelepçelerini çıkardılar. Kelepçe takılmış her insanın yaptığı gibi bileklerini ovuşturdu. Devriye polislerine, çok yorgun bir edayla sordu çavuş:

"İstasyondan mı?"

"İstasyondan..." dediler.

Saşa ve Kafkasyalı çocuğa:

"Silah, uyuşturucu, sivri uçlu, kesici şeyler var mı yanınızda?" diye sordu çavuş.

Kafkasyalı, hayır anlamda başını salladı.

---

[27] Halk arasında "Keçi" denilen Sovyet yapımı UAZ (Ulyanovsk Otomobil Fabrikası) marka spor arazi arabası.

"Tutuklandığım sırada hepsini attım" diye cevapladı Saşa. Çavuşun yüzünden, bu espiriyi yüz kez duyduğunu anlamıştı. Ceplerindekini masaya dökmeleri söylendi. Saşa'da hiçbir şey yoktu, Kafkasyalı'dan bir cep telefonuyla dolgun para cüzdanı çıktı.

Saşa'nın sağına soluna, bacaklarına ve poposuna dokundular, kollarını yokladılar, potinlerinde yasaklanmış madde taşıyıp taşımadığına bakmak için pantolonun paçalarını kaldırmasını istediler. Derken, bir sürgü şıkırtısı duyuldu. Onu, üç duvarı taş, bir duvarı parmaklık olan küçük bir odaya itekliediler.

Venya, Negatif ve Rogov'u karşısında buldu Saşa...

Venya ve Negatif çömelmişti. Odada ne iskemle, ne de sıra vardı. Rogov'un dayandığı yeşil boyalı parmaklığın arasından, Kafkasyalı'ya ait olan para çantasıyla telefonun konulduğu emanet kutusu görünüyordu.

"Ahh, işte Sanya'yı da yakalamışlar!" dedi gülerek Venya. Rogov da gülümsüyordu. Negatif başını kaldırdı, salladı. Saşa bunun anlamını çözemedi..

Venya, Saşa'nın arkasında duran birine:

"Senin ne işin var burada, yavru kuş?" diye sordu.

Saşa dönüp baktığında, Kafkasyalı'nın da içeri atıldığını gördü. Çocuk, hücredekilerin uzağında oturacak bir yer arayarak etrafına bakındı. Burada Saşa'nın arkadaşlarından başka, yüzünü dizlerine kapamış, dağınık, kirli saçlı, berduş kılıklı biri oturuyordu yerde.

Kafkasyalı, rahatsız edici bir gürültüyle kapanan kapıların yanında durup kalmıştı.

Saşa birden arkadaşlarının içini rahatlatacak şekilde:

"Yani sırf bizi mi yakaladılar?" diye sordu.

"Anlaşılan öyle" dedi, Venya.

"Hey, kapayın çenenizi, amma çok konuşuyorsu-

nuz!" diye seslendi çavuş. Onun bağırtısından sarhoş adam, davul gibi olmuş suratını kaldırdı. Sırtından destek alarak zar zor ayağa kalktı, dengesini güçlükle koruyarak hızlı adımlarla masa ve kızgın çavuşun göründüğü parmaklıklara doğru yürüdü.

"Benim burada ne işim var, komiser bey? Açın şu kapıyı alçak herifler!" diye bağırmaya başladı adam. Bunun üzerine çavuş sunturlu bir küfür savurarak kapıyı çarptı ve yan odaya, yani nöbetçi odasına geçti.

"Görüyorsun işte, Sanya" dedi Venya, çavuşun gittiği tarafa bakarak, "ya fısıltıyla konuşuyor, ya da bağırıyor. Normal konuşmayı bilmiyor bu geri zekâlı."

Sarhoş köylü, parmaklığı sarsarak tekrar bağırdı.

"Otur baba" dedi Negatif.

Saşa bir türlü yatışmıyordu: "İyi, ama bizim güneyli kardeşler nerede kaldı?" diye sordu.

"Onları hemen saldılar" diye cevap verdi Rogov.

Çavuş, tutukluların kayıtlı olduğu defterle döndü. Saşa'yı yakalayan devriyeler de içeri girdiler. Anlaşılan, rapor tutmak için toplanmışlardı. Karakol kapısının yürek parçalayıcı zil sesi üçünü de etkiledi. Önce çavuş kalktı. Az sonra aksanı farklı boğuk sesler duyuldu.

"Saha, seni kurtarmaya geldiler!" diye yüksek sesle tahminde bulundu Saşa. Gerçekten de, çok geçmeden anahtar sesi duyuldu, kapı açıldı, Kafkaslıyı götürdüler.

Delikanlılar, olup bitenlere güldüler. Söz sözü açıyordu, kavgayı anımsadılar. Venya muziplikler yaparak, yol üzerinde bulduğu uzun demirle sivrisinek kovalayan deli gibi, nasıl hepsini dağıttığını anlattı.

Genelde şaka yapma âdeti olmayan somurtuk Negatif, "kemerli burunlarıyla seni gagalayabilirlerdi de" dedi.

Saşa, hazmedemediği konuya döndü yine:

"Bizi kavga için tutuklamadılar mı, eee nerede?.. Yani biz kendi kendimizle mi dövüştük?"

Rogov'un ilgisi artmaya başlamıştı:

"Venya, sen ne halt etmeye yolun ortasında o demiri sallıyordun?" dedi; "orada kimi korkutuyordun?"

"Arabaların geçişine engel oluyordu" diye karşılık verdi Venya, "ben de onu kaldırmak istedim."

Sabaha kadar benzer konulardan söz ettiler. Sabah kapının yine, önce kilidi sonra yağlanmamış menteşelerle gıcırdadı. Haberci çavuştu gelen; alçak sesle:

"Haydi, defolun hepiniz" dedi.

Negatif, sarhoş adamı göstererek:

"Babayı da uyandıralım mı?" diye sordu.

"Bu geri zekâlı senin baban öyle mi?"

Adam kımıldamıyordu. Döşemeye uzanmış uyuyordu. Herkes çıktığında, tek başına hücrede kaldı.

Gençler kararsız, polis odası girişinde durdular.

Çavuş, sokak kapısını açarken bağırdı:

"Bu kara kıçlı bit yavrularını ben de döverdim ya."

"Biz dövmedik..." dedi Saşa, "onlar kendileri..."

"Tabi canım, dövmediniz" diye güldü çavuş. Beklenmedik şekilde dostça çıkmıştı sesi; "birinin yüzü, ezilmiş domatese dönmüş ama sizden şikâyetçi olmadılar. Hakkınızda tutanak da yok. Haydi yaylanın."

Saşa, polisin kardeşçe ses tonunudan ve kavgayı gençlerin çıkardığını düşünmesinden hoşlanmamıştı. Ayrıca, "kara kıçlılar" dediği insanlara karşı, delikanlıları kendisiyle aynı düşüncede görmesi de iğrençti. Aslında hiç de aynı fikirde değillerdi...

Caddede, karakolun önünde, Saşa'yı yakalayan devriyelerinkine benzeyen bir polis arabası duruyordu. Onlar dışarı çıkar çıkmaz arabanın ışığını söndürdüler.

"Orada para saymıyorlarsa ne olayım" dedi, Venya.

Rahatlamış olarak caddede gerine gerine yürümeye başladılar. Geceyi Saşa'da geçireceklerdi.

"Saşa, bizi tekrar yakalarlarsa?" diye sordu Negatif.

"Nasıl?" diye sordu Saşa, soğuktan titreyerek; "yakalamak mı? Daha yeni salıverdiler."

"Ben ciddiyim."

"Yakalamazlar. Geceyi de bir yerde geçirmemiz lazım. Değil mi çocuklar?"

"Elbette bir yerde geceleyeceğiz" dedi Rogov.

"Yemek de yemeliyiz..." dedi Venya

4. BÖLÜM

O kış, orta büyüklükte bir otobüs kiralamışlardı; babasını köye defnetmeye karar vermişti annesi, doğduğu yere... Saşa karşı çıkmamıştı.

Annesi, her zamankinden farklı yeni bir ses tonuyla:

"Ne dersin oğlum?" diye sordu.

Şimdiye kadar yanında sesi kararlı çıkan biri vardı. Ama şimdi o insan ölmüştü.

Saşa, işlerin yolunda gitmeyeceğinden emin olduğu halde, "bir şekilde üstesinden geliriz" cevabını verdi. Babasının, Saşa'ya her zaman ters düşmüş bu mide bulandırıcı şehre defnedilmesi hiç önemli değildi. Büyükanne ve büyük babaya, cenazeye yetişemeyeceklerini ve ilkbahara kadar mezara gidemeyeceklerini bile bile, oğullarının öldüğünü bildirmek anlamsızdı.

Mütevazı, ağırbaşlı sessiz ve iyi huylu bir adamdı şoför ama yine de nereye gidileceğini söylemediler ona, "şehir dışında, yolu tarif edeceğiz" dediler; bilseydi kesin reddederdi adam...

Baba dostu birkaç öğretmen ve öğrenci veda etmeye gelmişlerdi. Saşa'nın içinden baş sağlığı dilemeye gelen herkesi merdivenden aşağı atmak geldi. Neyin baş sağlığıydı bu, ne biliyorlardı ki... Saşa herkesten uzak durdu, kimseyi görmek istemiyordu. Annesinin:

"Mezara gelecek var mı?" diye sorduğunu duydu

sadece. Herkesin susması mide bulandırıcı bir durumdu. Af dileyerek, "işe gitmem gerekiyor" dedi çoğu...

"Ben geleceğim" diyen biri çıktı sadece: Bezletov.

* * *

Ertesi sabah geldi, üzerindeki kürk paltosu ve potinleriyle koridorda durmuştu, soyunmak istemiyordu sanki. Eldivenlerini birkaç kere çıkarıp tekrar giydi.

Saşa, ona selam vermedi.

Zorla ayakta duran annesi, ağlamaklı bir sesle:

"Aleksey" dedi, "bu ayakkabılarla donacaksın."

Hoşlanmadığı bir şey olmuş gibi yüzü buruştu, boğuk bir sesle "önemli değil" diye cevap verdi ve hemen dışarı çıktı, sokakta durdu. Sigara içmiyordu.

Saşa, pencereye doğru baktı, boş boş Bezletov'un sırtını inceledi. Annesi, sürekli mutfak masasında oturuyordu, ağlamaya başlamıştı.

"Onu nasıl götüreceğim; anne, baba bana ne der? Telefon ettin mi oraya, Saşa? Komşulara falan?"

"Ettim."

"Ne dediler?"

"Onlara iletecekler."

Annesi yine ağlamaya başladı.

Şoför gelmiş, sessizce kapının önünde bekliyordu.

Saşa, annesine kızmış görünerek:

"Haydi gidelim" dedi; "ne bekliyoruz?"

Cenazeyi çıkardılar; Bezletov, Saşa, şoför ve komşular yardım etti. Tabut, evin önünde bırakılmıştı.

Sinir bozucu gıcırtılar çıkaran salıncaklardan inen çocuklar, az ötede toplanmışlardı. Seslerini kesmiş, merakla seyrediyorlardı. Saşa onları kovmak istedi bir an...

"Haydi yükleyelim artık, beklemeyelim burada..."

"İnsanlar veda etsinler..." dedi, annesi.

"Hangi insandan söz ediyorsun?" diye çıkıştı Saşa.

Çocuklar dışında, birkaç komşu, tanıdık ve yabancı vardı, onlar da başlarını sallıyorlardı sadece.

"Arabaya bin" dedi annesine. Orada duran adamlara dönüp, cenazeyi göstererek:

"Haydi, duymadınız mı?" dedi.

Saşa, şoförün yanına oturdu, Bezletov arka koltuğa.

Tabutu kapattılar.

Saşa, şoföre orta noktada bir yer ismi verdi; "işte oradan biraz ileride..." diyerek geveledi.

Dönüp baktığında, babasının başucuna oturan annesinin arada bir tabutun kapağını açarak ölünün buz gibi olmuş başına dokunduğunu görüyordu.

Bu, dayanılmaz bir şeydi.

Griye bürünmüş kar atıştırıyor, silecekler aralıksız çalışıyordu. Şehrin çıkışında trafiğe yakalandılar. Saşa, pencereden başını çıkarıp sigara içmeye başladı.

Arabanın üstünde hemen kar birikmişti.

Beklemek sıkıntı veriyordu.

Saşa nefretle kendisini azarladı: "Acelen ne? Babanı bir an önce mi gömmek istiyorsun, eee sonra?.. Gömeceksin, sonra yetişeceğin bir yer mi var?"

Yarım saattir duruyorlardı. Şoför arada bir motoru kapatınca, arabanın içi hemen buz kesiyordu.

"Arka soğuk oluyor mu?" diye sordu Saşa.

Şoför ona yan gözle bakarak:

"Kalorifer arkada çalışmıyor. Isıtmaya da gerek yok zaten" dedi.

Saşa cevap vermedi; "annem iyice üşümüş olmalı" diye geçirdi içinden... Dönüp baktığında annesi, ayaklarını ovuşturuyordu. Pencereden başını çıkarmış olan Bezletov ise duran arabaları izlemekteydi.

Gözlerini kapadı, dudaklarını ısırdı. Araba hareket edene kadar böyle durmak istedi ama yapamadı. Yarı açıktı gözleriyle aradan sıyrılmaya çalışan arabaları gördü. Sıkı giyinmiş bir trafik polisi acele etmeden yolu geçiyordu. Hafifçe fren yaparak ona yol verdiler.

İki otobüs çarpıştığı için trafik kilitlenmişti. Asfalt çam parçalarıyla doluydu. Yolcular dışarıdaydı.

Saşa, "ortalıkta cankurtaran görünmüyor" diye söylendi kendi kendine... Kimse ölmemişti, hatta yaralı bile yoktu. Kimsenin ölmediğine nerdeyse üzülecekti.

Ağır ağır, araba selinden çıkmayı başardılar. Şoför vitesi atıp hızını yükseltti otobüsün; yine o aptal rahatlama duygusu sarmıştı herkesi. Gidiyorlardı sonunda...

Kış yolculuğu daima dertli olurdu yaza kıyasla.

İki trafik ışığı olan küçük bir yerleşim yerinden geçtiler. Saşa, "doğru devam ediyoruz" dedikten yedi dakika sonra iki tarafı bomboş bir düzlüğe açıldı yol. Ufuk çizgisine dayanan beyazlık iç karartıcıydı. Yol boyunca uzanan telgraf direklerinden başka sadece uzayıp giden bir boşluk vardı, her şeyi içine alıp yutuyordu.

"Issızlık" diye fısıldadı Saşa, "ıssız buzlar üzerinde... Karlar ve buzlar..."

İkide bir saate göz atıyordu. Şimdiye kadar böyle bir şey yaşayacağını aklına getirmemişti. Bir saati geride bıraktıklarını fark etti.

"Yaklaştık mı acaba?" diye kayıtsızca sordu şoför.

Biraz durduktan sonra Saşa:

"Az kaldı" dedi.

Kurşuni, nemli ahşap duvarlarıyla yol boyundaki son köy göründü. 9 evi vardı. Saşa, onları çocukluğunda saymıştı. Son yıllarda evlerden üçü oturulmayacak hale gelmiş, yıkılmaya yüz tutmuştu.

Şoförün kafası karışmıştı:

"Köyü geçiyor muyuz?" diye sordu.

Saşa, evet anlamında başını salladı.

"Saplanıp kalabiliriz" diye uyardı şoför, sonra ikiye taktı vitesi. Otobüs, homurdanarak yola attı kendini; bata çıka ilerlemeye başladı. O sırada arkaya dönen Saşa, annesinin bakışlarındaki korkuyu gördü.

Bir köyü daha geçiyorlardı, şoför yeniden sordu:

"Daha uzak mı?" Vitesi üçlemişti, gaza yüklendi.

"Bir köy daha, ondan sonraki bizim."

Cevap doğruydu ancak "bir köyle bizimki" arasında 17 kilometre dağ yolu olduğundan söz etmemişti.

"Şükür ki yollar kızaklar yüzünden çok kayganlaşmamış" diye düşüncesini paylaştı şoför. Sonra bıyık altından gülerek, "hâlâ kızak kullanıyorlar. Demek ki at var. Buna rağmen kötü yaşadığımızı söylüyorlar" dedi.

"Adi herif, seni atla birlikte buraya koymalı" diye geçirdi içinden Saşa.

Bir köyü daha geride bıraktılar. İki saatten beri ilk kez bir insan görmüşlerdi. Koyun postu paltolu ihtiyar, otobüse şaşkın şaşkın baktı, arkasından el salladı; sanki "nereye?" diyordu "aptallar bu yol bir yere çıkmaz."

Şoför yarım saat sonra, yolun gittiği yeri görünce:

"Ormaaan" dedi. Gözlerine inanamıyordu.

"Orman," diye karşılık verdi Saşa.

"Ormana mı gireceğiz?" dedi, şoför sinirlenerek.

"Yolumuza gidiyoruz" dedi, Saşa. Şoför, yüzünü buruşturarak başını salladı. Saşa dişlerini sıktı.

Araba inliyordu. Etraf karla yüklü ağaçlarla kaplıydı. Sallandıkça dallardan arada bir kar dökülüyordu.

Gerçekten de, birileri kızak kullanmıştı bu yolda. Ama iki hafta önce maaşını alıp erzakla köye dönen bir

köylünün traktörü de olabilirdi bu...

Otobüsün zorlu koşullara dayanacak gücü yoktu. Yol daha da kötüleşmeye başladı. Herhalde kızaklarla odun toplamak için buraya gelmişlerdi. Ormanın daha içerlerine gitmek mümkün görünmüyordu.

Dört-beş dakika sonra şoför şikâyete başladı.

Saşa, annesinin üzülmesine sebep olan bu adamı öldürebileceğini biliyordu, umursamamaya çalıştı.

"Bizi kim çekip çıkarabilir buradan, hiç düşündünüz mü?" diye sızlandı şoför. Vites kolunu sıkıca kavramıştı, çok zorlanıyordu. Saşa'ya dönerek söylendi:

"Kederden ne yapacağınızı şaşırmışsınız siz..."

"Bağırmayı bırak da artık sürmene bak" dedi, Saşa.

Şoför, "ne yapacağımı sana soracak değilim. Şimdi sizi indireyim de görün" demişti ki, şiddetle sarsıldılar. Ön tekerlekler çukura saplandı, motor stop etti.

Önlerinde sert, kaygan bir zemin vardı. Kar altında kalan yolu, ladin ağaçları ve rüzgârdan kırılıp düşmüş dallar arasında kıvrılan şerit belirliyordu.

Şoför, arabadan atladı. Birkaç adım atmıştı ki dizlerine kadar kara battı. Küfrederek döndü, arabayı geri vitese taktı. Motor inledi, lastikler ciyak ciyak öttü.

Çıkmayı başardılar. Şoför, bir sigara yaktı:

"Daha ileri gitmeyeceğim" dedi.

"Cehennem ol" dedi Saşa.

Dışarı çıktı, kar durmuştu. Bir an durup, boş gözlerle ormana baktı. Sertçe dönerek arka kapıyı açtı.

"İn aşağı anne, devam etmeyecekmiş."

"Neden çocuğum? Nereye gideceğiz? Ya baban?.."

"Kendimiz çekip götürürüz, artık fazla uzak değil"

"Ne demek uzak değil?"

"Biz götüreceğiz."

Şoför, arkasından yaklaştığı Şasa'ya seslendi:

"Eee, ne yapıyoruz, şehre dönüyor muyuz? Ben daha ileriye gitmeyeceğim."

Annesi dehşet içinde bakıyordu adama:

"Ücretini ödeyeceğiz" dedi, "tabutu nasıl taşırız?"

"Şehre dönmekten bahsediyorum. Bana para vermeyeceksiniz. Geceyi, cenazenizle ormanda geçirmek istemiyorum, anlatabildim mi? Şehre gidiyor muyuz?"

"Babamızı bir oraya bir buraya mı taşıyacağız yani?"

"Eee, öyleyse buraya kadar..."

Şoför, arka kapıyı açtı gürültüyle "yükü indirin bakalım" der gibi. Sonra yerine oturdu, bir sigara daha yaktı.

Annesi ağlamaya başlamıştı.

"Ne ağlıyorsun?" dedi Saşa hırsla, "olacak en korkunç şey olmuş zaten. Üzülecek ne kaldı ki? Bizi kurtlar mı yiyecek? Sürükleyerek götüreceğiz, çaremiz yok."

"İkiniz yapamazsınız ki" diye haykırıyordu annesi, gözyaşları içinde...

"Bak söylüyorum sana, götüreceğiz. Kaydırarak çekeceğiz, yakın zaten" diye tekrarladı. Sözleri, daha çok Bezletov'aydı. Köye 15 km. olduğunu biliyordu çünkü.

Saşa, tabutu arabanın arkasına doğru itti.

"Ölü yemeği için yiyecekler de var burada..." diye sızlandı anne.

"Taşıyabileceğini al, kalanı buraya bırak..."

Saşa, aşağı atladı. Çileden çıkmak üzereydi

"Ben ayak tarafından tutarım, sonra da... "

"Bir iskemle olsaydı" dedi, Bezletov; "tabutun baş tarafını koymak için. Yoksa tutamayız bunu..."

"Boş ver, iskemle yok işte" diye acele etti Saşa.

Tabutu kendisine doğru çekti. Yük, her saniye ağırlaşıyordu. Aşırı ağırlık yüzünden kol adalelerinde

yakıcı bir acı hissederek geriye doğru yürüdü.

"Biraz çabuk olun!" diyebildi.

Bezletov atladı, annesi beceriksizce indi.

Tabutun üst tarafına yapıştılar, ancak dışarı çekerken anne ağırlığa dayanamadı ve inleyerek kendi tarafını düşürdü. Saşa ve Bezletov da haliyle tutamadılar. Tabut yana devrilince çakılmamış kapak açıldı, donmuş olan babası az kalsın karlara düşecekti. Manzara korkunçtu: Adamın göğsünden karlara düşen ikona, kefenin altında açılmış hareketsiz beyaz eller...

Saşa ile Bezletov kapağı kapattılar hemen...

Anne, afallamış halde duruyordu.

Saşa, "anne ayağına mı düştü?" diye sordu.

Annesi, hayır anlamında başını salladı

"Yoldan kaldırmalıyız gidebilmesi için" dedi, Saşa.

Tabutu yola doğru ittiler, kara battı. Annesi çantasını almaya gitti. Saşa, on saniye bekledikten sonra, arabaya ayağıyla vurarak, "defol, git haydi!" diye bağırdı.

Şoför, gaza bastı, hızla dönen tekerleklerden tabutun üstüne kar fırlatarak geriye hareket etti. Saşa çömelip tabutun üstünü eliyle silmeye başladı.

Bezletov, otobüsün arkasından bakarak:

"Hep öyle geri geri mi gidecek?" diye sordu.

Şoförün başını çevirip ayna yardımıyla yoldan çıkmamak için nasıl uğraştığını gördüler.

Otobüs durdu, şoför dışarı çıktı. Arabanın etrafını dolaştı, arkaya göz attı. Az sonra elinde bir kangal uzun iple çıktı. Tabutun başındakilere uzaktan gösterdi:

"İşte size, alın..." diyerek ipi yola fırlattı.

Daha sonra yerine oturdu, yine yola koyuldu.

"İşte buna teşekkürler" dedi Saşa; "yoksa neyle çekeceğimi bilemiyordum."

Saşa, karda yatan ipe doğru yürüdü. Otobüs hırlayıp, kükreyerek geri geri gidiyordu, ondan kaçar gibi.

Tabutu iple bağladılar.

"Oldu işte" diyerek derin bir nefes aldı. Bu sırada Bezletov'un su geçirmiş ayakkabılarını gördü. Oysa onun sıcak tutan uzun çizmeleri vardı.

"Saşa, o köye gidemez miyiz, biraz evvel geçtiğimiz köye? Traktör isteriz onlardan, hiç değilse bir kızak..." diye sorup duruyordu annesi usanmadan.

"Geçtiğimiz köye gitmek iki saat sürer" dedi Saşa, "hem orada kimsenin traktörü yok."

"Kızak da mı yoktur?"

"Ne kızağı, onlar hiçbir yere gitmezler ki... Bırak da devam edelim anne" diye kestirip attı Saşa; "tamam, çekip götürelim artık. Yardım et baba."

Bezletov'la ipin ucunu tutup çekmeye başladılar.

İş zordu, ama çılgınlık yapacak cesaret ve güçleri vardı henüz. Kara bata çıka, kızarak, küfrederek bir süre çektiler. Çok geçmeden sırılsıklam olmuşlardı.

Anne arkadan geliyordu. Saşa dönüp bakmıyordu.

Saşa, "kahretsin!" diyerek biraz sonra durdu.

Annesi yorgun bir sesle, "böyle kötü sözler etme. Durmadan küfür ediyorsun. Ağır mı?"dedi.

"Şimdi bir kayak olacaktı" diyerek Bezletov'a baktı, sonra tekrar kötü kötü Saşa; "ya da bir kızak" diye ilave etti... İçinden söylenip duruyordu ona:

"Bezletov, gelirken neden yanında bir kızak getirmedin ki? Galiba sen sevmiyorsun kışın köyde kaymayı. Bu sabah bize kızakla gelip şöyle demeliydin: 'Sizin orada kaymak istiyorum. Orada tepelik yerler vardır değil mi?' Off, şimdi senin kızak nasıl işe yarardı..."

"Haydi gayret" dedi Bezletov; "şimdi yokuş, zor

ama az ilerde inişe geçiyor yol, işimiz kolaylaşacak."

"Kolaylaşacak" diye tekrarladı Saşa, anlamsızca. Yeniden sürüklemeye başladılar. Çukurlara dalıp çıkıyorlar, tabutu kaldırıp sürüklüyorlardı. Birara kırık dal parçalarına takıldılar. Tabutun altından çatırdatarak çekip çıkardılar onları, öfkeyle çalılığa fırlattılar.

Yokuş aşağı cenaze taşımak daha kolaydı. Hatta bir süre kendi kendine gitti. Sonra aniden yana kaydı. Saşa, lanet okuyarak peşinden fırladı ama yetişemedi, karlara yuvarlandı. Kenarına yapışarak durdurabilmişti tabutu. Kumaşla kaplı tahtaya sarılıp kaldı öyle...

Annesi, birden hıçkırarak ağlamaya başladı: "Neler yapıyoruz böyle Tanrım?" diye ağıt yakıyordu. Bezleteov, hıçkırıkları duymamış gibi davranarak alçak sesle:

"Uzat elini, dikkatli ol" dedi.

Tabutu düzeltip tepeden indirdiler. Saşa arkadaydı.

"Dar olan ayak tarafı öne alsak daha hafif olmaz mı?" diye sordu Bezletov.

"Bilmem ki..." dedi Saşa. "Yeniden mi bağlayalım?"

"Tamam, öyle yapalım."

Çıkarıp cebine soktuğu şapka az sonra yere düştü.

"Saşa'cığım..." dedi annesi yalvarır gibi; "şapkanı tak. Üşütürsün yoksa."

Saşa, oralı olmadı. Ceketinin düğmelerini çözdü.

Karanlık çökmeye başlamıştı.

Annesi, ikide bir erkeklerden birinin yerini almak istediğini söylüyor ama ona cevap veren çıkmıyordu.

Güçlükle nefes alarak, ağır ağır gidiyorlardı. Giderek solukları tükeniyor, salyaları akıyordu. Zaman zaman yer değiştiriyorlardı, omuzlar yoruldukça. Daralan ucu ön tarafa çevrilen tabut, böyle daha çabuk gömülüyordu kara. İpi yeniden bağlamak zorunda kaldılar.

Kar hafiften atıştırıyor, gece öncesi ayazı yanakları, alnı yakıyordu. Kulaklar hissizleşmişti. İnsanın, yola uzanmış dalları dişleriyle yakalayası geliyordu. Saşa'nın birden midesi bulandı; buz kesmişti. Sanki içinde biri soğuk ve paslı ağzıyla soluk alıp veriyordu.

"Anne çabuk şapkayı at bana!" diye seslendi.

Yavaş yavaş arkadan gelen kadın hemen hareketlendi, şapkayı oğluna uzattı.

Ağaçlar kararmaya başlamıştı.

"Ormanın ortasında tabutlayız. Ne hallere geldik böyle..." diye aklından geçirmişti ki, Bezletov, neredeyse onun düşündüklerinin aynısını tekrarladı.

Gerçek bir Rus cenazesi, bir Rus vedasıydı bu.

Yol boyunca hemen hiç konuşmadılar. Hatta bazen Saşa yanındaki adamın kim olduğunu bile unutuyordu. Hem konuşmaya mecali de kalmamıştı.

Hava kararmadan önce. çocukluğundan kalan yerleri anımsamaya çalışıyordu Saşa. Kışın yaz kayranlarını, mola yerlerini seçmek zordu ama bazen mümkün olabiliyordu. Dikkate değer bir şey yoktu. İşte orada, evet, orada durmuşlardı birgün... Kolya Amca'nın arabasıyla gelmişlerdi. Mujikler sigara tüttürüyordu. O zaman genç olan annesi, pırıl pırıl bir gülümsemeyle gittiği ormandan kısa sürede mantarlarla dönmüştü. Onları bulmakta ustaydı ama yılanlardan çok korkardı.

"Ah be Galenka," demişti Kolya Amca, "bu nasıl ev kadınıdır böyle?" Sonra dikkatle annesine bakmıştı. Saşa, şimdi anlıyordu amcasının annesine âşık olduğunu. Plajdaki o gün aklına geldi... O zaman 6 yaşındaydı.

Evet, işte buralarda bir yerdi. Saşa, nereden geldiklerini hatırlamıyordu. Çok yorulmuştu. Babası omzunda taşıyordu onu. Yükseklerde olmak harikaydı ama

yolun ortasından gittikleri için, dallara yetişemiyordu. Niçin böyle yayan gidiyorlardı, gidecekleri yere hemen vardılar mı; tek "kayıt" yoktu belleğinde...

Ağır ağır devam etti bomboş kafayla. Hem yanan, hem de buz kesen parmaklarını nefesiyle ısıtmaya çalışıyordu. Karanlıktı ve yolculuğun sonu belirsizdi. Bezletov bazen çığlık atar gibi öksürüyordu.

"Çocuklar bir şeyler yemek ister misiniz?" diye sordu annesi. Bu öksürük kadını korkutup, derin kederinden uzaklaştırmış mıydı?..

"İstemez" diye cevap verdi soruya.

"Hayır, ister..." dedi alçak sesle Bezletov; derin bir nefes aldı: "Daha fazla gidemeyeceğim ben."

Annesi, çantayı nereye koyacağını bilememişti. Oraya buraya koşturuyordu. Şasa, onu görünce:

"Tabutun üzerine koy" dedi; "babam gücenmez."

Saşa, güçlükle tabutun üzerine oturdu. Birden salyaları akmaya başlamıştı.

Neredeyse kusacaktı, ayağa kalktı. Elleri titriyordu, gözlerinde yaşlar birikmeye başlamıştı. Bir sigara yaktı. Çakmağın ışığında Bezletov'un benzi sapsarıydı.

"Ya kalbi bir aksilik çıkarırsa?" diye geçirdi içinden.

Annesi de durumu farkındaydı.

"Aleksey Konstantinoviç, size hap vereyim mi?"

Bezletov, yavaşça başını salladı.

Annesi ona bir sandviç verdi, yavaşça çiğniyordu.

Kadın termosa uzandı:

"Çay soğumuştur belki..." dedi. Sonra "evet, soğumuş" diye onayladı. Kendisi bir yudum aldıktan sonra. "buyurmaz mısın?" diyerek, Bezletov'a ikram etti.

Saşa, sigarasından bir nefes daha çekti:

"Daha sıcak bir şeyin yok mu?"

"Söyledim ya soğumuş" dedi. Önce anlamamıştı. "Ah evet, var galiba; votka var, ister misiniz?"

"İstiyoruz" dedi Saşa ve asık suratla şişeye uzandı.

"Bıçağı ver."

Açık şişeyi tabuta değdirdi hafifçe tokuşturarak. Bir dikişte içti. Bezletov'unkini bardağa koydu. O daha yarısını içmeden öksürmeye başladı. Kalanı döktü.

Bulantısı ve üşümesi daha da artmıştı.

Ölü gibi buz kesmiş ipi aldılar.

"Tanrım, ne kadar zor bir iş bu" diye itiraf etti birden, neredeyse ağlamaya başlayacaktı.

Yedi-sekiz dakika kadar çılgınca sürüklemeye devam ettiler tabutu, sonra durdular.

"Artık gücüm kalmadı..." dedi yüksek sesle Saşa.

Çevresine bakındı, az önce votka içtikleri yerden 30 metre ilerlememişlerdi.

"Burada donacağız" dedi Bezletov, "köye gidelim."

"Geberip gideceğiz burada," diye tekrarladı ve sustu, boğuk boğuk nefes alıyordu. Çığlığı boğazına kadar gelmişti, artık öksürmeye bile takati yoktu.

"Bir kamp ateşi olsaydı şimdi" dedi Saşa fısıltıyla. Bütün olup bitenler onu çok kötü sarsmıştı. Oturdu, avucuna kar aldı, dudaklarına götürdü, ama o beyaz, berrak ve soğuk şeyi ağzına almaya cesaret edemedi.

Kadın titriyordu. Tabuta oturmuştu, başı öndeydi.

"Anne, kalbin kötü mü?" diye sordu Saşa. Eliyle durmasını işaret etti. Birkaç dakika öyle oturdu.

"Saşa al..."

Devamını getiremedi, ağzını açtı, nefesi sıklaşmıştı.

"Anneee.." diye bağırdı yeniden Saşa.

Biraz daha konuşmadan durdu. Oğlu kendinden, kardan ve karanlıktan nefret ederek duruyordu yanı

başında. Annesinin soluk alış verişinin biraz daha rahatlamaya başladığını hissetmişti Saşa.

"Babanla beraber beni de tabuta koyun" dedi kadın daha canlı bir sesle...

Dermanı kalmamış elleriyle çantasını altüst edip bir tablet çıkardı, çiğnedi, karla birlikte zor da olsa yuttu. Artık kimse konuşamıyordu. Hepsi sırt sırta verip tabutun üstünde oturdular. Anne hareketsiz, Saşa başını sallıyor, Bezletov tir tir titriyordu.

Gökyüzünde birkaç küçük yıldız görünüyordu.

Saşa birden "dikenli yıldızlar" deyiminin anlamını keşfetti. Bu anı, içinden bir yerlerden ağır ağır çıkmıştı, ancak üzerinde kafa yorup açıklama getirecek halde değildi. Zaten bunun için ne isteği, ne arzusu vardı.

Soğuk son kuvvetlerini de yok etmişti. Uyumak istiyordu; tabutun üstünde kıvrılıp uyumak... Bezletov, tabuttan aşağı kaydı, emekler durumdaydı. İçi dışına çıkmıştı. Uzun süre tükürdü. Anne, ulur gibi ağlıyordu.

Saşa, "hepimiz burada geberelim" dedi. Bezletov, uzun süre ellerini yere koymuş halde kaldı, sağa sola sallandıktan sonra doğrudan karın üzerine oturdu.

Saşa, çakmağı çıkardı, saati aydınlattı: Gecenin ikisiydi. Yola çıkalı on saati geçmişti. Kimin aklına gelirdi. Doğrudürüst ilerleyememişlerdi. Son bir buçuk saati yüz metre içinde karla boğuşarak geçirmişlerdi.

"Kim köye gidecek?" diye sordu Saşa.

"Sen git, Sanya" dedi annesi. "Biz burada ateş yakmaya çalışırız. Ya da birlikte gidin, ben beklerim."

"Yoksa çalarlar..." dedi fısıltıyla Saşa.

Annesini bırakamazdı, hayır... Bezletov'u yalnız başına göndermek de olmazdı.

"Bu ne saçmalık Tanrım!" diye feryat edesi geldi.

"Her şeyi karıştırdım, nerede hata yaptım ben?"

"Saşa..."

"Ne var anne? Ben gidiyorum."

"Sus!"

Annesi etrafına kulak kabarttı. Bezletov, sallanarak karanlıkta bir yere bakıyordu. Bir dakika geçmişti ki, düzensiz, ürkek bir ayak sesi, kızak ayaklarının gürültüsü, hışırtılar duyuldu; at süren sağlıklı, gücü yerinde bir köylünün açık saçık küfürleri de...

Büyükanne ve dedesine iki ev ötede yaşayan komşusunun sesini tanımıştı Saşa:

"Homut bu..." diye bağırdı. Sonra kendisine bile beklenmedik gelen bir sesle bağırmayı sürdürdü:

"Hey, biz buradayız, buradayız..."

"Drüssss!" At birkaç metre önlerinde durdu.

Homut, kızaktan inerek yanlarına geldi. Güçlü bir ilgi içeren, yapmacıksız ciddi ve sevinçli bir sesle:

"Sanya sen misin?" diye sordu. Bu ciddiyetin, neşenin arkasındaki ölüm üzüntüsü sezilebiliyordu. Bu çağrışım, insanı boğacak kadar kahredici ve kuvvetliydi.

"Galya da burada, Galenka" diyerek Bezletov'un elini sıktı Homut, sonra tabutun yanına oturdu ve kapağa tıklattı: "Sırtın mı üşüdü Vasya? Şimdi eve gideriz."

Hiçbir şey sormuyor, telaşa kapılmıyordu, kızağı, ustaca aksi yöne döndürdü. At, kan kokluyor, yan gözle tabuta bakıp başını sallıyordu. Güçleri tükenmiş haldeyken, Homut'un onlara "mujikler" diye seslenişi Saşa'ya nedense güç vermişti. Dar ucu köylüler aldı, Homut ağır tarafı. Tabut, samanların üzerine yerleştirildi.

Bezletov'a tabutu göstererek "gidelim" dedi alçak sesle Homut; "tut, yoksa birini düşürebiliriz."

Bu arada Sanya'ya:

"Çoktan beri mi ayazda kaldınız?" diye sordu.

"Epey oldu. Şoför döndü, buraya gelmek istemedi."

"Hep böyledir zaten..." diye karşılık verdi Homut. Biraz sustuktan sonra anlatmaya başladı:

"Uyandım, ormana gitmeliydim. Nine bana 'getirecekler' demişti. Akşamüzeri 'belki fikir değiştirmişlerdir' dedi; 'Galya, onu kendisine yakın bir yere defnetmek istemiştir.' Hemen anladım yolunda gitmeyen bir şeyler vardı. Gece yarısı beni bir şey dürttü. Gocuğumu giyip yola koyuldum. Benimki kıyameti koparttı. O beni soymaya, atı çözmeye uğraşıyor, ben de ona: 'Vasya yolda dondu, gideceğim' diyordum. Sonunda bir tane patlattım. 'Sen kadına gidiyorsun' diyordu bana. Kadına gitmeye zaman mı var ki... Birazdan evdeyiz Vasya..."

Saşa, çocukluğunda olduğu gibi yan tarafına yatmıştı. Kızak kolay ve yumuşakça yol alıyordu, at da köyü duyumsayarak, eve varmaya acele ediyordu.

Homut'a bakınca, gocuğunu çıplak vücuda giydiğini fark etti. Tabutu yerleştirirlerken altından çıplak göğsü görünmüştü. Kızağa bazen cepheden açgözlü bir rüzgâr esiyor ama kısa süre sonra ormanda kayboluyordu... Homut'a bunun hiçbir etkisi yoktu tabii. O dizlerinin üzerinde durmuş, ciddi bir şekilde ve kolayca sürmeye devam ediyordu kızağı.

Yaşlıların pencereleri aydınlıktı. Büyükanne eşikte karşıladı onları. Kapıyı açınca Homut'a sordu: "Vasya mı çağırdı seni? Seni her türlü saçma işe sürerdi zaten. Bugün ilk defa önemli bir işte kullandı, oğulcuğum..."

Annem ağlamaya başlamıştı. Büyükannem de yüksek, çınlayan ve kara toprak gibi acı bir sesle feryada...

Düğmeleri çözük bir gömlekle dedem çıktı.

"Geldiniz mi, Sankya? Hadi, içeri girin."

5. BÖLÜM

Uyanan beyninde, yıllardır sınanmış bir özdeyiş belirdi: "Alkoliğin uykusu derin ama kısadır..."

Sol gözünü açtı; iyi, dışarısı hâlâ karanlıktı.

"Uy-ku-suz-luk" diye fısıltıyla heceledi.

Kendi yatağında uyanmıştı Saşa...

Yere iki şilte atılmıştı. Venya ve Lyoşka'nın üstü örtülüydü, uyuyorlardı. İlgilenmedi onlarla Saşa. Tamam da, Negatif neredeydi? "Evine gitmiştir, herhalde" diye düşündü; "evet, evet, evine gitmiştir..."

Duvara doğru döndü, kafasına yorganı çekti. Canı kalkmak istemiyordu ama uyumak da mümkün değildi. Kapalı gözlerle kendini huzursuz hissediyordu, açıp bakacaktı. Yorganın altından başını çıkardı, yarı karanlıkta sık dokunmaktan sararmış duvar kâğıdını gördü. Motifleri neredeyse seçilemiyordu.

Bugün neler olacağını düşünmeye hiç isteği yoktu.

Dün olanları da anımsamayı arzu etmiyordu.

Ne kadar kaba ve gürültücü olduğunu anımsadı. Tiksintiyle yüzünü buruşturdu.

"Nasıl bir insanım?" diye düşündü. "Kimim ben; delinin biri; iyi biri; güvenilir; güvenilmez... Neyim?.."

Gerçek yüzü gösterecek bir ayna yoktu. Sanki çizmeyle basıp paramparça etmişlerdi onu. Küçük parça-

larda kendini bulmaya çalışırken yüzün tamamına ulaşamadı, anlaşılmaz çizgiler görülebiliyordu sadece.

Saşa, özeleştiri yaparken, dozu asla kendine zarar verecek sınıra getirmezdi. Sık olmasa da onu derinden sarsıp acı çektiren bir şeyler olmuştu: Babasının ölümü gibi... Hayatı boyunca alçaklık yapmamıştı. Üst sınıftakilerin, parasını elinden alması gibi çocukça ahmaklıklar dışında, onur kırıcı bir olay da yaşamadı.

Belli ki, sarhoş bir subayın komutası altında sıradan aptallıklar yüzünden bölüğüyle ceza alıp yerlerde sürünürken de pek umursamamıştı. Kuralları olan bu oyunu hemen benimsemişti, askerlik görevi ona kolay gelmişti. Her zaman dostları vardı, daima kız arkadaşı oldu. Biri giderse, yeni biri çıkardı ortaya. Her seferinde de tesadüfen olurdu bu. Saşa, onları aramazdı. Aslında pek o kadar yakışıklı da sayılmazdı...

Kırık ayna parçalarından kendine baktı. Hemen hiçbir şeye hayret etmez ya da kederlenmezdi. Askerlik çağına geldikten sonra her şey açıklığa kavuştu. Artık çözümsüz problemler çıkmıyordu ortaya: Bir Tanrı vardı, babasızlık kötüydü, ana iyi ve değerliydi, vatan birdi...

"Volga, Hazar'a dökülüyor..."

Kendi kendine şakalar yaptı ama içinden kendisine gülmek gelmedi. Her davranışı kışkırtıcı oluyordu açıkçası. Diğerlerinin aynı şekilde davranmayışı hayret vericiydi. Soyuzniklere gelişi, her şeyin anlamını yitirdiği bir döneme rastladığından kolay oldu.

"Çalışmak lazım" derlerdi ona durmadan, sinir bozarcasına. "Çalışıyorum" diye karşılık verirdi. Bazen yükleme, bazen de boşaltma işleri yapardı. Bir keresinde fabrikada nöbet tutmuş, yerleri süpürmüştü. Bu bakımdan gönlü rahattı ama asıl mesele bu muydu acaba?

Artık kimseyle takışmak istemiyordu, zira bunun bir anlamı yoktu. Ancak yeni ve mantıklı fikirler işitmek istediğinde tartışmaya giriyordu. Gelgelelim mantıklı düşünceler de her zaman işe yaramıyordu.

Zayıfları ölüme terk eden, alçak ve şerefsizlere özgürlük veren iğrenç, sahtekâr ve aptal bir devlet... İnsan, neden ona katlanmak, niçin her dakika halkına ihanet eden devletin içinde yaşamak zorundaydı?..

Bugüne kadar aşırı öfkeye kapılmamış, kimseye kin duymamıştı; sadece gerekli olduğuna inandığı şeyleri yapmıştı. Yönetimi ele geçirmek gibi bir düşüncesi yoktu. Devlet idaresi onu ilgilendirmiyordu, zaten ne olduğunu da bilmiyordu. Parayla ilişkisi ise açıktı: Varsa harcıyordu. Bütün bunlara bakarsak kimdi, nasıl biriydi bu Saşa? Aynaya yansıyanda bu hep eksikti.

"İçmek istiyorum" diye derinden gelen sitemkâr ses, Saşa'yı düşüncelerinden kopardı.

"Dün yerlerdeki birikintileri içiyordun vavsız evliya."

Saşa, oralı olmadı ve yavaşça kalktı.

"Senin tam nereye gideceğini bilmem, ama ben bir çay içmek istiyorum." dedi Rogov.

"Günaydın Lyoş" dedi Saşa.

"Ne yapacaksın?" diye sordu Rogov mutfakta. Çay fokurduyordu, Lyoşka siyah, koyu demli çaydan iki kupaya doldurdu. Saşa, omzunda havluyla banyodan çıktı.

"Ya siz?"

"Biz daha uzağa gideceğiz Rusya'da..."

Rogov, dalga geçer gibi kıs kıs güldü:

"Sizi burada yakalarlar. Dün gördüm, sizi burada iyi güdüyorlar. Umarım her yer böyle değildir."

"Ben başkente gideceğim."

Karar buydu Saşa'nın...

"Peki, neden?"

"Oraları da tanımış olurum. Gerçekten bir şey bilmeden burada takılıp kalmaya ne gerek var ki... Hem Moskova'da gizlenmek daha kolay olur."

Saşa, ani kararına sevinmişti. Hemen yol hazırlığına başladı. Annesiyle karşılaşıp bütün bunları izah etmek zorunda kalmak istemiyordu. Düşüncesini dürüstçe Rogov'a söyledi. Ondan da destek gelmişti:

"Doğru, hemen gidelim. Trende uyuruz.

Venya'yı kaldırdılar. Çaylar içildi. Saşa onlara sosis kaynattı, yanlarına almak için. Sonra fırladılar istasyona.

Dolmuşta alınları camda, çukurlarda mideleri ağızlarındaydı. Uykulu, kızarmış, davul gibi gözlerle "gidiyoruz, vay canına, gidiyoruz" diye fısıldaştılar.

Bakalım ne zaman geleceklerdi...

"Dün burada mı kavga ettik?" derken şaşkındı istasyonda Venya; "nedense bir şey hatırlamıyorum."

Alt geçitte vedalaştılar, birbirlerini kucaklayarak, ayrıldılar ve farklı yönlere doğru gittiler.

* * *

Saşa, banliyö treninde uyudu. Kontrolden kaçmak zorunda kalmamak için dürüstçe bilet aldı. Bir kere uyandırıp, gittiler.

Köşede oturup, zorlanmadan derin bir uyku çekti. Genç kemikler için bırakıldıkları yerin önemi yoktu. Nasıl konulmuşlarsa, öyle rahat ederdi onlar.

Saatler süren yolculuk sonunda hafif titremeler başlamıştı tüm iç organlarında. Moskova'ya varmadan öncesi son saat iyice yorucu olmuştu. En zoru sigarasız kalmaktı. Gerçi daha sigarası vardı ama dayandı.

"İn aşağı, işte geldik" diye söylendi kendi kendine...

İndi. Keyifle gerindi.

Moskova öyle kalabalık ve telaşlıydı ki, herkes durmadan birbirlerine çarpıyor, kimse kimseyi görmüyorlardu. Bir yere yerleşip oturmak istiyorsan, burası ceberut bir yerdi. Bütün gün dolaşırsın ve onun aç gözlü bir kocakarı gibi seni, dünyaya boş vermiş halinle, içi tepeleme yorganla dolu devasa bir karyolaya aldığını, içini dışına çıkardığını fark etmezsin. Sonunda baş ağrısıyla karışık bir bakarsın ki, uçsuz bucaksız şehrin ortasında, kafan allak bullak, bomboş durmaktasın.

Moskova'da sadece trenden indiğin ya da elektiçkadan atladığın birkaç dakika güzeldir cebinde çok paran varsa... Onlarla içinde yapışkan sosis bulunan iyi pişmemiş bir pislik, bir şişe de bira alır, birini bekleyen rastgele taşralı gibi istasyon barında otursun.

Moskovalı ile yabancıyı kolayca ayırt edebilirsin burada. Metroya, trene yaya giden, yürüyen merdivende asık yüzlü kalabalığa karışmayan, normal merdiveni tek başına inen taşralıdır. Şehirli, oralara asla yürümez çünkü ama bizler kaba insanlarızdır, fark etmez.

Metro yüzüne bakılır güzel kızlarla doluydu fakat her zaman kayıtsız, tanışmaya kapalıydılar. Bakışları hissediyor ama belli etmiyorlardı. Yine de, arada bir kızarak dönüyorlardı size... Ne var, sadece baktık...

Sonunda farklı birine rastlamıştı Saşa. Çok zarifti, gülerek karşısında oturuyordu. Islak, dolgun dudakları ve bembeyaz dişleriyle heyecan vericiydi. Çok geçmeden kızın gözlerinin miyop olduğunu fark etti. Demek ki, ceza ödemeden doya doya seyredebilirdi onu. Sonradan utandırıcı geldi bu fikir; dikizler gibi... Kendisine bakanları görmüyordu ki kız. Saşa başını çevirdi.

Faili meçhul bir mutluluk duygusuyla ayrıldı metrodan, sığınağa yöneldi. Soyuznikler, parti karargâhını

böyle adlandırıyorlardı. Aslında, Kostenko'nun devraldığı, bildiğimiz bodrumdu bu... Onları birkaç kez oradan çıkarmaya çalışmışlar ama başaramamışlardı. Polis, belli ki, "mesken arama" bahanesiyle bodrumun tuvaletine üç kilogram uyuşturucu atıp buna dayanarak uyuşturucu yuvasını kapatmak üzere baskın düzenlemişti.

Ancak polisi kimse içeriye sokmadı. Soyuznikler, kapıyı-pencereyi tahkim ettiler, yanardöner ışıklı polis arabaları gelmeden medyayı çağırdılar. Gazeteciler, burada neler olduğunu sorunca üniformalılar rahatsız oldu. Pancar suratlı albaylar bağırıp çağırdıklarıyla kaldılar. Yerli-yabancı pek çok gazetecinin sığınağa, kameralarıyla dalacağını hesaplayamamışlardı. Soyuznikleri sokağa atmak için yasal bir neden bulmaları gerekiyordu ve beceriksiz devlet çarkı bunu başaramamıştı.

Daha sonra sığınağa özel kuvvetler gönderildi. Kapıyı kaynakla kestiler, etrafı kırıp döktüler, aletleri parçaladılar, kimi buldularsa tartaklayıp tutukladılar. Fakat çok geçmeden o insanlar serbest bırakıldı. Sonra neler olduğunu bilmiyordu Saşa. Sığınak mühürlenmiş olabilirdi de olmayabilirdi de.. Kostenko'nun "nüfuzlu dostları" olduğu söyleniyordu. Bu doğruysa, böyle birini ofisin kapatılmamasına ikna etmiş olabilirlerdi.

Saşa, sığınağa doğru yürürken bir bankın üzerinde oturmuş olan Yana'yı gördü. Kız, sigara içiyor ve dalgın dalgın karşılara bakıyordu. Durdu, nasıl yaklaşacağına karar veremedi. Önüne mi çıksın, yoksa sessizce gidip o hüznü bozarak yanına mı otursun, bilemedi.

Kızın bakışları kendiliğinden, az ötesinde duran Saşa'ya kaydı. Sanki hüznünü dağıtır gibi hafifçe başını salladı, güldü; hem de çok tatlı bir şekilde... Sanki beklenen biriydi karşısındaki adam. Oysa doğrudürüst ta-

nışmıyorlardı bile, sadece iki kez konuşmuşlardı.

"Saşaaa!.." dedi Yana, sevinçle.

Onu gördüğüne mutlu olduğu belliydi.

Saşa, o an kendisini hiçbir zaman yanıltmayan önsezisiyle içinde tarifsiz bir heyecan duydu. Gülerek yanına oturdu ve hemen bir sigara yaktı. Böyle konuşmak daha kolay oluyordu, susmak da...

Sığınağı sordu.

Yana, sığınağı soyuzniklere bıraktıklarını söyledi. Ama sivil polisler sürekli çevrede dolanıyor, iki araba sabahtan akşama kadar nöbet tutuyordu. Soyuznikleri, kimlik tespiti gibi ahmakça gerekçelerle içeri alıp, dövüyorlardı. Göz korkutarak konuşturmaktı amaçları.

"Zorbalığın dördüncü günü" dedi nefretle Yana... Saşa onun sigara tutan ellerine, parmaklarına baktı, çok zarif ve narindiler. Kız, derinden nefes alıyordu. Konuşması alçak sesli ve çok netti. Arada bir örneğin, Saşa aptalca bir şaka yaptığında çok güzel gülüyordu. Polis kordonunu yarma eylemlerini, şamata dolu yağmalamaları anlattılar; çok eğleniyorlardı. Saşa avlularda nasıl koştuklarını anlattı. Yana, güneş gibi gülüyordu.

"Ama seni yakalamışlardı!" dedi, Saşa birden..

"Beni bıraktılar" dedi Yana tuhaf bir tonla...

Saşa'nın, "nasıl bırakıldın, kim bıraktı?" gibi soruları biraz duraksatmıştı onu. Ses tonundaki gariplikten bunu hiç sormaması gerektiğini anladı.

Yana, sinirlenerek sigara içmeye başlamıştı.

Saşa, ne diyeceğini bilemiyordu, şaşkındı. Yana, sigaradan hızla bir nefes çekerek lafı değiştirdi: "Sığınakta bir şeye ihtiyacın var mı?" diye sordu çabucak.

"Hayır" dedi Saşa, önsezisinden gelen güvenle. Hemen yakındaki sahile indiler. Saşa, içki aldı, içtiler.

İçince, neşeleri yerine gelmişti biraz.

Saşa, önlerinden geçen arabaların, yolda yürüyenlerin, çocukların, bisikletlilerin, köpeklerin her şeyin eğlenceli bir tarafını bulup, anlatıyordu.

Onu en fazla eğlendiren çocuklardı. Saşa, onları seyretmeye bayılırdı. Bazen sessizce uzanıp çocuk arabalarının içine bakarak anneleri ürkütürdü. Bu tuhaf gencin nazarının değeceğini sanırdı anneler ama o yalnızca bakar ve gülerdi.

"Bak şu canavara" dedi Saşa, minik eliyle annesinin parmağına yapışan 1,5 yaşlarındaki çocuğu göstererek.

Yana güldü:

"Hayır, o daha canavarcık!" dedi; (a) harfine sıkı bir vurgu yapmıştı: "5-6 yaşına geldiğinde keskin dişleri çıkar; bakışları fıldır fıldır olur. Üst-baş kir içinde kurmazlığa ve yaramazlığa başlar. İşte o zaman canavardır."

"Tamam, tamam" diyerek onu onayladı Saşa; "bu henüz canavarcık, küçücük pençeli bir canavarcık..."

Nehrin suyu kirliydi. Söndürdükleri sigaraları oraya attılar. İzmaritleri, fiskeyle kimin uzağa göndereceğine bahse tutuştular. Yana kaybetti ama çok eğleniyordu. Hatta arada alçak sesle, neşeli kahkahalar atıyordu.

Hava kararmaya başlamıştı ve nehirden kötü esintiler geliyordu. Yana, siyah çizmesinin burnuyla boş bira kutusunu tekmelerken:

"Geceyi nerede geçireceksin?" diye sordu. Kutu biraz takırdayarak yuvarlandı.

"Sığınakta tabii, başka neresi olabilir ki..."

"Ben eve gidiyorum. Bir kız arkadaşımla ev tuttuk."

"O da soyuzniklerden mi?"

"Hayır" dedi Yana, nedense yine gülüyordu.

"Beni götürür müsün? Sonra yine dönersin..."

Gereğinden uzun, ciddi ciddi baktı Saşa'ya. Yüzünde soruya cevap bekleyen bir ifade yoktu, karar verme ya da önceden verilmiş karara inanma çabası vardı.

"Elbette" diye karşılık verdi Saşa, kızın gözlerinin içine bakarak ve hiç düşünmeden...

Böyle anlarda karar almaz, fazla düşünmez, ince hesap yapmazdı; basit ve belli arzuların dürtüsüyle kendiliğinden oluşan duruma göre hareket ederdi.

Metro yakınlarında yağmur bastırınca adımlarını hızlandırdılar. Yaya alt geçidinin önünde öyle şiddetlendi ki, bir süre, metroya sığınan insanların arasından sıyrılamadılar. İşte tam burada, Yana'yı bir an önce yağmurdan kaçırıp, nereden aldıkları meçhul şemsiyeleriyle telaşsız, sağa sola sapan ya da sadece kararsız hareket eden erkek ve kadınların arasından yol bulup geçirmeye çalışırken, Saşa'nın eli ilk kez gayriihtiyari kızın narin sırtına, daha doğrusu kısa kot ceketine dokunmuştu.

Yana artık önde, Saşa'nın yönlendirdiği tarafa doğru gidiyordu. Çünkü bu kalabalıkta yan yana yürüme olanağı yoktu. Saşa zor tutuyordu onu. Artık gereği kalmamıştı ama o eli bırakmıyordu. Yana, bir girdaba çekiliyormuş gibi, gittikçe ondan uzaklaşıyordu. Neredeyse zarif endamı, siyah saçları, narin boynuyla başka yabancı kolların, başların arasında kaybolacaktı.

Yana'nın geriye dönük sımsıcak bakışlarından, her şeyin iyi olacağına dair bir vaat okunuyordu. En azından yağmurdan korundukları için daha şimdiden her şey yolunda sayılırdı. Saşa'ya bakmadan, sımsıkı tutup kaybetmesin diye elini ona uzattı. O da bu soğuk, ince, ama kuvvetli parmakları sımsıkı tuttu.

Az sonra yan yana kol kola gidiyorlardı.

"Bende var" dedi Yana, genç adam bilet için sıraya

girerken... Turnikeyi geçtiler. Saşa bileti geri uzatmıştı. Yana, ne kadar kaldığına baktı, gülerek "bitmiş" dedi.

Yürüyen merdivendeydiler. Kız, esnek parmaklarıyla kartı evirip çeviriyordu Saşa'ya bakarak... Bakışlarını ondan ayırmadan birden elini yana çekti, bileti merdivenlerin arasındaki düzlüğe fırlattı. Önce hızla yuvarlanan, ama sonra duran bileti yakalamak zor olmadı.

Saşa, trende çekinmeden kolunu hafifçe Yana'nın yumuşak omzuna attı. Artık ciddi konulardan bahsediyorlardı. Kızın ısrarıyla, kendisini anlattı bir süre Saşa, ama beceremiyordu. Ustaca bir manevrayla yaşayıp gördüklerine geçti, rahatlamıştı. Kötü, adaletsiz, yalan dolu günler olduğuna kuşkusu yoktu. Yana da kendisiyle aynı fikirdeydi. Böylece konuşma kolaylaştı.

Uzun metro hattının son istasyonundan çıktıklarında yağmur dinmiş, hava kararmaya başlamıştı. Issız bir yerdi burası. Birbirlerine şakalar yaparak taze bir güçle yürüyorlar, su birikintileri arasında zikzaklar çiziyorlardı. Yana, büyük bir birikinti önünde kararsız kaldığında, Saşa elinden tutup geçiriyordu onu.

"Ne yapıyorsun?" dedi yavaşça; genç adamın yanağını okşadı. Saşa utanmıştı.

Küçük bir dükkânın caddeye açılan penceresinden şampanya ve küçük bir pasta aldılar. Eve varmışlardı. Üçüncü kata çıktılar. Yana'nın sesi soğuktu:

"Buyur" dedi, "etraf çok dağınık, kusura bakma..."

İçeri girerken çizmelerini çıkarıp kendisini kanepeye attı, ardında da televizyonu açtı.

"Rahatına bak sen" dedi Saşa'ya, ona bakmadan...

Bütün bunlar pek hoşuna gitmemişti kuşkusuz.

"Ben biraz uzanayım, sonra kalkıp bir şeyler hazırlarım. Sen acıkmışsındır muhakkak. Arkadaşım bugün

gelmeyecek, sana yer yatağı sererim, burada kal."

Yana, sanki biraz önce sokakta gülüp eğlenen onlar değilmiş gibi, mesafeli bir ses tonuyla konuşuyordu. Saşa, sesini çıkarmadı. Odanın köşesindeki koltuğa oturdu. Arada bir çatık kaşla, her biri çöp dolu yırtık poşet gibi hışırdayarak, faşşş diye aniden insanın üstüne dökülen bir yığın kokuşmuş kanalı zaplamakta olan Yana'ya bakıyordu. Kız sessiz duruyordu.

Saşa, sehpanın üzerinde Kostenko'nun kitabını gördü. Soyuznik liderinin yazdıklarını ezbere bildiği halde, kitabın yapraklarını çevirmeye başladı. Sonra, sessizliği daha çekilmez hale getirmemek için sordu:

"Yoruldun mu?"

Soru, gerçekten yüksek derecede samimiyet içeriyordu. Yana'nın cevabı, heyecansız ve yalındı:

"Sorun yok"

Saşa gülümsedi.

"Eee, ben de yerde yatarım" diye düşündü sakince; "demek ki, yanılmışım..." Oysa, içinde hâlâ "hayır yanılmadın" diyen arsız bir damar atıyordu.

Yana, on dakika sonra, Saşa'ya bakmadan mutfağa geçti ve oradan sordu:

"Karabuğday lapası yer misin? Eti andıran tek şey o."

"Hiç olmazsa espri yapabiliyor..." diye geçirdi içinden. Sonra kızın peşinden mutfağa geçti. Yana, koyu sosun içinde çıtırdayarak pişen karabuğday dolu küçük tavaya hüzünle bakıyordu. Rengi solmuş mutfak masası, orası burası bıçak kesikleriyle dolu muşambayla örtülüydü. Lavaboda birkaç bardak duruyordu, pencerede perde yoktu, pervazına bir litrelik su dolu kavanoz konulmuştu. Saşa, masaya oturup Yana'yı izledi bir süre; onun eğik başını, siyah kâkülünü...

Kız, bakıldığının farkındaydı.

Ona doğru döndü, gülümsedi hafifçe.

"Hemen yemeğe başlayabiliriz."

"Yine de şampanya içelim biz; öylesine, özel bir anlam yüklemeden..."

Girişteki ayakkabı dolabının yanına bıraktıkları şişeyi almaya gitti. Acele etmeden iki bardak çalkaladı, şampanyayı sessizce açtı, yavaşça doldurdu. Bardağı Yana'ya uzattı ve tokuşturmadan kendininkini içti.

Yana, sobanın yanında birkaç saniye kadar içkinin köpürmesini izledi, sonra tadına baktı.

"Karabuğday lapasıyla şampanya" dedi, sonunda.

"Mükemmel" diye karşılık verdi Saşa.

Masaya iki dolu tabak koyduktan sonra, sırtı pencereye dönük tarafı seçti. Çavdar ekmeğinin kurumuş kabuğunu ince dilimler halinde keserek buyur etti ve önündeki tabağa yumuldu; çok acıkmıştı...

Yana'da bir yabancılaşma sezilmiyordu. Kendisine bağlı olmayan bir nedenle üzgün olduğunu farketmişti Saşa. Bu nedenle sükût almıştı sesliliğin yerini. İnce duvarın ardından gelen televizyon mırıltısı, Saşa'nın kendisine ve Yana'ya doldurduğu şampanyanın cızırtısıyla bozulsa da bunun önemi yoktu.

Lapayı biraz karıştırdı ama hiç iştahı yoktu. Onun yerine içiyordu, Yana da aynı... Tekrar içki istedi.

Saşa kalkıp pencereden baktı. Dışarısı kasvetli ve ürkütücü görünüyordu. Yana, kalan şampanyayı bitirdi, boş şişeyi masaya koydu, boş tabağı itip kendisinden uzaklaştırdı. Saşa, bunu gözücuyla görmüştü.

"Bunun burada ne işi var?" sorusunu doğrulamak istercesine pencerenin önünden aldığı kavanozu elinde tutuyordu. Yana'ya doğru yarım adım atmıştı ki den-

gesi bozuldu, kavanozdaki su kızın başına döküldü.

Belli ki, ahmakça bir davranıştı bu ama Yana, bir dakika öncesine kıyasla daha parlak gülümseyerek ve gülmekten titrer gibi olan avuçlarını, su akan saç tellerinin altına koyarak iskemleden kalktı. Kahkahalarla gülerek "ne kaba bir adam" diyordu. Öbür odadan başında havluyla döndüğünde hâlâ gülüyordu.

"Ben banyoya gidiyorum tamam mı?" dedi, neşeyle.

Saşa, vaziyeti kurtarmak için bir espri bulmaya çalıştı ama hiç bir şey gelmedi aklına. Sadece köpek gibi pervasızca başını salladı. Acıtmadan birkaç doz bayağılık ve cahillik aşılamaya ayarlanmış televizyonun karşısına geçerek kanalları taradı hızla. Haliyle işe yarar bir şey bulamadı. Sesini kapattı. Böylesi daha iyiydi.

Banyodan su şırıltısı geliyordu.

Ne olursa olsun, benim için fark etmez... Parkalar...[28]
Nasıldı orasında parkalar?.. Hep unutuyorum...
Kaderin köhnemiş parkalarını, örmeye devam edin siz...
Döndürmene bak gürültüyle çarkını...

Onun için gerçekten fark etmezdi.

Kırmızı-beyaz enine çizgili havlusuyla saçlarını hırsla kurulayarak bornozu ve terliğiyle banyodan çıktı. Makyajsız daha sade ve sevimliydi. İncecik, sudan beyazlaşmış parmaklarıyla, daha yumuşak, daha temizdi.

Saşa banyoya geçti, gözlerini kısarak aynada kendine baktı. Bu sabah da bakmıştı, 500 kilometre ötede. Nasıl biri olduğunu düşünmüştü:

"Güvenilir biri miyim ben, yoksa..."

Suyu açtı, avuçlarını doldurdu, yüzünü yıkadı.

Yana ona yerde, kendisine de kanepede yatak ha-

---

[28] "Kaderin hurkası"... Dimitri Merejkovski'nin şiirinde geçer.

zırladı. Saşa banyodan çıktı. Kız, eğilerek çarşafı düzeltirken, tatlı bir gülümsemeyle onu izliyordu.

Sadece gece lambası yanıyordu, tavandakini kapatmışlardı. Kanepenin yanında şampanya şişesi vardı. Yana getirmişti sonradan ve anlaşılan onu da içmişti.

Gece lambasını da kapattı. Yarı karanlıkta sırtı Saşa'ya dönük olarak kanepeye oturdu ve çabucak bornozunu çıkardı. Saşa, onun narin, bir çocuğunkini andıran sırtına baktı; Yana'nın sütyeni yoktu. Bornozu kanepenin yanındaki iskemleye fırlattı ve çenesine kadar çektiği yorganın altına girdi.

Kız, yukarıya baktı, ayakta duran Saşa'nın karanlık siluetini gördü. Yerdeki yatağına utanmadan soyunup yatması için yüzünü duvara döndü ama kanepeye oturmuştu Saşa; elini onun başına koydu. Sırtını okşuyordu. Kürek kemiklerinin az altında durunca, sırtında karıncalar dolaşıyormuş duygusuna kapıldı kız.

"Üşüdün mü?" diye sordu.

Yana, cevap vermek yerine sertçe döndü; ama Saşa'ya değil yerde duran şampanya şişesine. Beceriksizce birkaç yudum içti. Şişeyi tekrar yeri koyup, sırtüstü uzandı. Saşa onun kocaman açılmış dalgın gözlerini, ortaya çıkan küçük göğüslerini gördü. Şefkatle kızın boynunu avucuna aldı ve neredeyse dokunmadan, şefkatle dudaklarından öptü. Şampanya kokusunu hissetti, sonra Yana'nın kıvrak kedi dilini ve küçük dişlerini...

Sessiz, anlamlı ve hatta dikkatlice öpüştüler, dudaklarıyla birbirini tanımaya çalışan körler gibi...

İncecikti kızın vücudu, çırpı gibi. Henüz tam kurumamıştı; ıslak ve soğuk... Islaklık vücudun bir yerinde fazlasıyla boldu ve beklenmedik kadar sıcak; parmaklarıyla keşfetti orasını... Soluk alıp verişleri hızlanıyordu.

Saşa gömleğini, pantolonunu çıkarıp yere attı. Kız, küçük yastığa koyduğu güzel başını çevirmiş, hayretle ona bakıyordu. Yana'nın yanına uzandı, onu kendine çevirip kucakladı. Direnmedi kız, yüz yüzeydiler artık; birden çocukların yaptığı gibi, boynuna sarıldı boşta kalan koluyla. Karnını ve göğsünü ona yapıştırdı; Saşa'nın yanaklarını, boynunu, çenesini öpüyordu.

Sonra ayaklarını hafifçe Saşa'nın kalçasında birleştirerek bacaklarını iyice açtı. Saşa biraz aşağı kaydı, kızı küçük kalçalarından tutup kendine doğru çekti...

Karanlıkta gözleri açık birbirlerine bakıyorlardı. Yana'nın gözleri daha da açıktı sanki. Bu kız onu şaşırtmıştı ve daha çok şaşırtmaya devam edecekti.

* * *

"Şampanya ister misin?" diye sordu karanlıkta. Sesi, nedense boğuk çıkmıştı.

"Hayır" dedi, sanki hiç şampanya içmemiş biri gibi.

"İçmiştin ya..."

"Karar vermem lazımdı; korkuyordum."

Saşa şampanyayı içip bitirdi. Uyuyamayacağını bildiği halde gözlerini yumdu. Hep öyle olurdu.

Kız, hemen daldı. Titreyerek, nefes alışı sıklaşarak huzursuz uyuyordu. Saşa onu rahatlatmak için arada bir sırtını sıvazladı. Yana, yarım saat sonra ansızın:

"Kostya, neden uyumuyorsun?" diye sordu.

Saşa güldü. Yana, uykudaymış gibi, poposunu geriye iterek duvara döndü. Saşa, onun beline sarıldı. "Kostya..." diye tekrarladı içinden ve boynundan öptü.

Arada bir dalıyordu. Yanında, yarım saat önce tamamen yabancı biri varken kolayca uyuyamamıştı. Birden aileden biri gibi olmuşlardı. Hep böyle kalmazdı herhalde, bundan sonra hemen uyurdu belki...

Saat altıyı geçiyordu. Saşa kalktı. Banyonun musluğunu açtı. Su şakırdayarak akarken, çaydanlığı ateşe koydu. Dün aldıkları pastayı hatırlamıştı. Girişteki ayakkabı dolabının üzerinde buldu. Sevindi, bir çocuk gibi.

Ocağın yanında durup çay içti; o tatlı, yapışkan şeyi ısırarak. Bir an düşündü:

İyi mi yapıyordu? Elini salladı...

Küçük pencereyi aralayarak bir sigara yaktı.

Bu mükemmel bir sabahtı. Zamanın onu nereye götüreceğini şeytan bilirdi ve o kendini iyi hissediyordu.

Yoksa kötü mü?

Şakırdayan suyun tadını çıkarmaya gitti. Sıcak sıcak köpürerek doluyordu. Duvarlar, insanı rahatsız edecek biçimde nemliydi kuşkusuz ve pul pul kabarmıştı; küvet paslıydı ancak bunlar Saşa'yı rahatsız etmedi.

Yanıp sönen tavan lambasına bakıyordu.

Yana da bu tavana bakmıştı herhalde... Buralarda bir yerde onun bakışlarından izler olmalıydı. Uzun süre dikkatle baktığı yerlerin sıvası dökülmüştü belki de. Saşa'nın gönlünü fetheden kız odada uyuyordu; esmer tenli, göğüsleri yok gibi, dün gece birlikte olduğu kız...

"Bu gece, dün değil" diyordu içinden gelen ses.

"Tamam; çok hoşuna gitti, o yüzden karşı çıkmıyorsun" diye zafer kazanmış gibi karşılık verdi kendine.

"Sadece uyumak istiyorum."

"Yalan söylüyorsun! Senin hâlâ içini titretiyor o..."

Ses kesilmişti.

Saşa, içi geçene kadar sıcak suyun içinde yattı.

Neşeyle dişlerini fırçaladı, buz gibi suyla birkaç kez. Islak bacaklarına kot pantolonu çekti. Belden yukarısı çıplaktı. Gömlek ve terlikle kapıda duruyordu kız.

"Yana, bebeğim" dedi Saşa; hafifçe öptü onu.

Nereye gideceğini düşündü sonra, mutfağa sigara içmeye mi, yoksa biraz daha keyif çatmaya yorgan altına mı? Hâlâ geceki Yana'nın zarif, ılık vücudunun kokusu sinmiş kanepede karar kıldı.

Banyodan su şakırtıları geliyordu.

Yastığa gömüldü, örtüyü yüzüne çekti. Evet, doğru tahmin etmişti: Hafif, sıcak bir kokuydu bu. Karın, sırt ve yanların temas ettiği yerler pelin gibi acımsı; siyah saçlı minicik başın denk geldiği yer ise tatlımsıydı.

İç çekerek yavaşça televizyonu açtı. Bir süre bön bön, üzerinde kalın bir toz tabakası oluşan ekrana baktı. Banyonun kapısı tıkırdayınca hemen kapattı televizyonu. Bir göz kırptı, söndü alet...

Demin gördüklerini hemen unutmuştu. Son anda, kapanan ekranda kalmayı beceremeyen aptal görünüşlü biri, şaklabanlıklar yapmayı sürdürüyordu.

Yana'nın ansızın değişebilecek zarafet ve içtenliğihe bozmaktan çekinerek ona doğru bakmadı. Kız, hafifçe kanepeye sıçrayarak yorganın altına, Saşa'nın yanına giriverince kalbi sevinçle doldu. Vücutlarındaki görülmeyecek küçük tüyler bile temastaydı sanki. Bilinmeyen asil, zararsız bir kertenkele gibi titreyip, sık nefes alarak yatıyordu kız. Belki de ay kertenkelesiydi. Güldüğü, hissediliyordu, ancak yüzüyle, dudaklarıyla değil, ama o zarif, yay gibi vücudunun bütünüyle...

Saşa, doyumsuzca, pervasızca ve heyecandan gerilmiş olarak altına aldı Yana'yı... Onu öpüyor, ısırıyor, sonra geri çekilip hayranlıkla seyrediyordu.

Şu an hiçbir yere kaçamaz, hiçbir şey onu kendisinden koparamazdı ama yine de üzerine çıktığında ellerini, kalçasını sımsıkı tutuyordu kızın.

"Gözlerin arsız bakıyor" dedi, Yana keyifle.

...Ve daha sözünü tamamlamadan:

"Tadına bakmak istiyorum senin" diye üstüne atıldı. Lafını bitirmekten kaçınmış ama bunu kararlı bir tarzda söylemişti. Hoşuna gitti Saşa'nın.

* * *

Korkmuş gibi öylece kalakalmıştı genç adam. Bir dakika sonra gözlerini açtığında Yana'yı gördü: Kulağına düşen perçemini toplarken gergindi, ciddiydi; dikkat gerektiren bir iş yapıyor gibiydi. Gözünü ayırmadan sakin, hatta soğuk bir ifadeyle işine bakıyordu. Az sonra kâkül yine düştü ama Yana bu sefer onunla oyalanmadı. Saçlarla örtülü yüzü artık görünmüyordu.

Saşa'nın ayakları kopartılıyor, esnek copla başına vuruluyordu sanki... Gözlerini kapatmadan, hezeyana kapılmadan saldı kendini. Öteki bölgelerde de durum aynıydı; havadan sorumlu organlarda bile... Soluğu kesilmişti ama yaşadığına göre, ağzıyla nefes alamadığı süre için yetecek hava vardı vücudunda.

Giderek şiddetlenen bir ritmle bir güzel dayak yiyordu. Altında kaldığı darbelere tüm vücuduyla karşılık vermeye çalışıyordu. İçinden bağırmak gelince, biraz utandı, sesi çıkmadı. Gerekmezdi zaten.

Dizlerini büktü. "Ayaklarıma vurun, kramp girdi onlara" diyordu. Darbe kuvvetli olursa, sıkı yumaklar halinde gerilen adalede ağrı kesilir zannediyordu; az sonra kaslar gevşedi. Derken, nereden geldiyse keskin, marazi bir görüntü belirdi. Çenesinin ucu ıpıslaktı.

Bu sarsıntı aklını başından almıştı. Niçin böyle olduğunu tahmin ediyordu: Aklını kaybedince, birkaç fotoğrafçı flaşın arkasından görünmeyen makineleriyle fotoğrafını çekmeye başlamışlardı. Üç dört kere, ama acı vermeden patlayan flaşlar, onu kaybolduğu hiçlik-

ten aydınlığa çıkardı. Çakan her flaş genişlemiş gözbeneklerini parlatıyor, marazi bir şekilde açılmış ağzından gelen haykırışlarla, inliyor ve çığlık atıyordu.

Açıkça onun bittiği anı tespit etmek istemişlerdi. Son flaş patlamaları daha zayıf ve bulanık görünmüştü. Sanki fotoğrafları sislerin içinden çekiyorlardı...

...Ve her şey ortalıktan kayboldu.

Gözlerinin önüne belli belirsiz hastane tavanı görüntüsü geldi.

Yana, dönüp göz kırpınca ne kendisiyle ne de tavanla uğraşacak vakti kalmadı. Birden kızın güzel yüzünü, tam üzerinde gördü. Galiba hafifçe öpmüştü. İlkin onun kaynar çay gibi sıcak, yorgun dudaklarını duyumsadı, ardından da neredeyse kaybolmuş ama hâlâ canlı, hayvansı tükürüğüne karışmış dudaklardaki o kendine özgü tadı. Bunlar fazlasıyla yeterliydi Saşa için...

Yana, kıvrak, hızlı bir kertenkeleyi andırıyordu. Kertenkele gibi sırt üstü yatamadığı, her an kaybolmak, hızla bir yerlere sokulmak, kaçmak için ters dönmek istediği belliydi. Saşa, onu seyretmek, nefesini ve durmadan kaçırdığı bakışlarını yakalamak için kızı sıkıca kollarına aldı omuzlarından tutup...

Onu okşarken, cildinin ipek gibi yumuşak olmadığını fark etti. Sıcak mıydı peki? Yana'nın sırtına, güzel bacaklarına dokunmanın neye benzediğini anımsamaya çalışırken, birden kendisini plajda, keskin ve tatlı kokulu siyah araba lastiği üzerine yüzükoyun yatmış delikanlı olarak gördü. Su, güneş sarhoş ediciydi...

Göğüsleri, elma gibi sert ve sivri uçlu değil; aksine sütlaç gibi oynak, küçük çocuklarınki gibi yumuşaktı. Gül renkli yarım daireler şeklindeki uçları neredeyse yok gibiydi. "Ama elbisenin içinden meme uçları sivri,

asi görünmüştü..." diye geçirdi içinden Saşa.

Kızın vücudu, Saşa'nın altında dönerken bir kaybolup, bir görünüyor, hayvan gibi gerilip, sonra hemen gevşeyerek düzeliyordu. Yana, hafif bir kalça hareketiyle uzaklaştı. Önce tesadüfen, olduğunu, geri çekilmek istediğini düşündü ama kız yine azıcık daha geriledi; kalçalarını birkaç santimetre oynatarak, "hayır, hayır; orasını değil, biraz yukarısını dene" dedi.

Saşa fark edene kadar üşüdüğünü söylememişti. Bir hayvan, kendisine bir şey batırıldığında ya da üzerindeki sivri bir kıymık çekip çıkarıldığında nasıl gergin ve ürkek bakarsa öyleydi; nemli, zayıf vücudu belli belirsiz titriyordu.

Yana, ince, narin ve kıvrak parmaklarıyla Saşa'nın kalçasını tuttu hafifçe, sonra iyice yaklaştı ona. Saşa, kalbinin her kan pompalayışını duyuyordu: Tok, tok, tok... Çarpıntı, kızıla yakın kor rengi hali aldığında, kan birden coştu, kalbi doldurdu, dönmeye başladı...

Saşa, kızın karnının altını tutarken titriyordu, göbeğini avucunun ayasında hissetti. Kader ve hayat çizgisi arasında bir yere yerleşmişti sanki. Yana bağıracaktı, bunu anlamıştı. Şimdi bağıracaktı...

Kendini ondan uzaklaştırdı, yavaşça yan döndü. Yana da sırtüstü yattı, bacaklarını iyice büzdü. Gözleri kapalı nefes alıyordu. Göz kapakları, korkar gibi ya da ışığa çıkmaktan utanırcasına gergin ve titrekti.

"Baksana" dedi Yana, "her şey yolunda mı?"

Saşa, "iyiyim" dedi; elini okşadı kızın.

"Akıl almayacak kadar tatlısın, sıcaksın, harikasın."

Birden nefesinin kesildiğini hissetmişti.

"Seni şehvetli kedi" diye karşılık verdi kız, biraz durduktan sonra. Sesinde saf ve şakacı bir ton vardı.

"Hayır..."

"O zaman adaleli aç bir köpek gibisin."

"Hayır, değilim..." dedi Saşa, patavatsızca.

"Peki, niçin azgın bir kedi gibi davranıyorsun?" diye sordu Yana gözlerini açmadan; dudak ucuyla gülümseyerek... "Ne diye köpeğinki gibi adaleli karnını bana sürtüyorsun, doğru mu bu yaptığın?"

"aaa, ben mi? Sanmıştım ki, bunu sen kendin..."

"Bu bilinç dışı oldu ama."

"Bence, çok bilinçliydi."

Yana düşünüp tarttı. Hızla dudaklarını yaladı:

"İçimde olmanın harika bir şey olacağını düşündüm ve öyle de yaptım; hepsi bu..." dedi.

Sonra neşeyle gülen gözlerini açtı. Saşa, gri tonlu bir çimenlikteydi sanki. Birden güneşin yansıması gibi capcanlı iki tomurcuk görmüştü, ona bakıyorlardı. Eğilip bu çiçekçikleri öptü ve dudakları gıdıklandı.

Yana kalktı, giymediği külotu elinde, çırılçıplak bir şey arayarak odada koşturuyordu. Saşa, hayranlık ve şefkatle, bu alabildiğine pürüzsüz ve sıcak vücudun her yerinde, dokularının çeperinde, kendi ıslaklığının akıp gezdiğini hayal ederek doyasıya seyretti. Kızın sırtına, dar karnına bakıyordu. Röntgen misali, içini görmek istercesine... Şu anda o beyaz suyun nerede dolaşıp, rahatça geliştiğini anlamak için.

Bu kan bağıydı işte..

Saşa onu neredeyse ilahi bir bağ olarak algılıyordu.

6. BÖLÜM

"Saşa, hemen güvenilir bir adama ihtiyacım var."

Yana, dumanı derinden çekip yavaşça dışarı verdi:

"Fakat bu sen değilsin."

Onun evinin önündeki bankta oturuyorlardı.

Saşa, alışkanlıkla gelip geçenleri izliyordu, cinsine yaşına bakmadan. İnsanları seyretmek hoşuna giderdi.

"Niçin değilmişim?" diye sordu.

"Çünkü senin burada bir işin var zaten. Böyle bir tanıdığın var mı?"

Saşa, tanıdığı atılgan çocukları zihninden geçirdi: "Şaman, Tamirci, Çingene, Tırcı, Rum?.."

Kararını vermişti: Negatif...

"Var."

"Bir yere gidebilir mi, uzun süreliğine ama...?"

"Olabilir, ne kadar süre için?"

"Onu yakalarlarsa, ki muhtemelen yakalarlar, içeri girer; bir yıl, iki yıl..."

Saşa, ses çıkarmadı.

Sert bir yüzle dönerek, "eee?" dedi Yana.

"Ona bir sorayım."

"Telefonla değil ama."

"Ne zaman yapılması gerekiyordu?"

"Dün!.."

"O zaman eve gideceğim" dedi. Soru değildi, tas-

dik beklemiyordu; "yola çıkacağım, hemen bugün."

"Pekâlâ" dedi Yana. "Ben sığınaktayım. Sana oradan bir şey lazım mı?"

"Hayır"diye karşılık verdi Saşa. Sabahtan beri onu dikkatle incelemiş, ruh halindeki değişikliği gördükten sonra bu cevabı uygun bulmuştu. Yine soğuk durmaya başladığı için onunla gitmek istemiyordu. Sanki, "hiçbir şey olmadı, olanlar da önemsiz" tavrıydı bu...

Saşa, üzerine musallat olmuş, yapışmış bir şeyi atmak ister gibi bir "off" çekti, başını salladı.

"Metroya gidelim mi?" dedi Yana; "metroyla gideceksin değil mi?"

Saşa kalktı, sigarasını attı; yürürken sigara içmeyi sevmezdi. Metroda çok çabuk ayrıldılar. Dayanamadı, Yana'nın nerede olduğunu görmek için vagonun kapısında cama yaslandı; belki o da ona bakıyordu.

"Sana el sallıyor..." diye alay etti kendiyle.

Yana'yı görememişti. Tren tünele girmeden, ıslak koyu saçları ve kırlaşmış sakalıyla peronda, kendi aksine baktı. Canı votka çekmesine rağmen bir bira içti. Tren beklerken birkaç da sigara tüttürdü.

Konpartmanda üst yatağı seçerek gün ortasında rüyasız bir uykuya daldı. Sadece iki kez bölündü uykusu; gözlerini açıp kimliğini, biletini kondüktör kadına uzatırken, bir de evrakları iade etmek için yeniden dürtüldüğünde, bir dakika sonra...

* * *

Akşam geç saatlerde kendi şehrine vardı. Tramvaylar henüz çalışıyordu. Onlarla yolculuk otobüslerdeki gibi iç sıkıcı değildi, büyüleyici ve ciddi bir şeydi. Yokuş yukarı ağır ağır çıkışı, yokuş aşağı özgüvenle, zil çalarak inişi şahane olurdu tramvayın...

Saşa Negatif'lere doğru yoluna devam etti.

Yana sanki yakınlarda bir yerdeydi. Sokaklardaki kızların endamına dikkatle bakıyor, kimi zaman onun tenini duyumsamaya çalışır gibi, başparmağıyla işaret ve yüzük parmağının uçlarını ovuşturuyordu. Olmuyordu; parmak, parmaktı sadece..

İçinden gelen sese kulak verdi:

"Sen ona gerekli değilsin..."

Durumu kavramıştı. İçinde bir sessizlik vardı ancak bu çekilir bir acıydı, bardağın dibinde kalan ilaç tozu gibi; midenin altında yakıyordu hafifçe, can sıkıcı.

"Yana, sen benim kalp bağımsın" diyerek, kendisinin bile anlamadığı bir şeyler mırıldandı.

"Neden sen böylesin?"

"Negatif'e gidiyorsun" diye sitem etti kendisine sonra omuz silkti.

"Biliyorum, gidiyorum."

"Negatif'i içeri atabilirler."

"Biliyorum, atabilirler."

Çoktandır, duyulmamış, olağanüstü kötü bir şey yapmak isteyen Negatif, teklifi geri çevirmezdi. Çünkü, Saşa'nın çok iyi bildiği, her zaman mantığa uygun olmayan gençlik romantizminden yoksundu bu çocuk; "özgür olmama daha doğrusu mahrumiyet hali"ne alışıktı.

Saşa, zindana atılmaktan korkmuyordu, en azından öyle sanıyordu. İnsanları her zaman anlamasa da aralarında ortak bir dil gelişmişti. Ayrıca tamamen anlamadığı da doğru değildi. İnsan davranışı ona göre dürtüler, tuhaflıklar, ahmaklıklar, yersizlik ve en önemlisi, basitliklerle doluydu. Ancak şaşkınlıklarını ve rahatsızlıklarını dışarıya göstermemeye, insanlardan çok şey istememeye alışmıştı Saşa. Sükûneti de öfkesi de ölçülüy-

dü, duygusallıktan yoksun, şımarık değildi. "Zindanda ayakta bile kalabilirim" diye geçirdi içinden sakince.

Negatif'e giderken, partide Kostenko'nun vekili Matvey'le konuşmaya karar verdi; durumu anlatacaktı.

Negatif'in kapısını çaldı. Ev, her ne kadar ömrünü tamamlamış, ev sakinleri ayyaş, dünyayla ilgisi kalmamış insanlar da olsa, Negatif'in kapısı sağlamdı, bangır bangır ötüyordu zili. İçeride kuşkusuz sefalet hüküm sürüyordu ve Saşa bunu iyi biliyordu.

"Kim o?" dedi, güney aksanlı bir ses...

Sesinden tanımıştı, bu Negatif'in kardeşi "Pozitif"ti. Ağabeyini dengeler bir lakap takmışlardı bu şımarık şakacıya; Soyuznikler, ona Pozik diyorlardı.

"Tişin..."

Kapı açıldı, karşısında kurnazca sırıtan o burnu gördü. Saşa'yı, "Allah-u Ekber" diye selamladı Pozik.

"Selam, Pozik. Negatif evde mi, girebilir miyim?"

Saşa, ayakkabılarını çıkardı, yandaki odaya baktı, kimseler görünmüyordu

"Annen yok mu?" dedi, fısıltıyla...

"Uyuyor" diye karşılık verdi Pozik; "öbür odada."

Negatif, çiçekleri suluyordu.

Saşa, asık suratlı Negatif'in çiçek sevgisini iyi bilir ve her seferinde buna hayret ederdi. Saksılarda, her iki odayı, hatta balkonu dolduracak kadar çiçek vardı. Pek güzel yetiştirmişlerdi. Negatif'e göre, büyümekte olanlar, zamanı gelince hep birlikte açmalıydılar ama nedense bazıları, diğerlerinden geri kalıyordu. Çünkü Pozik, ağabeyini kızdırmak için onları düzenli şekilde şampuanla karışık sidik, sirke ya da votkayla sularda.

Çiçeklerin ne gerçek isimini ne de Latincesini bilirdi Negatif. Bu yüzden de isim uydurmada pek mahir

olan kardeşinin taktığı adları kullanırdı.

Negatif çiçekleri suluyordu. Sularken hem onlara bir şeyler fısıldıyor, hem de iki parmağıyla ince, kalın, yeşil ya da pürtüklü saplarını yokluyordu. Saşa, gizli bir şey yaparken yakalamış da önemsemiş gibi:

"Selam Negatif; ne o ot mu yetiştiriyorsun?" dedi.

Adı üstünde, Negatif'ti; meşhur asık yüzüyle dönüp baktı. Hiç bir şey söylemedi, sulamaya devam etti.

Saşa, kanepeye oturdu. Negatif'i görmek onu daima sevindirirdi. Çünkü bir kaldırım taşı kadar güvenilir bulurdu onu. Oysa şimdi pek sevinemiyordu. Yavaşça başını çevirip dostuna baktı, artık ona acıyor gibiydi.

"Konuşmamız gerekiyor" dedi Saşa.

"Önemli mi?"

"Evet."

"Niye oturdun o zaman, burada mı konuşacağız?"

Hemen kalkıp dışarı çıktılar. Pozik de onlara takılmak istedi ama Negatif onu tersledi; alçak sesle, kolay anlaşılır, edeplice bir iki söz etti. Sonra, "nereye kayboldunuz?" diye sordu, Rogov ve Venya'yı kastederek.

"Onlar bir yana gitti, ben başka yere... Moskova'daydım. Orada işçi arıyorlar. Bu işte içeri girmek de var. Ayrıca, bildiğim kadarıyla eylem burada yapılmayacak."

Hemen ardından, "Rusya'da değil" diye ekledi Saşa; acele etmeden konuşmaya çalışıyordu.

"En nihayet" dedi, sadece Negatif...

Elinde bir dal parçasıyla cep çakısı vardı. Kısa ve belirli hareketlerle dalı yonttu bıçakla. Saşa, bunun çok önceden koparılıp toprağından çıkarılmış bir dal olduğunu biliyordu. Negatif, yaş ağaçtan dal koparmazdı.

"Şey, 'en nihayet' de ne demek?"

"Sonunda eylem yapmaya karar vermişler yani. Pe-

ki ne zaman gidiyoruz?"

"Sen ne zaman hazır olursun?"

"Üç dakika sonra..."

Saşa düşündü. Eve uğramak istiyordu, anesini görse iyi olurdu. Hem bu kadar erken gitmek istemiyordu. Yarın, sabah çıksa normaldi aslında...

"Eve niye uğrayacağım ki?" diye geçirdi içinden sonra; "annemin son sinirlerini de bitirmek için mi?"

Saşa, saate baktı.

"İstasyona yürüyerek gidersek, 14.00 trenine rahatça yetişebiliriz" diye düşündü; bunu sesli olarak yineledi. Arkadaşı, "peki" anlamında başını eğdi.

Negatif, üç dakika sonra kardeşiyle geldi. Pozik, alışılmadık şekilde ciddi görünüyordu.

"Moskova'ya para kazanmaya gittiğimi söylersin anneme" dedi, Negatif.

"Gerçekten mi?" Pozik'in gözleri kuşkuyla kısılmıştı.

"Aslında Petersburg'a gidiyorum para kazanmaya. Dersine çalış bu bir; sigara içme bu iki; çiçekleri sula, bu da üç... Eğer çiçeklerimi öldürürsen, döndüğümde kulaklarını keserim, anladın mı?"

"Peki, anladım. İnsan kulaksız da yaşar."

"Evet, işte insan olursun o zaman."

Aralarındaki konuşma ciddi geçiyordu, gözlerinde en küçük gülümseme bile yoktu, Saşa da pek ciddiydi.

"Haydi, Pozik, sen artık gelme, eve dön!" Negatif, kardeşinin elini sıktı, omzuna vurdu, hemen dönerek rahat ve sağlam adımlarla yola devam etti.

Saşa, elini uzattı ama o Saşa'ya değil, ağabeyinin arkasından bakarak, uzanan eli sıktı.

Saşa, koşar adımlarla Negatif'e yetişti.

"Yine trendeyim işte. Kim bilir ne kadar yol gittim."

Sadece bir şey söylemiş olmak için Negatif'e:

"Sanırım bir hafta içinde tüm Avrupa'yı dolaşacak kadar yol tepmişimdir" dedi Saşa.

Negatif, cevap vermedi.

"Ekmek fırınına gider gibi Moskova'ya..." dedi, kendi kendine Saşa. "Kaç defa gittiğimi hatırlamıyorum artık. Paranın hepsini bitirdim.

"Ben Pozik'in kumbarasını boşalttım" diye karşılık verdi Negatif; "ceket ve çizme için biriktiriyordu."

"Bir şeyler düşüneceğiz Nega. Pozik'e para buluruz."

Saşa, elini Negatif'in omzuna atmak istemişti ama vazgeçti. Elini tam uzatmışken, geri çekti. Negatif, fark etmişti. Saşa, arkadaşının değişmesinden anlamıştı bunu. Sessizlikten can sıkıntısı esiyordu.

"Bana acımaya kalkma, yoksa ben de kendime acımaya başlarım" dedi Negatif ve suskun kalmaya devam etti. Ciddi anlamda kendine acıdığına zor inandırıyordu insanı, Negatif'in her zamanki sesi...

İstasyonda ısrarlı bakışlara sahip iki polis karşıladı onları. Durdurup, kimlik sordular. Fotoğrafla orijinali karşılaştırmak için uzun süre baktılar. Bu arada başka şeyler düşündükleri belliydi. Tüm Rus polisleri adına konuştuğunu sanan ve durdurduğu herkesin serseri olduğunu önceden bilebilen asayiş muhafızı, "nereye gidiyorsunuz böyle?" diye sordu.

"Sana ne bundan ucube" demek isterdi Saşa.

"Babaannemi özledim, ziyaretine gidiyorum. Arkadaşım da benimle geliyor" diyebildi.

Saşa'yı dikkatle süzdü, yüzünde tek kas oynamadığı için ne düşündüğü anlaşılmıyordu ama pek aptal olmadığı belliydi. Kimliği uzatıp, başka tarafa döndü; diğeri de aynısını yaptı, dokümanı Negatif'e geri verdi.

Biletleri aldılar. Birer sigara yaktılar, ardından birer tane daha... Uzun süre sessizliği tüttürdüler. Aslında susan sadece Negatif'ti ve bunun pek anlamı yoktu.

"Moskova'da neler oluyor?" diye sordu sonunda. Şüphesiz bununla partiyi kastediyordu.

Saşa, durumu anlattı.

Zor buldukları üst ranzalara uzandılar. Yatak takımı almamışlardı. Böyle de güzeldi. Negatif, hemen uykuya daldı. Saşa uyumuyordu. Gözleri kapalı yatıyor, düşünüyordu. Bir insanın kendi kendini mahvedişinin daha güzel örneği yoktu; açıklanamaz bir şeydi bu...

Negatif'in babası yoktu. Pozik'in terbiyesi tek başına annesine kalacaktı...

Pozik ise başına buyruk bir çocuktu.

- Negatif'i niye gömüyorsun? Onun yerine gidebilirsin.

- Senin de baban yok ama senin Pozik'in de yok. Hiçbir takıntın yok.

- Yetim, oğula ihtiyacı olanı arar. Biz, o babayı arıyoruz.

- Yalan söylüyorsun, babası olan soyuznikler de var ama onlara babaları gerekli değil.

- Hayır, onlar baba değil. Yalan söylemiyorum ben.

- Ya anneler?..

- Ne anneleri? Onlar, sadece oğullarını evde ister.

"Beni seviyorsan karışma bana" demişti bir gün annesine ama o karışmaya devam etmişti. Saşa da onunla konuşmayı kesmişti. Ondan hemen her şeyi gizliyordu artık. Kuşkusuz annesi bunu tahmin ediyordu.

- Anneme gitmedim, kahretsin. Her şeye rağmen gitmeliydim. Tek başına orada ne yapacak, babam da yok.

- Ya Yana, onun babası var mı?

- Lanet olsun, senin için ne fark eder ki?

- Yine de ilginç. Taşradan bir yerlerden geliyor, belki

de öğrenim için... Sahi, onu da içeri alabilirler. Niçin korkmuyor? O hem incecik bir şey. Bu birlikte saf tutma, en önde yürüme tutkusu, bu bayraklarımız, bu öfkemiz...

- Öfkemiz Bezletov'u kızdırıyor.

- Düş kırıklıklarınıza Rusya'yı kurban ettiniz Aleksey.

Saşa, içinden Bezletov'la konuşuyordu. Uyuyamadığı zamanlar hep böyle yapardı, biriyle tartışırdı ama öyle coşkuyla değil... Uykuda bile tartışmaya üşenirdi.

- Kendi hayal kırıklıklarınıza vatanımı kurban ettiniz...

- Sizin için Rusya'nın ne sınırları, ne de etnik yapısı önemli. Aklınızı kaçırmışınız, kendi ruh âleminize dalmışsınız. Sadece onu konuşuyorsunuz. Farklı bir yaşam tarzı söz konusu olunca ilk ihanet ettiğiniz iyilik kavramı oluyor. Sizin önceliniz uzun zamandır sizi içine alıp ezen düş kırıklarınız.

- Şimdi de tutmuş herkesten, yapmadığınız, iflah olmaz kaygınız telâfi olsun diye tövbe etmelerini bekliyorsunuz.

- Rus insanı özür dilemeye meyilli değil belki de...

- Eğilimli olmaması iyi, yoksa bu tam bir yıkım olurdu.

- Peki, en azından sizin kendi en küçük yanlışımızı itiraf gücümüz yetiyor mu?"

- Ya senin?"

- Benim mi?"

Tren sallana sallana, hafif bir gürültüyle yoluna devam ediyordu. Saşa, ancak sabaha karşı, artık yolcular ayaklarına çarparak tuvalete gidip gelmeye başladıkları sırada uykuya daldı. Dizlerini karnına çekmeye çalıştı ama büzülecek kadar yer yoktu.

Negatif, omzunu silkeledi.

"Kalk" dedi, suratsızca...

* * *

Sığınak, her zaman hareketli, her zaman neşeliydi. Eğitilmesi zor çocukların yurdu, çılgın bir sanatkârın atölyesi ya da bir yerlere savaşa gitme kararı almış bar-

barların askeri karargâhıydı sanki...

Etrafını kuşatan dünyaya karşı inanılmaz bir nefret ya da aynı dünyaya karşı yüce duygular okuyabilirsiniz sığınaktaki kızların yüzünde... Size tuhaf da gelse, kökleri derinlerde bir mevzudur bu.

Kızlar, Saşa'ya ya çok güzel ya da çirkin görünüyordu. Kafasını tamamen tıraş etmişinden kâküllüsüne, favorileri kulaklarının üzerinde olanından düzgün saçlı, şık giyimlisine kadar her çeşit genç vardı sığınakta. Hatta sade görünüşlü, sıradan işçi delikanlılar bile görebilirdiniz. Çok çabuk alışmışlardı birbirlerine ve birlikte yaşamaya. Artık kimse kimseye hayretle bakmıyordu. Ne saçına, ne giyimine, ne de aksanına...

Saşa, çoğunu tanıyor, bu tür şeyler artık onu rahatsız etmiyordu. Neredeyse tamamı soyuznikti. Darbelere dayanıklıydılar; kaburga kemiklerinin kırılması, kafalarının delinmesi, böbreklerinin mahvolması pahasına fikirlerini söyleyecek sağlamlıktaydılar. Kendisinden başkası için sorumluluk almanın çılgınlık sayıldığı bir dönemde herkes adına yanıt vermeyi görev bilmişlerdi.

"Bunlar dünyanın en iyi insanları" dedi Saşa. Bunu annesine de açıklamaya çalışmış ama o inanmamıştı.

Sığınağa girerken kimiyle el sıkıştı, kimiyle kucaklaştı. Negatif ise, adına yakışır bakışlarla süzdü gençleri; kuşkusuz onlardan huylanmıştı. Soyuznikleri sessizce, gürültü etmeden, bağırıp çağırmadan yürüyen, perçinli ceketler, siyah elbiseler yerine normal giysiler içinde, meskenlerde sigara içmeyen, yerleri temizleyen, bankları tamir eden insanlar olarak görmeyi tercih ederdi. Kendisi olsaydı çoktan tamire başlamıştı...

İstekli gözleri ve biçimli dudaklarıyla, Moskova'nın göbeğinde zincir sallayan Kostya Soloviy göründü;

yanında hiç utanmadan kalçasını tuttuğu güzel bir soyuznik kız vardı. "Bir parti üyesi elden geldiğince fazla kadına sahip olmalıdır" şeklinde, yumuşak ama edepsiz bir ses tonuyla açıklamalarda bulunuyordu.

Ona göre, bir partiliye en iyi kadınlar sunulmak zorundaydı. O da bütün kadınları elde etmeye çalışmalıydı, zira yarın cephede ölebilirdi. Bir kadınla ikiden fazla birlikte olan parti üyesi pataklanmalıydı. Her 10 ilişki için bir pataklama en ideal olanıydı. Parti üyesi, kendisini anlamayan ya da ondan hiç durmadan bir şeyler isteyen bir kadını öldürme hakkına sahipti!..

Kız gülüyordu. Soloviy, Saşa'ya göz kırptı, yanından geçerken son anda kızı Saşa'ya doğru itekledi:

"Bir parti üyesi, kadından yoldaşlarıyla ilişkide ahlakdışı eylemler istemelidir."

Kadın, yumuşacık, billur tenini hissetme fırsatı bulan Saşa'dan uzaklaşırken, "seni aptal" diyerek Soloviy'e yapmacıktan sinirlenmiş göründü.

Giriş kapısının tam karşısındaki tuvaletten uzunca boylu, alaycı bakışlı bir delikanlı çıktı. Yeni yıkadığı belli olan ellerini pantolonunda kuruladı. Şaşılacak derecede ülke başkanına benzeyen uyurgezer bir sesle:

"Çişinizi tuvalette yapın, çişinizi tuvalette yapın. Benimki tuvalete yapıldı. Bu, ıslak bir konu" dedi.

"Matvey burada mı?" diye sordu Saşa, görevliye.

Orada olduğunu söylediler.

Matvey, soyuzniklerin sakral[29] dediği bölümden, yorulmak bilmez Kostenko'nun önceleri çalıştığı odadan çıktı. Orta boylu, zayıf, kısa sakallı, net bakışlı, güleç yüzlüydü. Burada bütün gün parti için çalışıyordu.

---

[29] Kutsal. Yasaklanmış, gizli bölüm.

Soyuznikler onu seviyor, birçoğu ona özeniyordu. Sözcüklerini, sakin tavrını, yumuşak ses tonunu benimsemişlerdi. Saşa bunu, soyuzniklerin bir şeyi kabul ederken Matvey'in sevecen tarzıyla, "elbette, elbette" demelerinden, düğmeleri hemen hiç iliklenmeyen siyah ya da gri kısa paltolar giymelerinden anlıyordu.

Matvey çocukları görünce gayet ciddi, "elbette, elbette niçin geldiğinizi anladım. Burada oluşunuz çok güzel" der gibi başıyla selam verdi.

"Merhaba Saşa" dedi Matvey. Kuru bir elle kuvvetlice tokalaştı Saşa. Tanıştırılınca Negatif'i de selamladı.

"Haydi çıkalım" dedi Matvey. Cep telefonunu görevliye bıraktı; Saşa ile Negatif'e "sizinkiler yanınızda mı?" diye sordu. Elbette ki yoktu. Mimlenmiş numaralardan "telekulak" olarak yararlanılmasını istemezlerdi.

"Herkesi çok ilgilendiren konular hakkında, konuşacağız" dedi Matvey, ceplerini kontrol ederken...

"Sokağa çıkalım, tamam mı? Orada konuşuruz. Şurdan Yana'yı da yanımıza alalım hemen..."

Yana da sakral bölümdeydi. Adımlarını usulca basarak çıktı. Gülmüyordu, Negatif'e bakmadı bile, Saşa'yı başıyla selamladı. Saşa, göz kırpar gibi, gözlerini biraz yumulu tutarak karşılık verdi ona. Hiçbir şey düşünmemeye çalıştı ve hiçbir şey de düşünmedi.

Matvey'in bildiği, belki de bir süre önce onun keşfettiği avlulardan sığınağa çıkan yolu tutup, epeyce yürüdüler. Bir çardağa geldiler. İkişerli karşılıklı oturdular. Negatif'in dışında, hepsi birer sigara yaktı.

"Sana Negatif diye bilir miyim?" diye sordu Matvey.

Negatif, başıyla onayladı.

Sigarasından bir nefes çekti. Negatif'ten hapse girmeye hazır olup olmadığını öğrenmek istiyordu.

"Hazırım" dedi Negatif, sade bir şekilde.

Matvey anlatıyordu:

"Letonya'ya gitmen gerekiyor. Petersburg-Kaliningrad trenine binip Daugavpils'e yakın bir yerde imdat frenini çekeceksin. Sonra trenden atlayacaksın. Riga'ya kendi çabanla ulaşacaksın. Yolculuk için yanında para olacak. Orada sabah banliyö trenleri işliyor. Seni Riga'da karşılayacaklar; işte şu adreste..."

Sonra, bir pusula uzattı Negatif'e.

"10 dakika sonra bunu yok et, hafızan kuvvetli mi?"

Saşa'nın çakmağının yardımıyla adrese göz attıktan sonra, "anımsarım" diye karşılık verdi Negatif.

"Riga'da işleri süratle halletmelisin. Görevin: Şehrin ana meydanındaki kulenin gözetleme platformunu ele geçirip orada barikat kurmak... 9 Mayıs[30] geliyor. Gizli polis, bu mağrur Baltık ülkesinde yaşayan II. Dünya Savaşı gazilerine 100'ün üzerinde dava açmaya cüret etti. Bazılarını "sabık işgalci" olarak içeri tıktılar. İhtiyarlardan ikisi zindanda öldü. Orada, Riga'nın tam göbeğinde bir kargaşa tezgâhlayıp medyayı, Avrupalıları uyandırmalı ve bu zorbalığın durdurulmasını sağlamalıyız. Soyuzniklerden başka kimsenin eylem hazırlığı yok.

Matvey, son talimatları "her şey, eylem yerinde şekillenecek; süreler, yöntemler, araçlar, vs..." diye verdi. Negatif'e sanki baş işaretiyle, "her şey anlaşıldı mı, değerli yoldaşım?" der gibi soruyordu. Negatif de başıyla "hepsi anlaşıldı" onayı verdi.

Saşa birden, "Matvey, bu eylemde benden hiç yararlanılmayacak mı?" dedi; sormakta geç kalmıştı sanki. Ama buraya gelmeden önce sormak da ahmakça olur-

---

30 II. Dünya Savaşı'nda Sovyetler'in zafer günü.

du: Ortada ciddi bir şey yokken niye telaşlansındı ki...

Negatif, ona sertçe baktı. Saşa, tepki göstermedi.

"Bu işte sana hiçbir şekilde ihtiyaç yok" diye karşılık verdi Matvey, sakince... "Sen başka eylemlerde lazımsın bize. Gidip bir şeyler içelim, çay falan, ne dersiniz?" diye sordu ardından. Sesi daha dostçaydı.

Kafeye neşeyle vardılar. Matvey yolda soyuzniklerin yeni bir muzipliğini anlattı, çok güldüler. Yana, birkaç kez kahkahayla güldü, Negatif bile gülümsüyordu.

Soyuzniklerin, afişleri birbirinin omzuna çıkarak yapıştırması, sökülmeyi zorlaştırıyordu. Ertesi sabah "akbabalar" şoke olmuşlardı. Ne yapacaklarını bilmeden sütunların etrafında dönüyorlardı. Üniformalarıyla birbirlerinin omzuna da çıkamazlardı. Bir saat kadar sonra bir merdiven buldular, tutukevinden birilerini getirip kazıma işini onlara yaptırdılar. Saşa, bu neşeyi paylaşamamıştı kimseyle ama şimdi "iyi de olmuş, ne yani başımız eğik mi dolaşsaydık?" diye düşündü.

Matvey'in hoşuna gitmişti Negatif'in konuşma tarzı; Negatif de Matvey'den hoşlanmıştı.

Şaşa, Yana'nın Negatif hakkında ne düşündüğünü anlayamamıştı. Birden, onun kimseye özel bir şefkat göstermediğini düşündü; "belki böylesi daha iyi" diye tekrarladı. "Gerçekten daha iyi, hemşire değil ya..."

Acaba Matvey'le yatıyor muydu? Bu, konudan uzak ve insafsız bir düşünceydi. "Yatıyor ya da yatmıyor, bana ne. Ben sadece onu görmek istiyorum. Ara sıra zarif parmaklarını okşamak... Hayır, sık sık..."

Kafe neredeyse boştu, sırtı dönük bir adam oturuyordu. Matvey bu sırta dikkatle baktı, memnun görünüyordu. Sonra herkese çay ve yağlı ekmek ısmarladı. Oturdular, bir güzel yediler. Matvey, soyuzniklerin ya-

şamından bahsediyordu. Partililer, her tarafta kökleşmekte, bakteri gibi çoğalmaktaydılar; ormanlarda, tundralarda ve bozkırlarda... Tamamen çekik gözlü soyuznikler bile vardı, kara derililer, Çeçenler, Yahudiler.

"Yaşa, partinin yeni basın sekreteri Yahudi" dedi Matvey; Yahudi şivesini başarıyla taklit ederek:

"Biliyor musunuz, annesi ona sık sık telefon eder. Birgün ona demiş ki 'anne ben Yahudi miyim? Yahudiysem burada ne işim var?' ne komik..."

Soyuzniklerin arasında her tür insan vardı: Açık deniz kaptanı, eski krişnait[31] sabıkalı, hatta astronot...

Saşa, Kostenko'yu ve davanın nasıl gittiğini sordu. Matvey, liderlerinin öfkeli olduğunu, kötü mektuplar yazdığını ama yıkılmadığını söyledi; her şeyi hücresinde, oturduğu yerden yönettiğini, cezaevinde kendisine saygı gösterdiklerini anlattı.

"Haberler sadece liderin kendisinden gelmiyor. Mahkumlar da onunla iyi ilişkiler içinde..." dedi.

Saşa, bazen Kostenko'yu düşünüyor, bu acayip, saldırgan ve çok zeki insanı anlamaya çalışıyordu.

Kostenko, "görkemli" ve "korkunç" kelimelerini pek severdi. Saşa, bunu çok eskiden fark etmişti. Onları sıkça kullanırdı; sulu boyayla resim yapar gibi...

"Dünya görkemli insanlar ve korkunç mafyayla doludur. Korkunç siyaset, yerini görkemli, rengarenk özgür ve güçlü yönetime bırakmalıdır" gibi...

Bu kadar yalın hitaptan çekinmezdi. Çünkü yeri geldiğinde çetrefilli laf etmeyi de bilirdi. Kostenko, Avrupa dillerine çevrilen, Amerika'da okunan onlarca olağanüstü etkileyici kitap yazdı. Öyle ki, Subkomutan

---

31 Krişnayı üstün varlık, mutlak tanrı olarak kabul eden bir tarikat.

Markos[32] onları örnek göstermişti. Aslında okyanusun iki farklı yanında devrimin gelişip olgunlaşmasını düzenleyen bu iki insan birbirini hiç görmemişti.

Katıksız geri zekâlıların dışında herkesin, düşmanlarının bile itiraf ettiği, bütün bu mükemmel kültür birikimine ve muazzam sözcük dağarcığına rağmen, Kostenko, her zaman neyin ne olduğunu anında gösteren açık ve basit sözcükler kullanmayı tercih etmişti.

"Kostenko'nun kendisi, onun karakteri" diye geçirdi içinden Saşa; "bu, muazzam ve korkunç nitelemeleri arasında bir yerlerde gizliydi." Korkunç eylemler düzenleyebilecek yetenekte muazzam bir insan.

Evet, Kostenko'nun en büyük küstahlığı, korkunç verim gücüydü. Elbette buradaki "korkunç" sözcüğü değişmeceli bir anlam içeriyor, ama yerindedir.

Saşa, bir kütüphanede, onun saldırgan, zarif, edepsizce kitaplarının dışında, 20 yıl önce basılmış çocuk şiirlerine rastladığında hayretler içinde kalmıştı. Orada, dünyayı yeni tanımaya başlayan 1 yaşındaki bebeğin konuşması, ilk gördüğü şeye anlam verişi ve canı istediği gibi algılayıp telkin almadan bunu dile getirmesi gibi ilkel görüşler vardı. Kostenko'nun şiirlerindeki dünya, hayret edilecek şekilde doğru ve basitti, olması gerektiği gibiydi, daha doğrusu, nasılsa öyleydi. Dünya bize yanlış öğretildi yanlış sunuldu. O zamandan beri birçok şeye, değerlerini, varlık nedenini bilmeden bakıyoruz.

Kostenko'nun yeteneği, felsefe kitaplarında da ortaya çıkıyordu ancak orada küçük çocuktan geriye fazla bir şey kalmamıştı; iyimserlikten eser yoktu ve bu

---

32 Kendini Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun (EZLN) sözcüsü olarak tanımlayan devrimci. Subcomandante Insurgente Marcos... Adını sonradan Delegado Zero olarak değiştirdi.

dünyadan olmayan bazı şeyler vardı. Kostenko, insanoğlundan sonsuza dek ümidini kesmiş, inancını yitirmişti. Düş kırıklıklarını dile getiriyordu o kitaplarda.

Soyuznikler bu iğrenç, ahlak dışı ve hilekâr yönetimi değiştirme düşleri kurarken Kostenko, 200 yıl sonrasının ana hatlarını kavramaya çalışıyordu. Orada her şey harika görünecekti. Az kalsın unutuyordum, mükemmel değil, muazzam ve korkunç...

Matvey, nasıl demeli, Kostenko'dan daha çok aitti bu dünyaya. Bu yüzden onunla her şey daha kolay oluyordu. Rahatça oturup çaylarını içtiler. Çocuklara yiyecek bir şeyler daha ısmarladı, sonra izin isteyip kalktı.

Birden hatırlamıştı:

"Hay aksi unuttum, sığınakta beni bekliyorlardı" Gerçekten onu beklediklerine inandığı belli oluyordu.

"Matvey, konuşmamız mümkün mü?" dedi Negatif; "bir sorun var."

Matvey başını eğerek onayladı:

"Elbette mümkün. Sana her şeyi söylemedim."

Yana ile başbaşa kalmışlardı. Saşa bir an kızın, Matvey'in arkasından kalkmaya davrandığını hissetti. Fakat sonra Saşa'yı bir yığın yağlı ekmekle salak durumda bırakmamak ya da hazır Matvey ısmarladığı her şeyin parasını ödemişken ekmekleri cebe indirmek seçeneklerinden birini tercih ederek masada kaldı.

Jambondan bir parça kesip yemeye koyuldu.

Saşa, bardağı tutan ellerine baktı Yana'nın. Duruma uyan bir konu aramaya çalışmadan, Kostenko'nun her şeyi, genç insanlarda bile gücünü yitirmiş olan netlik ve renklilikte görme yeteneğinden söz etmeye başladı. Önceleri sakince dinliyordu Yana, sonra kısa bir süre için canlandı, gözlerinde keyifli, abartılı ve

meraklı bir ifade belirmişti; ama uzun sürmedi bu.

Saşa, "Kostenko senin için ne anlam ifade ediyor?" diye sormayı çok istiyordu. Nasılsa onun kedi gözlerinin bebeklerinden yansımaktaydı bu. Narin omuzlarını sıkarken onu iyice yakından görmüştü. Aralarında geçmiş olanlardan sonra bir şeyler konuşmuşlardı. Erkeklerde ilk sözler genellikle büyük anlam ifade eder. Gerçi bazen de tamamen anlamsızdır.

Sormak istediği soruyu soramadı. Yana'nın anlattıklarına ilgisi azalınca, düşüncesini farklı yönlere çevirerek konuştu durdu. Söz, Kostenko'nun çocuklukla ilgili görüşlerine getirince birden, "çocukları sevmiyorum" dedi ve sustu. Saşa, o zaman konuşmayı kesti.

Yana, içilmiş çay bardağından limon dilimini çıkardı, yaladı, gözlerini kısıp yüzünü buruşturmadan emdi.

"Sormuştun" dedi, 'seni mitingden sonra nasıl salıverdiler' diye, hatırlıyor musun? Yırtılmış kapüşonumu görüp hayret etmiştin. Evet yakaladılar. Beni bırakmasını istedim, o da razı oldu, aklın alıyor mu? Bir evin girişinde sadece 10 dakika kaldık, sonra eve gittim."

Yana masadan kalktı, sırtı bana dönük oturuyordu. Karşısındaki Saşa da kalktı. Kız, bir adım attı ve bir anda yüzyüze geldiler. Saşa, ne söyleyeceğini, ne yapacağını bilemeden onu yavaşça kollarına aldı. Yana, birden ona yapıştırdı kendini, çabucak dudaklarından öptü.

Sonra kendini geri çekti.

"Yalnız gidebilir miyim?" diye sordu nazikçe.

Saşa, bir şey düşünmeksizin sessizce başını salladı.

Topuklarını tıklatarak hızla çıktı kız. Saşa, masaya oturdu. Limon tadı vardı dudaklarında, çok sıcak ve tatlı bir limon tadı. Dudaklarını yaladı ve Yana'nın boş bardağına baktı; siyah çay demiyle limon çekirdeğine...

7. BÖLÜM

Negatif, sabah erkenden yola çıkacaktı.

"Haydi, Nega!" dedi Saşa. Sığınağın yanında duruyorlardı. Negatif, başıyla selam verdi ve gitti.

Saşa asfalta bakıyordu.

"Nereye gidiyor?" diye sordu bir meraklı soyuznik.

Saşa gözlerini kaldırmadan:

"Şimdi gelecek" diye cevap verdi.

Sığınaktan çıkan görevli Saşa'ya seslendi, ona bir cep telefonu uzattı.

"Yana gönderdi. Bağlantıda olmanız için. Moskova'dan şimdilik uzaklaşmamanızı istedi."

Saşa, omuzlarını silkti.

"Pekala" dedi.

* * *

İki gün sığınakta kaldı, onlarca kişinin yatakhanesi geniş salonda uzun süre etrafı, tavanı inceledi. Soyuznikler sıra halinde döşemede yatıyorlardı. Duvarda Kostenko'nun askeri üniformalı bir portresi asılıydı. Arada, cebinden telefonu çıkarıp bakıyordu. Yana'nın telefonu bilerek verdiğine inanmak istiyordu; kendisini aramak, onu bir yere çağırmak istemişti, öyle ya..

Hiç kimse aramıyordu. Yana da Matvey de görünürlerde yoktu. Negatif'ten hiç haber alamıyorlardı. Hele onun nerede olduğunu şeytan bilirdi ancak.

Üçüncü gece tuhaf bir titreme nöbetiyle uyandı. Gidip musluktan biraz su içti, elini yüzünü yıkadı, nöbetçiyle beraber sigara tüttürdü.

Sakral'ın derinlerinde bir yerde beyaz, temiz, ince bacaklarına tam oturmuş pantolonuyla Kostya Soloviy yürüyordu sendeleyerek; üstü çıplaktı, siyah meme uçları ve güzel sırtındaki uzunca kesik izi belirgindi.

"Çocuk söz konusu olduğunda, bir parti mensubu, yurt hizmeti veren bir yeri, cinsi münasebet için kullanma hakkına sahiptir" kuralını anlatıyordu görevliye. 10 dakika sonra elinde bir araba anahtarını sallayarak çıka geldi; giyinmişti. Kuralları saymaya devam etti:

Kırmızı vitesli parti arabaları ya da diğerleriyle kadınları gezdirmek parti üyesinin hakkıydı...

Bir parti üyesinin çalışmama ve bir kadının bakımını kabul etme hakkı vardı...

Parti üyesi çocuklu bir kadınla yaşıyorsa, çocuklar için hazırlanmış yiyecekleri yiyebilirdi...

Nöbetçi gülerek Kostya'nın ardından kapıyı örttü.

Çay yaptılar. Negatif'i düşünmemek için önce Saşa başlattı sohbeti. Gelişigüzel şeyler konuşuyorlardı. Nöbetçi, Soyuz'a katılmak için Moskova'ya gelmiş Belaruslu bir delikanlıydı. Dost bakışlı, düzgün hatlı, temiz aksanlıydı. Soyuzniklerin içinde saldırganlığa meyilli olmayan candan, iyi yürekli çocuklarla çok karşılaşmıştı. Peki, bir araya geldiklerinde neden öfkeli oluyorlardı? "Nedeni anlaşılabilir" diye geçirdi içinden; öfkenin birçok nedeni vardı. En hayret verici olanı ise, iyiyi arayan ruhlar birlikteliğinin öfke kasırgası yaratmasıydı.

Bütün bunları Belarus'luya söylemeyi düşündü, sonra vazgeçti. Oradan buradan konuşmaya devam ettiler, güldüler, alçak sesle şakalaşıp çaylarını yudumla-

dılar. Sabaha karşı yatmağa giderken artık kafasında bu sıradan konuşmanın getirdiği sıcaklık ve rahatlık kalmıştı; o duygularla uykuya daldı Saşa...

Morali düzgün uyanmıştı. Boğucu ortamdan açık havaya çıktı. Gözlerini kısıp olduğu yerde durdu. Ezilmiş sigara paketini çıkarmak için elini cebine daldırdı.

Daha sigarasını bitirmemişti ki, ansızın hafif, yumuşak, patırdayarak düşen, iç açıcı, zarif bir yağmur bastırdı. En fazla birkaç dakika sürmüştü.

Saşa, dört yaşlarında bir çocuğun bisikletiyle önünden geçtiğini gördü. Ayakkabısının burnuyla taze su birikintisini karıştırdı, amaçsızca dolaşmaya başladı.

İçinde sivil polisler olan bir araba göründü. Soyuznikler fark etmişti. Polisler, canı sıkkın bakıyorlardı.

"İlginç, bütün gece burada mı duruyorlar acaba?" diye düşündü Saşa; "gecenin bir vakti soyuznikler çıkmasın, kötü niyetli kalabalık kaldırım taşlarıyla silahlanıp Kremlin'e yürümesin diye bekliyorlardır..."

Bir süre, aklından hiçbir şey geçirmeden tertemiz caddelerde köpek gezdirenleri izledi, gelip-geçene göz attı. Sonra az ilerdeki banka oturdu, sabahı aydınlatan güneşin ilk ışığında gözlerini kısarak bir sigara yaktı.

Köpekler çok iyi görünüyordu. Gündüzün gezinti vaktinde sayıları, çocuklardan fazlaydı. Düşündü; bu şehirdeki birkaç bin köpek, milyonlarca insana kıyasla daha iyi yaşıyordu. Sadece kocaman nasır bağlamış elleriyle çöp tenekelerini karıştıran çalışkan işçilerden değil, Moskova ve çevresinde karşılaşılan pek çok terk edilmiş kadından, kötü niyetli adamdan ve pejmürde giysili kir pas içindeki çocuktan daha iyiydi durumları...

Saşa, elini kot pantolonun cebine güçlükle soktu, kalan bozukları çıkarıp saydı; az ama iyiydi. Kasanın ba

şında uykulu bir kadınla pencere kenarında garson kızın oturduğu sabahçı kahvesi için yeterliydi. Bir çay ve limon ısmarladı; bütün bir limon.

Masaya oturdu, limonu elinde yuvarladı, arada bir yüzüne götürdü; artık aynı değildi limon. Şimdi kuru bir kokusu vardı; yumuşaktı, nemliydi ve ılıktı.

Masaya koyduğu telefonu çalmaya başladı. Sesini hiç duymamıştı, birden irkildi. Eskiden kalma, modası geçmiş ağır telefonlara benziyordu, sesi de sinir bozucuydu.

Hizmet eden kız dönüp baktı. Saşa telefonu açtı, Yana'nın sesini duydu.

"Saşa?"

"Evet, Yana."

Bizimkiler Riga kulesini ele geçirmiş. Negatif orada, az önce telefon etti. Kulenin içindeler, bildirileri dağıtıyorlar. Saşa, bir şey söylemeden susuyordu.

Sevinemiyordu. Az sonra hepsi tutuklandığında Negatif'i nelerin beklediğini düşünmek çok ağır geliyordu çünkü. Yana ise anlaşılan sevinçliydi, susuyor olsa da.

Bağlantı koptu.

Saşa, çayını bir yudumda bitirip dışarıya çıktı.

Limonu ezmek istercesine kuvvetle sıkarak yürüdü.

Rıhtıma kadar geldi. Sevinmek mi, üzülmek mi gerektiğine karar veremiyordu. Denize doğru baktı bir süre. Derken acı bir fren sesi duydu; iki adam, birden kolunu kıvırıp karga tulumba arabaya soktular onu. İki çam yarmasını fark ettiğinde iş işten geçmişti. Özgür bir insanın sabahın köründe sokaktan nasıl çekip aldıklarını bir gören olmuştur ümidiyle dışarıya baktı ama asfaltta yuvarlanan limondan başka bir şey ilişmedi gözüne. Sıradan bir Jigul olan araba, hızla yerinden fırladı. Saşa, başını çevirerek etrafına bakındı; hayır, gerçekten kim-

se bir şey fark etmemiş, kimse peşlerine takılmamıştı.

İki tarafına ağır cüsseli, küçük gözlü, yamuk alınlı, asık suratlı iki adam oturmuştu. Kardeş olmalıydılar, birbirlerine çok benziyorlardı. Her birinden, en az 70 kilo hafifti. İki taraftan öyle abanmışlardı ki, Saşa nefes bile alamıyordu. Ellerinin kelepçelendiğini yeni fark etti. "İyi çalışmışlar" diye geçirdi içinden...

Cevap vermeyeceklerini bile bile sordu:

"Kimsiniz siz?"

Gerçekten de cevap vermedi adamlar. Sadece arabayı süren, kısa bir an dikiz aynasından baktı.

Ter içinde kaldığını hissetti.

Onu bekleyenlere karşı hazırlıklı olmak isterdi. Niçin götürülüyordu? Bir şeyleri kırıp dökerken çekilmiş filimler mi vardı ellerinde? Bu sebeple tutuklanmak şeref olurdu. "Ofis"le ilgili durumlar mıydı yoksa?..

Sol taraftaki sigara yaktı. Saşa, yan gözle baktı adama, onun da canı çok sigara çekmişti. İşe yaramasa da, başka yöne çevirdi bakışlarını. Şehri iyi tanımıyordu, Kızıl Meydan'dan başka bir yer bilmiyordu. İnsanları, arabaları gözledi, hatta kızın birine göz kırptı. İşte o zaman yanındakilerden biri bağırmaya başladı:

"Ne oluyor ulan; eğ o pis suratını yere hayvan! Senin yüzünden sabahtan beri anamızı belledilər, şimdi biz de seni belleyeceğiz. Hele bir varalım, göreceksin"

Başını yere eğdi, ama galiba istendiği kadar olmamıştı, ensesine öyle bir dirsek darbesi yedi ki, boğazından acayip bir ses çıkararak kendinden geçti.

Kararan dünyası pembeye dönüşürken gözlerini açtığında kirli ayakkabılarını gördü. Ağzında bir sürü salya birikmişti. Yan gözle baktığında yanıbaşındaki tertemiz botlar dikkatini çekti. Sinir bozucu şekilde ye-

re vuranı, kafasını ezmeye pek hevesli görünüyordu.

Rahatsız edici biçimde oturtmuşlardı. Sürücü sert bir fren yaptı, Saşa sarsıntıdan doğruldu. Önde, jigulun önünü kesen jipin arkası göründü bir an.

Sürücü küfrediyor, kornayı yumrukluyordu.

Saşa, şoförün yanındaki koltukta oturanın yüzünü görmeye çalıştı, ama olmadı; biraz daha eğildi.

Solundaki çam yarması sigarasını birkaç nefeste bitirdikten sonra dışarı fırlattı, ama başaramadı. İzmarit, rüzgârın etkisiyle gerisin geriye kabine döndü, yanık uç, doğruca içen adamın kaşına isabet etti. Saşa gülmekten kendini alamadı. "Yarma" bunu fark etmişti.

"Ben izmariti şimdi senin gözüne sokarım" dedi ama yapmadı. Dumanı tüten izmariti koca ayaklarının arasında bularak yine dışarı fırlattı.

Saşa, aşağıya eğildi. Yine darbe yemek istemezdi.

O ara, cebindeki telefon önce titredi, sonra çaldı.

"Seninki değil mi?" diye sordular kabaca; "çıkar bakayım, bok herif. Nereden buldun onu?"

Başını kaldırıp telaşla "buradan" dedi.

Af diler gibi salakça bir sesle cevap verdiği için kendine lanetler savurdu. Aslında ne af dilemekti niyeti, ne de suçunu itiraf etmek, ama ses böyle çıkmıştı.

Saşa'yı, ensesine uzamış saçlarından sertçe çekip kaldırdılar. Cebindeki telefonu bularak zorla çekip çıkardılar; numaraya baktılar, sonra cebine soktular yine.

"Yana'dır" diye düşündü ve elinden geldiğince barışçıl, ama onurlu bir ses tonuyla: "Siz beni başka biriyle karıştırmış olmayasınız?" diye sordu.

"Eğ başını solucan" diye homurdandı ön koltuktaki.

Sonunda onun da sesi çıkmıştı.

Öfkelendi kendisine, "ne diye bu pisliklerle konu-

şuyorum ki, birazdan içeride hesaplaşacağız nasılsa..."

Durum pek korkutucu değildi. Her şey bir an önce olup bitsindi. "Lanet olsun öldürecek değiller ya!"

Gelmişlerdi...

Korna çaldı, kapı açıldı, araba yavaşça içeri girdi.

"Yol arkadaşları" arabadan inip, sigara tüttürmeye başladılar. Saşa, arabada kalmıştı, onu çağırmıyorlardı.

"Çık bakalım, koca bebek" diye seslendi biri.

Cevap vermeyi çok isterdi. Ses çıkarmadan poposuyla koltuğa sürünerek çıktı. Başını uzatıp, güneşe baktı. Etraf duvarla çevriliydi ve küçük pencerelerle..

Saşa'yı sırtından itekliediler. Artık şoförün yanındaki koltukta oturan adamın çekici ensesine değil, gri elbisesinin sırtına bakarak yürüyordu.

Binaya girdikleri demir kapı az daha suratına çarpacaktı; ayağıyla tuttu ve zorla açtı yeniden. İkinci, üçüncü kat... Yeşile boyanmış duvarlar... Ahşap kapılar, kapıların üzerinde numaralar, bazılarında isimler; hiç birinin anlamını çözemediği isimler.

Adam hızla kapıyı açtı, Saşa arkasından girdi, odanın ortasında durup etrafına bakındı: Masa, koltuk, birkaç iskemle, vestiyer, konsol, parmaklıklı pencere...

Odanın sahibi koltuğa oturdu. Saşa ona "Odun", öbür ikisine "Dümenci ve "Yağtulumu" adını takmıştı. Adam dolaba döndü, birtakım kâğıtlar ve bir dosya çıkardı, masanın üzerine attı. Telefonu kendine doğru çekip, numarayı çevirdi, Saşa'nın kelimesi kelimesine anlayamadığı bir şeyler konuştu süratle...

O anda etrafa bakındı.

"Her şey normal, mobilya çaydanlık, bardaklar; acaba beni falakaya mı çekecekler? Olamaz, yoksa olabilir mi? Bal gibi olur. birazdan anlarız" diye geçirdi içinden.

Odun, ahizeyi yerine koydu. Çarpan kapının sesine bakılırsa, Dümenci'ydi içeri giren, yandaki odadan. Kimseyi rahatsız etmemek için, kapı kilidini yavaşça çevirdiğini fark etti Saşa.

Üstünü iyice aradılar.

Saşa'ya kısaca bakıp, "otur" dedi Odun.

Dikkat çekmeyen fırıldak gözlere, anlamsız bir yüze sahipti; hani, başını çevir anında unutursun ya, öyle.

Saşa, iki büklüm oturuyordu, kelepçelerle bir şey yapmak çok rahatsız ediciydi.

"Kelepçeye ne gerek vardı?" diye sordu Odun, hoşnutsuz bir ifadeyle. "Çıkar!" dedi, Dümenci'ye. Saşa ayağa kalktı. Kelepçeleri çıkarmışlardı, bileklerini ovaladı. Kan, sevinçle avuçlarına doldu, karıncalanarak...

"İsim, soy isim, baba adı..."

Odun, koltuğuna yaslandı, dosyayı açtı.

İsmini söyledi, doğduğu tarihle ikâmet adresini de...

Odun, hiç bir şeyi kayda geçirmiyor, ara sıra kaşlarını çatıp, sayfaları çevirerek dosyayı inceliyordu.

Dümenci, solunda oturuyordu. Saşa, izmaritin iz bırakıp bırakmadığını anlamak için, adamın kaşını görme arzusunu zor zaptediyor, yan gözle ona bakıyordu. Dümenci, kalktı; Saşa'nın kolunu dürtüp, arkasına geçti ve ense köküne bir kötek yapıştırdı.

"Neden içlerinden bir tane dürüst sorgu polisi çıkmaz bunların?" diye sordu kendi kendine Saşa; "iğrenç pislik yaratıklar ve birazdan işimi bitirecekler..."

Dümenci, pencereye gitti, üst kanadı açtı.

... Ve bir sigara yaktı.

"Tam bir domuz" dedi içinden Saşa, "göğsüme çıkıp ezecekler beni. Lanet olsun, böyle beslenir bunlar."

Sanki Dümenci'nin acelesi vardı ve ağırdan alan

Odun'a kızmış gibiydi. Dumandan hızla, derin nefesler çekiyor, aynı hızla ve sesli olarak üfürüyordu gerisin geriye. Ara sıra Odun'un ensesine dikiyordu gözlerini.

"Evet" dedi Odun, "zamanımız az, şimdi bize hemen Letonya'da olanları anlatacaksın. Kimler hazırladı, isimleri ne, el bombasını kimden aldılar, Letonya'da sizinkilerle temasa geçen kim vs.. Sağlığından olmak istemiyorsan, boşuna acı çekme. Süren başladı."

Saşa, kopmuş, kırılmış, bozulmuş bir şeyleri zihninde düzene sokmaya çalışarak bir süre ona baktı.

"Hiçbir şey bilmiyorum" dedi, sertçe.

Dümenci, yanında bitmişti.

"Ayağa kalk" dedi.

Saşa, olacakları önceden kestiriyordu; kalktı...

"Şimdi seni burada bir güzel döveceğim" dedi iri parmaklarıyla yakasına yapışarak...

"Hazır mısın?"

Saşa, karşılık vermeden gözlerini ona dikti.

Dümenci, omzundan tutup şiddetle vurdu. Sıkı tutmasalar yere düşecekti. Saşa, ağzını açmış, nefes almaya çalışıyordu. "Yarma" sol elinin parmakları arasında tuttuğu sigarayı nedense Saşa'nın gözleri önünde sallayıp, dumanını hava almaya çalışan ağzına savuruyordu.

Saşa'yı iskemleye oturtup, ellerini, ancak onunla hareket edecek şekilde kelepçeyle sandalyeye bağladılar.

"Peki" dedi Odun, "organize edenlerin adlarını sana ben söyleyeyim: Matvey, Yana, Kostıl..."

"Kostıl diye birini tanımıyorum."

"Doğru... Öyleyse Matvey ve Yana.

"Ben böyle bir şey söylemedim."

"Nasıl söylemedin? Şimdi söyledin ya..."

Aptal, suskun, tepki vermeyen biri olmalıydı. İrade-

sini zorlayıp alıklaşmaya çaba göstererek, odanın köşesine baktı. Ağzını mühürleyip, düşünmemeye kilitlenmeliydi. O zaman, er-geç her şey çözüme kavuşurdu.

"Yana söyledi bunları. Yandaki odada oturuyor. Kimse senin aleyhinde bir şey anlatmadı. Buraya idari bir ceza kaydı da düşülmemiş. Şimdi beş dakika içinde çabucak ifadeni ver, çek git evine. Ne dersin?"

"Söylemiştim, hiçbir şey bilmiyorum."

"Lanet olası pislik!" diye aniden patladı Dümenci. "Sıktınız artık süt çocukları. Sizin yüzünüzden canımıza okunuyor, pis hergeleler. Yettiniz artık, tahtakuruları. Şimdi senin canına okuyacağım. Aletler nerede?"

Soru Odun'aydı. Başıyla kapının yanındaki küçük dolabın üstünü gösterdi Odun...

Kalın bir cop aldı, ucunu Saşa'nın alnına dürttü.

"Bunu şimdi kıçına sokacağız ve sen oyuncak çam ağacı gibi bu sapla dolaşacaksın; anladın mı? Kodesteki mahkûmlar, bu iple çekecekler seni. Nasıl, iyi mi?"

Saşa, sesini çıkarmadan duruyordu.

"Eee, ne diyorsun?" diye tekrar sordu Odun.

"Yemin ederim bir şeyden haberim yok. Siz daha iyi bilirsiniz... Şeeyy, tuvalete gidebilir miyim?"

Dümenci'nin onu bırakmaya niyeti yoktu:

"Her şeyi şimdi anlatırsın, gidersin" dedi, Odun.

"İyi de şimdi donuma yapacağım."

"Gelince konuşuruz, tamam mı?" dedi Odun, avucuyla masada duran telefonu sıvazlayarak.

Saşa, nasıl olduysa "evet" der gibi başını salladı.

"Hadi, git" diye birden razı oldu Odun; "aklını başına topla. İnat etmenin bir faydası yok".

Ve hemen telefon ahizesini aldı.

"Ben burada yokken telefon etmek istiyor" diye

içinden geçirdi Saşa, "yoksa hayatta bırakmazdı."

Dümenci, koridorun sonundaki tuvalete götürdü onu. Küçük, bakımsız bir hücreydi adeta; ayna falan hiçbir şey yoktu, sadece klozet vardı. Saşa işini gördü. Birkaç saniye öylece durdu. Aklına bir çare gelmedi.

"Beni burada gömerler... Suratım şu anda ne durumda kim bilir... Ne o, korkuyor muyum yoksa?"

Birden, kendisinin de beklemediği şekilde klozetin kapağını kaldırıp, suya baktı. Titreşen suya yansıyan ne korku, ne de cesaretti; sadece bir yüzdü.

Ve çıktı...

Sorgu başlamıştı.

"Moskova'ya ne zaman geldin?"

"Dört gün önce."

"Niçin?"

"Ben hep buraya gelirim gezmeye. Güzel şehir."

"Gezerken, Yana ve Matvey'le buluştun ve eylemi konuşmaya başladınız."

"Onlarla hiçbir şey konuşmadık."

"Demek, buluştunuz ama bir şey konuşmadınız. Böyle geçelim tutanağa."

"Doğru anlatamadım..."

"Çok doğru ifade ettin."

"Hayır."

"Siz bir şey konuşmadınız, ama 20 dakika önce Yana sana telefon etti ve kulenin alındığını söyledi."

Saşa, yine suskunluğa büründü.

Düşünmeden verdiği cevap için kendisine çok kızmıştı; "enayi, enayi... Otur yerine, sesini çıkarma, salağın dik âlâsı..." diye söylendi içinden.

"Eee haydi canım, öt artık" dedi Odun, sabırsızlanarak... "Sana karşı dürüst olacağım, hiçbir şey gizle-

meyeceğim. İşinizi bitirmek için bize üç saat verdiler. Çünkü siz uluslararası bir skandal tezgâhladınız."

Uluslararası sözcüğünü üstüne basa basa söylemişti.

"Ve bizim başbakanımızı sizinle tufaya getirdiler."

Bizim ve sizin sözcüklerine de vurgu yapmıştı.

"Mesele bu değil. Bize tam yetki verdiler. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Şimdi seni pencereden aşağı atarız ve meçhul bir araba tarafından yolda ezilmiş halde bulunursun. Kimse, gözlerinin morartısına, kıçına sokulmuş copa şaşırmaz. İnanıyor musun?"

"İnanıyorum. Bildiğim bir şey olsaydı, söylerdim," dedi Saşa alçak, heyecansız bir sesle...

"Nasıl istersen" dedi Odun; "sanırım bize pek inanmıyorsun ama bunu sana kanıtlayacağız."

Saşa, başının bir naylon poşetin içinde olduğunu fark etmemişti bile. Dümenci geçirmişti onu.

Bir nefes alışta içindeki hava bitti. Odun, gözlerini dikmiş, ilk defa görüyormuş gibi ona bakıyordu.

Başı şişmiş, ılık kanla dolmuştu. Ağırlaşan gözlerini, onlarla nefes almaya çalışıyormuş gibi açıp kapatıyor, aptal bir hayvan gibi başını sallıyordu.

Poşeti çıkardılar. Hırıltıyla soluyordu, nefes verirken öfkeyle, "yetti be, haddini bilmez yaratıklar, bir şey bilmiyorum işte..." diye bağırmaya başladı.

Yağtulumu girdi içeriye birden. Saşa'ya bakmadan Odun'dan bir evrak istedi ve oturup, sessizce okudu.

Saşa da şaşırıp, susmuştu.

Sanki geldiğinde, dehşetten avazı çıktığı kadar bağıran biri yokmuş gibi:

"Eee, nasıl gidiyor?" diye sordu, Odun'a.

Odun, belli belirsiz omuzlarını silkeledi.

Yağtulumu, evrakı yerine bıraktı. Telefonda bir

numara çevirdi, coşkuyla selamlıyordu birisini. Sesindeki sıcaklığa bakılırsa, arayan bir kadındı. Hiç aralık vermeden konuşuyordu.

Yine tacize başlamışlardı Saşa'yı... "Yana ve Matvey ne anlattı?" soru buydu. "'Hiçbir şeyden söz etmedik' ne demek. 'Onları görmedim' diyecektin, geri zekâlı..." diye azarladı kendisini...

Dümenci, Saşa'nın köprücük kemiği üzerindeki acıya hassas adaleyi kerpeten gibi sıkıyordu.

Saşa, yine bağırmaya başlamıştı.

Yağtulumu, bir ara ahizeyi örttü, yüzü korkunç görünüyordu, kin dolu bir fısıltıyla:

"Kapa çeneni, eşek herif" dedi ve hemen ses tonunu değiştirip, şakacı bir tavırla muhatabına döndü: "Hayır, ama bunu ne zaman açıklığa kavuşturacağız? Ben mi sana geleyim?.. Olmaz mı?.. Yoksa sen mi bana?"

Dümenci, omuzunu sıkmaya devam ediyordu. Saşa, onu duymuyor, avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

Bir dakika sonra kendini yine poşette buldu.

Aklına birden poşetin ısırılabileceği geldi. Önemli olan, saydam yüzün arkasındayken soluk almamaktı. Nemli, ince ve şeffaf poşetin yüzünü uç uca getirdi, hırlıyor gibi yaparak ağzına çekip dişleriyle ısırdı.

Artık soluk alabiliyordu. Diline yapışan poşet parçalarını tükürmeye çalıştı. Dümenci'den okkalı bir şamar yedi birden. Beklemediği bu darbeyle hızla öne doğru sendeledi, iskemleyle birlikte yere devrildi. Pis döşemeye ve Dümenci'nin botlarına tükürdü. Tam kendisini mutlu hissetmişti ki, bir bot darbesi yedi yüzüne, burnuna. Kendinden geçti. Zaten istediği de buydu.

* * *

Ne yazık ki çok çabuk kendisine geldi. Suratına sü-

rahiyle su dökmüşlerdi. Kokmuştu ama iyi gelmişti su.

"Aaa ne güzel kan banyosu yapıyor bak... Yoksa burnunu mu kırdın sen?"

Dalga geçen Odun'du.

"Bir şey yoktur" dedi Dümenci, pek emin olmadan.

"Kahretsin, ölene kadar burada mı kalacağız; ormana gidelim" dedi biri; "yoksa Vitaliç çıkıp gelir."

"Neden gelsin? Onun haberi var."

"Haberi de olsa iplemez o; karışmak istemez."

Saşa, artık sesleri seçemez olmuştu. Buna karşılık koyu kıvamdaki sıvının ne olduğunu anlamıştı; burnundan akan kandı bu. Tuhaf, ama acımıyordu. Saşa'yı iskemleyle birlikte sertçe kaldırdılar. O an burun kökü öyle bir sızladı ki, sanki bir çocuk gibi inledi:

"Aa-aaah..."

Burnundan sızan kanla kucağının dolduğunu gördü. Kelepçeyi sandalyeden çıkardılar, sonra yine taktılar.

"Gidelim" diyerek birisi itti Saşa'yı.

Sendeleyerek yürüdü. Aptal gibi görünmeyi, koyu kanın şıp şıp akışına odaklanmayı iyi beceriyordu.

Kapının yanında durdular.

"Bu halde nasıl götüreceğiz bunu?" diye sordu biri. Yerden bir bez alıp yüzünü sildiler. Bezi yere attıklarında, Saşa daha iğrenç gözükmek için, kan püskürterek hınkırdı. Bunu yaparken gözü kararmış, başı dönmüştü ama olsun. Adamlar öfkeyle bağırmaya başladığında nedendir bilinmez vahşice bir sevinç duydu.

"Bize de sıçrattın hayvan" diye bağırdı biri...

Kafasını eğip, koridorda sürüklediler. Saşa da, sanki bu izden giderek onu kurtaracaklarına inanarak, gürültüyle sümkürüp arkasında kan izleri bırakıyordu.

Arabada başını gözlerine kadar döşeme paspasıyla

örtüler. Demek paspası yanlarına almışlardı. Araba kirlenmesin diye örttüklerini düşündü Saşa.

Daha önce yeri sildikleri paspas tam kurumamıştı. Saşa, hiçbir şey düşünmeden onu çiğnemeye başladı. Bir yere götürüyorlardı, götürsünlerdi. Dışarıya da bakmadı. Kendini dinlenmeye bırakmıştı..

Sigara tüttürüyorlardı. İçlerinden biri, tam anlayamadığı bir şeyler söyledi, kahkahayla güldüler. Gülme krizi geçince Saşa'ya döndüler. Başladılar vurmaya, aynı şeyleri sormaya. "Kim... Ne zaman... Bilmem ne çocuğu!.." gibi bağırışlara cevap vermedi, başını korumaya çalıştı sadece. Yangın söndürücüyle kemiği kırmak niyetiyle ayağına vurduklarını şaşkınlıkla hatırladı.

Kemiği batıyor, derin bir acıyla canı yanıyordu. Avazı çıktığı kadar bağırıp, küfretti. Daha sonra sadece bağırmaya başladı; neyle, neresine vurduklarına bakmadan... Boğazından canını çekip çıkarıyorlardı sanki. Bazen kendi çığlığını duyup, kendinden geçiyordu.

Çığlıkları misliyle yükselince kendisi de şaşırdı. Az sonra paspasın, yüzünden düşmüş olduğunu anladı. Bağırmasıyla birlikte salyalar uçuşuyordu, nedense kırmızı değil, siyahtılar, birazı da ön cama sıçramıştı.

Odun, ön koltuktan dönüp kükredi:

"Tıkayın şunun ağzını be. Kahrolası pislik... Hey siz orada ne yapıyorsunuz, hey Tanrım!..."

Bezi yine tıktılar ağzına ama ormanlık bir yerde Saşa'yı arabadan indirirlerken yine kayıp düştü paspas. Tamamen kaldırıp atıverdiler bu kez. Demek ki artık birilerinin onları duyacağından korkuları kalmamıştı.

Saşa'yı yere fırlattılar. Göğe baktı, orası boştu.

Yaptıkları erkekçe işten yorgun düşmüşlerdi, birer sigara yaktılar. Arada bir kurbanlarına göz atıyorlardı.

Yanı başına çömeldi Odun. Saşa, yaşlı kemiklerinin çıtırtısını işitti onun.

"Dinle Saşa'cık" dedi, "yolun sonuna geldin. Buradan başka bir yere gidemeyeceksin artık. Her şeyi kendin de anlıyorsun. Burada kaç kişi gömülü bir bilsen! Onları kimse aramıyor. Bu ülkede hiçbir şey değişmedi ve değişmeyecek. Onu sevmek ve olduğu gibi bırakmak gerekiyor. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Saşa, göğe bakıyordu hâlâ...

"Hiçbir şey elde edemeyeceksiniz yavru kuşlar. Kostenko'nun Amerika'da işe başladığını biliyor musunuz? O bir CIA ajanıdır! Onu casusluk yaptığı için tutukladılar. Sizin paslı Kalaş'larınız için tutuklamadılar. Amerika'yla bozuşmak şu an işlerine gelmediği için otomatik silah hikâyesini uydurdular. Anladın mı?"

Gökyüzünde kimseler yoktu.

"Bende onun ifadesi de var" diye böbürlendi Odun.

Saşa'nın aklına bir şeytanlık geldi.

"Gidip bakalım mı?"

Bu cümlenin ağzından anlaşılır bir şekilde çıktığından emin değildi. Çünkü çok zor konuşabiliyor, ağzını gülünç bir şekilde şapırdatıyor ve dili, az önce diş olan bir çıkıntının üstünde geziniyordu.

"Bu doğruysa ben de ifade vermeye başlarım."

"Sen bir şey biliyor musun?"

"Bilmiyorum ama eğer Kostenko CIA ajanıysa her şeyi imzalarım ben..." Saşa, hızlı konuşmaya çabalıyor ancak bütün ağzından, çekiçle çürük cevize vurulduğunda çıkan ses çıkıyordu. Keskin kırıntılar ve kırık diş dilini kesiyor, rahat nefes almakta zorlanıyordu.

"Bir yere gitmiyoruz arkadaş" dedi Dümenci. "Amcanın sözüne güvenebilirsin. Seni şehirde taksiyle gez-

dirmeye çıkmadık biz. Sonra git bak, bütün gece oku."

Saşa, Odun'u hepsinin amiri sanmıştı. Halbuki Dümenci de fikrinde ısrar edebiliyordu pekala. "Arkadaş" sözcüğü ağzından gözdağı verir gibi çıkmıştı.

Üstelik "bilmem ne çocuğu"ndan daha etkiliydi.

Saşa, bir kez daha Odun'a hitap etti:

"Gidip, bakıyor muyuz?"

Odun "hadi ordan" der gibi, yorgunca elini salladı. Kalkıp, yavaşça arabaya yürüdü.

"Aptal numarası yapmıyorsun değil mi?" dedi yanı başında duran Dümenci; "seni götüreceğiz ve her şeyi yeni baştan anlatacaksın. Tutanağa geçirmeyeceğiz. Kimseye de bir şey söylemeyeceğiz. Anlaştık mı?"

Sonra kendi sorusunu "anlaştık..." diye onayladı. Saşa ise ona cevap vermedi, sustu.

Ağzı salyayla dolmuştu, fakat tükürüp temizlemeye dermanı yoktu. Ağrıyan başını biraz yana çevirip, sıvıyı yanağından aşağıya bıraktı. Sıvı, kurumuş kan lekeleri arasından yol bularak kıvrıla kıvrıla akıyordu.

Birkaç saniye sustular.

"Eee?" dedi, Dümenci.

Saşa, bitkinlikten gözlerini kıpırdatamıyordu. Dümenci, bağırıp çağırarak kendini motive etti önce, ardından "işe" girişti. Saşa'yı biraz tekmelediler. Sonra kaldırmak istediler ama onun ayakta duramaya mecali yoktu. Ayağı kırılmış olabilirdi, birkaç kez yere düştü.

Kelepçeleri tekrar çıkardılar. Bunu, Saşa'yı kolayca bir ağaca bağlamak için yapmışlardı. Sırtında ağacın gövdesini hissediyordu; kolları, neredeyse ağacın gövdesini kavramak üzere arkaya kıvrılmıştı. Bu komik durumda eğilip ayaklarına baktı önce. Sonra, o ucubeleri görmek için başını kaldırmaya çalıştı zar zor. Bagajın

üzerinde bir şişe şarap vardı, bir sürü de yiyecek...

Birazdan içki içeceklerdi herhalde.

Saşa'nın gömleğini yırttılar. Kendisini az sonra güneş banyosu eşliğinde döveceklerini vaat ettiler. "Gömleksiz, vuracağımız yeri daha iyi görürüz" dediler.

Saşa, sesleri seçemiyordu artık...

Vurdular... Vurdular...

Kafasından aşağı ağır, pis kokulu yağlıboyayı boca ettiler; kustuğu safraya karışıp yüzünden aşağı aktı.

Yana, güneş banyosu gibi şeyler anımsadı, nereden çıktıysa; dehşet verici bir sanrı olmalıydı bu... Ne sevgi ne de şefkat kalmıştı, tek var olan acıydı, sadece acı.

Bar bar bağırıyorlar, elmacık kemiklerinden tutup başını kaldırıyorlar, gözünün önünde şişe sallıyorlardı. "İçmişler demek ki" diye geçirdi içinden. Onca acıya rağmen hâlâ aptalca detaylarla uğraşmasına şaşarak.

Cehennem geldi aklına... Dayanılamaz olunca hayat ölmek iyiydi; iyiydi de bırakmıyorlardı ki...

Saşa'yı bağladıkları ağaca şişeyle vurdular, şişe tuz buz oldu. Gözünün önünde kırık şişeyi sallamaya başladılar. Kayışını çıkarıp, kot pantolonunu indirdiler. Pantolonsuz her erkek gibi gülünç ve zavallı görünüyordu.

Çok dokunmuştu. "İsa'yı bile soymadılar, adi herifler" diye ağladığını fark etti.

"İsa öldü, piç kurusu" dedi biri. Saşa'nın sağ göğsünün altına, kırığın keskin ucuyla küçük bir çizik attı. Kan, titrek çizgiler halinde yavaşça akmaya başlamıştı.

"Hey tamam" diye seslendiler vurana; "böyle giderse onu gerçekten gömmek zorunda kalacağız." Onu öldürmeyeceklerini düşündü Saşa, artık ne fark ediyorsa...

"İyi o zaman, benden paso" dedi adam, kurbanına bakarak uzaklaştı.

Saşa, artık dokunmazlar sanmıştı ama yanılıyordu.

Odun'du gelen. Bir şeyler söylendi, Saşa'dan akan salya sallanıyordu. Karnının üzerindeki kanlı desene baktı. Ağaçtan çözdüler, yere düştü. Kelepçesizdi...

Vuruyorlardı; kafasına, neresine rast gelirse; tüm organlarına. Birara uzun bir subay copu uçtu havada ve ıslık çalarak hedefini buldu. Daha önce de olmuştu bu. Nefes alamıyordu ama ne hikmetse içinde yeteri kadar hava vardı; onu bir süre idare edecek kadar. Kuvvetle, sert, artan bir tempoyla vuruyorlar, Saşa, bile bile darbelere maruz bırakarak, tüm vücuduyla onlara karşı geliyordu. Aşağılanmayı kabul ettiğini hissederek, çığlık atmak istedi ama sesi çıkmadı. Zaten gereği de yoktu.

Olan, olmuştu, işte.

Bacakları kasılıyor, ayaklarına kramplar giriyordu. "Ayaklarını kırın şunun!" diye bağırdı biri. Anlaşılan darbelerin şiddeti arttıkça, sert lifler halinde büzülen kasların ıstırabı daha çabuk diniyordu. Yine saniyelik keskin ve acı verici bir görünüm belirmişti nasılsa. Gördüğü: terden ıslanmış, titreyen sağlam çenelerdi..

Yeni bir darbeyle kendinden geçti. Onu niçin dövdüklerini anlamıştı artık. Bilincini kaybeder kaybetmez, fotoğraflarını çekmeye başladılar; kameraların arkasından görünmeyen flaşlarla... Flaşlar onu yutmak isteyen kapkara, devasa bir şeyin içinden 3-4 kez sert ve acılı şekilde çekip çıkardı. Her flaş genişleyen gözbebeklerini ve patlayarak dışarı çıkmak için çırpınan çığlığıyla, açılmış ağzını kıpkırmızı aydınlatıyordu.

Can verme anını kaydetmek istemişlerdi besbelli ki... Ancak son flaşlar sanki bulutların arkasından çekilmiş gibi zayıf, bulanık çakmıştı...

Ve her şey bir anda kaybolup gitti.

8. BÖLÜM

Yoksa bu işin başlangıcı mıydı?

Saşa, birkaç saat sonra, akşamın dar vaktiydi, kendine geldi. Karnının altı ıslaktı.

Önce, "ölmemişim" diye geçirdi içinden...

Sonra, "Ölmeyeceğim" diye düşündü.

Hatırlıyordu... İyi de fotoğraflarını neden çekmişlerdi? Sonra kimsenin fotoğraf falan çekmediğini anladı, ona öyle gelmişti. Kalkmaya uğraştı. Hayret bir şeydi, ellerini oynatabiliyordu ama ayağa kalkamadı.

Söylenmeye başladı: "Bakalım neremiz çalışmıyor?" Kendi kendiyle konuşmak keyifliydi.

Göğsünün altındaki yara müthiş acıyordu. Tepesinden alnına doğru bir şey akıyordu. Ayağı mı kırılmıştı?

Kalkamıyordu, biraz süründü; pantolonsuzdu....

Çıkarmamışlar, sadece sıyırmışlardı. Kayışı yakalayıp kendine çekmeye çalıştı. Neredeyse acıdan bayılacaktı. Dinlendi, yavaşça ve sessizce parmağıyla kot pantolona erişmek için, milimetrik hamleler yaptı, dönmeye başladı. İşe yaramadı. Ayaklarını hareket ettirmek istedi ama çok acıyordu. Sonunda, göğsünün kesik tarafına değil de soluna dönerse daha kolay olacağını anladı. Dayanılabilir bir acıydı bu. Parmağını kayışa geçirip, hırıltılar çıkararak ağır ağır yukarıya çekti.

İyi kötü giymeyi başarmıştı, Sürünmeye devam etti.

Ellerini ve bacağının tekini kullanabiliyordu. Göğsü, dal parçalarına, dikenlere değdikçe canı çok yanıyor, bazen acıdan çığlık atıyordu. Sırtüstü döndü, gömleğini iliklemeye çalıştı. Fakat parmakları ezilmişti, kımıldatamıyordu. Bunlarla kahrolası düğmeleri bulup iliklemek meseleydi. Sonunda becerdi; bitmişti...

Parkası neredeydi acaba? Onu çıkardıkları muhakkaktı. Buralarda bir yerde olmalıydı, ama nerede?..

Hava kararmamıştı. Yavaşça mantar toplayıcıların kullandığı yan yolda sürünerek ilerledi. Ara sıra göğsünü yere koyuyordu, o zaman canı pek yanmıyordu. Bağırmak istedi. Olanca gücüyle çığlık atmaya çalıştı, neredeyse kendini kaybediyordu. "Kırık şişeyle ciğerlerimi mi kesti bunlar benim yoksa?" diye söylendi.

Uyuyup kalmaktan korkuyordu. Kısa aralıklarla yatıp, dinlendi. Bir ara sırt üstü döndü, gökyüzünü seyretti. Yıldızların şakıdığını keşfetti şaşkınlık içinde... Ağaçların taçıydı bunlar. Sanki seslerini duymuştu; hafif salınımlarla göz kırparak, mırıldanıyorlardı ona...

Sürünmeye başladı yine.

"Köpek gibi bir çukurda ölmeyeceğim" diye yineliyordu arada. Sonra aklına başka bir terane geldi, uzaktan görünen son yokuşu tırmanırken onu mırıldandı:

"Kimseyi gammazlamadım ben..."

Asfalta ulaşmak üzereydi; güzel, sıcacık arabaların geçtiği asfalta... Yere oturup komik bir şekilde el sallamaya başladı. Fakat, far ışığında onun kan revan halindeki yüzünü ve paramparça elbiselerini gören hiç kimsenin durmayacağını anladı. Aslında bir büyük tehlike daha vardı: karnının içi buz gibi soğuyor, başı dönüyordu. Eğer bayılırsa, asla hayatta kalamazdı. Yolun tam ortasına kadar süründü.

Bir araba durdu.

Bundan sonra ilk gördüğü üzerine üzerine gelen acil servisin huzur veren tavanı oldu. Koridor da karanlık olduğu için, nesneleri tam olarak seçemiyordu.

Saşa, tavana bakıyordu.

"Beni sedyeye o koyu koridordan taşıdıkları gece olmalı bu" diye düşündü, hasta bakıcı kızın, vücudunu ılık suyla yıkadığını farkettiğinde... Derken, başka bir yere götürdüler, röntgenini çektiler, döndürdüler, tekrar döndürdüler, acı çekiyordu; inledi uzun uzun...

Sonra, iki doktorla, mavi önlüklü birkaç iri yarı adamın dolaştığı boş bir odaya getirdiler. Tek kelime etmeden kanepeye aktardılar. Sargılarını kestiler, göğsündeki yarayı açtılar, özenle...

Ne yaptıklarını anlamıyordu ama galiba kaburgaların arasına bir tüp sokuyorlardı. Özel aletlerle deriyi kenarlarından tutup, yaranın içine bakmak için çekerek kaldırıyorlardı. Canı, işkenceden fazla yanmıştı. Feryat etti ama doktorların işine karışmadı.

İçi boştu galiba; bir kuklanınki gibi... Boş fakat acıya karşı duyarlı ve sıcak... Buraya ince demir sokulmaz, bu insanlık dışı... İşlem bitene kadar bağırıp durdu.

Bir doktor şöyle seslendi sakince:

"Ne bağırıyorsun? Artık bir şey yapmıyoruz ki..."

"Afedersiniz" dedi Saşa, ummadığı kadar net bir sesle ve sustu. Gerçekten de bir şey yapmıyorlardı.

Doktorlar, o şiddetli nöbetten sonra, sakinleştiği kanepeden uzaklaşmışlardı.

"Biriyle kavga mı ettin?" diye sordu biri.

Saşa, kısa bir süre düşündükten sonra cevap verdi:

"Kavga ettik." Anlatsa ne değişirdi ki...

Hekimler ellerini yıkayıp kayboldular. Yaşlıca, ses-

siz, iyilik perisi gibi bir hemşire kaldı odada.

"Bir şey buldular mı, ameliyat edecekler mi, içeride cam kırığı kalmış mı?" gibi sorular sıraladı Saşa.

"Hiçbir şey bulmadılar. Dikiş attılar sadece, hepsi bu. Ameliyat yapmayacaklar" dedi kadın.

Saşa ikna olmuştu.

"Bacağımı da alçıya almayacaklar yani, öyle mi?"

"Neden alçıya alsınlar? Sadece ezilmiş. Her tarafın mosmor olmuş. Uzun süre vurmuşlar, anlaşılan."

Hemşire hiçbir şey sormuyordu; buna hayret etti.

Biri daha geldi, Saşa'yı hasta odasına taşıdılar. Yakınlarına telefon etmek istiyorlardı. Genç adam, kimsesiz olduğunu söyledi. (S) harfi, kırık diş boşluğundan geçerken, kimsesizliğini çok güzel vurgulamıştı.

Bir doktor ya da iki, elleriyle muayene ettiler; karnına bastırdılar... Saşa uykuya daldı.

* * *

Dışarısı aydınlanmıştı ama aşırı ağırlaşmış göz kapakları Saşa'yı rahatsız edici gün ışığından koruyordu. Gün boyunca uyuduysa belki de bu akşam güneşiydi.

Saşa, bir gün önce olup biteni, bilinci ve haşat olmuş kaslarıyla değil, farklı duygularla anımsıyordu. Aklına gelen, acı veya aşağılanma değil, tüm benliğini saran ılık ve duyarlı boşluk hissiydi. O boşluğu yok etmek istemişlerdi ama o kurtulmuş, içindeki acıyı, bir miktar kan pıhtısıyla birlikte çıkarıp atmıştı.

Henüz biraz asabiydi belki ama içinde yine şırıl şırıl akıyordu kan. Vücut sakinleşiyordu; kalp ya da ruhun bulunduğu yerde, her şey yolunda ve kaygıdan uzaktı. Geçmişi, bu uyuşuk beyinle anlamaya çalışmıyordu ama anlaşılan, beklemediği bir anda aklına bir şey gelince ister istemez hüzne dalıyordu. Tanının in-

sanı, kendi suretinde yaratığını fark etmişti. Belki de bu düşünce ona düşünde malum olmuştu.

İnsanın içi, olağanüstü cazip, her bir atomu arasında uçsuz bucaksız mesafeler bulunan devasa gürültülü bir boşluktan ibaretti. Uzay da böyleydi. bir atomdan milyonlarca kez küçük varlıklar olarak sıcak ve yumuşak bir vücudun içine, söz gelimi Saşa'nınkine baksak her şey başımızın üzerinde homurdanan ılık gökten farklı görünmezdi bize... Müthiş, gizemli, ürkütücü bir boşluğun içinde yaşıyoruz. Ancak her şey o kadar korkunç değil. Aslında evimizdeyiz, bizim suretimizde, bize benzeyen bir şeyin içinde...

İçimizde vuku bulan her şey, çektiğimiz ya da birine verdiğimiz her acı, bizi kuşatan varlıkla ilişkili. Herkes cezasını, ödülünü alacak. Kimse bunlara akıl erdiremez, ama her şey kolayca olup bitecek.

Saşa, gözlerini açtı ve her şeyin yerli yerinde olduğuna kanaat getirdi. Karyolasının yanında bir komodin vardı, karşısında bir karyola daha...

..Ve biri orada oturmuş elma yiyordu. Saşa'nın gözlerini açtığını görünce karşı sahilde oturan ve sözlerinin duyulması zor olan biriymiş gibi ona el salladı.

Selam anlamında göz kırptı Saşa.

Her tarafı acıyordu hâlâ... Bunu, gözlerini yumduğunda yüz kasları titreyince anlamıştı. En küçük bir acı, tüm vücuda sinyal gönderiyor, ıstırap dalga dalga yayılıyordu. Vücudun her yerinden duyulan zor dayanılır, can sıkıcı bir meşgaleydi bu... Her yeri şişler, ezikler içindeydi. Sanki gövdesine demirden bir kepçe indirip tüm organlarını karıştırmışlardı ve onlar ne yapacağını bilemeden dolanıp duruyorlardı içeride.

Köşedeki koltuk değneklerini gördü. Bunlar, yanda-

ki gence ait olamazdı. Çünkü o, kendi ayakları üzerinde durabiliyordu. Saşa değnekleri getirmesini rica etti.

"Yardım etmemi ister misin?" diye sordu komşusu.

"Teşekkür ederim" dedi Saşa.

(S) harfi yine ıslık çalar gibi çıkmıştı.

Adam, bu hitabın "teşekkür ederim, evet" mi, yoksa "teşekkür ederim, hayır" mı demek olduğunu anlamadığı için bir süre karyolanın yanında kalakaldı.

Saşa, değnekleri kendi çabasıyla almanın dayanılmaz acı vereceğini anlamıştı; gözlerini kapattı.

"Adım Leva" dedi adam, "bir şey istersen seslen."

Saşa, gözlerini açarak adama şöyle bir baktı: Leva, Yahudilerde ender görülen cinsten siyah, gür saçlara, belirgin yüz hatlarına sahipti. Tez canlı, hızlı düşünen ve muhtemelen hazır cevap biriydi.

Saşa, ayak parmaklarını oynattı, kaslarını zorladı; Nasıl hareket edecekti? Hepsi acıyordu çünkü.

"Yana dönüp ayaklarımı karyoladan mı sarkıtsam?"

Yapmaya çalıştı, başaramadı. İnlemeye başladı. Her yeri acıyordu, neredeyse ağlayacaktı. Leva, hemen atıldı, onu koltuklarından tutup, dikkatle yukarıya çekti.

"Tanrım, dövülmedik yerim kalmamış mı?"

Leva, ne yapacağını bilemiyordu. Sürekli gözlerini kırpıştırarak, "yardım edeyim mi?" diye soruyordu.

"Hayır... Hayır..."

Saşa, saniyede bir durup kıvranarak, zar zor tuvalete doğru ilerledi.

Geriye döndüğünde dayak yemiş gibiydi. Yürümek, oturup kalkmak korkunç acılara mal oluyordu. Koridorda "sana lazımlık getirdik, neden çıktın?" diyen hastabakıcı tarafından azarlandı. Saşa, çaresizliğine lanet etti; lazımlığı koltuk değneğiyle sessizce önü-

ne çekerken, ağlamaya hazır durumdaydı.

Büzülüp, karyolaya attı kendini inleyerek... Dişlerini sıkmış sessizce yatıyor, ara sıra dilini dün kırılan ön dişin boşluğunda gezdiriyordu. Nasıl, ne zaman kırıldığını hatırlamıyor, hatırlamak da istemiyordu.

"Acaba işimi bitirmek için yine gelirler mi?" diye düşündü bitkin halde; "varsın dönsünler..."

Biraz daha yattı, sonra "Saşa sen aptalın tekisin. Kim seni öldürmeye hastaneye gelecek, ne saçma" dedi.

Akşam yemeği vakti gelmişti.

Hastabakıcı, yemeği getirdi. Dokunmadı bile. Tabaktan canlı ve sıcak bir şeyin iğrenç kokusu geliyordu.

Neşeyle akşam yemeğinden dönen Leva'dan, yemek tepsisini geri götürmesini istedi. Leva isteğini hemen yerine getirdi. Sonra Saşa'ya pembe, kütür kütür bir elma ikram etti. Saşa eline aldı ve komodinin üzerine bıraktı. Kalan dişlerini de bir elma uğruna feda edemezdi, çünkü sallanıyorlardı. Yine de yemek istedi. Leva'dan bir bıçak istedi, küçük parçalar kesip ağzına götürmeye başladı. Dikkatle çiğniyordu. Çenesini hemen hiç hareket ettirmeden, dişleriyle yoğuruyordu.

"Çok güzel elmaymış" dedi, içinden bir daha (ş)'leri kullanmamaya ant içerek ama hemen ardından yine yaptı: "Şimdiye kadar bu kadar lezzetlisini yememiştim."

Leva, neşeli, mutlu gözlerle ona bakmaya başladı. Yatağın kenarında oturuyor, hafifçe sallanıyordu. Sadece ayağa kalmaya değil aniden zıplamaya bile hazırdı.

"Birileri seni dövdü mü?" diye sordu Leva.

Saşa'nın suratı asıldı. Cevap vermek istemediği tek soruydu bu. Her şeyi anlatmak, buna gücü yoktu.

"Peki, istemiyorsan, anlatma" dedi Leva.

Saşa, "tamam" der gibi başını salladı.

Ardından "telefonun var mı?" diye sordu.

Leva, hemen komodinin üst çekmecesini açıp, telefonu uzattı. Saşa, kimi arayacağını düşünerek, telefonu elinde tutuyordu.

Kuşkusuz annesini değil...

"Sığınağı arayayım" diye geçirdi içinden.

Kendini tanıtıp, kim olduğunu, nerede bulunduğunu birkaç sözcükle anlattı. Hastanenin ne telefonunu biliyordu, ne de kaçıncı katta yattığını... Yüzü asıldı. Leva hepsini kulağına fısıldadı; üçüncü kattaydı.

"Ne oldu?"diye sordu görevli.

"Sonra anlatırım" dedi Saşa.

* * *

Görmeyi beklemediği tek kişi varsa, Rogov'du.

40 dakika kadar sonra sağlam, sakin adımlarla gülerek içeriye girdi. Olağanüstü mutlu görünüyordu. Aslında ender gülen biriydi. Saşa da, patlak dudaklarını gerip, diş olması gereken yerdeki boşluğu gösterdi.

Rogov, "iyi benzetmişler seni" diyerek iskemleyi karyolanın yanına çekti. Saşa, ona şefkatle bakıyordu. Bir dostu olduğunu bilmek ne güzeldi. Getirdiği paketten kefir, meyve, ekmek, jambon çıkardı Rogov. Fazla soru sormadan, yüzünden, görünüşünden durumunu anlamak istercesine dikkatle Saşa'ya baktı:

"Konuşabiliyor musun?"

"Evet."

Yatağına uzanmış olan Leva:

"Ben çıkayım mı?" diye sordu.

Saşa, biraz düşündükten sonra:

"Farketmez, yatabilirsin" dedi. Rogov, başını çevirip Leva'ya bakmamıştı bile.

Saşa, çenesini güçlükle oynatarak, sözcükleri ora-

dan zorla çıkarıyordu sanki. Leva ne konuşulduğunu anlamasın diye özel ayrıntıları özet geçti:

"Caddeden alıp şubeye, oradan da ormana götürdüler... Riga eylemini kimin organize ettiğini öğrenmek istiyorlardı..."

"Yola doğru kendim süründüm. Sonrasını bilmiyorum ya biri kaldırdı ya da... Anlaşılan acili çağırmışlar."

Rogov dudaklarını ısırarak, düşünüyordu.

"Şimdilik hiçbir şey yapmayacağız" dedi. "Senin yatman lazım. Polisler buraya gelmediler mi?"

"Hayır."

"Tuhaf, aslında gelmiş olmaları gerekirdi..."

"Nereden çıkartıyorsun bunu?" diye sordu Saşa.

"Öyle olmalıydı. Seni aramıştık."

"Peki orada ne oldu... Baltık sahilinde?"

"Her şey yolunda gitti. Beş kişi trenden atladı; hem de pencereden ve tren 70 kilometre süratle giderken... Nasıl ölmediler, şeytan bilir. Dördü Riga'ya varabildi, birinin bacağı kırıldı, Nijniy'den bir genç, onu üçüncü gün Letonyalılar ormanda bulmuş. Sürünerek Rusya tarafına geçmiş. Bu sırada kalanlar kuleyi ele geçirdiler ve altı saat dayandılar... Bu süre, neredeyse Japon gazetecilerin bile uçup gelmesine yetti... Dünya çapında bir eylem oldu. Çok kişi karargâha telefon ederek teşekkür etti. Matvey de şimdilik tabanları yağladı."

"Peki Yana?"

"Yana'yı daha sonra konuşacağız; o burada."

"Onu tutukladılar mı?"

"Hayır, o sığınakta."

Rogov gitti, Saşa da uykuya daldı. Hiçbir şey düşünecek takati kalmamıştı.

Ertesi sabah müthiş bir açlık hissiyle uyandı. Leva,

yatağında bir şeyler okuyordu. Komodinin üzerinde bir yığın kitap vardı. Saşa'nın hareket ettiğini görünce, candan bir ilgiyle gülümseyerek ona "Günaydın" dedi. Sohbet etmek istediği belliydi.

"Günaydın" diyebildi Saşa, dudaklarını oynatarak.

"Çay ister misin?"

Leva, çaydanlığı zaten elinde tutuyordu.

Saşa, şükranla gözlerini yumdu.

Dişlerini temizlemek istiyordu. Damağına kanlı lapa yapışmıştı sanki. Ama fırçası yoktu.

"Doğru mu anladım, sizler soyuznik misiniz Saşa?" diye sordu, Leva çayı verirken...

"Evet" diye cevapladı Saşa, adı (S) ile başlayan partiyi anmaktan kaçınarak.

Leva "tamam" der gibi başını salladı.

"Riga'daki eyleminizi duydum. Çok iyi yaptınız."

Saşa bir şey söylemedi.

Akşama kadar bu konuda bir şey konuşmadılar. Saşa'yı pansumana çağırdılar. Leva kalkmasına yardım etti, koltuk değneklerini verdi. Saşa, kahvaltıda biraz meyve atıştırdı, öğle saatlerini uykuyla geçirdi, akşam Leva'nın yemekhaneden getirdiği irmik lapasını yedi; olağanüstü lezzetli geldi, arkasından içtiği çay da...

Çabuk iyileşeceğini hissetti. Keyifle aklından geçirdi olup bitenleri, nelere katlandığını, göğüs gerdiğini... Ruh hali de iyiye gidiyordu. Gözlerindeki o düşkün, muhtaç ifadeden eser kalmamıştı. Birara, sürekli sırıtan Leva'ya gülümsediğini farketti hatta...

Saşa, nezaketen niçin hastanede olduğunu sordu Leva'ya; öğrenmişti ama cevabı hatırlamıyordu şu an. Onu her şeyden fazla soyuznikler ilgilendiriyordu galiba. Gerçek bir eylemciyle karşılaşmayı beklemiyordu

anlaşılan. Kendi başarısına sevinen bir doğa araştırıcısı gibiydi. Ara sıra ellerini ovuşturuyordu. Tombul parmakları kaba değildi. Aksine, bu yumuşacık sıcak ellerle kavrılcık saçlı, kara gözlü bir çocuğun başı pek güzel okşanırdı. Böyle dolgun, ama eklemleri birden kavrayıp ezmeyecek bir elle tokalaşmak da iyi olurdu.

"Sizler, kuşkusuz siyasette açmış eşi bulunmayan güzellikte bir çiçeksiniz" dedi Leva.

Saşa, "çiçek" sözcüğünden pek hoşlanmamıştı.

Leva, devam etti:

"Soldakilere de, sağdakilere de, vatanseverlere de, liberallere de eşit uzaklıkta olduğunuz sürece, sizin tarafınızda olduğumu itirafa hazırım. Bana öyle geliyor ki, siz, verimliliği kalmamış, her şeyini kaybetmiş eskisinin yerine yeni bir zemin oluşturmak üzere geldiniz."

"Mezarlıklar hariç" dedi Saşa.

"Evet, mezarlıklar hariç" diyerek onu onayladı Leva. Sonra bu düşüncesini daha da ileriye götürerek, "ama son zamanlarda bana raydan çıkmışsınız gibi geldi. Çernosotencilik[33] gibi sanki... Kuşkusuz Riga'yı söylemiyorum. Bu geri zekâlı polisleri yerlerine oturtma zamanı çoktan gelmişti zaten. Kuşkusuz, 'pis Yahudiler'i temizlemeye hazırlandığınızı da söylemiyorum. Sizden böyle bir şey beklenmez ama yine de III. Vasiliy ya da Korkunç İvan'dan Bolşevikler'e kadar uzanan süreçte kan ve kaostan başka bir şey getirmemiş beş para etmez Rus varlığı gibi ideolojik dogmalardan hiçbir surette kopamayacak izlenimi veriyorsunuz."

"Bu ülke nasıl oluştu, şayet kan ve kaos varsa..."

Kaos derken dişi yine ıslık çalmıştı Saşa'nın.

---

33 Rusya'da 1905 devrimine karşı olan Ortodoks, konservatif hareket.

"Kan ve kaosun içiçe girmesinden oluştuğu aşikâr. Her 100 yılda bir, kanlı ayaz, erimiş sulu çamur, kaos ve dondurucu ayaz şeklinde tekrar eden döngüdür bu..."

"O zaman öyle olsun, benim için fark etmez" diye dürüstçe kabul etti Saşa."

"Nasıl fark etmez?" dedi, samimi bir hayretle Leva. "O zaman siz niye varsınız, ne yapıyorsunuz? Yine kanlı buz devrinin gelmesini mi istiyorsunuz? Sen mesela, sen düşüncelerinizi açıklayabilir misin bana?"

Saşa omuzlarını silkti.

"Anlamıyor musun" dedi Leva, yatışmaz bir hırsla, "ben soyuzniklerde fütürüstik bir antropoloji görmek istiyorum. Oysa siz ulusal geleceğe takılıp kalmışsınız."

"Ulus olmasa bile" dedi Saşa, Bezletov'u anımsayarak...

"Saşa, cancağızım, sen beni hafife alıyorsun" dedi Leva; "aksine, özgürlüğe susamış bir ulus var ve yenisini yaratmaya gerek yok, ülkeye yabancıları yerleştirmeye de... Kendimizi korumak için geri plana çekilmemiz de gerekmiyor. Bizim bir halkımız var ancak göğsüne vurarak 'Rusya' diye feryat eden bir halk değil. Aslında böyle bağıranlar yabancı, asalak... Halk, bambaşka bir kavram. Ben şöyle derim: 'Yeni ve iyi, unutulmuş ve eski'; anlıyor musun? Barış içinde ekip-biçenler, buna engel olmak isteyen poçvennikler[34] ve kozmopolitler dâhil, her şeyi yok bilen insanlar..."

"Peki, 'yeni-iyi ve unutulmuş-eski' halk, seni rahatsız eden 'milli gelecek' ülküsünün neresiyle çelişiyor?"

"Çünkü Saşa, milli gelecek kavramı size kötü niyetle ulusalcılar tarafından sokuldu. Antropolojiyle, evrim teorisiyle çelişen bu anlayış, az önce sözünü ettiğim

---

34 Millici, batı karşıtı olanlara verilen isim.

kandan kaosa, bitmek bilmeyen döngüyü sürdürüyor.

"Peki, senin başka bir fikrin var mı?"

"Saşa, sana kaç kez söyledim; bu fanusun içinden çıkmak, Slavseverliği ve Batıcılığı reddetip orijinal kalmak gerekiyor, bütün bu ağırlıklar olmaksızın..."

Rus dilindeki rahatsız edici sıklıkta yer alan (S) harfine yüzüncü defa hayret etti Saşa:

"Rus tarihinin bin yıldır getirip yığdığı..." diye bitirdi Leva'nın ses tonuyla cümleyi...

"Ne yığdığı farklı bir konu Saşa. Dünyayı anlamaya yarayan çok şey var ama yaşamak için de çok az şey."

"Öyleyse ben çok iyi yaşıyorum."

"Özellikle göz alıcı görünüşüne bakılırsa, evet."

"Şu var ki ben Rusya'da yaşamıyorum. Onu kendime döndürmeye çalışıyorum. Benden onu kopardılar."

"Bazı cellatlar Rusya'yı öbür kasaplardan almışlar. Henüz hangi cellatın daha iyi olduğu bilinmiyor. Şimdikiler hiç değilse seni sağ bırakmış."

"Bu pek önemli bir konu değil, birileri nasılsa beni sağ bırakmış işte..." Saşa kızmaya başlamıştı: "Ben toprak bütünlüğünü ve halkın refahını düşünen her iktidarın idaresinde yaşamaya hazırım ama baştakiler bunu yapmıyor. İşte bütün mesele de bu."

"Saşa, sen neden bahsediyorsun? Evet, bu ülkede her zaman ölçüsüz, insanı dehşete düşürücü şekilde kan akmıştır" dedi, çaresizlikle kollarını açarak Leva...

"Leva, bırakın bunları."

Saşa, birden 'sizli bizli' konuşmaya başlamıştı; "kan hep aktı ama kadınlar da durmadan doğurdu, nüfus hiçbir zaman azalmadı. Ülkeye tamı tamına yeterli oldu."

Tamı tamına sözcüğünün, çocukluğunun hangi ıssız köşesinden uçup geldiğine kendisi de şaşırdı.

"Şimdi yetmez oldu birden nedense."

"Çünkü doğurmaktan bıktılar!" dedi Leva, avuçlarını şaklatarak. Daha ne kadar bu doymak bilmeyen Rus düşüncesini kendi çocuklarıyla besleyecek!"

"Onlar da Rusluk kavramını yalnızca doğurmak istemedikleri zaman düşünürler."

"Saşa, darılma" dedi gülümseyerek Leva...

Saşa, cevap vermedi. Gerçekten kızmıştı. Sebebini o de bilmiyordu. Belki de tartışmaya girdiği içindi.

Akşam "o düşüncelerden" hiç konuşmadılar ama ertesi sabah radyodan duydukları bir habere odaklanarak yeni baştan döndüler eski meseleye.

Leva, nükteli bir dille konuşuyordu.

Rusya, teoride bir attı, ama pratikte öyle değildi. Bu ülkede, vicdanın başladığı yerde, hemen tarihi bir hastalık veya buna benzer şeyler yürürlüğe girerdi.

"Hayır, sen söyle, bir ideolojiniz var mı?"

Yatışmak nedir bilmiyordu.

"Yoksa bütün bu kırmızı-kahverengi çöplüğün kıt kelime dağarcığını kullanarak aptal rolü mü oynuyorsunuz?" Leva, sözcüklerinin keskinliğini tebessümüyle biraz yumuşatarak konuşuyordu.

"Bir kere, onlar çöp falan değil Leva" dedi Saşa; ciddi bir tavırla... "İkincisi, çoktandır herhangi bir ideoloji bulunmuyor. Çağımızda ideal olan içgüdülerdir. Eylem gücüdür... Entelektüel nasihat devri geçti, bir daha dönmemek üzere gitti."

"Peki, senin kızıl-kahverengiler ne oldu?"

"Ne toprak, ne dürüstlük, ne zafer ve ne de adalet, Leva; hiç birinin ideolojiye ihtiyacı yoktur! Sevgi de ideolojiye ihtiyaç duymaz. Dünya üzerinde hayati önemi olan hiçbir şey kanıt ve gerekçelere muhtaç değil-

dir. Şu anda tek önemli olan, ülkenin ve dünyanın yeni sınırlarının çıkarımıza uygun olmasıdır. Zira biz daha iyiyiz. Dünyayı düzenlemek için güç gerekir; hepsi bu... Kimlerle iyi iktidarı alır, bölüşür ve gücümü artırırsam, onlar kardeşimdir. Birlikte ölmenin utanç vermeyeceği insanları tanımak mutluluğuna erdim ben. Yaşam boyunca onlarla karşılaşmayabilirdim de ama ben buldum onları ve mesele böylece kapandı."

Leva, "ama bu bir nevi anarşizm" dedi. Saşa'nın cevabıyla yeterince tatmin olmuşa benziyordu.

"Leva, niyetim seni incitmek değil" dedi, bakışlarını tavana yönelmiş olan Saşa... Böyle düşünüp konuşmak ona kolay geliyordu. Muhatabına döndü sonra ve:

"Söylememem gerekiyor ve söyleyeceğim. Bu anarşi değil, açıklıktır. Bana göre, neden kızıl-kahverengi bir parti olduğumuz son derece açık. Dahası Leva, senin mükemmel nitelikli, çalışkan ve iyi bulduğun 'yeni, bir kenara bırakılmış, yorgun' halk en âlâsından bir kızıl-kahverengidir. Onu sen uydurdun, öyle bir şey yok. Bu kaderi kendi seçti ve belki bundan hoşlandı" dedi.

"Bu hikâye onun hoşuna gidiyor, işkence metotlarının el değiştirmesi değil mi?"

Leva, kızmaya başlamıştı. "Sonunda da bu halk canavarlaşır ve Yahudiler'i pataklamaya başlar."

"Ah Lev, bırak bundan hiç bahsetmeyelim. Rusların çoğu Yahudiler'in kim olduğunu dahi bilmez. Bundan 10 yıl önce, bin kişiden birinin Mark Bernes'in Yahudi olduğundan haberi yoktu. Mesela Utyosov ve Gogol soyadları, Çehov veya Bulgakov... Ya Polonyalılar, Dostoyevskiy adıyla... En azından Lavlinskiy... Blok, ismi gibi: Hollender... Tatar kökenli Kunyayev... Rusya'nın geri kalan antisemitistleri zaten Yahudi... Fakat

bunların hiç biri beni ilgilendirmiyor..

"Yahudiler nedir o zaman?" diye sordu Leva.

"Olsa olsa aklını kaybetmiş olanlar ya da kaybedenlerdir" diye dostça fikrini söyledi Saşa.

"Tüm ülke aklını kaybetmiş ve ezilmişlerden mi ibaret yani? diye sordu Leva hışımla.

"Nasıl bir ülke olduğunu bilmiyorum da yeri gelmişken söyleyeyim: Yahudiler'in arasındaki ezilmişler, Ruslar'dan daha az ama aklını kaybetmişler çok daha fazla" diye cevap verdi Saşa...

Leva'nın kaşları çatılmıştı, sustu; derin bir nefes aldı. Konuşmayı sonuna kadar götürmeye kararlıydı.

"Bu tamamen farklı bir konu" diye devam etti Saşa. "Konuştuğumuz tamamıyla yüzeysel, hatta dayatmaca bir konu" Saşa, bu noktada "sizin dayattığınız" demekten kendini zor alıkoydu; "onu da unutmak gerekir."

Leva sordu: "Peki, nedir önemli olan?"

"Burada önemli olan sadece kan bağıdır ve bunun dışında hiçbir şeyin önemi yoktur. Rusya'da olup bitenlerin kavranması, her sorunun cevabı, entelektüellerin safsatalarına değil, çocukluk çağından itibaren içimizde büyüyen, onunla yaşamaya mecbur olduğumuz ve hiçbir zaman kurtulamayacağımız akrabalık duygusuna dayanır. Rusya'yı, Blok'un şiirlerinde olduğu gibi, 'karın' olarak hissedecek, onunla aynı eşinmiş gibi ilişki kuracaksın; İncil'deki anlamıyla kadın, evlenip ölünceye kadar birlikte yaşayacağın kadın... Blok, kadınla kastettiği şeyi dahice anlamıştı. Ana, farklı bir şey, anneleri bırakıp gidiyorlar. Çocuk da farklıdır; melek gibi ihtimamla büyütürsün, ama zamanı gelince uçup gider. Kadın, yeri doldurulamazdır. O senin kendi seçimindir. Onu incelemezsin, onun üzerinde ilgiyle, nef-

retle durmazsın. Onu seviyorsun ve bu da sana olması gerekeni söylüyor. Bu durumda seçim hakkına da sahip değilsin. 'Yaşam her zaman bir seçimdir' sözü, burada gerçeğin ifadesi değildir. Seviyorsan, seçim hakkın yok demektir. Vatan için de aynısı geçerlidir."

Saşa, yorulmuştu. Bu kadar uzun konuşmayı doğrusu kendisi de ummuyordu. Dahası, az önce söylediklerini önceden düşünmemişti. Belli ki, o sözler açık olarak ifade edilmemiş şekilde derinde bir yerlerde yatıyordu ve ihtiyaç anında ortaya çıkmışlardı.

Leva, cevap olarak omuzlarını silkti.

Bir süre sessiz kaldıktan sonra:

"Gerçeği arayan biriyle tartışılabilir, kendi düşüncesine inanmak isteyen biriyle tartışmak faydasızdır."

"Sen hiçbir şey anlamadın" dedi Saşa.

"Sen de hiçbir şey söylemedin."

Böylece bozuştular.

Tartışarak sessizce yatmak hiç hoş değildi, neyse ki Rogov geldi. Yine meyvelerle, sigaralarla. Biraz para da getirmişti. Kaynak, Matvey'di kuşkusuz.

Sigara içmeye çıktılar.

"Matvey ortaya çıktı" diye haberleri verdi; "her şey normale döndü gibi. Ofisi, nedense rahat bıraktılar."

Saşa, sessizce dinliyordu.

Kendini hafiflemiş hissetti. Rogov, açık ve inatçıydı; dünyanın bir yerinde eğrilik varsa, düzgün işlemesi için hemen düzeltilmesi gerekirdi.

"Kısacası, herkesten çok sana oldu" dedi Rogov.

"Letonya'daki çocuklara daha ne yaptıklarını bilmiyoruz" diye karşılık verdi Saşa.

"Bu doğru" dedi Rogov.

Her şeye rağmen Yana'ya dokunmamışlardı; niçin?

Rogov, onun ne düşündüğünü anlamış gibi:

"Sen tutuklandıktan hemen sonra Yana'yı FSB'den çıkarken görmüşler" dedi.

Saşa, Rogov'a baktı; "sonra?..."

"Bir şey olmadı. Matvey'e bunu söylediler, o başını salladı ve boşboğazlık edilmemesini tembihledi."

Saşa, bir an sustu.

"Hiçbir şey anlamıyorum" dedi.

Yine sigara yaktılar, Rogov, tam giderken, daha da can yakıcı bir şey söyledi:

"Annen sığınağı aradı, seni sordu. Deden ölmüş."

"Ne zaman telefon etti?"

"Önceki gün"

"Ve sen bana bunu şimdi söylüyorsun?"

"Ne yapacaktın, gider miydin ördeğe binip?"

Rogov'u gönderdikten sonra karyolaya uzandı; kafası karmakarışıktı, düşünemiyordu. Dedesi ölmüştü. Başka Tişin kalmamıştı artık. Bir tek o kalmıştı: Saşa.

Dedesi rüyasına girdi, kilise kapısında oturmuş dileniyordu. Son zamanlarda rüyalarının sayısı artmıştı.

Uyandı. Neredeyse ağlayacaktı.

"Ne anlama geliyor acaba?" diye içinden geçirdi.

Okumaya dalmış olan Leva'nın sesi çıkmıyordu. Sayfaları hızla çeviriyordu. Saşa kitaplara göz gezdirdi: Neler yoktu ki, ders kitapları, Avrupa klasikleri, yeni moda şeyler ve iğrenç kapaklı bir kadın romanı.

"Gücendi, canı cehenneme," diye geçirdi içinden.

Dedesini düşünüyordu. Ölümü ne rahat olmuştu. Acaba bu, ölümden önceki doğal rahatlık mıydı, yoksa yorgunluktan mı öyle görünüyordu? Çocukluğunu net anımsamıyordu. Dedesinin yüzü görünüp kayboluyordu. Kaş çatışını, konuşmasını yakalamak imkânsızdı.

Her şey durdurulamaz biçimde yok olup, gidiyordu.

Saşa, öğle yemeğinden sonra iyice kederlenmişti ama nedenini kendisi de bilmiyordu birden:

"Lev, sen sakın danılma" dedi.

"Boş ver, gücenmiş değilim" diye karşılık verdi Leva. Gülümsemedi, Saşa'dan yana bir baktı ve yine kitabına döndü. Ancak okuyamayacağı belliydi. Gözlerini satırlarda gezdiriyor sonra yine sayfanın yukarısına dönüyordu. Saşa, o rahatlasın diye sigara içmeye çıktı.

"O, gerçekten çok iyi bir insan" diye geçirdi içinden; "neden dalaştım ki onunla sanki?"

İlk günler başını döndüren sigara çok iyi gelmişti, rahatlatıyordu onu... Dedesine üzülüyordu ama artık sonunun yakın olduğu fikrine alışıktı. Bu yüzden acısı, babasının ölümünde olduğu gibi, dayanılmaz değildi.

"Yoksa içimde bir şeyler mi çürüdü?" diye düşündü; "içimdeki acıma damarını mı kopardılar?"

Kimse cevap vermedi. Boşver der gibi elini salladı.

Ertesi gün Leva taburcu oldu. El sıkıştılar. "Geçmiş olsun" falan gibi sıradan bir şeyler söyledi Leva, sonra şöyle dedi: "İnsanoğlu sürekli aynı şakaları yapar. Hep aynı duygulara kapılır."

"Adalet için mi?" dedi, uykulu gözlerle Saşa; soru mu sormuştu yoksa onaylamış mıydı belli değildi.

"Hayır," dedi Leva.

* * *

Doktor, göğsündeki dikişleri alırken hayretle baktı onlara: "Vay canına, insanı elbise gibi dikebiliyorlar" diye geçirdi içinden.

Bir süre sonra taburcu oldu. İyileşmiş gibiydi.

Saçları uzamıştı. Acele etmeden, sokak köpeği gibi yürüdü caddede. Topallıyor, göğsünü tutuyor, bazen

acıyla kıvranıyordu. Sanki göğsünde bir yerlerde cam parçaları kalmıştı. Öyle bile olsa güzeldi. Sokağa, bitmekte olan sonbahann kokusu yayılmıştı; içine çekti.

Yana, bir kez gelmemişti, ona kederliydi yalnızca.

Bir büfeye geldi.

Bir yıldır sokağa çıkmamış gibi, sessizce kendini dinleyerek oturdu. Az sonra üzerine bir üşüme çöktü. Ağır aksak metroya ulaştı, yarı dolu bir vagona bindi. Öldürülüp gömüldüğü halde hayatta kalmış asker gibi hissediyordu kendisini. İşte trende gidiyordu ama başından geçenleri kimse bilmiyordu.

Aslında yarı çocukça düşüncelere yabancı biriydi. Anlaşılan içinde bir şeyler yumuşamıştı. Ya dedesini, ya Kostenko'yu ya da Leva'yı düşünüyordu.

* * *

"Leva haklı. Devlet cellatlık yapıyor. Çırılçıplak soyup karın boşluğuna vuruyor adamın."

"Ama bu benim devletim değil ki, yabancı o... Peki sen Saşa, sen ona yabancı değil misin?"

"Hayır ben değil, o herkese yabancı. O yok edilmeli."

Leva'ya kan bağı hakkında anlattıkları aklına geldi. Kendine şöyle sordu: "Peki, ya sen hissediyor musun bu kan bağını?.. Köyünden nasıl kaçtığını anımsıyor musun?.. Bir bağın vardır değil mi?"

"Vardır da kanıtlayacak sözcükleri bilmiyorum."

"İyi de... Ya Yana?"

"Ne demek Yana?"

"O senin akraban mı, karın mı? Canın yanınca, onu ele verdin, hatta lanet okudun."

"Orada dur ama... Bunu konuşmak istemiyorum. Ele vermedim. Lanet okumadım. Ancak canım çok yandı."

* * *

Sonunda bir yerlere gizlendi düşüncelerinden. Bi-

rilerini izlemeye başladı. Karşı tarafta bir adam, çirkin bir kız ve bir çocuk vardı. Özellikle de çocuk, pek dokunaklı bakıyordu. Bir buçuk yaşlarında görünüyordu. Güzel bir çocuktu. Sevimli, küçük bir yavrucağızdı bu.

Sığınakta onu sevinçle karşıladılar, bağırlarına bastılar. Saşa, bağırlarına yavaş basmalarını rica etti.

Matvey orada değildi, Yana da...

Yana'yı görmek istiyor muydu, bunu kestiremiyordu. İstiyordu galiba. Yalnız kırık dişi, tıraşı gelmiş pejmürde hali ve avurtları çökmüş yüzüyle utanıyordu.

Çok geçmeden sığınağın uç tarafındaki kuytu köşeye sessizce uzandı. Delikanlılar duvarın arkasında sohbet ediyorlardı. Ruhu huzur bulmuştu. Uykuya daldı.

* * *

Herkes sabahki mitinge hazırlanıyordu. Saşa da gitmeye kararlıydı ama sabah uyandığında yürüyemeyeceğini anladı. Yine de orada olmak istiyordu. Çünkü çığlık ve kargaşa içinde yankılanan bu uğultulu, deli yürüyüşleri seviyordu; şehri çepeçevre saran çılgın bayraklar ve içlerindeki bayram duygusunu da...

Soyuznikler, metrodaki kalabalığı ürküterek, toplanma yerine yöneldiler. Bağırıp çağırıyorlardı, gelip geçenin düşmanca bakışlarını çekerek... Bazıları da en azından merakla bakıyordu, "ne sevimli vahşi yaratıklar dolaşıyor burada böyle" diyerek...

Saşa, bu şamatacı, rengârenk topluluğun içinde kendisini her zaman rahat hissetmiş, çok geçmeden onun küçük ve sadık bir parçası olmuştu.

Devrim Yazarları Anıtı'nın çevresinde toplanıp sıraya girdiler. Anıt, gölgesi dümdüz uzamış, siyah, donuk ateş gibiydi. Saşa, kalabalığın içinde kendilerinden olan delikanlılar, kızlar gördü. Simsiyah saçlı, kan-

lı-canlı Şaman; güzel yüzüne ışık katan çılgın ve dürüst gözleriyle müzisyen Kaynakçı oradaydı ve Tırcı. Ülkenin dört bir yanını gezmişti, meydandakilerin en yaşlısıydı. Karamsar yüzüyle Negatif'in kardeşi Pozik bile gelmişti. Bir ara öyle bir gülümsedi ki, Saşa neredeyse ağlayacaktı. Onu şefkatle kucakladı. Bazı genç fidanlar da vardı; yeni tertip soyuznikler...

Saşa, bir genç kıza "sen kimsin?" diye sordu.

"Vera" dedi kız.

Genç kız utanarak yan gözle Saşa'ya baktı: Başına gelenleri biliyor, bu yüzden ona saygı gösteriyorlardı. Ancak partide, başından onun yaşadıklarını görüp geçirmiş, işkence çekmiş, hapse atılmış, açlık grevi yapmış yüzlercesi vardı. Saşa, bu ilgiden biraz sıkılıyordu.

Başkentin göbeğindeki son gösteriden sonra devlet, aşırı sayıda polis görevlendirmişti. Saşa, mitinge izin verileceğine başından beri hiç inanmamıştı. Ancak sığınakta duyduğuna göre, yürüyüşe izin verilmezse, önceden bilinmeyen bir yerde, izinsiz toplanırlardı.

"Korkuyorlar, aşağılık herifler" diye geçirdi içinden Saşa. Geniş adımlarla avazları çıktığı kadar bağırarak yürüyorlardı Moskova caddelerinde. Yolcular uzaktan gürültünün geldiği yöne döndüler. Bu arada "kafile" çepeçevre polis kordonuna alınmıştı.

Sanki caddeyi ölçüyorlarmış ritmik bir şekilde yürüyorlar, "devrim!" diye haykırıyorlardı. Saşa'nın, köşeli elmacık kemikli suratı ve karanlık bakışlarıyla Rogov ilişti gözüne bir ara; yüksek sesle ve inatla, gerekli bir iş yaptığına inanarak herkesle birlikte bağırıyordu.

İki büyüleyici güzellikte soyuznik kızın arasında giden Kostya Soloviy, plastikten yapıldığı için sopası hafif olan dört metrelik devasa bir bayrağı dalgalandırı-

yordu. Bayrak havada canlıymış gibi hareket ediyordu.

Saşa, kafileyle beraber yürüyordu. Bir süre sonra soluk alamadığını ve göğsünün acıdığını fark etti. Sığınaktan birinin hediye ettiği parkasının içinde bitkin halde yavaşça kaldırıma oturdu. Polis, isteksizce yol verdi, bir başka üniformalı nefretle baktı. O an içinden her birini öldürme arzusu geçti; hem de hiç acımadan. Arkasından, biraz önce tanıştıkları Veroçka da çıkmak istedi ama onu bırakmadılar kabaca itekleyerek... "İnatçı herifler" dedi yavaşça; karışmak istemedi. Yarım saat önce geldikleri meydanda artık miting başlamıştı.

Saşa, alana vardığında, Matvey soluk yüzü, siyah gözleriyle konuşma için kamyonun üzerine çıkmıştı bile. Soyuznikler, geçen sefer Moskova'da yaptıkları gibi, her an patlamaya hazır, heyecanla dinliyorlardı.

Yana'nın da kamyonun üzerinde olduğunu fark etti Saşa. Çok güzel ve çok ciddi görünüyordu; deri bir ceket, delikli yarı şeffaf bir süveter vardı üzerinde.

"Üşümüyor mu bu?" diye geçirdi içinden...

Kamyona ulaştı, tekerleğe ayakkabısının burnuyla dokunarak arkadan çıktı. Az ilerde sağlam popolu, kalın bacaklı, sivil giysili iki görevli sigara tüttürüyordu.

Saşa, ne söylediklerini duyabiliyordu:

"Başkanla alay ediyor, alçaklar!" dedi biri, yan gözle soyuzniklerin kamyonetine bakarak; "hepsini içeriye alıp tek tek canlarına okumalı. Ben şahsen, çok güzel hizaya getiririm bunları..."

Saşa, korkudan ya da hoşnutsuzluktan, en çok da nefretten içi titreyerek döndü.

"Ya şimdi seninkileri görürsen" diye geçirdi içinden, işkencecileri hatırlayarak; "o zaman ne yapacaksın, susup bakacak mısın, yoksa saklanacak mısın?"

Saklanmayacaktı elbette. Yüzlerce soyuznikin arasında ona kim dokunabilirdi ki. Öyle de olsa yapışkan, boğucu bir dalga kabardı içinde... Tanımadığı birinden bir sigara aldı, biraz yana çekildi ve banka oturarak yaktı. Parmakları titriyordu.

Tam o sırada Yana gelip aniden yanına oturuverince nefesi kesilir gibi oldu.

"Merhaba" diye selamladı kız.

Saşa, eksik dişini göstermekten çekinerek başını eğip selama karşılık verdi.

"Nasılsın?" dedi Yana. Saşa, omzunu silkti.

"Problem yok" dedi, uygun sözcüğü arıyordu:

"İdare eder işte..."

Kızın saçlarını kısa kestirmiş olduğunu fark etti. Yeni tarz, onu daha sert ve daha acımasız göstermişti.

"Her şeye rağmen çok güzel" diye geçirdi içinden.

Yana, "gitme" dedi; "Matvey seninle biraz konuşmak istiyor. Aklımıza bir fikir geldi: Dava açacağız onlara, sana yaptıkları işkenceler için. Ne dersin?"

"Bilmem, benim için fark etmez..." dedi Saşa.

Kendini kötü hissetmişti birden, kusacak gibiydi.

"Niye susuyorsun?" diye sordu Yana.

"Neden bana gelmedin?" dedi. Sorunun kaba ve ahmakça olduğunu hemen fark etmişti.

"Neden sana gelecekmişim ki, senin karın mıyım? Zindanlarda, hastanelerde bir sürü adamımız var, hepsine gitmem mi gerekiyor?" der gibi alaycı bir şekilde dudak bükmüş olduğunu hissetti kızın.

Yana, soruya karşılık vermeyip, ince, zarif bir sigara çıkardı, ojeli narin parmaklarıyla.

Saşa da istedi bir tane...

Sonra tırnak uçlarının kirli olduğunu gördü birden.

Zaten hiç kesememişti. Bir defasında, iğrenir diye istemekten çekindiği için, Leva'nın makasını gizlice almıştı.

Elini yumruk yapıp öyle içti; suç işliyormuş gibi...

"İyi tedavi ettiler mi seni?" diye sordu Yana; "ağrın var mı?" Ses tonu, iyiymiş kötüymüş, ağrısı varmış yokmuş umurunda değilmiş izlenimi veriyordu.

"Beni neden tutukladıklarını bilmiyor musun?" diye sordu birden. "Beni satmışsın gibi gelmiyor mu sana? Hepsi senin yüzünden olmadı mı bunların?"

Yana dikkatle, hatta şaşkınlıkla baktı ona.

"Aptal" dedi. Kalktı ve gitti.

Saşa da kalktı.

Matvey'i beklemeden topallayarak metroya doğru yürümeye başladı. Normal tren biletine parası yetişmiyordu, metroya mecburdu. Evine bu şekilde gidecekti.

Elektrikli tren sarsılıyor, kap kacak tıngırdaması gibi gürültü yapıyordu. Vagonda zararlı hava cereyanları geziniyordu. Donmuş gibi bir yüzle gidiyordu; tekerleklerin gümbürtüsü eşliğinde, soğuktan üşüyerek parkasına sarınarak uykuya daldı farkında olmadan... Eli uyuşmuştu. Kelepçe takıldığını ve birazdan canının yanacağını hatırladı. Dehşetle, çığlık atarak uyandı.

Karşısındaki yolcu korkuyla izliyordu onu.

Saşa, genzini çekip, yutkundu. Etrafındaki her şeye dışarıda olanlara, geçmişte kalanlara, gelecekte olacaklara, her şeye duyduğu nefretten gözlerini yummuştu.

Biraz evvel, aşağıda ayaklarının altında çatırdayan tekerlekleri nasıl düşlediğini anımsıyordu şimdi. Bu tekerlekler, dönen ve öğüten kıyma makinesi gibiydiler; gevrek ve kırılgan. Düşünde, tekerleklerden siyah parçalar, ıslak topraklar, traversler ve daha başka beyaz, katı bir şeyler uçuşuyordu...

9. BÖLÜM

Aralık ayının ilk günlerydi. Şehri saran şiddetli, sert ve kızgın karla birlikte, Riga eylemine katılan soyuzniklere de 15'er yıl hapis geldi. En acımasız terör maddesiyle cezalandırıldılar. Oysa yalnızca kuleye çıkmış, barikat kurmuş, kimseye fiske vurmamışlardı. El bombasıyla koruma görevlilerini tehdit ettikleri ise palavraydı.

Haberlerde yargıcın iğrenç yüzü ön plana çıkıyordu. Uzun saçlı, ince dudaklı, kem gözlü biri... Luakrase miydi, Lukrese mi; aklına gelmiyordu adı Saşa'nın. Son iki yılda 17 Kızılordu gazisi onun yüzünden Letonya hapishanesini boylamıştı. Tutukluların ölüm nedenleri arasında "açlık grevinden sonra mide yıkanmama" vardı. Bir televizyon röportajında, Parkinson'a yakalanmış bir hastanın kafes içinde sandalyesiyle götürülüşü izlendi. O esnada yargıç dosyanın sayfalarını çeviriyordu...

"Şunu gebertmek gerek" dedi Saşa.

"Evet" diye onayladı Rogov; düşünceliydi...

Matvey'le birlikte ziyaretine gelmişlerdi. Masaya oturmuş çay içiyorlardı. Matvey, gözlerini kırpıştırarak çayını yudumluyor, delikanlıları izliyordu. Saşa, öldürmekten söz edince, bakışlarını ona çevirdi; sanki ne kadar ciddi söylediğini anlamaya çalışıyordu. Saşa, o anı yakalamıştı. Matvey'in gözlerine baktı o da...

"Evet, Matvey" dedi.

Matvey, bir baş işaretiyle başka konuya geçti.

Çaylarını bitirdikten sonra, cep telefonunu dairede bırakıp, delikanlıları dışarıya çağırdı. Rogov da almadı. Saşa'nın zaten son olaydan beri öyle bir lüksü yoktu.

"Matvey, bir şeyi bilmem gerekiyor" dedi Saşa, kapıya çıkar çıkmaz; "ne oldu o sırada... tutuklanmam kimin suçu... telefon nasıl deşifre edildi?"

Üç basamak önde giden Matvey, sakince dönerek "afedersin Sankya, sana hemen söylemedik" dedi. Bir süre sustu. Dışarıya çıkınca bir sigara yaktı.

Ardından anlatmaya başladı:

"Bir süre önce bir adam gelmişti. Çocuklara elle dövüş dersi vermeyi teklif etmişti; Spets diyorduk... Para istemediği gibi, sır da tutuyordu. Razı olduk. Bir buçuk ay, belki daha fazla onlarla ilgilendi. Burnunu hiçbir şeye sokmadı. Üzerinde fazla durmadık, 'bu adam ajan falan olmasın?' diye merak etmedik. Çocuklarla tepişip yuvarlanıyordu o kadar... Derken bize birkaç cep telefonu teklif etti. İşimize geliyordu, çünkü partinin parası yoktu. Spets bize, ikinci el telefon satan bir yerde çalıştığını söyledi. Kontrol ettik, doğruydu. Telefonları ondan aldık. Fakat senin başın derde girince, Spets birden ortalıktan kayboldu. Diğer eylemlerin bir an önce iptal edilmesi gerekiyordu. Nasıl söyleyeyim, her şey açıkça ortaya çıktı. Bizi sen kurtardın."

"Ne kurtarması?" dedi Saşa, "ben zaten bir şey bilmiyordum ki."

"Kurtardın, kurtardın" dedi Matvey gülerek.

"Üç gün önce şubeden iyi bir adam, bizi tutuklayamayacaklarını söyledi. Bir şey bulamamışlardı. Çünkü sen konuşmamıştın, oysa söyleyebilirdin."

"Ya Letonya'dakiler?" diye sordu Saşa.

"Ofis, bizimle iletişim kurmuyor. Letonyalılar, her şeyi oradakilerin düzenlediğini sanıyor."

"Ya, Yana?.."

"Onu şubeye çağırdılar. Orada zaten bizi devamlı izleyenler var. Gitti ve hiçbir şey bilmediğini söyledi. Etrafında biraz tepindiler, sonra bıraktılar. Bu eylemde senden başka kimseyi tutuklamadılar. Yapacakları bir şey kalmamıştı. Riga'da temiz bir çalışma yaptık. Hiç açık vermedik. Tek şansları sendin. Doğrusunu söylemek gerekirse, işini nasıl bitirmediklerine şaşıyorum Saşa. İyi hissediyor musun kendini şimdi?"

"Bir köpekte olduğu gibi... Hepsi geçti."

"Ona, kedide olduğu gibi derler."

"Benimki, köpekteki gibi. Çılgınca bir eylem gerçekleştirmeyi çok isterdim. Hiç öneri var mı?"

"Burada eylem yapamıyoruz" dedi Matvey. "Geçenlerde beni çağırdılar. Kısacası, Kremlin'deydim."

"Vay canına" dedi Saşa hayretle; "oraya gittin ha?"

"Evet, tam da Başkan'ın oturduğu yere."

"Başkan'ın yanına mı çıktın yoksa?"

"Hayır, kim olduğunu söylemeyeceğim ama çok büyük bir adamla konuştum. Bana 'sesinizi kesin, yoksa Kostenko 15 sene yer, sonra da sizi temizlerler' dedi. Çok ikna ediciydi. Sana dürüstçe söylüyorum: bizi tutuklamaya başlayabilirler. Buna hazır olmalıyız. Vaktinden önce belâya bulaşmak fayda getirmez. Eğer Kostenko 15 yıl yerse, yapılanlar boşa gider."

"Yine de içeri tıkabilirler?"

"Ceza almayabilir, mahkemeye kadar bekleyeceğiz."

"Eee... o zaman?"

"Burada eylem yok. Yurtdışında çalışacağız. Aslında başladık, devamını getireceğiz. Gerekçelerimiz sağlam."

Matvey, hiçbir şey sormayan gözlerle Saşa'ya baktı.

"Anladım, ben hazırım" dedi Saşa.

"Silah lazım" dedi Matvey; "bulabilir misiniz?"

Saşa, omuz silkti:

"Bakarız."

"Bulur bulmaz Moskova'ya gel. Sana gerekli bilgileri vereceğim; neyin nasıl olacağını, adresleri, yaşadığı yeri. Kalanını kendin halledeceksin. Fotoğrafın gerekli yanlız pasaport için; varsa hemen ver..."

* * *

Eve döndüler.

Annesini, mutfak telaşının ortasında buldu. Moskova'dan gelince ona hiç bir şey söylememişti. Göğsündeki yara izini görmesin diye evde atletsiz, şortla dolaşmamıştı ama kırık dişle aksak yürüyüşü gizlemek zordu...

"Kavga ettim" dedi.

Sonra övünerek yeni dişini gösterdi:

"Köpek dişim nasıl duruyor?"

Ona bakarken "gözlerinde çok yaş var, dayanamıyorum, kaçır gözlerini benden anne" demek geçti içinden. Söyleyemedi tabii. Kadın da sustu, bir şey sormadı.

Aklından geçenleri biliyordu annesinin, "o kötü bir şey yapmaz" diyordu; hiç kuşkusu yoktu bundan.

Ama o yapabilirdi, yapmak istiyordu.

"Konukların var" dedi gülümseyerek...

Annesi, daha önce soyuzniklerle karşılaştığında yaptığı gibi değil, korkmadan, rahatça gülümsemişti bu kez. Olan biteni yeniden düşündükten sonra anlamıştı ki, artık bir şeyleri değiştirmek mümkün değildi. Hem hepsi de iyi çocuklara benziyorlardı; Matvey de, Rogov da... Pek sıcak selamlamışlardı onu.

"Anne, bir şeyler yiyelim mi?" dedi Saşa.

"Pelmen ister misiniz?"

"Eveet, eveet... İsteriiiz."

Her birine en az 30'ar pelmen koydu. Küçük plâstik bir kovaya salata yaptı, peynirleri cömertçe serpti üzerine... Tabakları düzenledi ve dışarı çıktı.

Matvey, eğlenceli soyuznik fıkraları anlatıyordu. Venya da oradaydı. Bir süredir kaybolduğu yerden çıkmıştı. Letonya Büyükelçiliği'ne yapılan gece taarruzuna katılıp binanın duvarlarına siyah boyayla: "Yaşlı gazilerimize karşılık kulaklarınızı keseceğiz!" yazıp, boya dolu şişeler fırlatan ekiptendi kendisi...

Polisler, onu avlularda kovalamış ama yakalayamamışlardı. Çünkü Venya çöp bidonuna gizlenmeyi akıl etmişti. Sonradan "temizdi, içinde büyük plastik torbalardan başka hiçbir iğrenç nesne yoktu" dese de kimse inanmadı ona. İşin ilginç yanı, Venya'nın orada olabileceğini polisler de düşünmüş, hatta coplarıyla bir süre karıştırmışlardı bidonu. Fakat daha derine cop daldırmayı mideleri kaldırmadığı için savaşı kaybetmişlerdi.

Venya olayları bu kadarla sınırlı değildi. Birgün "Sarı Basın"ın manşeti: "SS'ler Noel Baba'ya saldırdı" şeklindeydi. Olayın aslı şuydu: Venya, zilzurna sarhoş bir anında, Moskova'ya serpiştirilen kardan Noel Baba heykellerinden birini kürekle parçalamıştı. Çünkü, burjuvanın yeni yılı kutlama buluşlarından ve Rus olmayan top sakallı habercilerden nefret ederdi.

Soyuznik gençleri, Sank Petersburg'taki asma köprüye erkeklik organı resmi asmışlardı. Gece köprü kaldırıldığında, FSB'nin tam karşısında beyaza boyanmış devasa bir "alet"in sallanması ülkeyi yönetenleri komik duruma düşürmüştü. Bu yetmezmiş gibi, hemen ardından hükümet binasının tepesine Başkan'ın korkuluğu

oturtulunca Matvey'e Kremlin'e yolu görünmüştü.

Soyuznikler, Ryazan mitingine, üzerinde Başkan'ın partisinin adı yazılı pankartlar taşıyan, 30 kadar koyun getirmişlerdi. Polis, sürüye "kanıt" olarak elkoymak istemiş ama gençler sadece levhaları vermişlerdi onlara.

Saşa, Matvey'in ustaca anlattığı hikâyelere içtenlikle gülerken, ensesinden mi, omurgasından mı geldiğini anlayamadığı hafif bir ağrı zihnini kurcalıyordu.

İçerideki televizyonun sesinin kısıldığını fark edince, düşüncelerinden sıyrıldı birden; annesi neye güldüklerini merak etmişti anlaşılan.

Sonunda ayrılık vakti gelmişti. Arkadaşlarını uğurlarken, "bu gece soyuzniklerden birinde kalır, ertesi sabah Rusya'da yollarına devam ederler" diye düşündü. Annesi de kapıya gelmişti. Matvey ve Lyoşa ile vedalaşırken dikkatle yüzlerine bakıyordu. Saşa, kapıyı örterken canlı bir sesle, "eee ne var ne yok anne?" dedi.

Aynada yeni dişlerine baktı, henüz alışamamıştı.

Annesi başını salladı, bir şey söylemedi.

Saşa, bir şeyin çekimine kapılmış gibi onun ardından mutfağa geçti. Çocuklar kendi tabaklarını yıkamışlar annesine sadece masada kırıntıları temizlemek ve çay suyunu ocağa koymak kalmıştı.

"Saşa, başınıza bir şey gelebilir mi?" diye sordu annesi, özellikle son sözcüğe vurgu yaparak...

Soruyu, az önce mutfaktan gelen gülüşmeler yüzünden sormuyordu kuşkusuz.

"Ne olabilir ki anne? En çok üniformalı yoldaşlar gelip eşyalarımı karıştırırlar, yani ön tedbir olarak..."

"Bu da utanç verici bir şey Saşa."

"Neden bizim için utanç verici olsun?" dedi, Saşa hayretle. "Onlar utansınlar. Kocaman adamlar, bellerin-

de tabancalarla gelecekler, gazetelerimi karıştıracak, çekmecelerimi açacaklar. Asıl onlar utanmalı, onlar."

"Onlar beni ilgilendirmiyor."

"Peki, seni ilgilendiren ne?"

"Sensin."

"Anne, bunların ne alçak olduğunu sen de bilirsin."

"Biliyorum."

"Onların cezasını vermek gerekir!"

"Gerekir."

"Gün geçmiyor ki iğrenç bir şey yapmasınlar."

"Yavrum, onlar kötü davranışta bulunursa rutin olay olur, ama bunları sen yaparsan adı farklı olur."

Saşa, kötü bir şeyler yapmaya niyetli olmadığını söylemek istedi ama konuşamadı. Bir an durakladı, el sallayıp çıktı. Odasına doğru yürürken, "hiçbir şey bilmek istemiyorum, hiçbir şey..." diye mırıldanıyordu. "Nefret ediyorum..." derken elini duvara vurmak istedi ama bunu yapmadı. Açık olan şuydu: o başka bir şeyler düşünmekten nefret ediyordu.

Kendini yatağa attı. Nega'yı, Negatif'i hatırladı; onun dikkatle bakan gözlerini ve daima ciddi olan yüzünü... Pozik'i de düşündü tabii.

"Veroçka diye biri seni aradı" dedi annesi, Saşa'nın odasının kapısından seslenerek...

Bir süredir Vera'yla çıkıyordu. Daha doğrusu kız ona yanaşmıştı. İnce, fazla sempatik olmayan ama genç, dik omuzlu, düzgün beyaz bacaklı biriydi Vera. Saşa'nın gözlerinin önünden onunla ilgili her ayrıntı aktı birden: Kordonun arasından elini ona uzatışı, üniformalı adamların kızı itmeleri; her şey...

Saşa, bayrakları ve pankartları Veroşka'nın deposunda saklamaya karar verdi. Daha önce hepsini Nega

muhafaza ediyordu ama öfkelenen annesi, bütün parti simgelerini sokağa atmıştı. Neyse ki, Pozik onları toplamıştı. Saşa, kızıl bayrakları ve uzun sapları depoya taşıdıktan sonra Vera'yla yakınlık kurmuştu.

Telefonun ahizesini alıp, sordu:

"Bir şey mi var, Vera?"

"Gelebilir miyim?"

"Tabii ki..."

* * *

Önceleri bu gence pek güven duymamışlardı ama onun umurunda değildi bu. Zaten kendisi de kimseye güvenmezdi. Kısa boylu, yusyuvarlak omuzluydu, boğum boğum ensesi vardı. Vücudu sanki insan değil, ayı ya da boğa kaslarıyla örülmüştü. Ters bakışlara sahipti, gülüşü sevimsizdi. Dişleri adeta zorla ortaya çıkar, gözler kısılırdı; insanca sevinç ifadesi bundan ibaretti. Böyle bir sırıtışa, genellikle Saşa'nın takımından soyuzniklerden çılgın bir eylem düzenlediğinde rastlanırdı. Çünkü çılgınlıklar hoşuna giderdi. Oleg derlerdi ona...

Kavgayı severdi. Saldırgan, üstelik de acımasızdı. Askerliğini Çeçenistan'da yapmış, terhis olduktan sonra, özel time girmiş ve tekrar Çeçenistan'a giderek, orada beş ayrı görev yerine getirmişti...

Daha sonra özel kuvvetlerden kovmuşlardı Oleg'i. Çünkü, doğduğu şehirde, savcının kardeşini dövmüştü tutuklama esnasında. Büyük adam haklı değildi belki ama kimse bunu anlamaya yanaşmadı.

Oleg, alıngan biriydi ve soyuzniklerden pek hoşlanmazdı. Zira çoğu askerlik yapmazdı. Kas geliştirmek onlara göre erkekçe şeyler değildi. Geceleri şehirdeki evlerin duvarlarına yazılar yazar, domates fırlatırlardı; sarhoş, gürültücü, uzun saçlı kalabalığın toplan-

dığı yerlerde gitar çalıp saçma sapan şarkılar söylerlerdi. "Canınız cehenneme" diyordu ama yine de toplantıya gitmişti. Soyuzniklere birkaç kez yardım etmişti.

"Canınız cehenneme" deyip duruyordu, ama gidecek başka yeri yoktu. En azından birkaç kudurmuş köpek olsaydı partide... Yoksa nesilleri mi tükenmişti?

Mitinglerde polisle görüşme işini üstlenmişti. Eski mesai arkadaşlarıyla iyi anlaşıyordu. Sıradan polisler, soyuzniklerle dostluk kurduğu için kafayı yemiş gözüyle baksalar da Oleg'le hâlâ normal ilişki içindeydiler. Ancak farklı birimlerden gelenlere yaptığı "öküzlüklerden" ötürü sık sık tutuklanırdı. Arabaya sürükledikleri sırada öyle rezaletler çıkarırdı ki, polis o sırada diğer soyuznikleri unuturdu. Gençler de bayraklarını toplayıp hızla dört bir yana dağılırlardı.

Daha sonra yerel televizyon kanallarında Oleg'in kindar yüzü görüntüye gelirdi. Dört beş kişinin onu yaka paça sürükleyerek, tepe lambası yanıp sönen arabaya götürüşü izlenirdi. Oleg, çok kurnazdı. Acayip gürültü koparır ama yaptığı düzenbazlığın karşılığı asla "kasıtlı mukavemetten idari para cezası"nı geçmezdi. Bazen avazı çıktığı kadar bağırır, küfürler eder, bazen de güvenlik kuvvetleri gelip, onu karın üstü çevirerek götürene kadar, kısa ve kuvvetli parmaklarıyla, çimenleri, asfalt parçalarını, çalı çırpıyı toplardı.

Kendisini kontrol dışı, sağduyu çizgisini aşmış birine dönüştürecek çapta histeri nöbetleri sergilemeyi becerebilirdi. Saşa, bu gösterileri defalarca izlemişti. Oleg'in, çıkan kavgalarda sokak serserilerini dağıtırken ne kadar kurnaz biri olduğunu anlamıştı. Yırtıcı hayvanlarda bile olmayan sevimsiz bir kurnazlıktı bu.

Yerine göre ölçülü, ağırbaşlı da olabilirdi. Örneğin,

konuşurken karşısındakinin gözlerinin içine bakar, ona bir mahkûm gibi, yerinde, kısa karşılıklar verirdi. Davranış şeklini anında değiştirebilirdi. Bir canlıya karşı en ufak acıma hissi yoktu. Örneğin, hasmının parmaklarını kırabilirdi. Bir seferinde Saşa, öyle bir çatırtı duymuştu.

İktidardan nefret ederdi; hem de iyice. Başbakanların, valilerin gebermesini isterdi. Fakat bu, olabildiğince sıradışı ve yavaş olmalıydı. Çeçenistan'dan getirdiği bir silahı vardı. Onu, bir şişe votkayla değiş tokuş ettiğini kendisi anlatmıştı. Saşa, gereğinden fazla meraklı, ayrıntıcı değildi. Bu yüzden nasıl bir silahtı, hâlâ duruyor muydu bilmiyordu. Oleg, tabancasından söz ettiğinde silaha ihtiyacı yoktu ama şimdi gerekliydi.

Oleg'e telefon etti; evdeydi. Veroçka'yı da alarak, yola koyuldu. Şimdiye dek onu bir kez ziyaret etmişti.

Oleg, "kapı açık" diye seslendi. İçeri adımını atar atmaz, onun aynanın başında çırılçıplak durduğunu gördü. Saşa'nın ağzı bir karış açık kalmıştı. Sonra içten, ama allak bullak olmuş bir gülümseme belirdi yüzünde.

* * *

"Geldin mi San, niye dikilip kaldın?" Avucuyla önünü kapatırken diğer eliyle yan odayı işaret ediyordu.

"Şöyle buyurun..."

Vera, bir çıngırak gibi kıkırdayarak içeriye süzüldü.

"Neden böyle soyundun ki?" diye sordu Saşa.

"Banyo yaptım."

Gerçekten de biraz ıslaktı. Soğuk duş almıştı. Aynada suratına bakıyordu. Sivilceyi işaret ederek.

"Pis bir şey çıkmış işte" diye konuştu; "onu patlatmadan burdan ayrılamam ben."

Saşa, "tamam, tamam" dedi. Sonra Vera'yı izledi. Kız sessizce, gülerek kanepenin kenarında oturuyor-

du. Bu gülüşten, çıplak erkek vücudundan etkilenmiş, hazır ve istekli olduğu anlamını çıkardı. Ancak, nedense şu an o hiçbir şey istemiyordu.

Kuşkusuz onunla da olabilirdi... Sekssiz yaşanmazdı zaten. Göğsü iyileşmeğe başlayınca, günde birkaç kez kendine işkence ederek şınav yapıp, kol çekmiş; sert kaslar yapmıştı. Sırım gibiydi, daha şimdiden. Yalnız, kafası bomboştu. İçinde, tek bir sözcüğe cevap verecek kimse kalmamıştı, sıcacık çocuksu anıları silinip gitmişti. Naylon poşet gördüğünde yüzü değişiyordu. Birgün, işten dönen annesi poşetten ekmek çıkardığında yay gibi gerilmiş, poşeti paramparça etmişti.

"Niye böyle yapıyorsun?" diye sormuştu annesi.

Cevap vermemişti, nedenini kendisi de bilmiyordu.

"eee, Negatif'in durumu nasılmış?" dedi Oleg, şortunu giymiş olarak içeri girerken.

Vera'nın gözleri Oleg'in kasıklarına yönelmişti.

"Ne olsun, yatıyor..."

"Mektup yazıyor mu?"

"Bir tane... Bir tane yazmış. Pozik'e telefon ettim o okudu mektubu bana. Her şey yolundaymış. Mektupta taş çatlasa 25 sözcük vardı; hatta daha da az..."

Oleg, başını salladı. Onun yüzünde de uzaktan acımayı andıran bir şeyler bir an görünüp kayboldu.

Oleg'in soyuznikler arasında iyi gözle baktığı iki kişi varsa, Negatif'le Pozik'ti. Muhtemelen ordudaki çılgın arkadaşlarına benzetiyordu onları; şimdi ölü olan arkadaşlarına... Gerçi Negatif'in büyüttüğü çiçekleri görmemişti; belki de hoşlanmazdı bundan.

Ancak Şeytan bilirdi Oleg'in nasıl biri olduğunu...

"Gidip birer sigara yaksak mı, kapıya çıkıp?" diye sordu. Saşa.

"Peki, ben?" diye atıldı Veroçka.

"Sen bir şeylere bakarsın... Hey Oleg, bakacak bir şeyler yok mu sende? Belki de sabahlıkla makineli tutan özel fotoğrafların falan vardır"

Saşa, kapıya çıkar çıkmaz lafı doğrudan silaha getirdi. Daha doğrusu, önce bir tarifini yaptı.

"Buna benzer şakaların olduğunu söylerdin" derken eliyle ateş eden birini taklit ediyordu.

Oleg başını salladı.

"Lazım mı?"

"Lazım."

"Beni de istiyorlar mı?

"Henüz bilmiyorum."

"Ne zaman lazım?"

"Meselâ, bugün."

"Meselâ, gidelim o zaman" diye uysalca taklit etti onu Oleg.

"Gidelim" dedi Saşa. "Veroçka'ya ne diyeceğiz?"

"Ben söylerim. Yarım saatlik işimiz var."

Oleg, kot pantolon, eski bir gömlek, eski bir ceket giymiş, ayağına asker botları çekmişti. Asansörde, sesindeki erkeksi şehvet tonunu gizlemeden:

"Kız arkadaşın mı?" diye sordu.

"Bilmiyorum" diye karşılık verdi Saşa, fazla düşünmeden. Zira aklı başka bir şeye takılıydı şu an.

"Nasıl bilmezsin? Onunla yatıyor musun?"

Münasebetsiz bir karşılık geldi Saşadan:

"Her haldeee..."

Oleg'in yüzüne tatsız bir gülümseme oturmuştu:

"Amma acayip adamsın be" dedi; "bu eksantrik halinle nasıl askerlik yaptın sen?"

"Normal" diye karşılık verdi gülerek Saşa.

Oleg, aşağıda cebinden bir anahtar demeti çıkardı, diğer cebinden çıkardığı el fenerini tutmasını söyledi Saşa'ya. Eski, gıcırtılı bodrum kapısını açtı.

"Işık" dedi.

"Onu bodrumda mı saklıyorsun?" diye sordu Saşa.

"Nerede tutacaktım, evde mi, yoksa yazlıkta mı?"

"Bir yere gömebilirdin."

"Şehir içinde bir yere gömemezsin, şehir dışına da... Acilen ona ihtiyacın olabilir. Ömür boyu domates fırlatmak niyetinde değilsiniz her halde?"

Saşa, cevap vermedi. Böyle bir niyeti yoktu ki...

Oleg, cebinden bir el feneri daha çıkardı. İkisini birden kullanıyorlardı ama etrafı doğru dürüst göremiyorlardı. Dar, havasız, pis kokulu koridorda art arda yürüdüler. Ayaklarının altında sinir bozucu bir şeyler çatırdıyordu. Sağ tarafta kumaş parçaları sarılmış sıcak su boruları vardı, solda da muhtemelen mesken olarak tasarlanmış, döşemelerinde bir yığın işe yaramaz pis kokulu pılı pırtı dolu odalar...

Saşa, belirgin bir gıcırtı duydu.

"Bir gıcırtı var" dedi.

"Kim bilir nedir" dedi Oleg, kayıtsızca önce.

.. Ve birden küfrü bastı: "Tuh, kahrolası, pislik!"

"Ne oldu?" dedi Şaşa, Oleg'in omzunun üstünden bakarak el feneri ışığıyla döşemeyi tararken...

"Sıçan" dedi Oleg tiksintiyle; "galiba bu gıcırtılar sıçanlardan geldi. Nasıl da üremiş pis yaratıklar. Binada kantin açıldıktan sonra olmuştur, daha önce yoktu."

Biraz daha ilerlediler. Saşa, kendi önünü aydınlatmaya çalışıyordu; bir farenin üstüne basmak istemezdi.

Oleg, küfürü bastı:

"Işığı buraya, öne tut. Sen arkamdan geliyorsun,

bir yere batmazsın. İki feneri de önümüze çevirelim."

Oleg, bir hurda yığınını dağıtmaya koyuldu. Dikey olarak duran kanepeyi devirdi, bazı kırık eşyaları bir kenara attı, sonra ayağıyla toprağı kazdı. Kemerinden istihkâmcı küreğini çıkarıp, yere tıkladı. Duymak istediği sesi alınca çabucak kazdı. Bir paket çıkarmıştı. Dikkatle açtı. Yağlı bez, fenerin ışığında parladı. Siyah namlulu bir PM[35]'di bu; Makarov tabancasıydı. Şarjörü çıkardı, yokladı, parmağıyla okşadı, doluydu. "Yedek dört şarjör daha var" dedi, ilkini yatağına sürerken...

Saşa feneri, yakından gelen çok sesli gıcırtıya tuttu.

"Neden böyle gıcırdatıp duruyorlar ki?.."

"Ne bileyim neden; gidip bakalım."

Oleg, emniyeti açtı, horozu çekip, mermiyi yatağa sürdü, elini kaldırdı; tabancayla oynuyor gibiydi.

"Aydınlat" dedi sevinerek, sanki damarlardaki kanı hızlandıran belli belirsiz hayvansı bir önsezi içindeydi.

Gıcırtının geldiği yöne doğru birkaç adım atıp sesin en kuvvetli olduğu yerde durdular. Saşa, anormal bir şey görmekten korkuyormuşçasına, sinirli bir tavırla fenerlerin ışığını oraya çevirdi.

Çürümüş el arabası gıcırtısına benzer sesler fazlalaşıp kötüleşti. Titrek el fenerleri ışığında en az bir düzine lâğım faresi kaynaşıp duruyor, hiçbiri kaçmıyordu.

Saşa sinirden titreyen ellerine zor hakim olarak el fenerlerini olabildiğince sesin kaynağına çaprazladı.

"Vay anasını!" dedi Oleg; "şu işe bak be!.."

Saşa tükürüğünü yutkundu.

---

35 PM (Pistolet Makarova): 1948 yılında Nikolay Federoviç tarafından geliştirilen 9 mm çaplı tabanca... 40 bin atış kapasiteli. Sovyet ordusunda ve daha sonra kolluk kuvvetlerinde beylik silâh olarak kullanıldı. İjevsk silâh fabrikasında iki milyon adet üretildi.

"Yakına gel" dedi Oleg öfkeyle; "yakına dedim!.."

Saşa az daha ilerledi feneriyle. Sonunda iğrenç gürültünün kaynağına ulaştılar. Farelerin sayısı 10'dan fazlaydı. Her türlü pisliğin bulaştığı iri pis kuyrukları, hatta böğürleri birbirine yapışmıştı. Ön ayaklarıyla çabalıyorlar ama birbirini engelledikleri için kaçamıyorlardı. Saşa, farelerin arka ayaklarının kurumuş olduğunu, kımıldamadığını gördü dehşet içinde. Küçük, kötü gözlerle delirmiş gibi bakıyor, sürekli gıcırdıyorlardı. Oleg birden namluyu indirdi, yumağın ortasına sıktı. Farelerden biri ikiye bölündü, bağırsakları dışarıya çıktı.

Saşa küfretmeye fırsat bulamadan, Oleg tekrar ateşledi silahı. Bu kez tam kuyrukların birbirine yapıştığı yumağa isabet ettirmişti. Beklenmedik şekilde birbirinden kurtulan birkaç fare, arka ayaklarını sürümeye başladı; kimi kısa, kimi çok uzun kuyruklarını çekerek...

Oleg, bir ara tabancasını cebine koyup, farelerden birinin üzerine bastı. Sonra küreği, tüyler ürpertici biçimde kaldırıp, hayvanı iki parçaya ayırmak üzere boynuna yapıştırdı. Bir başkasına da küreğin düz tarafıyla birkaç kez vurdu. Ölüm makinası gibiydi. Çizmelerinin sert topuklarıyla kafalarına vurarak sersemletiyor, ardından küreği eline alıp, homurtuyla, boğuk sesler küfürler savurarak, iğrenç vücutlarını eziyordu.

Farelerden birkaçı, arkalarında yumak olmuş ince bağırsaklarını çekerek, sürüne sürüne gidiyordu. Fakat yanlarından birbirine yapışmış olan bir çift, uzaklaşmayı başaramamış, olduğu yerde dönüyordu.

Loş ışıkta Oleg'in gülmekten mi, yoksa nefretten mi bilinmez çirkinleşmiş gergin yüzü görünüp kayboluyordu. Kürek yükselip yırtıcı bir kuş gibi şiddetle iniyordu farelerin böğrüne, şaplama sesiyle birlikte...

"Başka kalmadı değil mi?" diye sordu Oleg.

Her taraf kan içindeydi. Birkaç sıçan çırpınarak titriyordu kalan uzuvlarıyla can çekişirken...

Gözleri hâlâ kötü kötü parlıyordu.

"Haydi, gidelim buradan" dedi Saşa.

* * *

Eve döndüler. Veroçka'yı da alıp hemen yan taraftaki bakkala gitti Saşa. Votkaya ihtiyacı vardı.

"Neyin var?" diye sordu kız.

"Her şey yolunda, sesini çıkarma."

O da uysalca sessiz kaldı.

Annesi gece vardiyasına gitmeden evi iyice temizlemişti. Etraf deterjan ve ıslak döşeme kokuyordu.

"Birlikte içelim mi?" dedi Saşa; "ama hiç konuşmadan. İstersen müzik açayım, olur mu?"

"Aç" diye razı oldu Veroçka, biraz ürkerek. Saşa önce kendisine bir tane doldurup hemen kafasına dikti, aç karnına, hiçbir şey yemeden. Sonra iki bardağa doldurdu azar azar. Elma soydu. Bir de limon kesti. Dikkatle ona bakıyordu, anılara dalmıştı sanki.

Vera, "limon alabilir miyim?" diye sordu. Saşa, derin ve anlamsızca baktı ona; başıyla onayladı. Yüzü buruştu kızın içince. Limon alınca daha da arttı yüz buruşukluğu. Küçük burnunu sildi, gözleri yaşarmıştı.

Saşa, merhametle gülümsedi.

"Küçük deli" dedi; "gel yanıma..."

Onun minicik dudağını öptü. Acemice dilini uzattı kız, hafifçe inledi. Belki mahsus yapmıştı ama belli ki içten gelen bir beğenilme arzusu taşıyordu.

Saşa "odaya gidelim" dedi. Kız, kot pantolonun örtemediği olağanüstü güzel hatlarıyla salınarak yürüyordu. Karanlıkta yavaşça soydu onu, kapalı gözlerle...

Uzun uzun okşarken düşündüğü Vera değildi. Sonra uysal, arada bir yakınır gibi çığlık atan kızı çevirdi.

Yana'nın yüzünü anımsadı: O gizemli, gergin, dikkatle hislerine odaklanmış; yeniyi arama arzusunu yitirmemiş o kadının yüzü geldi gözüne. Hızla dişlerini sıktı, sesini çıkarmadı. Acı duymuştu neredeyse, mutluluk yerine; karanlık, kısa sarsıntılı bir acı...

* * *

Ertesi gün hareket etti. Çantasının altına kartondan ikinci bir taban yapmış, tabancayı oraya yerleştirmişti. Üstüne çamaşır, biraz da kitap koydu. Tren bileti almadı. "Veri tabanında" görünmemek için aktarmalı banliyö trenlerinde yolculuk etmek en hayırlısıydı. Moskova'ya giderken sivil polislere enselenmek istemiyordu. Hele kutlamaların yapıldığı şu dönemde ve merkezi bölgelerde şüpheli avı başlatılmışken...

Saşa, çantanın olağanüstü ağırlığını hissederek peronda bekliyordu. Onu eline alan herkes içinde farklı, yasak bir şey olduğunu anlardı.

Biri sesleniyordu. Birden heyecanlandı, sinirleri gerilmişti ama kendine hâkim olmalıydı. Yavaşça döndü. Bezletov, gülümseyerek ona doğru geliyordu.

"Merhaba, Saşa! Kırılmamıştın o zaman değil mi? Seni arıyordum ben de. Her şey yolunda mı?"

Nedeni anımsayamadı ama renk vermedi, gücenmediğini, her şeyin yolunda olduğunu falan söyledi.

"Annemi bir yere, ziyarete götürdüm" diye anlatmaya başladı Bezletov; "kızkardeşine gitti. Ben hâlâ kışın arabaya binmeye korkuyorum."

"Araba mı aldınız?" diye sordu Saşa; onun ne yaptığı hiç umurunda olmasa da...

"Evet, evet... İşimi de değiştirdim. Sizinle çatışan

sınıftan ya da sizin söyleminizle düşmanınızın yanında..." dedi Bezletov gülerek...

"Bak, işte şurada çalışıyorum."

Başıyla işaret ettiği yerde şehir merkezi vardı.

Saşa, anlamış gibi başını salladı. Neden bahsetiğini tam kavrayamamıştı. Elektrikli treninin gelişini izledi.

"Eh, ben artık gideyim" dedi.

"Bana telefon et, gelince; uzun mu kalacaksın?"

İçini bir ürperti kaplamıştı.

"Bilmiyorum."

"Beni ara. Seni ve dostlarını, ilginizi çok çekecek biriyle tanıştıracağım."

Bezletov, gözlerini kıstı. Bu haliyle, Saşa'ya karşı dostça ve koruyucu bir yaklaşım içinde olduğu duygusu uyandırıyordu. Bu daha da tedirgin ediciydi.

"Peki arayacağım" dedi Saşa.

Çabucak Bezletov'un elini sıkıp, trene atladı.

"Bütün bunlar çok saçma..." diye geçirdi içinden. Artık hiçbir şeyi değiştirmek istemiyordu. Zaten değiştirilecek bir şey de kalmamıştı.

10. BÖLÜM

Matvey'le buluştu.

Kucaklaştılar.

Alçak sesle konuşuyorlardı.

"Yanında mı?" diye sordu Matvey.

"Evet, yanımda" dedi Saşa.

"İyi bir şey mi?"

" Öldürür."

"Bizim kondüktöre vereceğiz; saklayacak. Riga'da sana verecek."

"Riga'ya kadar mı gideceğim?"

"Başka neresi olacaktı ki?"

" Beni içeri sokarlar mı?"

"Sahte bir pasaportumuz var ve bir tren biletimiz.. Artık başka bir ismin var, ezberle. Yeni adını unutma."

Saşa'nın yüzündeki tedirginliği görünce, "kâğıtlarında hiçbir sorun yok" diye ilave etti Matvey. "Yoksa trenden atlamayı mı tercih ederdin. sana doğru hızla gelen direklerin arasından, ne dersin?.."

"Bilmiyorum" diye cevap verdi Saşa.

Letonya'dan geçen Sank Petersburg-Kaliningrad treni, halkın isteğiyle kaldırılmıştı. Bundan çok büyük zararlar görmüşlerdi. En azından kuleyi işgal ederek onları çok korkutmuştuk...

Akşam vakti, Moskova sokaklarında ağır ağır yürü-

yorlardı. Yanlarından hızlı gelip geçen çok sayıda insan vardı. Saşa, "bu iki gencin konuşmasını duysalardı, ne olurdu?" diye aklından geçirdi, o zaman...

Ne yaparlardı o zaman?

Şaşırırlardı, elbette; dönüp bakarlardı...

"İşte ev adresi... Alet burada. Bu da iş adresi; telefonları da var. Dönüş biletin hazır. Kararını, gidişata göre kendin vereceksin. Her şey açık."

Kar tanecikleri, ölüm döşeğindeki bir hastanın kardiyogramını andırıyordu; düz çizgiler halinde ama diklemesine düşerken yere... Kar, bazen kesiliyor, sonra sertçe çöküyordu asfalta. Rüzgâr neredeyse hiç yoktu.

* * *

Birden, trene biner binmez tutuklanacakmış duygusuna kapıldı. Sanki saçma ve aptalca bir şey olacak, örneğin, mavi giysili bir bayan kondüktör gelecek, pasaportunu inceledikten sonra tiksinerek yüzüne bakıp: "Evet ama bu sen değilsin. Sen, Saşa Tişin'sin. Bu pasaport sahte. Heey, şu sahtekâra bakın!.."

Ancak bayan kondüktör bir şey söylemedi.

Kompartımanında üst ranzaya çıktı. Ayakkabılarını çıkarsın mı bilemedi. Nasılsa birazdan alıp götürecekler, bu kez tekrar giymek zorunda kalacaktı.

Saşa'nın Matvey'e verdiği tabanca, trenin öbür ucunda, kör sahanlığın yanındaki tuvaletin tavan boşluğundaydı. Saşa'ya, aleti Riga'ya varamadan yaklaşık yarım saat önce almasını söyleyip, kondüktörün ismini ve vagon numarasını bildirmişlerdi. Parolayı söyledikten sonra kadın hepsini teslim edecekti.

Saşa, uzanmış düşünüyordu: "Kadın aleti nasıl teslim edecek? Adamlar zaten her yerde dolaşıyor, kondüktörün birine paket vermeye çalışması hemen fark edilir."

Kompartımanın kapısı açıldı, İçeri giren adama dikkatle baktı, o da Saşa'yı tepeden tırnağa inceledi. Alelacele çevirdi başını Saşa, kendine kızıyordu. Ancak bir sonraki yolcuya da baktı yine; bir erkekti bu...

"Sivil polisler mi toplanıyor?" diye geçirdi içinden. İstihbaratçılara ilişkin bir emare bulma isteğiyle onları incelemeye başladı. İşaretler elbette vardı. Birkaç dakika sonra yorulup, duvara döndü. İçeriye biri daha girdi.

Sonra tren hareket etti. Moskova'nın gözden kayboluşunu izledi, sıkıcı ve karlı Moskova'nın...

Görevli bilet kontrolüne gelmişti.

"Trende sahte isimle yolculuk eden bir katil var" diye bağıran olmadı, pasaportunu geri verdiler.

Saşa neredeyse: "Hepsi bu kadar mı?" diye soracaktı. Gözlerini açmamaya, hiçbir şeyi, en çok da yapacağı işi düşünmemeye çalışarak, uzandı yatağında. Önemli olan varmaktı; varmak... Hepsi bu kadar.

"Varmak" diye yineledi içinden. Gerginlik içinde uykuya dalıyor, ara sıra uyanarak endişeli gözlerle kompartımandakileri inceledikten sonra yine yatıyordu. Tren, sanki damarını çekip uzatıyordu. Birazdan kopartınca içinde çaresiz bir acı duyacak, göz damarları yırtılacaktı Saşa'nın. Belki de damar değil, hasta dişetinin üst çene boşluğundan çıkarak kafatasının ta derinlerine kök salan bir sinirdi bu. Onun ardından, çıldırmış gözleriyle çok ağrıyan başı uzanıyordu.

Saşa, ranzada dönüp durmaktaydı. Vücudundaki kemiklerin çoğunu hissediyordu; dirsekleri sürekli rahatsızlık veriyordu örneğin... "Keşke dizlerim, omurgam, kemiklerim olmasa da yumuşacık kaslarının üzerine yatabilseydim" diye düşündü.

Damar ve kemik yığını olarak öfkeyle kalktı, kori-

dorun sonundaki sahanlıkta bir sigara yaktı. Dumanı kuvvetle pencereye vurup yayılıyor, yarı karanlıkta sağlam, tek parçadan ibaret bir yüz ortaya çıkıyordu.

Ne vagonda, ne de başka bir yerde sivil polis yoktu. "Beni durduramazlar, hiç kimse durduramayacak" diye söylendi. Sigarasından nefeslenirken penceredeki yüzüne baktı; onda, devrimin dehşet ve öfke dolu gelişini gördü, artık bundan kaçış yoktu.

Saşa, Riga'ya varmadan kırk dakika önce kondüktör bayanla konuştu, kararlaştırılmış şifreyi söyledi. Kadın, onun gözlerine bakmadan başını salladı. Bu arada birkaç çikolata ve maden suyu aldı. Görevli, bunları özenle bir pakete yerleştirdi. Bir kâğıda sıkıca sarılmış olan silah, paketin altında duruyordu.

Saşa, tabanca paketini koridorda hemen pantolonuna sokuşturdu. Kayışı yeniden ayarladı. İçinde çikolata ve su bulunan paketi koltuğunun altına alıp, bol kazağıyla, hızlı, çevik ve dikkatli bir şekilde vagonların koridorlarında yürümeye başladı.

Karşıdan gelenler yana çekiliyorlardı. Letonya dili duyuluyordu. Karşılaştıklarına güler yüzle bakıyordu. Ancak, tebessümüne çok azı karşılık veriyordu. Vurmaya, birini katletmeye hazırdı. Bu yüzden gülümsemesi inanılmayacak kadar kolay oluyordu. Tüy gibi, ağırlık vermeden yüzünde takılı kalmıştı, gülüş...

Kompartımanda başlarını kaldırıp ona baktıklarında, Saşa yolculara gülümsedi. Tabanca, tinsel ya da bedensel ağırlığını tamamlamıştı sanki; artık ayakları yere daha sağlam basıyor, başı daha dik duruyordu.

Tren sarsıldı, frenler gıcırdadı; bu sesi hep severdi. "Geldik..."

İstasyona geçti, ıslıkla bir şeyler çalmamak için zor

tuttu kendini. Sokak, Moskova'ya kıyasla daha sıcaktı.

Rusça otelin adını söyleyerek, taksiye bindi.

Taksi şoförü sarışın, gözleri renksiz bir adamdı, dönüp selam bile vermedi. Saşa ayaklarını uzattı, kollarını saldı, omuzlarını gevşetti keyifle...

Şoför için "Rusça anlıyor mu acaba, bilmek ilginç olurdu?" diye geçirdi içinden; hınzırlığı tutmuştu.

Adam, ikide bir dilini şaklatıyordu. Ters ters baktı. Şunun karman çorman saçlarını tutup, ağzını direksiyona çarptıktan sonra "dilini şaplatma!" demek isterdi.

"Riga ile bir tanışalım bakalım!" dedi kendi kendine. Ciddiyetle pencereyi açtı. Dışarının gürültüsü, ısrarlı şaplama seslerini boğuyordu.

"Köprüyü görüyorum. Telleriyle müzik çalınabilir. Karşıda meşe ağaçları var. Rahat ve temiz bir şehir..."

Beğenmişti Riga'yı...

Halka baktı; giysilerini inceledi, bakışlarını yakaladı. Hatta birine el salladı, kız karşılık vermedi.

Otelin tam karşısında durdular.

Şoförün eline, yetip yetmediğinden emin olmadığı bir kâğıt para tutuşturdu. Yetmişti. Adam, son kez dilini şaplatıp, sessizce çekip gitti.

Saşa, gülerek salona girdi.

"Merhaba, Rusya'dan geliyorum" dedi görevliye. Kibar bir gülümsemeyle karşılık verdiler.

* * *

Ayakkabılarını çıkarıp, keyifle karyolaya uzandı.

Komodinin üzerinde şehir rehberi ve çeşitli reklam broşürleri vardı. Onlara uzandı ve yüksek sesle:

"Bakalım ne tür kültürel programlar varmış?" dedi.

Rusça yazılmamış isimleri sesli okuyarak, Riga haritasına baktı: "Daugava nehri. Sampetera Caddesi, Lu-

banas Caddesi... Bir Stipinki... Beberbeki..."

Riga Lidostası'nda[36] uçak resmi vardı. "Küçük bir uçak ele geçirip adalet sarayına pike yapmak da olabilir..." diye kendi kendine eğlendi iç karartıcı biçimde.

Mahkemenin sokağını bulmuştu. İşte, tam şurası hâkimin oturduğu evdi. İçine hafifçe bir ürperme yayıldı ama kısa sürede geçti. Saşa, dostlarını 15'er yıl hapse mahkûm etmiş olan adamın evinin dönemeçli sokağını dikkatle inceledi.

Kazağının altındaki tabancanın ağırlığı artmıştı.

Silahı nereye saklayacaktı? Otel odasına olmazdı, hizmetçi bulabilirdi. En iyisi bir parka gömmekti. "Nerede bir park varmış?" diyerek tekrar haritaya döndü.

Yıkandı, seyrek, çirkin kıllarını tıraş etti. Silahı naylon poşete koydu, nemlenmesin diye izole bantla bir güzel sardı ve koynuna yerleştirdi. Planı da cebine koyarak en yakın parka doğru yola koyuldu.

Caddede polislere dikkat ederek, hızlı ve dikkatli gözlerle etrafı kolaçan etti. Tek tük yoluna çıkıyorlardı. Saşa, telaşlanmadan onların yanından gelip geçiyordu.

Oyuncak gibi görünen küçük sokakları sevmişti. Konuşmaları hayretle dinliyordu. Bu kadar çok insan, vardı ama hiç biri Rusça konuşmuyordu.

Hiç ülke dışına hiç çıkmamıştı.

Pencere kenarında bir kedi gördü: "Gel pisi, pisi" diyerek elini uzattı, okşamak istemişti. Kedi sırtını yay gibi büküp, haince tısladı. Elini çekti homurdanarak. O sırada somurtuk bir kadın yüzü belirdi pencerede.

Gözünün önüne ertesi günkü yerel gazetenin başlığını geldi: "Rus turist, Litvanyalı kediye saldırdı."

Letonya dilinde hava alanı.

Bir dondurma alnış, gülerek yalıyordu. Öylece etrafı seyrederken, burun buruna geldiği polise gülümsedi; sağlam dişlerini göstererek karşılık verdi adam.

Haritaya bir daha baktı. Yaklaşmış olduğunu anladı. Parktaki ağaçlar sessiz ve vakur duruyorlardı. Saşa, ellerini sürdü onlara, kabuğun varlığını parmaklarında duyumsamak için. Parkta pek insan yoktu. Silahı nereye saklayacağını kestirmek için, acele etmeden yürüdü. Ayrılmak istemiyordu aslında, alışmıştı ona. "Ya aptal bir köpek bulursa onu?" diye tasalandı; "o zaman yargıcı ellerimle boğarım" diye cevapladı kendisini...

Uzun süre dolaştıktan sonra daha önce beğendiği büyük ağacın ıssız altına döndü. Yoldan saptı, hızlı adımlarla, karlara daha az basmaya çalışarak, erimiş bir yerden diğerine atlayarak parkın içlerine doğru yürüdü.

Omzunu ağaca yaslayarak, çabucak küçük bir çukur kazdı, paketi oraya yerleştirdi, toprakla örttü, kırılmış küçük dal parçaları serpti üzerine, saklama yerini çiğnedi ve beklenmeyen bir rahatlıkla bir şey olmamış gibi dönüp gitti. Etrafta kimseler yoktu herhalde.

Dönerken, gözüne ilişen birkaç ağacı inceledi. Görünümü biraz daha hafızasına nakşetti. Yanılgıya düşmemek için, park çıkışını adımladı: 323 adımdı.

Gönlü rahat bir şekilde döndü. Polisleri gördüğünde "hadi durdurup, arayın beni" diye söylendi. Nasılsa bir şey bulamayacaklardı. Ama kimse durdurmadı onu.

Yolda bir kafeye girdi, masaya oturdu, sigara yaktı. Elinde menüyle garsonun gelmesini bekledi. Bir şey ısmarlamak gelmiyordu içinden. Zaten Rusya'da da birkaç kez kafeye gitmişliği vardı, parasızlıktan...

Yalnızca bir çay içmeye karar verdi.

Bugün şu yargıcın evini ve iş yerini bulmalıydı.

Luarkeze... Hay aksi, yine unutuyordu neredeyse...

Patlak gözlü, yüzü gülmeyen bir kız, sessizce yaklaşıp menüyü uzattı. Saşa, koyu renkli listeler içeren kalın klâsörü açmadan yanıtladı:

"Çay..."

Letonca bir şeyler sordu kız. Gülerek baktı ona.

"Çay" diye tekrarladı yüksek sesle, ağır işiten biriyle konuşuyormuş gibi; "sadece çay, şekerli, tatlı..."

Kız başını salladı.

Limonsuz bir çay getirdi az sonra; mönüyü aldı.

İki sigara bitirdi, etrafındaki insanları incelerken... Çay nefisti. Tüy gibi hafif, hızla yağan kara baktı pencereden sonra; sessizce asfalta uzanışını seyretti.

Çocuksu bir duyumsamayla, "fark etmeden eriyip biten pamuk helva gibi" dedi. Huzur ve mutluluk kaplamıştı içini. Birini öldürmek için ideal bir havaydı.

Yargıcın evine kadar kat edecek uzun bir yol vardı. Silahı bu kadar uzağa gömdüğüne pişman olmuştu.

"Küçük, güzel bir masal şehri sanki" diye düşündü; pembe, beyaz, bej renkli zarif evlere bakarken... Ayağının altındaki parkeyi, çatı katlarındaki küçük, yüksek pencereleri süzdü; böyle bir yerde nasıl kötü insan yaşıyordu? Kötü olmasalardı kimse onları vurmazdı...

Ağaçlar yol boyunca, düzenle yerleştirilmiş süpürgeler gibi duruyordu. Kaldırım kenarlarına oluşmuş, bidona benzeyen kar öbekleri vardı. Şehirde kış mevsiminin varlığı fark edilmiyordu neredeyse.

Sokak feneri sayısının çokluğu dikkatini çekti. Kiminin ince boynu büküktü, kimi ince siyah bir ayağın üzerinde, kimi de kova şeklinde kapılarda asılıydı. Sokaklar çok temizdi. Gelip geçenin gölgesi, fenerlerin ışığında oraya buraya atılıyordu; ne hoştu...

"Tabelalar, reklamlar ne kadar az" diye söylendi, sonra alçak sesle heceleyerek okudu tabelaları...

Üzerinde güzel otobüslerin çalıştığı üç şeritli yolun karşısına geçti. Riga'daki en geniş caddenin ara sokaklarına daldı. Burası, Eski Riga dedikleri yer olmalıydı. Daha önce birilerinden dinlemişti, ya da televizyonda görmüştü, hatırlayamadı o an...

Riga sokakları kıvrım kıvrımdı, yani Rus kentlerinin düz caddelerine pek benzemiyordu. Bu yüzden görüş sahasına birkaç ev, birkaç sokak feneri, gösterişten uzak sıcak, pembe ışıklı birkaç pencere giriyordu.

"Nega da buralarda bir yerlerde dolaşıyordur şimdi" diye düşündü; hafızasında canlandırdı onu, bir sürü "Negatif olay" hatırladı. Arkadaşının karakterindeki en önemli özellik özsaygıydı ve o buna doğuştan sahipti.

"Vatan" adlı sözcük, rastgele, normal, paylaşılması olanaksız ortak bir kod olarak genç dimağlara girmişti. Her sorunun cevabını içinde barındıran bir kelimeydi. Bir tek Nega değil, tüm soyuznikler o alanda birbirlerine benzerlerdi: İster 14'ünde, isterse 19'unda olsun, hepsi yapmacıktan uzak, aynı duyguyu paylaşırlardı.

Saşa, cezaevinde Negatif'e hiçbir şey olmayacağından emindi. Zira hiç kimse böylesi gençlere hakarette bulunmazdı. Çünkü onları aşağılamak mümkün değildi, yapıları farklıydı. En kolayı onları öldürmekti. Bunun ötesinde yapacak bir şey yoktu.

Düşüncelere dalmış yürürken "hedefe" vardığını fark etmemişti Saşa. Birden evin köşesindeki levhada yazılı numara ilişti gözüne. İlk kez gördüğü halde onu hatırlıyordu. "Uğurlu bir sayı mı?" diye düşündü. Karar veremeyerek döndü, caddenin karşı tarafına geçti.

Yargıç, sakin bir sokakta, iki katlı pembe boyalı, et-

rafı duvarla çevrili, demir kapısı içeriden kilitli bir evde oturuyordu. Gözlerini kısıp pencerelere baktı. Birden perde açılıp yargıcın yüzünü görecekmiş gibi geldi. Karanlık bir surat, beyaz eller ve işaret parmağını ona doğru sallayarak "sana göstereceğim" diyen yargıcı...

Nefretle omuzlarını silkti, etrafı dolaşmaya başladı. Rahatça oturup bekleyebileceği bir bank olup olmadığını araştırdı. Öyle bir yer yoktu.

"Otelden bir sandalye getirir, buraya koyarım" diye düşündü; bir de resim sehpası gerekiyordu.

Ressamı oynayacaktı...

Küçükken resimden aldığı notun 3 olduğunu anımsayınca hafifçe gülümsedi. "Ben konseptüalistim aslında; soranlara primitivist, kübist falan derim ya da..."

"Yargıç akşamları köpeğini gezintiye çıkarır mı, nerelerde dolaşır, kafede kahvaltı yapar mı, onu arabayla mı getirip götürürler yoksa eve yayan mı döner?" türünden sorulara cevap arayarak çevreyi dolaştı.

"Arabayla getiriyorlarsa, araç çiti geçip iç avluya girdikten sonra iniyordur; o zaman kötü... Küt diye kapatırlar kapıyı, arkada kalırım."

Otele yorgun döndü, yolda piza ve bira satın aldı. Zevkli bir akşam yemeği yedi, yatıp uyudu.

Rüyasız geçen bir uykunun ardından saat tam sekizde dinlenmiş olarak uyandı. Duşunu aldı, otel görevlisine kibarca gülümsedikten sonra, dışarıya çıktı. Soğuk havayı ciğerlerine doldurdu. Cebinden şehir planını çıkarıp, adliye binasına doğru yola koyuldu. Riga'nın gündüzü daha az sevimli gelmişti. Kim bilir belki de kafası üşüdüğünden böyle düşünüyordu. Burnundan nefes alarak, dişleri dışarıda, hızlı adımlarla yürüdü, rüzgâr tatlı sert vuruyordu yüzüne...

Binayı kolayca buldu. Kalbi, sert ve acımasızca çarpmaya başlamıştı. İçeriye girmeye uğraşmadı, akşam saat dört gibi tekrar dönecekti. En azından "yargıç eve arabayla mı, yoksa yayan mı gidiyor?" meselesi açıklığa kavuşturmalıydı. Yürüyorsa, hangi yolu kullanıyordu?

"Bu arada şehir planını incelerim" dedi.

İyi de, adliyenin yanında kimsecikler yoktu; tek başına binanın karşısına geçip ağır kapıdan çıkanların suratına bakarak durmak, olacak iş değildi.

"Dürbün mü alsam?" diye düşünerek, etrafta binayı gözetleyecek elverişli bir nokta aradı; yoktu ki...

En yakındaki kafeteryaya gitti. Karnı acıkmıştı. Kalın mönüyü durduğu yerden aldı, kitapçıkla birlikte kafenin köşesindeki boş masaya geçti. Yiyecek ve içecek isimleri Rusça değildi. Mönünün yaprakların hızla çevirdi, sonra bir kenara bıraktı; küfrü haketmişlerdi.

"Çorba istiyorum" dedi gelen garsona. "Çorba var mı, herhangi bir çorba?"

Başını salladı garson...

"Ya votka; votka var mı?"

Ona da "Evet" diye karşılık verdi adam. Garsondan işittiği ilk Rusça kelime sevindirdi Saşa'yı.

"Getir işte, 150 gram falan ve herhangi bir salata. Yok, 200 olsun... Salata da... Çok sürer mi?"

"Hemen ısıtacağız."

"Votkayı ısıtmayın ama..."

Garson gülmeden uzaklaştı.

Neden çorba seçimi için öneriler sunmamıştı ki? Ne fark ederdi, hangisi olsa yemeyecek miydi? Yemekte hiçbir zaman seçici olmamıştı.

...Ve ne olsa içerdi.

Çorba, 15 dakika sonra geldi. Bu arada üç sigara

yakmıştı. Fena halde başı dönüyor, dilinde selofan tadı hissediyordu. Ağzı yana yana içmeye başladı çorbayı, yan gözle de votkaya bakıyordu. Belki de çok acıktığından huzursuzca kımıldıyordu sandalyede. Votka şişede davetkârca sallanıyordu. Doldurup, bir kerede içti, üstüne bir lokma ekmek aldı. Sonra tekrar sıcak çorbaya girişti. Yüzünü ekşitti. İçine tatlı bir sıcaklık dolmuştu.

Birkaç dakika sonra keyfi yerine gelmişti. Ayaklarını masanın altına uzatıp, kafedekileri izlemeye başladı. Kimsede şüpheli bir durum yoktu. Votkayı bitirmişti, çorbayı üfleyerek şapırdatıyordu. 100 gram votka daha istedi, salatanın yanına. Salata bitmemiş, ekmek artmıştı ve bunlar votkasız mideye inmezdi. Yarım saat sonra sakinleşmiş, kafayı bulmuş ve tembelleşmişti. Hesabı üstünü bekledi, sallanarak kafeyi terk etti.

Hiçbir şey düşünmeden, yine adalet binasına gitti. Sokağın birinde yolu şaşırmıştı. Gelip geçene mahkemenin nerede olduğunu sordu. Kimi omuz silkip, aceleyle yoluna devam etti, kimi Rusça konuşmayı bilmiyormuş gibi yaparak dönüp baktı ona...

"Bizi burada sevmiyorlar" diye fısıldadı karamsarca. Ardından "belki sadece votka koktuğum içindir?" yorumu getirdi Rigalı'nın ilgisiz tavrına...

Mahkemenin girişinde durup, omzunu küçük kapıya yasladı. Ceketinin içinde bir yerlere kaybolan sigarasını, çakmağını aradı. Yaklaşan ayak seslerine başını kaldırdığında yargıcı gördü; hemen tanımıştı.

Nedense onu siyah, yakaları kalkık bir paltoyla hayal ederdi hep. Oysa adam ceket giymişti, güzel ayakkabıları vardı. Saşa'ya bakmaya tenezzül etmeden yanından geçip caddeye doğru yürüdü. Saçlarının beyaz perçemi rüzgârda savruluyordu; uzaklaşan sakin ve dü-

zenli adımların sesini dinledi kapıda... Gerilmişti.

Bir dakika sonra peşine takıldı. Gözünü, adamın sırtından ayırmıyordu. Zaman zaman önü kapandığı için ya da dönemeçli sokaklar yüzünden gözden kaçırdığını fark ettiğinde adımlarını sıklaştırdı, karşıdan gelenleri itip kakarak daha hızlı yürümeye başladı. Sarhoş, kafası dumanlıydı. Bir sigara çıkardı, tam yakarken düşürdü. Yolda asla sigara içemezdi. Kendine küfrü bastı. Sonunda yargıcı gözden kaybetmişti. Caddenin ortasında durup, öfkeyle etrafına bakındı. Birden o kapı numarasını çarptı gözüne. Adam akşam yemeğine evine gelmişti.

Sabahın dördünde uyandı; dördü 17 geçe... Gece lambasını yaktı, gözlerini kısıp akreple yelkovanı izledi bir süre. Tuvalete gitti, gözleri yarı açık, çukuru tutup tutmadığını sesinden anlamaya çalışarak çişini yaptı; dişlerini temizledi, musluktan su içti. İçinde, suya ve surata karşı bir düşmanlık vardı; yıkandı. Sonra kendini tekrar karyolaya bırakıp, tavana baktı uzun uzun.

Uyumaması gerekiyordu.

Tavana muşamba yapıştırılmıştı. Saşa, ona muşamba diyordu ama doğrusu ne dendiğini bilmiyordu; sarı renkliydi. Karyolanın üzerinde bir tablo vardı. Başını çevirmeye üşenerek göz attı. Hiçbir şey anlamadı.

Derin bir nefes aldı. Canı bira çekmişti. Bakmadan konsola vurdu, avucuyla. Gece sigara içmeye kalkıştığını anımsadı. Cebinden paketi çıkarmıştı. Ceket karyolanın kenarına atılmıştı. Ayakkabılar biraz ilerisinde duruyordu; birinin tabanı yukarıda, diğeri yan yatmış...

"Bir kül tablası olsa iyi olurdu" diye geçirdi içinden sigarayı yakarken. Konsoldan bardağı alıp, sol eliyle tutup, göğsüne koydu. Aklına hiçbir şey gelmiyordu.

"Tam bir boşluk" dedi fısıltıyla Saşa. "Issız ambar

gibi... Hey, kimse yok mu? İşe yaramayan eski bir şey... Şey, tırmık mı bu, üstüne basayım mı? Hayır değilmiş...

Sigarasından derin bir nefes çekti içine, sonra yavaş yavaş salıverdi dumanı...

Uyumaya çalışırken koyun saymanın hiç yararını görmemişti. Kadınlar ise sadece sinir bozardı. Beğendiği kitapları düşünürdü bazen; şu an bir tekini hatırlamıyor olsa da... Fikir tartışmasına girmekten de kaçınmazdı ama artık hiç birini istemiyordu. İçine bir sis bulutu, bir ağırlık çökmüş gibiydi.

Yalnız kesin olan bir şey vardı: ok yaydan çıkmıştı ve Saşa bu işi sonuna kadar götürecekti. Onun isteği, iradesi dışında bir şeydi bu artık; verilmiş bir hükümdü sanki. Temyiz hakkı olmayan bir hüküm...

Söndürmeye üşendiği sigarasını bardağa attı; orada bir süre tüttü izmarit.

Uzanıp yattı öylece; sol tarafında boğucu duman, ayaklarında battaniye, iki kararmış, soğuktan neredeyse donmuş iki meme ucu... Bir sigara daha yakmaktan başka yapacak bir şey yoktu.

Sabaha karşı uykuya daldı. Sinirli, sıkıntılı bir gece geçirmişti, o buz gibi, ıslak ayaklarıyla... Cenin şeklinde buldu sabah kendisini. Daha da büzülmek, bir köşeye çekilip görünmez olmak istedi. Mutsuz ve isteksizce gözlerini açtığında saat 11'e geliyordu.

"Kalk Saşa'cık" dedi kendine; "kaaalk..."

Aynanın önünde, elindeki diş fırçasını birine sokacakmış gibi sımsıkı tutmuş halini seyretti uzun süre. Dişlerini otuz saniyede temizledi. On dakika sonra artık caddede önüne bakarak yürüyordu, hızlı hızlı..

Yolda şehir planını çıkarıp, baktı.

Parkın girişinde adımlarını saymaya başladı ama sı-

kıldı, görsel hafızasına güveniyordu çünkü ve yanılmamıştı. Yoldan saparak ağacı buldu. Etrafı süratle kolaçan etti, çabucak kazıp çıkardı silahı, koynuna soktu.

"Kafede bir yerde, tuvalette falan şarjöre mermi sürerim" diye düşündü. En uygun yerden ateş etmeliydi, neresi olursa olsun, fark etmezdi. İş bitince tabancayı nehre atacaktı. Yakalansa da önemli değildi.

Daha çok zamanı vardı.

"Ya bugün gelmezse?" diye geçirdi içinden.

"Geliiir..." diye kendini inandırdı sonra...

Adliyeye gitti yeniden; bakmadan geçti önünden. Duvarların, pencerelerin kasveti bile sinir bozucuydu. Dünküne değil başka bir kafeye gitmeye karar verdi.

"Yemek... Yemek yiyecek miyim? Yiyeceğim, elbette içeceğim de... Hayır yemeyeceğim, sadece içeceğim. Votka ve bir bardak su ısmarlarsam, acayip göze batar. Yanında başka şeyler de söylemek gerek."

Mönüye bakmadan parmağıyla listedeki bir yemeği işaret etti. Okusa da anlayamayacaktı nasılsa. Küçük tavayla bir şey getirdiler az sonra.

"Jülyen" diyorlardı galiba, adı buydu.

Özenle çiğnedi yemeğini, dikkatlice doldurduğu votkasını acele etmeden içti; cıva gibi ağırdı.

"Masaya dökülse, minik küreler halinde dağılır mutlaka" diye geçirdi içinden, yüzünü buruşturarak.

Saşa, heyecanının algılanmayacak kadar az olduğunu farketti, hayretle... Sokakta, askerlikte karıştığı alelade bir kavgadan önce duyduğu, sinir bozukluğu gibi bir şeydi bu; ormandaki işkencede olduğu kadar ya da... O günden sonra insan neden korkardı ki?.. Anlaşılan insan duyguların da bir sınırı vardı. En azından korkudan ölmeyeceğini, bilincini kaybetmeyeceğini ve ey-

lemsiz, ezilmiş kalmayacağını biliyordu artık...

Arada bir diliyle takma dişine dokunarak onu yerinden oynatmaya çalışıyordu. Sanki dişin altındaki kanlı diş etinde "neden artık hiçbir şey daha korkunç olamaz" sorusunun cevabı vardı. Fakat, içinde bir yerlerde de henüz açıklayamadığı farklı bir duygu gelişiyordu: Yeryüzünde bulunmayan, kendi aptal vücuduyla ilgisi olmayan bir korkuydu bu.

Saşa, bir tane daha içti, votka kalmamıştı.

Tuvaletin kapısını kilitledi. Tavanı kontrol ettikten sonra tabancayı çıkardı. "Kamera varsa, hayalarıma ateş edeceğimi sanırlar" diyerek kendini eğlendirdi.

Mermileri şarjöre sürdü, tabancayı emniyete aldı ve pantolon kayışına sokup gizledi. Sonra fikrini değiştirdi, cebine koydu. Çişini dikkatle yaptı. Suya bakarak sifonu çekti. Biraz çakır keyifti. Dışarıya çıkıp kafası açılana kadar binaların çevresinde dolaşacaktı.

Kafası önde, insanlara dikkat etmeden yürüyor, bir taraftan da "ya burada gezerken o giderse?" düşüncesini aklından çıkaramıyordu. Gitmezdi ve mahkemenin önünde beklemek daha kötü olurdu.

"Peki, ya polis durdurursa?.."

"Hayır, hiçbir şey olmayacak..."

Beşinci turu atarken kalabalığın arasında Homut'u gördü; emindi bundan... Üzerinde şık bir giysi vardı, Saşa'yı tanımadan yanından geçti...

Altıncı turda şaşırdı ve saymaktan vazgeçti.

Ne kadar zaman geçtiğini bilmiyordu ama kalbinin hızla çarptığını hissetti; durdu.

"Mahkeme, Saşa" diye söylendi kendi kendine.

"Saşa, mahkeme..."

Asfalta bakarak, nefes aldı biraz.

"Galiba adamakıllı sarhoş oldum ben, iki kadehle. Buradaki hava nasıl denir, çok sakin..."

Hareket etmeden duruyordu öyle...

"Tuzdan bir direğim ben" diye söylendi.

Neden tuzdan, o da bilmiyordu. Ayakları, ıslaklığı hissetmiyordu, elleri buz gibiydi.

Yargıcın üzerinde dünkü ceket ve ayakkabılar vardı. Gergin ve sert göründü Saşa'ya. Yarım dakika kadar rüzgârdan dalgalanan ak saçlarını izledi adamın.

"Şimdi olabilir."

"Hayır, çok insan var."

"Uzatma!"

"Uzatmıyorum. Gidiyorum. Hazırım."

Elleri cebinde, yargıcın sırtına bakarak yürüyordu.

Canı sigara istemişti ama yakmamak için kendini zorladı. Bu dikkatini dağıtırdı. Sanki, içinden tüm organlarını çıkarıp haşlamışlar, sonra yerine koymuşlardı.

Haşlak ve titrekti...

Beyni çözülmüştü, gözleri bembeyazdı, donuktu; parmakları hem incelmiş hem de buz tutmuştu.

Ama kuvvetli, inatçı ve sakindiler.

Başka hiçbir şey düşünmemeli, sadece onun ensesine odaklanmalıydı; içinden tekrarlayıp durdu:

"Yargı yargıyla, yaşam yaşamla..."

"Yargıya yargı, cana can, yargıya yargı, cana can..."

Sık tekrarlayınca sözcüklerin anlamı kayboluyordu:

"Sudsudom, vekvekom, sudsudom, vekvekom.[37]"

Sanki bir kuşu çağırıyordu yem vermek için; ince boyunlu kazları:

"Sudsudom, sudsudom, sudsudom..."

---

[37] Yargı yargıyla, yaşam, yaşamla.

"İşte şimdi, tam şimdi diyorum" diyerek emretti kendisine; sağlam bir ipi koparacaktı sanki... Hızlanarak, cebinde duran tabancanın emniyetini kaldırdı.

Sert adımlarla, 15 metre ilerisinde yürüyen ve birkaç saniye içinde ölecek olan adama koşarken, bir an durdu; yargıca doğru başka biri daha koşuyordu.

"Kahretsin, ne oluyor" diye bağırdı, şaşkın...

Karşıdan koşarak gelen adamı, büyükçe bir poşetten bir Papaşa[38] çıkardı. Silah peşpeşe patladı. Yargıç hiç bir şey yapmaya fırsat bulamadan beş saniye içinde kıvrılıp, titreyerek boylu boyunca yere devrildi. Kurşunlar iki metre uzaklıktan sıkılmıştı. Yerde yatanın alnına namluyu dayayıp, bir kez daha ateşledi adam.

Saşa, yargıcın çamurlu pantolonuna, ağır ayakkabılarına bakıyordu. Önce çırpındı ayakları, sonra durdu. Makineli asfalta düşmüş, yargıcın yanında duruyordu. Yüzünü göremediği adam, aksi yöne doğru rahat adımlarla koştu, hızla bir sokağa saparak gözden kayboldu.

"Canı cehenneme" diye söylendi Saşa, alçak sesle.

Gözlerine inanamıyordu. Yargıcın cansız vücuduna yaklaştı. Yattığı yerde sanki daha da çoğalan ak saçları yüzüne yapışmıştı. Her taraf kan içindeydi; ceketinin altından asfalta sızıyordu.

Saşa, nedense yargıcın yüzüne bakmak arzusuyla çömeldi, kaldırımdaki mermi kovanını kaldırdı, parmaklarında döndürdü birkaç kez, cebine koydu.

"Şimdi gelecekler, sen hâlâ üzerindeki tabancayla burada oturuyorsun" diye geçirdi içinden.

Şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış gözlerle etrafı süzdü.

---

38 1940 yılında Shpagin tarafından geliştirilen makineli tabanca. 1950 yılına kadar Kızıl Ordu'da kullanıldı.

İnsanlar da ona bakıyordu. Kimse yaklaşmayı düşünmedi. Saşa kalktı ve arkasına bakmadan hızla uzaklaştı.

Birkaç dakika sonra, takip edildiği hissine kapıldı. Evet, biri arkasından geliyordu, inatla.

"Silahı atayım bir yere..."

"Olmaz, görürler..."

"Polis olsaydı, şimdiye kadar ortaya çıkardı..."

"Kaçsam mı?.."

Tam depara kalkmak üzereyken bir siren sesi işitti; polis arabasıydı önünden geçen.

"Koşsaydım yanmıştım. Şüphelenip dururlardı. Şans benden yana; ikinci kez hem de..."

"Topla kendini, onun şansı varmış..."

Rastgele bir sokağa daldı. Adımlarını hızlandırdı.

Hâlâ izlendiğini hissediyordu. Hiçbir zaman özel bir sezgi gücüne sahip olmamıştı ama bu sefer emindi.

Sokakta bir köşeye sinip arka tarafı kolacan etti: Takipçiyi hemen farketti: Sıradan, tıfılın tekiydi. Polis olmadığı belliydi. Telaşlı bir hali vardı; uzun burunlu, hafifçe kamburdu. Kıvırcık saçları kapüşonun altından omuzlarına doğru sarkmıştı. Gözleri miyop muydu ne? Öylece kısmıştı... Derdi neydi bu pisliğin?

Yedi sekiz dakika kadar yürüdü. Parkı arıyordu. Bu yaratığa, ancak orada, başbaşa kaldıklarında ne istediğini sorabilirdi. Fakat ne cehennemde kaldıysa şu park görünürlerde yoktu.

Sakindi, tabancasının kabzasını kavradı; ondan ayrılmayı hiç düşünmüyordu artık.

Yeni binaların bulunduğu semte saptı. Koruma duvarının içindeki bir aralığı gözüne kestirdi. Tuğladan tuğlaya atlarken, üç katlı binanın pencerelerini kolluyordu. Zemin çamurlu ve ıslaktı. Çalışan kimse yoktu.

Koşup binaya girdi ve pencerenin yanında gizlendi.

"Bir dakika bekleyeyim en iyisi..."

Peşindeki bu kuyrukla otele gidemezdi. Belki otelde artık hiç görünmese daha iyi olacaktı.

"Birazdan anlarız" dedi içinden Saşa.

Artık takipçisini göreceğine emindi. İşte ortaya çıkmıştı adam. Beceriksizce, yan duvarın tahtaları arasına sokuldu. Zayıf, kasları gelişmemiş, çelimsizin tekiydi.

"Gel buraya civelek" dedi Saşa. Sırtını duvara dayayıp yavaşça yere çömelmişti.

Ayak gıcırtıları duyuluyordu.

"Ayak uçlarına basarak mı yürüyor bu herif nedir?" dedi içinden gülümseyerek; "uzun bacaklarını yavaşça kaldırıp kaldırıp, izci bozuntusu..."

Başını çevirdi, evin beton döşemesine yavaşça basan potini gördü, sonra ikincisini...

"Gel bakalım, koçum, ikinci kata çık" dedi alçak sesle Saşa. Sonuç alamayınca, sesini yükseltti:

"Çabuk ol biraz, çabuk..."

Sonra bağırdı yukarıdan: "Kimin nesisin sen?"

"Peki sen kimsin?"

Saşa, çelimsizin dizine tekmeyi yapıştırdı, hemen ardından da yumruğu alnının çatısına oturttu. Çocuk kıç üstü oturuverdi yere. Sonra cılız bacaklarıyla kendisini geriye çekti. Saşa, yerden kocaman bir tuğla aldı:

Elindeki tuğlayı çevirerek "bana hikâye anlatırsan, buna kafana yersin; kimsin sen?" diye soruyu yineledi.

"İnsanım."

"Tut bakalım, insan."

Saşa'nın fırlattığı tuğla, duvardan sekerek elleriyle başını örtmeye çalışan çocuğun sırtına düştü. Kımıldayıp omuzlarını oynatınca da yanına yuvarlandı.

Saşa onu kaldırmaya davranmadı bile.

Çocuk, önce Saşa'ya, sonra tuğlaya baktı yan gözle.

"Haydi, durma al onu" dedi Saşa.

Tuğlaya dokunmamıştı çocuk.

"Keyfin yerinde mi orada?"

Cevap olarak anlaşılmaz bir ses çıktı.

"Eee, haydi ama?!" diye soruyu yineledi Saşa, sağır birine sesleniyor gibi yüksek sesle.

"Keyfim yerinde" dedi çocuk. Kelimeleri hızlı söylediği için "mudon[39]" der gibi gelmişti Saşa'ya.

"Kim hergele?" diye sordu Saşa, anlamamış gibi.

"Keyfim yerinde dedim ben."

"Ben de ismin Hergele sandım. Neden olmasın, güzel bir isim. Gel, bundan sonra Mudon diyelim sana."

Saşa bir sigara yaktı, tüttürmeye başladı; heyecandan uzak, öylesine. Krizi gelmişti zaten; tam zamanıydı.

"Niçin beni izliyordun Mudon?" diye sordu yine.

Cevap yoktu.

Ondan zarar gelmeyeceğinden emin olan Saşa, yerinden kalkarak yandaki odaya gitti, az sonra elinde bir kova, sallaya sallaya döndü ve hiç şey demeden onu Mudon'un kafasına geçirdi. İyi ses çıkmıştı doğrusu. Canının acıdığı muhakkaktı. Saşa, biraz durdu, bir daha yaptı aynısını. Bu kez başını örttüğü ellerine gelmişti.

"Sana sordum: "Kimsin, neden peşime takıldın?" Sen ise sadece Mudon olduğunu söylüyorsun. Gel biraz daha tanışalım. Hakkında hiçbir şey bilmiyorum."

"Ben gazeteciyim" dedi, çocuk.

"Çok güzel. Kimliğini göster o zaman..."

Gösterdi; Letonca doldurulmuştu.

---

39 Hergele, pis herif anlamında bir deyim.

"Söylediğin doğru mu bakarız" diye geçirdi içinden. Hiçbir şey anlamadığı belgeye bir daha baktı Fotoğraftakinin üniformalı olmaması yeterdi şimdilik.

"İyi de niçin beni izledin gazeteci?"

Üç saniye sessizlik oldu. Saşa, kovayı gösterdi.

"Seni dün fark etmiştim. Yargıcın peşinden gidiyordun, yalpalayarak.

"Açık vermişim" diye düşündü Saşa.

"Onun yargıç olduğunu nereden biliyorsun?"

"Söyledim ya ben gazeteciyim. Hem onu herkes tanır; sürekli televizyonlara çıkıyor adam."

"Neden polis çağırmadın?"

"Niçin, sokakta yürüyorsun diye mi? Bu bir rastlantıysa, gülünç duruma düşmez miydim?"

Saşa, başını salladı, devam et der gibi...

"Bizim ofise yakın orası. Bugün tesadüfen önünden geçerken, yine orada bekliyordun. Yargıcın peşine düştüğünü görünce izlemeye başladım. Hepsi bu."

Saşa sigarayı yere fırlattı. Bir süre sessiz kaldı.

"Eee, gazeteci, benim orada hiçbir şey yapmadığımı da görmüşsündür?"

Delikanlı başını salladı.

Saşa, "madem bu işle bir ilgisi yok neden kovayı kafasına geçirip duruyorum adamın?" diye düşündü.

"Sen olup biteni kavrayamadın herhalde" diye felsefe yaparak söze başladı Saşa. Kovayı yerden kaldırıp yukarıya koydu ve gazetecinin karşısına geçip oturdu. "Sana yeniden söylüyorum, benim bu işle hiçbir ilgim yok. Yargıcı öldürdüler ve ben kimin yaptığını bilmiyorum. Beni ihbar edersen, başımıza kötü işler açılabilir. Niyetin ne, ihbar edecek misin beni?"

Gazeteci, hayır anlamında başını salladı.

"Sana niçin inanayım? Seni öldürmek, daha iyi belki de, öyle değil mi? Unuttum, senin planın ne?"

"Şimdi eve gideceğim."

"Öyle mi? Peki, sonra ne yapacaksın?"

"Köpeği gezdireceğim."

"Sonra?"

"Yatıp uyuyacağım."

"Sana eşlik edeyim mi?"

"Nasıl istersen..."

"İyi, gidelim"

Dışarısı kararıyordu.

"Kahretsin, yine tabancayla dolaşmak zorundayım" diye geçirdi içinden; "onu nereye atsam?.."

Gazeteciyi, çitin çıkışına kadar geçirdi.

"Devam et" dedi ayrılırken...

Saşa, adamın yamru yumru yollarda nasıl zorlandığını, bir böcek gibi kendisini zorlukla yukarı çektiğini, bacaklarının çitin öte tarafında birkaç adım attıktan sonra kararsızca gevşediğini hayretle izledi. Bir sigara daha yakmıştı ki, gazetecinin yüzü göründü delikten.

"Sen soyuzniklerdensin değil mi?"

Saşa, ne cevap vereceğini bilemedi bir an.

Ardından, aleni aşağılayıcı alay içeren bir tonla da olsa, "korkma seni ihbar etmeyeceğim" diye söz verdi adam ve beklenmeyen bir neşeyle gözden kayboldu.

Arkasından koşmak aptallık olurdu. Hem de sokakta, silahı sallayarak...

Saşa, silahı hemen atkısıyla silerek yerde bulduğu, iyice grileşmiş kirli poşete koydu. Paket elinde yeni binanın etrafını dolaşarak başka bir çıkış aradı, bulamadı. Çitin arkasında gördüğü bir çalılığa fırlattı paketi.

Atkıyı çöp kutusuna attı.

11. BÖLÜM

Trenin sahanlığında kahkahayla gülüyordu Saşa. Yalnızdı, sigarasıyla baş başa... Tren Riga'yı terk ederken, o camda sırıtan görüntüsüne bakıp gülüyordu.

Ceketinin iç cebindeki votka şişesini arada bir çerezsiz kafasına dikiyordu. Ağzını kapayıp, derin bir nefes aldı burnundan. Küllüğe tükürdü, küller oradan uçup, doğruca gözüne geldi. Yine gülmeye başladı.

Birden maskesi düşmüş gibi, gülmeyi kesti. Kadın kondüktör gelmişti. Sorgular gibi bakıyordu. O dönüp giderken Saşa arkasından yüzünü ekşitti.

"Sana 'şükürler olsun' diyeceğimi sanıyorsun, belki de" diye seslendi tanrıya, uzaklara dikerek gözlerini...

"Ama söylemeyeceğim. Bunu neden esirgedin benden? Ben de gider başka yerde yaparım."

Alnını cama dayayıp, ona buna bakındı; elini cebine atıp, yargıcın yanından aldığı mermi kovanını tuttu. Vagon koridorlarında sıska, gaddar ve nefret dolu halde, kimseye yol vermeden yürüdü. Lokantada millete sırtını dönderek, köşede bir yere oturdu.

İki saattir çırpılmış yumurtayı karıştırıp duruyordu.

"Neden yumurta yiyorum ki, et lazım bana."

"Bana et getir" dedi garson kıza; "domuz eti."

Sahanlığa çıkıp bir sigara yaktı. Çiçek hastalığı geçirmiş gibi duran yumurtayla baş başa kalmak istememişti.

Votkayı da bitirdi sahanlıkta. Dikkatli koymayınca şişe devrildi; yan yattı, pis pis çınlayarak...

Masaya döndü, bir 100'lük daha söyledi. Gözünü sürahiye dikmişti. Sulu, sıcak eti iştahla yedi. Bardağına votka koymak istedi ama vagon sallanıyordu, kadehi tutturamadı. Yandaki masaya hizmet eden garson kızı baktı göz ucuyla, 'hemen geliyorum' işareti aldı.

"Kendim yaparım" dedi, şişeyi kafasına dikti; "kendim yaparım" diye tekrarladı, burnundan soluyarak...

* * *

Riga'daki otele gayet sakin, neşeli ama karmaşık düşünceler içinde döndü. Bütün bunlar ne anlama geliyordu, makineli tüfekli adamlar kimdi, hele şu Mudon neyin nesiydi, bir şey anlamak mümkün değildi. Çözümü olanaksız bir işaret bırakmışlardı sanki ona. Akşama doğru, hiçbir sonuca varmadan giriyordu otele.

Ertesi gün yola çıktı. İstasyona yayan gitti, şehre nefretle bakarak... Burada ondan bir şeyler almışlardı sanki. İçindeki dayanılmaz öfkeyi barındıran bir yer boşalmış, yanıp bitmişti ve o kötü yer sızlıyordu şimdi.

Şehir planını çıkarıp, çakmakla ateşe verdi. Önce kâğıdı iki parmağıyla tuttu, parladıktan sonra yere attı. Gelip geçen ona bakıyordu, kimi kızarak; kimi de bakmadan, hızla yanından geçiyordu. Saşa, ayakkabısının burnuyla döndürdü, kâğıt yanıp bitti...

Trende, restoran vagonunun perdesini yakma düşüncesiyle boğuştu bir süre. Votkasını bitirmiş fakat rehavet içinde uykuya dalacak mutlu sarhoşluk hissine ulaşamamıştı. Bir bira, biraz çerez söyledi. Siparişi, votkayla eti getiren değil, başka bir garson kız getirmişti.

Mezeleri isteksizce yiyor, birayı büyük yudumlarla içiyordu. Anlaşılan bir şişe yetmeyecekti, bir tane daha

söyledi. Daha bir sıkıntılı, daha bir öfkeliydi artık. Tuvalete gitti, sallanarak duruyor, yüzünü kilden yapılmış gibi hissediyordu. Sanki alnını kırıştırsa, gözlerini sıkıca yumsa, birbirine yapışmış parçalar düşüverecekti. Aynada kendisine çeki düzen verdi, kendine baktı uzun uzun; hangi yüz onunkiydi? Ellerini yıkamadı.

Birasını bitirdi, hesabı istedi. Bir süre, neden bu kadar az geldiğini anlamadan, önündeki kâğıda baktı hayretle. Sonra meseleyi çözdü: Hesabı, Saşa'nın bir süre burada oturduğundan, domuz eti yiyip votka içtiğinden habersiz ikinci kız getirmişti. Hiç düşünmeden, sadece getirilen hesabı ödeyerek, sahanlığa çıktı.

"Benim kompartıman buradan uzakta, 6 ya da 7 sahanlık geçtim restoranı ararken..." diye düşünerek nasıl geldiğini anımsamaya çalıştı. Tren koridorlarını hızlı adımlarla fırtına gibi aşarken, "yok, yok bulamazlar beni, her kompartımanı kontrol etmeleri gerek, bulamazlar..." diye düşündü sarhoş kafayla.

Karşılaştığı tren görevlileri, kuşkulu gözlerle bakıyorlardı ona. Çünkü, telaş içinde, kapıları gürültüyle açıp kapıyordu. Kendi kompartımanını geçerek sahanlığa çıktı. Bu garip davranışlarından tatlı tatlı nefret etti, alçakça gülerek sigarasını tüttürmeye başladı. "Cehenneme girmek için yetmedi mi?" diye sordu alçak sesle; "yetmedi ha, o zaman daha fazlasını yaparım."

Dışarıya bakıyordu. Sahanlıkta birinin durduğunu fark etti. Sigaranın yarısı bitmemişken garson kız çıktı karşısına; ilk gelendi bu. "Hesabın sadece yarısını ödediniz" diyordu, öfkeden titreyen, sevimsiz bir sesle...

"Hiç sorun değil" diyerek, açık ve kaba bir tonla karşılık verdi Saşa. Paraları çıkardı, eline koydu kızın; bakmadan, ne kadar varsa, hepsini.

* * *

Eve varınca, Matvey'i aradı.

Hiçbir şey sormadan, "Selam Saşa, sesini duymak güzel. Her şey yolunda gitmiş, biliyorum" dedi.

"Ben yapmadım" dedi Saşa.

"Biliyorum, biliyorum..."

Saşa, ahizeye bakarak, bir süre telefonun başında oturdu. Arayacağı biri yoktu, kimse gelmedi aklına. Giyinip, dışarıya çıktı. Öylesine yürüdü. Kentin sabahında dolaşıyordu; kasvetli, soğuk ve rüzgârlı sabahında...

Bu kentte kendisini her zaman konuk gibi hissetmişti. Sanki, hoşgörüsüz teyzesine konuk olmuş küçük bir çocuktu ve yemekten biraz daha almak ya da tuvalete gitmek için sürekli izin istemek zorundaydı. Çorba tenceresi adam başı iki tabak düşmeyecek kadar küçüktü ve teyze tuvaletin önünde bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Etraf toz içindeydi. Radyo hiç susmuyor, anlaşılmaz sesler çıkarıyordu. Şehrin onda bıraktığı izlenim buydu: Sevimsiz ve rahatsız edici... Sonsuza kadar bekliyordun, seni eve çağırsınlar diye ama evde hiç kimse yoktu, kimse buyur etmiyordu seni içeri.

Saşa bunlara alışıktı, elbette.

Şimdiye kadar onu üzgün gören olmamıştı. Yedinci sınıftan beri hiç kimse onu incitmemişti. "Bana hakaret edip affa uğrayan biri oldu mu?" diye düşünürdü bazen; hayır, böyle biri yoktu. Onlara öfkeyle karşı çıkmış, derslerini vermişti. Şimdi nereye saldıracağını bilemeden dolaşıyordu. Üstelik karnı da açtı...

Bir işe girmesi gerekiyordu, beş parası yoktu. Şu lanet ülkede bir de çalışmak, iğrençti... Ev temizlemek, harç karmak, çömlek taşımak, paket çekmek ve akşamları bizi ne kadar düşündüğünü anlatan aşağılık yaratık-

ların soytarılık yaptıkları televizyonları izlemek... Saşa, hasta oluyordu onları görünce. Ekranda ağızlarını, gözlerini inceliyordu. Hele sesi kapattığında yüzlerindeki o menfur ifade insanın tüylerini diken diken edecek kadar belirginleşiyordu. İşe başlamak ve televizyona bakmamak şarttı, aksi halde her şey çekilmez olurdu.

"Veroçka'ya gideyim. Bir yere gitmeliyim ama hava çok soğuk. Okulda mıdır acaba? Bir yerlerde okuyordu ama... Yoksa, kötü soyuzniklerle ilişkisi var diye kovdular mı onu?" diye düşündü.

Nedendir bilinmez, soğuktan donmuş, ıslak ayakları Sasa'yı onun evine getirmişti. Cebinde bir seferlik yol parası bile yoktu. Evde kimseyi bulamadı. Zil iğrenç bir sesle çaldı durdu, sonra sustu. Dairenin girişinde ıslak izler bırakarak uzaklaştı. Yavaşça iniyordu, bir ihtiyar gibi. Korkuluğu okşadı eliyle.

Pozik'e mi gitseydi yoksa? İyi kalpli bir çocuktu. Pozik. Nega, paralarını almıştı onun... Ona, kardeşini hapse atan yargıcı öldürdüklerini söylemeliydi.

İyi de, şart mıydı bu?

Acaba ne yapardı iyi kalpli Pozik, nasıl bir tepki gösterirdi? Sevinip, kahkahalar mı atardı "öldürmüşler, çok güzel, beynini dağıtmışlar, ne komik!.." diye?

Kuşkusuz bunları söylemezdi Pozik. Belki de her şeyi duymuştu. Onun aklından geçenleri asla öğrenemedi Saşa... "Bezletov telefon etmemi istemişti ama nereye; cebi vardı, onu mu arasam; iyi de nereden aracağım; yine eve mi dönsem?" diye düşündü uzun uzun.

Saşa, annesinin hemşirelik yaptığı köhne sağlık ocağına geldi. Kayıt odasının önünden geçip ikinci kata, onun ekşi ekşi ilaç kokan küçük odasına çıktı.

Annesi, o içeri girer girmez, başını kaldırıp, sanki

ardında birileri var gibi, Saşa'nın omzunun üzerinden geriye baktı; oğlunu getiren, sert bakışlı, olgun, düzgün endamlı genci görünce rahatlamıştı...

Annesi, ona akıl veren birinin olmasını çok istiyormuş gibi gelirdi Saşa'ya. Yanında olsa, oğluna ne yapacağını söylemeden, sık sık babasını anımsatır, "keşke baban hayatta olsaydı" diye hüzünle bakardı ona.

Saşa da cevap vermez, kızıp giderdi. "Babam hiçbir şey yapmazdı. Yorgun öldü, yorgun olarak yaşabilirdi ama ölmeyi tercih etti o..." diye söylenirdi.

Annesi birden ağlamaklı, yüksek ses tonuyla, "niçin beni üzüyorsun ama bir tanem?" diye başladı söze. Saşa eğildi, yarım asrı geride bırakmış her Rus kadınının sahip olduğu yorgun çehreye baktı:

"Tamam anne, şimdi bunları bırakalım."

"Tabii, anne olarak bir şey söyleyemem ben."

"Kes artık şunu anneciğim. Çay verir misin bana?"

Kadın, paslı çaydanlığı kaldırırken sordu:

"Neredeydin?"

"Moskova'ya gitmiştim."

"Ne işin var Moskova'da? Bir bekleyenin var sanki."

"Beni senden başka bekleyen kimse yok."

Saşa, şaka yapıyor gibi gülerek konuşsa da, annesinin bunları duymaktan hoşlandığını, hiç değilse onun sevgisini anımsadığı için sevindiğini biliyordu.

"O zaman seni dünyada dolaşıp durmaya iten ne?"

"İtiyor bir şeyler işte..."

"Çok sabırsızsın, Saşa."

"Sabretmekten hoşlanmıyorum."

"Ben bunu, sen daha çocukken fark etmiştim. Geceleri ağlardın, bir türlü uyumazdın. Gözlerin faltaşı gibi açık olurdu. Fakat ben yanında biraz oturunca ken-

diliğinden uykuya dalar, mışıl mışıl uyurdun."

Annesi, çayı önüne bırakmıştı.

"Neden bunları anlatıyorsun bana?" diye sordu Saşa, hüzün dolu bir mutlulukla şekerini karıştırırken.

"Aceleci olma demek istiyorum sana yavrucuğum."

"Acele etmiyorum."

"Haklıysan, zaten her şey istediğin gibi olacaktır. Acele ederek kendini zorlama."

"Tamam, anne. Senin işlerin nasıl?"

"Senden başka ne işim var ki benim..."

Konuşmaları bu şekilde devam etti.

Bezletov'a telefon edecek oldu bir ara.

"Saşa, zahmet olmazsa biraz sonra ara."

"Zahmet olmaz" diye geçirdi içinden öfkeyle. Nedense aramaktan vazgeçecekti. Evine mi gitseydi? Orada iyice zıvanadan çıkardı; tekrar çevirdi numarayı.

"Kimi arıyorsun?" diye sordu annesi.

"Bezletov'u..."

"Belki seni bir yerlere sokar, ne dersin?"

Kadın, hemen kendi teranesine başlamıştı: "bir işe, değil mi çocuğum? Bir enstitüde çalışıyordu galiba o."

"Elbette, bunu konuşacağız" diye geçiştirdi. Başka zaman olsa ters cevap verirdi. Annesi, terbiyeli birine imrenince, Saşa'yı hemen ona yaklaştırmak isterdi.

Kadın, vedalaşırken, ince cüzdanından bir beş yüzlük çıkarıp verdi oğluna. Galiba orada beş yüz daha vardı ve bütün parası buydu.

"Ne acınası bir cüzdan" dedi içinden Saşa; "kırmızı renkli, sarkık karınlı, gücenik bir tavrı var... Lanet olsun, ne kadar iğrenç görünüyor bana..."

* * *

Bezletov, artık üniversitede ders vermiyordu. Yö-

netim katında çalışıyordu. "Vali Danışmanı" olmuştu, verdiği kartta böyle yazıyordu. Kent merkezindeki bir kafenin, cilalı ahşap masasına oturmuşlardı.

"Bir şeyler yiyecek misin?" diye sordu Bezletov.

"Param yok" dedi Saşa. Annesini verdiği beş yüzlüğü harcamak niyetinde değildi. Öğle yemeğinden vazgeçmek de istemiyordu. "Doyursun beni" diye düşünmüştü kabaca. Yemek istiyordu, hem de nasıl... Kürdan geveliyordu ağzında, bir yandan da sigara içiyordu. Öylece oturuyordu, dişlerinin arasında kürdan ve sigara...

"Ne istersin?" diye sordu Bezletov.

"Siz de yiyecek misiniz? Bana da kendinizinkinden söyleyin. Seçme zahmetinden kurtulayım."

Bezletov, cömertçe donattı masayı: çorba, et ve tatlı. Saşa, elinde tepsiyle ortaya çıkan garson kızı her seferinde dikkatle izledi, onlara mı geliyor diye.

"Seni şimdi birisiyle tanıştıracağım" dedi Bezletov; "onunla birlikte çalışıyoruz. Görüşlerimiz biraz farklı, ikide bir tartışıyoruz. Bir araya gelmenizi çok istiyorum. Sanırım bazı önemli şeyleri kavradı..."

"Benim anlamadıklarımı" diye gülerek ekledi Saşa. Çorbalar gelmişti, hafifçe buhar tütüyordu tabaktan.

Bezletov, cevaba gülümsedi.

"Bu kadar acıkmış olmam pek de iyi değil" diye düşündü Saşa, iştahla çorbayı kaşıklarken... "Bayağı üşümüştüm ama" diye kendini temize çıkardı ardından.

"Eee, Saşa işler nasıl gidiyor?" diye ilgi gösterdi Bezletov. Peçetelerle bir şeyler yaparken, yemeğine başlamamıştı, çorba dolu kaşığı elinde tutuyordu.

Bezletov'un kaşığındaki zeytin tanesine bakarak:

"Yargıcı öldürmek istedim ama olmadı" karşılığı vermek geçti içinden, neşeli bir sesle. Ancak, bunu söyle-

medi elbette, sadece belli belirsiz yüzünü buruşturdu.

"Şu adamınız nerede kaldı?" diye sordu Saşa.

"Şimdi gelir. Çok işi var."

"O da mı nasihatçi, ne iş yapıyor?"

Saşa'nın sorusundaki açık ironiyi fark eden Bezletov'un suratı asıldı. Yüz ifadesinden bu konuda konuşmak istemediği anlaşılıyordu.

"Saşa, biliyor musunuz, sizin kaderinize gereğinden fazla karışmamalıyım. Bana yabancısınız ancak babanızın anısına saygım olduğu gibi size karşı da sempati besliyorum. Çünkü hayat dolu görünüyorsunuz. Umarım kalp kıracak bir şey söylemiyorumdur?"

Saşa, anlayışla başını salladı. Doğru, baştan savma bir onaylamaydı bu: "Evet, sizi dikkatle dinliyorum, evet, evet bunların hepsi doğru, babamı ikimiz de severdik ve ben gerçekten hayat dolu görünüyorum."

Bezletov, ondaki bu durgun isteksizliği sezmiş, kötü bir zeytine rastlamış gibi yüzünü buruşturmuştu:

"Siz, soyuzniklerin cesaret ve soytarılık karışımı davranışlar sergilediğini hiç fark etmiyor musunuz?"

Ses tonu birden değişmişti:

"Sizin mertliğiniz, ilk başta cezalandırılmayacağını düşünen ama ceza aldığına şaşırıp, mazoşizmden gelen maskaralığı devam ettiren, soytarı mertliği..."

"Tamamen... Ben de böyle düşünüyordum."

Saşa, çorbasını bitirmişti ve garson kızın domuz etiyle gelmesini gözlüyordu.

"İşte yine edepli davranmıyorsun. Bu sana yakışmıyor, farkında mısın?"

"Neden bana bir senli, bir sizli hitap ediyorsunuz?" diye sordu Saşa.

Bezletov, dikkatle süzdü onu; gergindi, bir şeyler

düşünüyordu. Saşa da gülerek Bezletov'a bakıyordu.

"Ne fark eder ki" diye cevap verdi Bezletov, başını sallayarak; "söyler misin bana, ne istiyorsunuz? Bütün dokümanlarınıza, parti manifestolarınıza, tüzüğünüze, broşürlerinize ulaştım. Dikkatle hepsini inceledim. Bir sürü duygu sömürüsü, ağlayıp sızlanma, histeri ve bolca laf; bir tek şeyi anlamıyorum: İstediğiniz nedir? Tamam, pervasızca edepsizlik edip kafanıza vurdurmayı ve yine ortaya çıkmayı iyi beceriyorsunuz; sonra? Belli bir düzen mi kuracaksınız, peki bunun tarifi nedir?"

"Düzen, Rus düzeni" diye yineledi Saşa, çarpık bir gülümsemeyle; "bizi başkalarıyla karıştırıyorsunuz."

"Yani siz yeni bir düzen istemiyor musunuz?"

"Aslında şöyle: Yeni bir düzen istersek, bu sizi kızdırıyor, istemezsek yine kızdırıyor."

"Evet, çünkü ne düzeninizin, ne de düzensizliğinizin belirleyici yanı var, lanet olsun! Somut hiçbir şey yok ortada. Neye dayanarak geleceği bina edeceksiniz? Kostenko'nun çocuk şiirlerine mi yoksa onun çılgın Avrasya koridorunun göçebe felsefesine mi?"

Saşa, "adalet ve özgüvene dayanarak" diye cevap verdi; "bir oğlum olsaydı, onu böyle yetiştirirdim."

"Ama ülke oğul değildir, Saşa" dedi, Bezletov alçak sesle, sakince... Çünkü çorbası aklına gelmişti ve bağıra çağıra kaşığı ağzına götürmek kaba kaçardı.

"Bu ülkede her şey devrim gerektiriyor" dedi Saşa, Bezletov'un çorba içişini izlerken. Siz Aleksey, ağzınızın tadını iyi biliyorsunuz, etrafınızı saran bu kâbusa nasıl katlanıyorsunuz? Her düşünen birey; ister fabrikada ister tarlada çalışsın, beyaz önlüklü ya da resmi üniformalı olsun bunu anlıyor. Gözlerinizi kapatıp on kez 'Tanrım' diye dua edin, sonra televizyonu açın ve

o zaman, orada ne iblisler olduğunu anlayacaksınız."

"Ne iblisi Saşa, ne iblisi! Orada birileri varsa yalnızca zararsız aptallardır. Hiçbir karabasan da yok. Siz hiçbir şey bilmiyorsunuz, kendi anlaşılmaz basınınızdan broşürlerinizden fazla etkileniyorsunuz..."

Saşa, "evet, siz artık boyun eğmişsiniz" dedi. Bezletov'a bakarken eti düşünüyordu, canı et istiyordu.

Bezletov, "bu ne saçmalık" der gibi omuz silkti.

"Öylece beni azarlıyorsunuz burada" diye söylendi Saşa; "sanki bu bir avuç genç insan başlattı her şeyi... Dünyanın eksenini biz kaydırdık, Rusya'yı kaos uçurumunun içine biz attık, her şey biz batırdık. Bizimkilerle gurur duyuyorum ben. Aslında biz tesadüfün eseriyiz, Aleksey. Tesadüf rüzgârları bizi bir araya getirdi."

"Devrim yukarıdan ya da aşağıdan gelmez, gerçekler yok olmaya başlayınca gelir."

"Bunu bir yerlerde duymuştum."

"Ben de..."

"Siz gerçekleri kendi içinizde yok ediyorsunuz."

Kaşığı, Saşa'ya doğru tutuyordu Bezletov; "bu noktayı gözden kaçırdın. Onlar sizin dışınızda değil, sizin içinizde yok olmuşlar. Senin içinde Saşa!.. Her şey insanları ister istemez değişmeye zorluyor ve henüz siz bunu anlayabilecek seviyeye gelmediniz. Biliyor musun sen, siz, hepiniz, etrafınızdaki her şeyi ezmeye can atıyorsunuz? Çünkü nereye gideceğinizi ve ne yapacağınızı bilmiyorsunuz. Aslında, her biriniz kendi psikolojik travmalarınızı çözmeye çalışıyorsunuz..."

"Aleksey, ayıp oluyor ama, bunlar çok bayağı laflar. Utanmıyor musun? İnsan balçıktan yaratılmış, kendi bir sorun. Herkesin bir travması var. Bu sorunlara, yaşam boyu cevap arıyoruz... Her şeyi başkalarının

kompleksleriyle sınırlandırmaya çok heveslisiniz. O zaman önce kendinizinkinin üstesinden gelin."

"Ben kendi komplekslerimi, birilerine ateş etmeye kalkışarak gidermiyorum."

Saşa'yı bir titremedir aldı; "fakat siz bu aptal, katı, alçak insanlarla uyum içinde yaşıyorsunuz" dedi bir süre sustuktan sonra; "hatta onlar için çalışıyorsunuz."

"Onlar normal insanlar" diye cevap verdi Bezletov; "belki yeterince entelektüel parlaklıkları yok, ama sizden farklı olarak, sağlıklı düşünme yeteneğine sahipler."

"Aleksey, inanın bu sözlerinizden midem bulanıyor. Ben sizi liberal görüşlü sanıyordum, ama bu derece şey olduğunuzu tahmin etmiyordum."

Saşa, tam yalaka olduğunu söyleyecekti ki, yemeğin getirildiğini gördü; vazgeçti.

"Liberal... Bu kötü bir sözcük mü?"

Bezletov, henüz tam olarak çileden çıkmamıştı bu da ona cömertçe bir hoşgörü katıyordu.

"Rusya'da bu sözcük vebadan beterdir" diye basit bir karşılık verdi Saşa.

Bezletov'un da yemeği gelmişti. İkisi de bir süre hiç konuşmadan yemeklerini yediler.

"Votka da ikram etseydi iyi olurdu" diye düşündü Saşa; "ama iş gününde içmiyordur, yoksa öğüt verirken kokusu duyulur. Kulak çekip fısıldayarak mı ediyor acaba nasihatı? Nereden iş günü oluyormuş, akşamın sekizi... Haa! Direksiyona oturacak, kuşkusuz!"

Aleksey Bezletov'a baktı göz ucuyla; iyice çiğneyip, yavaşça yutuyordu lokmaları.

"Peki Saşa, nedir bu liberalizm?" diye sordu sonunda adam; "sizin anlayışınıza göre nedir liberalizm?"

"Kabuğunu soyarsan, Rusya'da kötü nam yapmış-

tır; liberal ekonomik bileşkeyi koruma adına kolayca vazgeçtiğiniz, serbest seçimle yoğrulmuş açgözlülük ve tefecilik olarak bakılan bir fikirdir."

"Ben açgözlülük ve tefecilikle mi uğraşıyorum?"

"Bize göre, o işlerle uğraşan, yaşam gayesini orada gören insanların tarafında yer alıyorsunuz siz."

"Özgürlük benim için her şeyden önemli, Saşa."

Bezletov, tartışma alevlensin istemiyordu:

"Hatta, senden bile önemli özgürlük. Bunun bile ne demek olduğunu tam olarak bilmiyorsun sen."

"Sizin özgürlüğünüz bana hiç heyecan vermiyor. Beni, ülkem heyecanlandırıyor, onun toprağı, onun çocukları, onun işçileri, onun yaşlıları... Sizin özgürlüğünüz beni ilgilendirmiyor" dedi, Saşa.

"Demek, faşizmi tercih ettiğinizi, itiraf ediyorsunuz?" diye neşeyle sordu Bezletov.

Muhatabının onu eğlendirdiği kesindi.

Saşa çatalı tabağa bıraktı. İştahı kaçmıştı: "Şu faşizm lafını ne kadar da seviyorsunuz" dedi; "onunla aranızda şehvet ilişkisi olduğuna bahse girerim. Rüyalarınıza giriyordur. Arkadaşlarım, bu kelimeyi asla ağzına almaz Siz söyleyene kadar ben de anımsamıyordum."

"Sizi, faşist olarak kabul ettiğimi de nereden çıkardınız?" diye sertçe sordu Bezletov; "Başlangıçta bu kuşku vardı, ama çabuk geçti; faşist değil, sokak serserisisiniz. Büyük olasılıkla, onların kötü taklitçilerisiniz."

"Bana göre, bazıları için bu bir avantaj" dedi, masaya yaklaşan kabarık yüzlü, şişman, güzel, düz burunlu biri. Adamın yüzündeki tuhaflık, Saşa'yı tedirgin etmişti. Çok geçmeden çözdü meseleyi: Dudakları kaynamış süt kaymağıyla kaplı gibiydi adamın, bu yüzden de suratında hoşa gitmeyen bir canlılık oluşmuştu sanki.

"Arkadiy Sergeyiç... Bu da genç dostum Aleksandr Tişin" diyerek geleni, Saşa ile tanıştırdı Bezletov.

"Anladım zaten; ben bu öfkeli tipi gözlerinden tanırım" dedi Sergeyeviç ve masaya oturdu. Saşa, onun dudaklarına bakmaya devam ediyordu. Adam konuşmasa bile sürekli oynuyordu sanki. Onlarla menüyü hem okuyor, hem de seçiyor gibiydi. Başlamak için uygun sözcüğü aramış, hatta bir kaçının tadına bakmıştı.

At ahırı kokusuna benzer bir kolonya sürünmüştü. Bezletov'dan yaşlı görünüyordu. 50'yi geçmiş olmalıydı.

"Yemek yer misin?" diye sordu Bezletov.

"Yok, sandviçle konyak alayım" dedi.

"Konyak ister misin Saşa?"

"İsterim."

Sandviçlerle konyak çabuk geldi. Kırmızı havyarlı dört parça meze duruyordu tabakta, konyak ise büyük kadehlerle gelmişti.

"Rusya'da aza kanaat etmezler, beterini de ararlar" dedi Arkadiy Sergeyeviç, kadehi kafasına diktikten sonra... Saşa'ya bakarak konuşuyordu. Bezletov'un bunları çok duyduğu belliydi. "Biz, kendimiz bunu anlamadıkça hiçbir şey değişmeyecek" diye devam etti, Saşa'nın gözlerini taa içine bakarak... Oysa Saşa, muhatabının dudaklarıyla büyülenmiş haldeydi hâlâ...

"Seninle ortak yanlarımız, Aleksey Konstantin'in oğluyla olandan daha fazla. Çünkü sen ve ben vatanseveriz. Bize göre Jukov[40] da saygındır, Denikin[41] de...

---

[40] Georg Jukov (1896- 1974): 1941 yılındaki Moskova savunmasını ve 1945 Berlin Taarruzu'nu gerçekleştiren Sovyet Generali.

[41] Anton Denikin (1872- 1947): Rusya iç savaşında Bolşevikler'e karşı çarpışan "Beyaz Ordu"nun komutanı. 1920'de Fransa'ya, oradan da ABD'ye kaçtı. Mezarı, Putin, tarafından Moskova'ya nakledildi.

Bezletov, parmaklarını çatırdatmaya başlar şimdi, ona sorarsan, biri iyi değildir, diğeri kötü..."

"Hepsi de iyi" dedi Bezletov, elini sallayarak.

Aynı şekilde elini sallayarak yanıtladı onu Arkadiy Sergeyeviç: "Elbette, senin için hepsi iyidir zaten. Bezletov'la ne konuşsan önemsizdir..."

Patlak dudaklar, Saşa'nın kafasına takılıydı hâlâ...

"Ziyafete gitmiş vejetaryen gibi oyalanıp durur o ama bizim için vatan tarihi önemlidir, değil mi, Saşa?"

Saşa, başını bile sallamadı. Fakat Arkadiy Sergeyeviç, kendisini onaylanmış kabul ederek sevinçle:

"İşte böyle" dedi, sandviçini yerken; "dertleri reformculuk olanların başlattığı iğrenç düzenlemelerden ikimiz de nefret ediyoruz. Ben ayrıca, senden farklı olarak, iz bırakmış o yıl[42] barikatlarda, kızıl kahve pisliklerin arasındaydım. Üstüme tanklardan ateş açtılar. Bu yüzden onları hiçbir zaman affetmedim. Bir gün gelir, hesaplaşırız. Ancak bugün değil."

Saşa, konuşmayı sürdürmek için:

"Bunu kim söylemiş?" diye sordu.

Aslında kimin ne söylediği onu ilgilendirmiyordu.

Gözlerini sevgiyle kısarak:

"Gözlerini açıp bakarsan kendini göreceksin Saşa" diye cevap verdi Arkadiy Sergeyeviç; "Rusya, bir değişiklik daha kaldıramaz, parçalara bölünür. O zaman faraşla bir araya getiremezsin onu. Bu koca devi, yarı kıtada birlikte tutan nedir, kendin karar ver. Ortak bir Tanrı yoksa, geleceğe güven, ümit, tasada birlik yoksa,

---

42 1993 anayasa krizi: Boris Yeltsin'in 21 Eylül 1993 tarihinde Rus Parlamentosu ve Yüksek Sovyet'i feshetmesiyle ortaya çıkan, resmi kayıtlara göre 187 kişinin ölüp, 437 kişinin yaralandığı, 1917 Ekiminden bu yana ülkede meydana gelmiş en kanlı olay.

tek bir bağ kalmamışsa; sadece iktidarın gücü varsa... Evet Sanya, senin öfkeni anlayabiliyorum."

Saşa, havyarlı sandviçe bakıyordu sevgiyle...

"Ama bu da bir gerçek: Berbat, tam olarak anlaşılmaz. Her Rus, az da olsa bundan sorumlu. Orada iyi mujikler var Sanya, her şeyi biliyorlar, her şeyi. Kolhozları kuran, fabrikaları kendi elleriyle yapan o adamlar, o eski topraklar; onlar yavaş yavaş iktidara geri dönüyorlar. Onlar zaman içinde her şeyi düzeltip bizi bu bataktan çıkartacaklar, Sanya... Ve şayet siz..."

Arkadiy Sergeyeviç, biraz daha içti, dişlerini kuvvetle sıkarak bir süre bekledi; "ama şimdi sizleri, Rus çocuklarını korkutmak için umacı gibi kullanıyorlar. Sizi kullanıyorlar. Kim bilir size hangi kaynaktan para veriyorlar. Sahi, parayı nereden buluyorsunuz?"

Saşa, birden karşısındakinin gözlerine bakarak esnedi, bir şey söylemeden soluğunu bıraktı.

"Sanya, seninle ilk kez yüz yüze görüşüyoruz" diye fısıldayarak devam etti Arkadiy Sergeyeviç "ama sende bulunan bir şeyi anladığımı sanıyorum. Sen çocukluğunda olduğu gibi, asla suçlu olmak istemiyorsun."

"İstemiyorum. Her şeyde haklıyım."

Arkadiy Sergeyeviç sustu ve dudaklarını kemirdi uzun süre. Bu arada Bezletov, çatal ve bıçağını ustaca kullanarak yiyordu yemeğini.

"En çok nede haklısın?" diye sordu Sergeyeviç.

"Örneğin, devrim ve Rusya kavramlarında. Bunlar aynı derecede önemli, aynı derecede büyük kavramlardır. Rusya, bundan böyle devrimin dışında ve devrim olmadan düşünülemez."

"Başka nede haklısın?"

"Sizin neslin lehine artık söylenecek bir şeyi kalma-

dığında, çürümüş süprüntü olduğunuz gerçeğinde..."

Arkadiy Sergeyeviç'le Bezletov birbirine bakarak gülmeye başladılar. Bezletov'un gülüşü, cam silinirken çıkan sesi andırıyordu. Arkadiy Sergeyeviç'ten ise kahkaha değil, hırıltı çıkıyordu. Saşa da kendini tutamadı:

"İyi, sizi tatmin ettim galiba" dedi, nezaketli denebilecek bir tonla ve masadan kalktı.

* * *

Yüzünü ekşiterek, arada bir kendi kendine konuşarak gezindi şehir merkezinde. Fenerler yanıyor, vitrinler parıldıyor, arabalardan, kafelerin süslü kapılarından müzik sesi geliyordu. Gece hayatının gösterişli kızları, çift olarak, tek tek ya da kavalyeleriyle dolaşıyorlardı.

"Karanlık kılıklı ucubenin tekiyim" diye geçirdi içinden sessizce; "adam öldürebilirim ben, kadınlara ihtiyacım yok, dostum da yok ve olmayacak."

"Evet, sen gerçekten doğuştan özürlünün tekisin" diye konuşmayı sürdürdü kendisiyle; "annenin parasını alırken, giydiği çizmeleri görmedin mi kadının? Üç yıldır o paçavraları giyiyor ve sen bir de ondan para alıyorsun. Çalışıp kazanamaz mıydın?"

"Bir de kalkmış Bezletov'a 'Babamız' duasını okumasını tavsiye ediyor, dindara bak" diyerek kendine söylenmeyi sürdürdü; tiksinerek...

İçlerinden şık giysili, genç insanların çıktığı pahalı arabalara her zaman olduğu gibi şaşkın şaşkın baktı:

"Lanet olsun, bu kadar parayı nereden buluyor bunlar?" diye düşündü; "annemin 140 yıllık kazancı bile bu arabayı satın almaya yetmez."

Aptalca sorular sorduğunu kabullendi sonunda. Yapacak işi olmadığından 24 saat açık süpermarkete girdi. Tezgâhtan tezgâha hayran hayran dolaşıp durdu.

Zooloji kitaplarında bile rastlanmayacak güzellikte balıkları seyretti; değerli metaller gibi yağ içinde duruyorlardı. Karides, ahtapot, ıstakoz, kalamar, yengeç, denizanası ve midyelerin yeterince büyümüş olanları, baraj gölünde üretilmişçesine kepçeyle sudan toplanıyordu. Hangi sosla servis edildiklerini kimse bilmiyordu tabii. Peynirleri, masallardaki hazine sandıkları ya da yeraltı ambarlarından getirilmiş sanırdınız; genç güzel kadınlar gibi mis kokuluydular. Bu peyniri yemek olmazdı, ona yanağınızı dayayıp ağlardınız ancak.

Et, alışılmadık miktarda et, insanı kudurtacak kadar et... Bu kadar çıplak, katışıksız eti doğada, kamp ateşi ışığında görürsen tamam; kendin avlamışsan hayvanı, kanlı, savunmasız tüylerinden, postundan yoksun şu et manzarasına bir gerekçe bulabilirsin, ama burada sergilemişler onları; ne hakkımız var buna... Çıplak tavuk gerdanları, uzun, hatta başsız ve tüysüz, mağrur kazlar.

Yeşillikler, rüyadaki gibi kokuyordu. Kıpkırmızı kocaman domatesler, çocukluğumdan anımsadığım salatalıklar, natürmorta sığmaz. Kesilmiş sulu karpuzlar, uyuşuk görünümlü üzümler, dolgun yanaklı portakallar, kolay soyulmaları için gelişigüzel atılmış mandalinalarla dolu meyve tezgâhları. Erkek güzeli kıllı kiviler, rengarenk elmalar, davetkâr armutlar, göze batan muzlar ve holiganlar tarafından yerinden sökülmüş kırmızı trafik lâmbası gözünü anımsatan meyveler...

Raflarda 140 markadan, bira şişesi sıralıydı. Çeşitli formlarda sıra sıra dizilmiş votka şişelerinin tasarımları, bir süre şehrin imarına ara vermiş ünlü mimarlar tarafından yapılmış gibiydi. Etiketlerine bakmaya güç yetmeyecek bir çok alkol çeşidi doluydu raflarda.

Saşa, hızla çıktı süpermarketten. Girişte uzun süre

kalıp, sigara içti. Şık arabaların park edişini, onlardan çıkan telaşlı insanların, az sonra Saşa ile annesinin asla yapamadığı; Pozik, Negatif, Şaman ve Kaynakçı ile soyuzniklerden hiç birinin keyfini sürmediği şekilde yiyecek dolu, kocaman poşetlerle dönüşünü izledi.

"Bu yiyecekleri çok istiyor gibisin. Onlarsız sade bir hayat yaşayamazsın sen."

"İstemiyorum. Onlar olmadan da yaşayabilirim."

"Eee, o zaman?.."

"O zaman öyle..."

Sigara paketine davrandı, boş olduğunu gördü.

Süpermarkete döndü hemen. Sigarasını alıp kasaya yöneldi; ikinci sıradaydı. Önünde harika bir hayvanın değerli siyah derisinden yapılmış kürkünü ceket diye giymiş biri vardı; yakasında erimiş kar tanecikleri parlayordu. Cep telefonuyla konuşuyordu. Kasadaki kız ödemesi gereken parayı söyledi. Başını sallayarak onayladı. Cebinden cüzdanını çıkarıp, tek eliyle açtı ve kalın tomardan bol sıfırlı birkaç banknot çekti. Adam, hâlâ konuşmaya devam ediyordu. Paranın üstünü aldı, tıngırtılı koca poşeti aldı, telefon kulağında dışarıya çıktı.

500'lüğü bozdurup sevgili sigaralarını aldı. Kasanın yanında durarak paketi açtı, ambalaj naylonuyla makbuzu çöpe attıktan sonra bir sigara iliştirdi dudakları arasına. Kapı önündeki siyah üniformalı koruma "burada sigara yakmak yasak" dedi, görevi gereği...

Adam, poşeti sağ koltuğa koydu. Direksiyona geçtiğinde hâlâ telefonla konuşuyordu. Araba hafifçe titredi, gösterişli tamponunu zarifçe sallayarak uzaklaştı.

"İşi gücü olan insanlar" diye içini çekti Saşa. Pek soğuk gelmiyordu ona, konyak içini ısıtmış olmalıydı.

"Eve gidip karabuğday lapası yiyeceğim, peynir so-

sisi kaynatacağım. Ne zaman yapsam bunu, çamaşır tozu atılmış gibi bulandırırdı suyu. Sanki tencereden, bağışıklık sistemine yenik düşerek boğulmuş fare kokusu gelirdi. Karabuğday lapası yiyip yatacağım. Rüyalar göreceğim. Eğer çeyrek yüzyıl yaşamışsan ve rüyanda görmek istediğin bir şey yoksa berbat bir şey bu..."

Şehirde dolaştı bir süre. Gece başlıyordu, caddeleri arşınlayan insanlar, yeni uyanmış gibi telaşlıydılar.

Üşüme ve yorulma hissini yitirmiş, rahat ve hafifçe kamburunu çıkarmıştı Saşa. Cebindeki kovanla oynadı. Diliyle dişine dokundu, arasına bir şey sıkışmıştı.

Büfeden bira alıp, soğuğa aldırmadan neredeyse tamamını bir dikişte içti. Yanından geçen insanlara baktı, neşe içindeydiler. Gülerek, hızla kafelere giriyorlar, oralardan ısınmış, güleç yüzlerle çıkıyorlardı. Birden, onlarda gördüğü gülümseme şeklini yüzünde denerken yakaladı kendini; onda olmuyordu.

İyice sıkışmıştı. Yakındaki avluya bakındı, bir çift öpüşüyordu. Işıl ışıl aydınlatılmış caddeye döndü yeniden. Karnını sıkarak, gergin halde ilerlemeye devam etti. Bir sonraki avluda devriyeyle burun buruna gelince hayli afalladı. Bu karanlıkta burada ne aradığını açıklayacak bir gerekçesi yoktu. Döndü, elinde tamamı bitmemiş şişeyle oradan uzaklaştı. Caddede arada bir zıplayıp tepinerek, önüne çıkan karanlık küçük sokağa saptı, su dolu çukurların üzerinden atlayarak... Avlu tenhaydı ama bodrum katında bir kafe vardı galiba; üç araba duruyordu önünde, dörtlüleri yakmış...

Saşa, kafe girişinin arkasındaki duvara dönüp sağ eliyle alelacele düğmelerini çözdü, bir yandan da birayı koyacak yer arıyordu. Asfalta bıraktı şişeyi, sabrı tükenmişti. Pantolonu gevşettiğinde bitkindi.

Bir dakika öylece kalakaldı, yıldızları seyre çalışarak... Başaramadı, çünkü çatı uzantısı engel oluyordu. Zaten yukarıdan, seyrek, sulusepken kar yağıyordu.

Önüne baktı. Duvardan akan idrar bulaşmasın diye hızla çektiği ayağı, buz tutmuş su birikintisine denk gelince söylendi biraz. Etrafa baktığında, avlunun her yerinde bu tür buz kalıplarından olduğunu fark etti.

Kafeden birinin basamakları çıktığını duydu. Kalanı silkeledi, düğmeleri ilikledi. Ayak seslerine bakılırsa bir kişiydi, bir adamdı bu; acele etmeye gerek yoktu.

Bitmemiş şişenin devrilip boşaldığını fark etti. Kaldırıp salladı. Bir yudum bile kalmamıştı. Dönüp kafeden çıkan kişiye bakınca hemen tanıdı: bir saat önce alışveriş yapan adamdı. İşte arabası da buradaydı.

Saşa, neden birden bunu yapmaya karar verdiğini bilmiyordu. Arabanın kapısı kapanana kadar bekledi, sonra şişeyi hafifçe evin köşesine vurdu. Adam şangırtıyı duymamıştı. Elindeki kırık şişe, bir silahtı şimdi.

Şişe parçasını görülmeyecek şekilde tutup, sol eliyle paketten çıkardığı sigarayı dişlerinin arasında yerleştirdi, güvenli adımlarla arabaya yaklaştı. Sürücü tarafına yöneldi. Adam, dikiz aynasına bakarak oradan nasıl çıkacağını hesaplıyordu. İçeriden gelen cılız müziği duydu.

Saşa, parmak ucuyla cama vurdu:

"Afedersiniz, bir ateş rica edebilir miyim?"

Camın ardında, durumdan pek hoşnut olmayan bakışlar vardı. Saşa, güleç bir yüzle karşılık verdi ona...

Cam aşağıya indi. "Ne istiyorsun?" dedi, tıraşsız ama düzgün görünüşlü adam.

"Tuh" diye sigarayı ayaklarının dibine tükürdü Saşa. Sol eliyle adamın yakasına yapışırken, sağıyla kırık şişeyi tıraşsız yüzünün tam önüne, göz hizasına getirdi:

"Cebindeki cüzdanı ver bana."

"Vereyim" dedi adam, sakin bir tonla.

Saşa, cüzdanı sol eliyle aldı, kazağının sıkı boynundan geçirip koynuna soktu.

"Şimdi de arabanın anahtarını..."

Adam kontağı kapatıp, anahtarı uzattı.

Saşa, kar ve su birikintilerine doğru fırlattı anahtarı.

"Beni izleme, ahtarını ara, yoksa arabanı araklarlar" dedi Saşa ve koşarak uzaklaştı. Ayağının biri derin su birikintilerinden birine girdi, buzlu sular sıçradı.

"Lanet olası pislikler, burada ne işiniz var!" diye neşeyle karışık bir küfür daha patlattı.

"Aferin sana elindeki aletle ortalığa çıkmışsın" diye söylenerek kırık şişeyi derin su birikintilerine fırlattı. Hızlı yürüyen ama kaçmayan biri gibi görünmeye çalışarak, işlek caddeyi geçti ve çıkışı olmasını dilediği karşıdaki avluya daldı. Şanslıydı, çıkış vardı.

Buzlu zeminde sürekli kayarak, düşe kalka ama soluğu kesilmeden on dakika kadar koştu, birkaç cadde geçti. İçinden gelen ses, arkasında kimse olmadığını fısıldıyordu. Yine de her ihtimale karşı beresini çıkarıp attı. Adam polise bildirirken eşkâl olarak mutlaka bereyi söylerdi. Yani takkeli birini arayacaklardı. Üstündeki kalan her şey, başkalarınkinden farksızdı: Koyu renk ceket, koyu pantolon, koyu ayakkabı... Yoksa koyu değil miydi? Saşa, ayakkabısına baktı; "gri bunlar" dedi.

Cüzdanı açtı, şişkin para destesini karıştırdı. İçinde kartvizit, kart falan yoktu; sürücü belgesi bile ilişmedi gözüne. Cüzdanı fırlattı, paraları cebine yerleştirdi; zor sığmıştı. Hemen meydana gitti. Orada taksiler dururdu, özellikle de içkici takımı... Millet gece mekânlarında toplanmıştı. Özgüveni tam, aklı başında bi-

ri olarak meydanın karşı tarafına yöneldi.

Yanından bir polis devriye arabası geçti; kaldırımda duran şamatacı gençleri süzerek... Saşa arabanın geçmesi için adımlarını biraz yavaşlatıp, yoluna devam etti. Sigara bile yakmamıştı. Her kalp çarpışı düzenli ve doğru, her şey olması gereken yerdeydi.

Tek bir siniri bile yerinden uğramamıştı.

* * *

Bu kadar paraya dokunmuşluğu yoktu. Hele yanında koca bir tomarla dolaşmak hiç normal değildi. Geceleri alışverişe mi çıkıyordu? Lanet olsun, bu parayla ne alınırdı ki? Yarış bisikleti belki. Gece vakti bisiklet mi alınır? Yoksa taksiyle Petersburg'a mı gidiyorlardı beyaz geceleri seyretmeye? Nasıl harcanırdı bu kadar para?

Paraları üçe böldü; birini Pozik'e götürdü.

"Bu bizim hırsızlık kasamız Pozik. Kendine ceket, çizme falan al; Nega öyle istedi. Kalanıyla ona paketler gönder. Bitene kadar, bitince, bana bildirsin."

Pozik ciddileşmişti:

"Bir şey olursa bana bildirirsin."

"Olur."

"Haber vermezsen kendim bir şeyler düşünürüm."

"Sana telefon ederim."

Geri kalanı da annesine vermeye karar verdi. Fakat hepsini değil, yoksa korkuya kapılırdı kadın. Paraları görünce "nerden bunlar?" diye sordu annesi sevinçle. Sesinde bir korku vardı yine de.

"Çaldım" cevabını alınca inanmadı.

"Doğru mu söylüyorsun?"

"Sana çizme lazım" dedi, mutfaktan çıkarken. Annesine şimdiye kadar hiç yalan söylememişti, şimdi de söylemek istemiyordu. Kalanı sakladı. Kendisi için de-

ğil, aksine sadece ilerisi için... Ona gerekli değildi bunlar. Aradan hışırdayan bir banknot çekip, votka almaya gitti, üç şişe birden, bir karton da sigara. Hayatında hiç boş odada tek başına içmemişti. Neşeyle baktı şişeye:

"Ama şimdi içeceğim..."

Tuzlu hıyar turşusundan iri bir parça kesti, sahanda yumurta pişirdi, peynir sosisi kaynattı. Mutfağa otururak ayaklarını uzattı. Önemli bir iş yapmaya hazırlanıyordu sanki. Son zamanlarda içine acı veren her şey yanıp yok olmuştu. Artık kimse canını acıtamazdı. Sadece kabuk bağlaması için yarayı dağlamak kalıyordu geriye; bunun için de içiyordu işte...

İçti, turşu atıştırdı... Keyifle gözlerini yumdu.

"Şimdi ben" dedi, "tamamen huzurlu olacağım."

Yumurtasından yedi biraz, çatalıyla sosisi göze hoş görünmeyen parçalara böldü. İkinci bardaktan sonra o parçalara ve göz kırpmak istediği soğumuş yumurtasına sevgiyle bakıyordu. Gözlerini yumarak, turşusundan hart diye ısırdı. Başında bir sıcaklık hissetti, hafif bir ışık yakmışlardı sanki. Göz kapaklarını yumup açıyor, fakat hiçbir şekilde anlayamıyordu nereden geldiğini.

"Hep öyle değil mi? Her kadehte daha aydınlık, daha parlak görmez mi etrafı insan, daha sıcak ve daha neşeli olmaz mı? Kadehten kadehe yanıp sönen ışıklarla uzanıp gidiyorsun, sanki kendi kuyruğunun arkasından dönmekten yorulup başını kaldıramayacak şekilde yana devriliyorsun" diye söylendi kendi kendine Saşa.

Üçüncü kadehi yuvarlarken, cümleyi sesli söylerse, bazı kelimelerin kuruyup kalıplaşmış kil topağı gibi dağılıp parçalanacağını biliyordu.

"Yine de yana devrilmek için erken" dedi.

Beşinci kadehten sonra iştahı açılmış, soğumuş

ama hâlâ lezzetli yumurtanın tamamını temizlemişti.

Bir sigara mı yaksaydı; hayır, bir kadeh daha...

Altıncı kadehte etki iyice artmıştı. Artık düşünceler daha yavaş akıyordu; beyindeki devinim daha ılımlı, daha tembel ve daha gevşekti sanki...

İşte o zaman, kafasının içindeki ağır taşlar dans ediyor gibi düşünüyordu insan. Sigara yakmak için kibriti çaktığında aklındakileri unutuyordu. Sigarayı tüttürürken anımsamaya çalıştıklarını başka bir düşünceye geçtiğinde unutuyordu.

Yedinci kadehi, derinlerde yatan unutulmuş fikirleri anımsamaya çalışarak yuvarladı.

Şişenin dibine yaklaşırken aklına gelen bazı şeyleri "git işine, seninle uğraşmanın sırası değil" diye def ediyordu baştan. Şişe bittiğinde, senden telefon gelmeden uyuyamayacak birini arayıp konuşmak şarttı...

Fakat Saşa'nın aklına arayacak kimse gelmedi. Eskiden olsa Negatif'e telefon eder, onun nasıl sustuğunu dinlerdi; insanı öfkeden sükûnete, hatta kısa süreli bir ilgiye sevkedip, hemen ardından kasvetli ve sessiz bir hoşnutsuzluğa dönüştüren susmayı... Nega'nın evine hâkim olan farklı sükûnetin, çiçeklerden geldiğine emindi Saşa. Çiçekler, sanki sonsuz bir sessizlikle besliyorlardı onu. Negatif'in yaratıcı gücü, her şeyi kırıp dökme arzusundan daha kuvvetliydi. İşin aslı buydu.

Şişede kalanı bardağa tepeleme doldurarak bu buluşunu kutladı. Öylesine silmeydi ki bardak, kaldırmaya uğraşmadı, başını eğip, üstünden içti azıcık.

Kimseye telefon etmedi.

İkinci Belenkaya'nın[43] yanında sosisini de yedi, yeni

---

[43] "Sevimli Beyaz" anlamına gelen votka.

den salatalık doğrarken, neredeyse tabağı da kesiyordu.

Kafasında hiçbir sağlam düşünce kalmamıştı; göz elektriklenmesi gibi, aniden değişen keskin hisler; öfke, merhamet, gülme, biraz da taşkınlık, o kadar...

Sanki hızlı trenler gürleyerek geçiyordu gözünün önünden. Yüzüne doğru uzanan parçalanmış bayraklar, küçümseyen dudaklarıyla dumanı üflediğinde kayboluyordu. Dalgalanan bir sis kalıyordu geriye.

Uyandı...

Ne zaman yatağa gittiğini hatırlamaya çalıştı, başaramadı; bu an geri gelmemek üzere silinmişti.

Duvara tutunarak gitti mutfağa. Neredeyse boşalmış ikinci şişe, kirli tabakların arasında duruyordu.

"Peki, annem nerede?" diye geçirdi içinden.

Kederli bakışları saate takıldı, henüz vakit erkendi. Demek beş saat uyumuştu.

Bulaşığı süratle toplayıp lavaboya koydu, biri bitmemiş, diğeri açılmamış iki şişeyi ve ekmek parçalarını kaldırdı, musluğu açıp büyük bir bardağı doldurdu. Odasına çekildiğinde annesi kapının kilidini açıyordu.

Getirdiklerini kanepenin üzerine bırakarak çarşafsız karyolaya uzandı ve uyuyor numarası yaptı. Annesinin iki dakika sonra gelip "evde mi" diye kontrol edeceğini biliyordu. İçindeki nefretle feryat eden gülle gibi kafayla yatıyordu. Dişlerini fırçalamamıştı. Pis balgamını kalorifere tükürdü; nasılsa orada kururdu.

Annesi geldiğinde kafası battaniyeye sarılı, gözleri açıktı. Kaparsa, midesi bulanmaya başlardı.

Odanın kapısı yavaşça kapandı.

Saşa, annesinin her zamankinden birkaç saniye fazla baktığını fark etmişti; "belli ki parayı nereden bulduğumu merak ediyor. Bir şeyler uydurmak lazım" di-

ye düşündü. Sırtüstü uzandı divana. İçinde biraz votka kalan şişeyi aldı. "Önce mide bulandırır ama sonra neşeli ve zinde kılar adamı" diye söylendi.

İçti...

Sudan çıkmış köpek gibi silkelendi. Yüzünde alışılmadık bir tiksinti ifadesiyle durdu biraz. Bardaktaki sudan iki yudum aldı, yattı. Artık gözlerini kapatıp, kendini dinleyebilirdi. Bakalım içinde ne çiçekler açacaktı.

Eee... Hiçbir şey yoktu...

Ekmeği göğsüne koydu, yumuşak yerinden bir parça koparıp, yuvarladı ve diline üstüne yerleştirdi.

Öylece yatıyordu. Ekmek eriyordu ağzında.

"Hangi mevsimdeyiz?" diye düşündü. Dışarıdan gelen seslere kulak kabartarak, "kış mı, yaz mı?" sorusuna cevap aradı; aklını şaşırmış, aptal rolü oynadı bir süre. Hangi gündü, aylardan neydi, ayın kaçıydı? Bütün bunları anımsamadığını itiraf etti kendine.

"Aralığa girmişizdir çoktan ama yeni yıl gelmedi daha. Yakındır gelmesi, lanet olsun..." diye düşündü.

Lanet okumak da neydi, yılbaşı mı kutluyordu sanki? Geçen sene yan gelip yatmıştı sabaha kadar. Annesinin gece vardiyası vardı yine. Her yılbaşında vardiyaya kalır, buna karşılık en fazla 3-5 ruble girerdi cebine.

"Gözlerini açmadan kışı hissetmek kolaymış" diye düşündü. Bu fikir çekici gelmişti Saşa'ya. Hemen yeni şişenin tıpasını açtı, kafasına dikti. İçine acı bir ateş yayılırken, zihnindeki düşünceyi kaybetmemek için, yastığa bıraktı kendini, gözlerini yumdu.

"Ne diyorduk kış hakkında?.."

Biraz gecikmiş olan kapıcı kar küremektedir. Eğer yataktaysan ve kalkmak zorunda değilsen olağanüstü mutlusundur. Çünkü dışarıda kar vardır, birileri çalış-

maktadır, fakat sen yorganın altından çıkmayabilirsin. Öbür yanına dönüp daha da artırırsın mutluluğunu...

Kışın arabalar daha yavaş giderler, hava da sıkıcıdır. Troleybüs, yeri daralmış gibi güçlükle yol alır, sanki koca alnıyla iteklemek zorunda kalır etrafını. Tramvaylar yola odaklanmıştır, demir gövdelerine rağmen hiç zorlanmadan giderler, dönemeçlerde hafifçe zil çalarlar.

İlkbaharda, iş başkadır.

Su kaplar her yanı; arabalar birikintileri sıçratıp gürültü çıkararak giderken yayalar arkalarından duyulacak şekilde küfür eder. Havada hoş olmayan, çıplak bir tad vardır, boğaza gıcık yapan. Tramvaylar, dağılacakmış gibi gözü karadır. Hele duvarın ardındaki komşu öyle bir öksürür ki, buzlu su göletindeki ayı uyandı sanırsın; insanın öldüresi gelir. İlkbaharın ortalarına doğru hava inanılmayacak kadar şeffaf, yumuşak olur. O zaman, kendini yeni açmış bir tomurcuk gibi hissedersin. İyimserlik, sağduyunu kuşatır, başını döndürür.

Mevsimin sonunda dünya baştan aşağı sesle dolar; sağır olacağını sanırsın ama zararı yoktur. Alışırsın kuşlara, serçelere, köpeklere ve büyüyen enciklerine, arabalardan gelen sarhoş naralarına... Bütün bunlar o kadar fazladır ki, orkestrayı bileşenlerine ayırmaya gücün yetmez. Bu şamatanın içinde ansızın oluşan sessizliğe hayret edersin bazen. Bu aldatıcıdır, kulağını dört açarsan mutlaka bir köşede vızıldayan bir şeyler vardır.

...Ve sonbahar: Nemli, yapışkan, ıslak, gri... Önce biraz gürültü yapar öğrenciler ama sonra ortalık sessizleşir. Kapıcı kürekle asfaltı kazıyana kadar...

Bir yudum daha aldı. Şişeyi göz hizasına kaldırdı. Biraz düşündükten sonra tekrar kafasına dikti; üç kez, nefesi kesilene kadar içti. Tamam, artık yeterdi.

Saşa uykuya daldı.

Hareketsiz yatıyor, güçlükle nefes alıyordu. Boncuk boncuk ter içindeydi, ayakları ise buz gibi soğuk ve terli... Uyanmadan birkaç saniye önce yargıcın arkasından koşuyor, fakat yetişemiyordu.

Mutfağa gittiğinde annesi arkasına yaslanmış oturuyordu. Şişeleri sıraya dizmişti, üçünü de... Saşa, ışıktan gözlerini kırpıştırarak bir süre onlara baktı. Annesi, odasına geldiği sırada şişeleri fark edip almıştı.

"Karnım acıktı" dedi kısık sesle.

Aslında içmek istiyordu.

"Komposto var mı?" diye sordu; "ya da turşu. Evet, turşu daha iyi."

Şişeyi alnına yapıştırdı; "yanıyorum..."

"Neden böyle yapıyorsun?" diye söylendi annesi; "içmedin, içmedin, şimdi şu haline bak. Baban gibi mi olmak istiyorsun?"

"Tamam anne son, artık içmeyeceğim" diye karşılık verdi Saşa kısık sesle. Utanmamıştı, çünkü ayyaş olmayacağını biliyordu. İçmişti işte, ne vardı bunda?

Sustu.

Annesi getirip omleti koydu önüne. Dili yana yana, iştahla yemeye başladı. Bütün gün ağzına lokma koymamıştı. Üçüncü şişeye bakıp duruyordu sürekli. O kadar az kaldığına inanamıyordu. Oysa iki yudum almıştı. Uykuda mı içmişti yoksa? Buna benzer bir şey olmalıydı. "Şu başıma gelenlere bak" diye geçirdi içinden.

"Bugün vardiyaya gitmem lazım. İçmeyeceksin artık değil mi?" diye sordu annesi giyinirken.

"İçmeyeceğim, içmeyeceğim" diye cevap verdi, yakınır gibi annesine hafifçe mırıldanarak...

"Sen git, merak etme, içmeyeceğim dedim ya..."

Zinde ve güçlü bir şekilde oturuyordu, hiç de akşamdan kalmışa benzemiyordu. Hâlâ tam kendine gelmemişti belki ama sarhoş değildi, başı dumanlıydı biraz o kadar. Odasına gidip, açık gözlerle uzandı yatağa.

Telefon çaldı.

"Konuşmak istediğim biri var mı?" diye sordu kendine. Hayır, kimseyle konuşmak istemiyordu.

Koridora çıktı, telefonun yanına gitti.

"Alooo?" dedi, telefona bakarak ve ahizeyi kaldırmadan; "kim bizimle konuşmak ister ki?.."

Yoksa Yana mıydı?

"Saşa, sen aptal değilsin. Bana bir limon getir!.."

Ya da Kostenko?

"Saşa siz sarhoşsunuz. Kendinize hâkim olun Saşa."

Veya Negatif...

"Saşa, bak ben hâlâ yatıyorum. Kardeşinin intikamını almayı beceremedin Saşa..."

Telefon sustu.

Televizyonu açtı, kanal kanal gezmeye başladı, çöpe sıçrayan çekirge gibi... Siyah-beyaz bir sahnede durdu birden; işte Anka[44] makinelisinin başındaydı. Evet Çapayev'di[45] bu; evet, evet bu filmi hatırlıyordu. Çocukken birkaç kez gördüğü halde yine ilgisini çekti. Neredeyse 10 yıl geçmişti, Çapayev'i göstermiyorlardı.

Neredeyse kelimesi kelimesine bildiği sahnelere dikkat etmeden tuhaf bir duyguyla ekrana bakıyordu. Film, anlayamadığı bir nedenle Saşa'yı büyülemişti.

---

[44] Anka (Anna Steşenko Furmanova): 1934'te vizyona giren Çapayev adlı filmde makineli tüfek kullanan kadın kahraman.

[45] Çapayev: Dimitriy Furmanov'un 1923 yılında yazdığı romandan uyarlanan film.

Hiçbir hareketi kaçırmadan, tutkuyla bakıyordu. ekrana. Bu arada içinde, midesinin altında bir yerlerde, bilinmeyen bir damar hafifçe seğirmeye başlamıştı.

Çapay, atının üzerinde, vahşi ve güzel, kızıl bayrakların önünde, yamçısı dalgalanarak, düşmana doğru yalın kılıç uçarak saldırınca kendini tutamadı Saşa; sevgi dolu mutluluk gözyaşlarına boğuldu.

"Bu da nesi?" diye sordu; "niye ağlıyorum ki ben?"

Zor yatıştırdı kendini. Bir süre daha baktı, hafifçe gülümseyerek, sonra televizyonu kapattı. Orada Çapay'ı öldürüyorlardı, görmeye gerek yoktu. Kalp krizi geçirtirdi adama bu sahne, lanet olası...

Çaydanlığın altını açtı.

Sigarasını aldı, banyoya gitti; yere, kilimin üzerine oturdu. Işığı yakmayı unutmuştu. Sigarayı orada tüttürdü. Karanlık bir mekânda, kapı altından sızan ışık şeridine karşı sigara içmek garip gelmişti. Dumanı çektikçe, sigara tutan parmaklar aydınlanıyordu. Etraf karanlık olunca gözler sürekli ışığa bakıyordu, ne tuhaf...

Çaydanlık deli gibi ötüyordu. Oysa gün ışığında sesi hiç duyulmazdı. Arabaların aşırı gürültüsü, komşuların patırtısı, merdiven altı konuşmaları ve köpek havlamaları arasında kendi kendine, sessizce kaynardı.

Saşa giyindi, sigarasını, mermi kovanını aldı, potinlerine bakarak "unuttuğum bir şey var mı?" diye düşündü; bir an durdu, sonra kapıyı çekip dışarı çıktı.

Masada, büyük beyaz fincandaki çayın dumanı tütmekteydi; içmemişti...

* * *

Birkaç saat sonra Oleg'in evindeydi. Zili çaldı.

Işıltılı yüzüne bakılırsa, uyanalı çok olmuştu.

"Buyur" dedi, şaşırmamıştı Oleg.

"Kim o, Oleg?" diye sordu odadan gelen kadın sesini duyunca. Annesi ya da ninesi olmalıydı

"Sen yat, bir şey yok" diye karşılık verdi Oleg, alçak, ama anlaşılır bir sesle.

"Biraz dolaşmak istemez misin Saşa?"

"Çoktandır istiyordum bunu."

"Haydi gel. Ben sokakta bekliyorum."

Saşa, apartman kapısında bir sigara yaktı. Yarısı bitmeden Oleg çıkageldi. Canlı ve kurnaz bir hali vardı.

"Hayrola, şimdi de makineli mi lazım?" diye sordu.

Saşa, hayır anlamında başını salladı.

"Silah işine yaradı mı?"

Saşa, bir saniye düşündükten sonra cevap verdi:

"Her şey normal. İşe yaradı."

"Ama ben hiçbir şey duymadım. Başbakan sağ, başkan sağ, bakanlar yaşıyor."

"Sadece bize söylemediler. Hepsi öldü."

"Haa öyle mi?" diye pis pis güldü Oleg.

"Macdonald's'ı şenlendirelim mi?"

Başka bir soyuznik olsa "şimdi mi... ne zaman... neyle?" gibi sorular sorardı; Oleg hiçbir şey sormadı.

Elleri ceketlerinin cebinde, hızlı adımlarla yürüyorlardı. İkisinde de siyah bere, Oleg'te ilaveten bir de komik püskül vardı. Saşa, onu geçen kış fark etmiş, "kim bilir nereden eline geçirdi?" diye düşünmüştü.

Siyah püsküllü bere, daha da zalim gösteriyordu Oleg'i. Sanki, büyüyüp canavara dönüşmüş korkunç bir çocuktu bu, tepesinde yumaktan bir taç olan...

"Oraya gitmiyoruz" dedi, Oleg.

"Veroçka'ya uğrayalım."

"Yavaş yürüyor o. Almasak daha iyi değil mi?

"Faydalı olabilir."

"Kendin bak, ben sizi bekleyemem."

"Nasıl istersen."

Veroçka, dört katlı bir "stalinka"nın[46] girişinde oturuyordu. Saşa, parmaklıklı pencereyi tıklattı. Az sonra mahmur ama ürkek olmayan yüzü göründü kızın.

"Çıkıyor musun?" diye sordu Saşa.

Vera, başını salladı.

Bir buçuk sigara içtiler. Giderek hızlanan topuk seslerine bakılırsa, Veroçka çabuk hazırlanmıştı.

"Vera, senden kokteyl almam gerek" dedi Saşa.

Kız, başına gelen kaçınılmaz şeyin daha korkuncu olacakmış gibi baktı.

"Tamam" diyerek elini hızla ceketinin cebine daldırdı; "anahtarlar... anahtarlar yanımda. Yalnız orayı aydınlatmak için en azından bir çakmak bulmalıyız."

Evin avlusunda, yan yatmış, çatısı kınk atermitle kaplı bir depo vardı; ve de onun bir bodrumu.. Veroçka, oraya kendi yaptığı salça ve turşu kavanozlarının arkasına iki Molotof kokteyli saklanmıştı. Saşa, çakmakları ikide bir çakarak, Vera ile birlikte indi bodruma. Şişeleri dikkatle aldı ondan, rutubetli merdivenin yıpranmış basamaklarını çıkarak Oleg'e uzattı.

Sessizce, bir şey sormadan aldı Oleg.

"Ben de sizinle geleceğim" dedi Veroçka sokakta, gözlerini Saşa'dan ayırmadan.

"Elbette..."

Üçü yürümeye başladılar, konuşmadan. Saşa'ya yakın yürüyen Vera, ritmi tutturmak için bir kerede iki adımlık yol almaya çalışıyordu. Saşa, durumun farkındaydı; yan gözle kıza bakıyordu, eğlenerek...

---

[46] Rusya'da 1930-1950 yılları arasında yapılan evlere verilen genel ad.

Elleri de yakındı birbirine, arada dokunuyordu. Küçük parmaklarını avucuna almasını bekler gibiydi kız.

İki şişe, ceketin ceplerini taşırmıştı. Polis onları durdurursa, Saşa şişenin birini arabanın içine atarak onu yakacaktı. Sonrasını umursamıyordu. Macdonald's'ı yakmaya niyeti yoktu. Yanmak, fazlasıyla onur verici olurdu köpek yemeği üreticileri için.

Epeyce yürüdüler. Birkaç sarhoştan başka kimseyle karşılaşmadılar. Oleg'den gelen yoğun ve ateşli gerilimi algılamıştı Saşa. Her saniye hır çıkarmak arzusuyla yanıyordu. Birinin omzu kazayla değse yeterdi.

Neyse ki ona dokunan olmadı.

Saşa, sakin parmaklarla cebindeki mermi kovanını döndürürken "Pozik'e bakmak gerek, ona söz vermiştim, tam da yolun üzerine" diye düşündü. "İkinci kardeşi de kodese tıkacaksın" diye sızlandı içinden. Sonra "ama yaşı küçük olduğu için onu yatırmazlar" diye cevapladı kendisini kaygısızca.

Gecenin üçünde Pozik'in ışığı yanıyordu.

Saşa, bir kartopu fırlattı, tutturamadı, ikincisi de hedefi bulmayınca Oleg hınzırca sırıttı. Kendi attığı kartopu pencerenin tam göbeğine yapıştı, neredeyse camı kırıyordu. Pencerede iki kişi birden göründü.

Hayret ve sevinçle titredi Saşa.

"Nega olmasın bu?"

Ellerini sallayarak çağırdı: "Buraya gelin!"

"Negatif miydi acaba?" diye tekrar sordu kendine.

Hayır, Venya'ydı, sevimli şeytan... Evden çıkıp bağırmaya başladı neşeyle.

"Venya, nereden çıktın böyle?" dedi Saşa, hayretle.

"Pozik'e ağabeyinden haber getirdim" dedi ve hemen anlatmaya başladı; hepsine Oleg'e, Veroçka'ya,

Saşa'ya ve hafif karlı geceye gülümseyerek...

"Çok hoşunuza gidecek. Hapiste Nega'yla yatmış biri. Oradaki durumu anlatmak için, Rusya'ya gelmiş. Soyuznikleri çok seviyor. Kendisi Leton, sağlam çocuk. Aslında, bir Leton komünistinin oğlu."

"Eee, Nega nasıl?"

"Nega'nın durumu iyi. Anlatacağım hepsini. Bu saatte nereye böyle, bizi de mi alıyorsunuz?"

Venya, neredeyse yerinden sıçrayacaktı. İspirto kokusu yayılıyordu ondan. Saşa bile kokuyu almıştı, son iki gündür bu duygudan yoksun kalmasına rağmen.

"Gidiyor muyuz?" diye ciddi bir şekilde tekrar sordu Şaşa, Pozik'e bakarak.

Pozik, başını salladı.

"Elbette, gidiyoruz" dedi Venya, kumlarda yuvarlanıp kirli kirli üstünü giymiş bir çocuk gibi, el ve ayaklarını aynı anda oynatarak...

"Bit mi var sende, nedir?" dedi, Oleg.

"Haa?" Ne dediğini anlamamıştı Venya.

Beş kişi birlikte yürüyorlardı. Venya, önce biraz gürültü yaptı. Saşa, onu zorla susturunca, bu kez kendi kendine fısıltıyla söylenir oldu. Belli ki kafa hâlâ dumanlıydı. İğne yapmadıysa, uyuşturucu almıştı kesin.

Macdonald's reklamının aydınlattığı meydana birkaç dakika uzaklıktaki garajları göstererek:

"Buraya gireceğiz" dedi Saşa.

Saşa, Oleg'e uğramadan önce buraya gelip birkaç iri taş ve uzun bir demir çubuk stoklamıştı. Taşlar bez bir torbada, demir, garaj dolabının arkasındaydı.

"Tuuut" diye torbayı Oleg'e uzattı.

Oleg küçük, kuvvetli avucuna birkaç taş aldı.

Venya ile Pozik, garajların arasında dolaşarak tuğla

parçası toplayıp, ceplerine doldurdular.

Veroçka'dan utanmadan çişini yaptı Venya.

Neşeli Çete, dört katlı evin kapısında gürültü çıkarmasın diye Venya ve Pozik'ten, dışarıda beklemelerini istedi Saşa. Kapı girişindeki kilidin, akşamdan keşfettiği kodunu tuşladı; hani çakmak ışığında kolayca kendini belli eden, aşınmış üç rakamı...

"Vera, şimdilik bize lazım değilsin" dedi Saşa, kapıyı açıp evin toz kokan sahanlığına holüne girerken. "Şişeleri tut, dikkat et düşmesinler. Burası trafiği olan bir kapıdır. Gidelim, her şeyi göstereceğim."

Merdivenlere yavaşça basarak, ikinci kata çıktılar. Kirli camın arasından, aydınlık yüksek pencereleri ve vitrinleriyle, Macdonald's görünüyordu.

"Burada bekleyip bizi izle" dedi Veroçka'ya, Saşa...

"İşimiz bitince Oleg, Pozik ve Venya buraya gelecek. Polisin gitmesini bekleyin. Aynasızlar kapıyı tutarsa öbür taraftan çıkarsınız ama şişeleri girişte bırakın mutlaka, onlarla koşamazsınız.

"Ya sen?..." Sonunda Oleg'ten bir ses çıkmıştı.

"Sizden sonra ben de geleceğim, daha sonra..."

Oleg'teki şaşkın, mutsuz ifadeyi görünce ekledi:

"Her şey normal. Sorumluluğu ben üstleniyorum. Kapının şifresi aklında değil mi? Hadi gidelim artık."

"Molotofları almıyor muyuz?" diye sordu Oleg.

"'Macdonald's için değil" dedi Saşa, fısıltıyla; "daha sonra Rahipler'i yakarken lazım onlar bize." Rahipler derken, "Başkan'ın partisi"ni kastediyordu. Onların ofisi de Macdonald's'la aynı meydanda, yol üzerindeydi.

"Aynasızlar gelirse zor."

"Olsun, geldikleri gibi giderler."

Oleg, omzunu silkti. Korkmuyordu ama Saşa'nın

kafasının karışık olduğunu anlamıştı. Eğer bir şey olursa, her ihtimale karşı kendini sağlama almalıydı.

Saşa ve Oleg, "geç kalmış yolcu, araç, daha önemlisi polis var mı?" diye etrafı kolaçan ederek, köşede biraz beklediler. Venya ile Pozik on metre kadar geride volta atıyorlardı, karanlıkta... Konuşmadan duramayan Venya, bir şeyler anlatıyordu Pozik'e. Onu gören, birazdan top oynamaya başlayacak sanırdı.

Kuş gibi hafif ve hızlı yabancı marka otomobiller geçiyordu arada bir. Dikkatli bakıldığında sürücülerin yanındaki güzel saçlı kızlar fark edilebiliyordu. Arabalardan gelen müziği duymak daha kolaydı.

"Sabaha kadar burada mı duracağız?" dedi, Oleg.

Saşa, çubuğu kaptı. Yün eldivenler, pis bir şekilde kavramıştı demiri. Cevap vermeden ilerledi, emin adımlarla McDonald's vitrinine yaklaştı. Cam parçaları, büyük bir gürültüyle, uçar gibi dağıldı. Oleg, ilk taşını Saşa'nın omzunun üstünden fırlatmıştı.

Saşa, bunu fark etmemişti bile.

Cam şangırdayıp, tuzla buz oldu.

Venya, iyice zıvanadan çıkmış, dans ediyordu sanki. Taşlarını bitirdikten sonra, doğruca vitrine daldı. Elliyle, ayağıyla vurup, düşmemiş sarkıt benzeri köşeleri, kıtır kıtır indirdi aşağıya. Arada bir maymun gibi geri sıçrıyordu. Vitrinde, kenarları keskin büyük bir delik açınca hamburgerciye girdi.

Saşa, pencerelere birkaç darbe vurduktan sonra, bir sokak kafesini dağıttı. Geniş şemsiyelerin altındaki masaları, birkaç vidalanmış sandalyeyi... Demir çubuk titreyerek ellerini acıtıyor ama bu öfkesini daha da kabartıyordu. Göz ucuyla yanından geçen taksiyi fark etti.

Demiri manivela gibi kullanmanın, vurmaktan da-

ha çok işe yarayacağını düşündü. İyice abanınca, masa ve iskemleler meydanın siyah fayansları üzerine gürültüyle yıkıldı. Pozik de ona yardım ediyordu.

"Hey, delirmiş şeytanlar!" diye bağırdı birisi. Saşa hemen anlamıştı, bu polis değildi.

Onlar bağırmazdı.

Saşa, bağırtıdan yana dönerken, Oleg, öbekten kurtulmuş bir iskemleyi kolayca arabaya fırlattı. İskemle yamuk ayağıyla pek güzel sallanıyordu havada.

Dönüp baktığında, kırmızı güzel bir arabadan bağıran adamı fark etti Saşa. Adam, dışarıya çıkmadan sağ kapının camını açmış, koltuğa doğru eğilmişti. Oleg, iskemleyi fırlatınca, adam gaza bastı. İskemle gürültüyle çamurluğa çarparak asfalta yuvarlandı.

Araba, on beş metre kadar gittikten sonra durdu. Adam kendine yedirememişti yapılanı. Güçlü kuvvetli, öfkeli ve ceketini çıkarmış biriydi; fırladı dışarıya. Tam üzerlerine yürüyecekti ki, bir iskemlenin daha uçtuğunu gördü Oleg'ten, bir tuğla parçası da Pozik'ten geldi.

Tuğla arka camı çatlatmıştı.

"Seni inatçı piç" dedi; iyice köpürmüştü Oleg. Bir yandan da ağır bir şeyler arıyordu. Saşa, arkadaşına baktı dikkatle; bir şeyler fırlatacak gibi durmuyordu ama arabanın yanına gitmekten korkmadığı da açıktı.

"Ver şunu bana" diyerek hırsla Saşa'nın elindeki demir çubuğu kaptı. Oleg demirle arabaya doğru yürüyünce, adam işin ciddiyetini kavradı, hemen dönüp arabasına bindi. Tekerlekler asfalta tutunmak için buzdaymış gibi boşa dönünce, acı bir cayırtı koptu. Demir çubuk arkasından uçtu, ve sol farı buldu. Cin çarpmış gibi zikzaklar yaparak, tek sarı gözle uzaklaştı araba.

"Gidiyoruz çocuklar!" dedi Saşa; "Oleg, Pozik...

Venya nerede? Hay aksi, Venya! Venya!"

Venya sinsi, sakin bir yüzle, çıplak vitrinden çıktı.

"Yiyecek bir şeyler baktım ama bulamadım" diye şikâyet etti. Suratı olduğu gibi sosa bulaşmıştı.

"İster misin?"

Saşa'ya üzeri bolca iğrenç bir sosla kaplı, ısırılmış pis kokan bir sandviç ikram ediyordu.

"Tamam, eve gidin, sessizce orada oturun!" diye direktif verdi Saşa. Yarım dakika kadar soluklanarak durdu. Uzağa bir tükürük attı. Ceketini ilikledi, şapkasını çıkarıp bir ağacın dalına astı. Dişlerini sıktı ve cebindeki mermi kovanıyla oynayarak, yerle bir ettikleri kafeye döndü. Yaklaşınca bir sigara yaktı. Tahribatı keyifle izleyen aylak bir gece seyircisi gibi durdu orada.

Polis, acil durum ışıklarını yakmadan, çabucak gelmişti. Sürücünün yanında oturan teğmen aceleyle çıktı, arkasından ikincisi... Kalın palto giymişti, elinde makineli vardı. Şoför arabada kaldı.

Saşa, gülerek, dostça izliyordu polisleri.

İlk anda Saşa'ya doğru hamle yapan teğmen, onun rahat ve ağırbaşlı davrandığını görünce vazgeçti:

"Niye orada duruyorsun?" diye sordu.

"Gürültüye geldim" diye açıkladı Saşa; "kız arkadaşıma gidiyordum. Ne domuzluk be.. Kim yapar bunu?"

"Onları gördün mü?"

"Uzaktan ve sadece arkadan... Ben yaklaşırken kaçıyorlardı artık. İki kişi, uzun boyluydular."

"Giyimleri nasıldı?"

"Onu göremedim ama şu tarafa koştular" diyerek çocukların kaçtığı tarafın aksi yönünü gösterdi polise.

Gürültüyle bir devriye arabası daha yanaştı.

"Ne o, yakaladınız mı?" diye sordu, başıyla Saşa'yı

işaret ederek polis.

Rütbesi büyük olan: "Yok, bu görgü tanığı. Kayda al onu!" diye silâhlı mesai arkadaşına emir verdi. Cebinden kalın bir not defteri çıkardı.

"Kimliğin var mı?" diye sordu Saşa'ya.

"Hayır, kız arkadaşıma giderken yanıma almaya gerek görmedim. Beni kimliksiz de kabul ediyor."

İkinci araba, Saşa'nın gösterdiği tarafa gazladı.

"Soyadın ne?" diye sordu.

Saşa, Sibiryalı bir asker arkadaşının adını verdi. Ev adresi ve telefon numarası da uydurmaydı.

"Bizle gelebilir misin?" diye sordu polis.

"Niçin?"

"Suçluların eşkâlini vereceksin."

Oleg'in iskemle fırlattığı hızlı arabanın yaklaştığını görünce gülerek, "görmediğimi söyledim ya..." dedi.

Arabadan kapıyı çarparak fırladı adam; öfkeden kıpkırmızı olduğu fener ışığında bile fark ediliyordu.

"Ne dikilip duruyorsunuz?" diye azarlamaya başladı polisleri; "yakalasanıza onları!.."

"Neden bağırıyorsun?" diye sordu teğmen sakince.

"Camı görüyor musunuz?" arabasına vurdu parmağıyla; "ya fara, fara bakın bir..."

Arabanın camında yüzünün yarısı felç olmuş insanın gülümsemesini andıran bir çatlak peyda olmuştu.

"Görüyorum ne var?" dedi polis; anlamamıştı.

"Arabayla yaklaşıp bağırdım şeytanlara: "Ne halt karıştırıyorsunuz, delirdiniz mi?" diye ve arabadan çıktım. Bana tuğla, iskemle, demir çubukla saldırdılar. Bakın, iskemle hâlâ yolda duruyor. Fark etmediniz mi? Demir çubuk da oradadır! Gelin, izleri göstereceğim!"

"Şimdi gideriz. Siz her şeyi gördünüz yani?"

"Lanet olsun, ne anlatıp duruyorum ben? Gördüm tabii... Beni öldürecekti piçler!"

Saşa, kısa sürede beklenmedik şekilde zengin olmuş malum tiplerden olduğunu fark etmişti adamın. Aynı zamanda, haddini bilmez, aceleci, sürekli küstahlıktan histeriye geçen, zor durumda iletişim kurmayı beceremeyen biriydi. Ona bakarak, aynasızların bile daha edepli ve düzgün olduğu söylenebilirdi.

"Kaç kişiydiler?" diye sordu teğmen.

"Üç."

"Sen iki demiştin?"

"Ben iki kişi gördüm" diye karşılık verdi Saşa; samimiyet dolu bakışlarını polisten, yabancı marka arabalı adama çevirmişti. "Ben gelirken, kaçıyorlardı."

Polis, mujiğe döndü: "Eşkâllerini hatırlıyor musun?"

Alnını gererek anımsamaya çalıştı adam:

"Hepsinin boyu benden kısaydı."

Püskülü, mavi kot pantolonu, kısa ceketi, çıkık elmacık kemikleri, küçük gözleriyle aşağı yukarı Oleg'i tarif ediyordu. Pozik'in ise küçük boyu ve koyu zannettiği pantolonundan söz ediyordu.

"Evet, cepleri dışarıda ceketi vardı, kapüşonluydu. Şapkası yoktu. Ceketi açık maviydi."

Adam, Saşa'ya gelince duraksadı. Düşünüyor, düşünüyor, ama bir şey hatırlamıyordu.

"Göremedim onu" dedi.

Bir saniye sustuktan sonra ekledi:

"Koyu ceket, örülmüş bere... Yüzünü anımsamıyorum. Saçları koyuydu; siyah ya da koyu kahverengi."

"Beresi vardı hani?" diye sordu teğmen.

"Ensesini gördüm. Masaları parçalıyordu, sırtı bana dönüktü. Elinde demir çubuk vardı.

"Demiri o mu attı arabaya?"

"Hatırlamıyorum, belki de... Hatırlamıyorum."

"Sonra ne oldu?"

"Kaçtılar."

Her sözcüğün arkasına koca bir küfür ekliyordu.

"Size bir zarar verdiler mi?"

"Hayır, hemen kaçtılar. Ne buldularsa fırlattılar ve sokağa daldılar" dedi adam ve yine bir küfür savurdu.

"Onları yakalamaya çalıştınız mı?"

Adam belli belirsiz başını salladı. Anlaşılan, korkaklığını açığa vurmak istemiyordu.

"Arabayla yetişemediniz yani?" diye sordu teğmen.

"Sokaklara daldılar. Lanet olası sokaklara nasıl giriyorsun, bir sürü direk dolu."

"Hangi sokaklar?"

Adam açıkça ve Saşa'nın fark ettiği bir belirsizlikle başını çevirip eliyle gençlerin kaçtığı avluyu işaret etti.

Polis, "sen öbür taraf demedin miydin?" diye Saşa'ya döndü; eliyle aksi istikameti işaret ederek.

Saşa, teğmene yanıt vermeden:

"Karıştırmış olmayasınız?" diye sordu hızlı arabanın sürücüsüne. "Ben tam o sizin gösterdiğiniz yerden geliyordum. Onlar ise tam bu yöne koşuyorlardı."

Sıkıntılı bir duraklama oldu. Saşa gülüyordu.

"Anlaşılan bu salak epeyce gitmiş" diye geçirdi içinden Saşa neşeyle, "belli ki hiçbir şey görmemiş."

"Bu taraf da, olabilir" dedi sonunda adam. "Arabaya bakıyordum, kırık cama, fara. O sırada kaçtılar. Neresi olduğuna tam dikkat edemedim. Ayak sesleri duydum sadece. Şeytan bilir hangi cehenneme gittiler."

Teğmen, omuzlarını silkti.

"Şikâyette bulunacak mısınız?"

"Elbette, bulunacağım."

"Karakolun nerede olduğunu biliyorsunuz; gidin. Sokaklarda biraz işimiz var bizim."

"Arkanızdan geleceğim" dedi adam. Teğmen omzunu silkti. Üç kapı sırayla kapandı gürültüyle, arabalar uzaklaştı. Onları izlerken, Saşa'nın gözü kendi omzuna takıldı; kırıp dağıttığı vitrinden sıçrayan pürüzlü kenarlı küçük bir cam kırığı asılı kalmıştı orada.

Eve gitmeye kalkışmadı. Çocukların durduğu tarafına dönüp aksi yönü işaret ederek el salladı.

"Ofise gidin, ofise!.." diye tekrarladı yürürken Saşa, onu kimse duymayacak olsa da...

Biraz düşündükten sonra yine geri döndü, yerdeki iskemleyi aldı. Daha yakın olduklarından ondan çabuk gelmişler, Saşa'yı bekliyorlardı. etrafı gözetleyerek...

"Zamanımız yok" dedi onlara yaklaşırken Saşa.

O sırada Venya'nın, binanın duvarına spreyle "Pis domuzlar sizden nefret ediyoruz" yazdığını fark etti.

"Nereden buldun spreyi?"

"Her zaman yanımda taşırım."

"Pis domuzlardan sonra virgül ve ünlem gerek."

"Virgülden sonra mı?" diye ciddiyetle sordu Venya.

Saşa, soruyu cevaplamadı.

"Veroçka, şişeleri ver. Camları kırın, çocuklar!.."

Pozik, tuğla parçası ararken, pencerenin parmaklığına çıkan Oleg, ceketini korunak yaparak eliyle camı kırdı. Sonra insanlıktan çıkmış yüzünü Saşa'ya çevirdi. Saşa da ceketten çıkan avuca şişeyi koydu.

"Yanıyor!.." dedi aşağı atlarken alçak sesle. "Haydi, ikinci şişeyi öbür pencereden atalım."

Oleg, kokteyl işini bitirmeden Saşa, Macdonald's malı iskemleyi pencere parmaklığına yapıştırdı. Ven-

ya'nın spreyini alıp, ofisin siyah renkli yüksek giriş kapısına dokuz harf yazdı:

O T U Z B İ R C İ

Çocukları yolladıktan sonra, fazla uzaklaşmadan bir köşede, kemerli girişin soğuk duvarına omzunu yasladı. 150 metre kadar ötedeki ofis pencerelerinin nasıl ısınıp aydınlandığını seyre koyuldu. Sanki güzel bir eğlence başlamıştı; herkes mutluydu. Kentin göbeğinde hiç acele etmeden, ara sıra ıslık çalarak eve doğru yürümeye başladı. Kimsenin onu tutuklayamayacağını biliyordu.

Önemli olan acele etmemekti.

Kaçarsan yakalarlardı.

Saşa, kaçmadı.

12. BÖLÜM

Gece, henüz kimsenin bilmediği bir yerde, Oleg'in dairesinde geçirilecekti. Teyzelerden birini kaybeden Oleg'in iki bakımlı odası bir aydır boştu. Soyuznikler, daireyi acil durumlar için tutuyor, gerekmedikçe civarda dolaşmıyorlardı. Durumdan çok az kişi haberdardı.

Saşa geldiğinde gün ışımaya başlamıştı. Tahmin ettiği gibi kimse dağılmamıştı; porto şarapları, güzelce doğranmış yiyecekler, peynirler ve sucuklarla donanmış yer sofrasına kurulmuşlardı. Saşa, masayı kimin hazırladığını bulmaya çalıştı: Veroçka ya da Oleg... Veroçka'da karar kıldı. Venya yayılmış, Oleg derli topluydu, Pozik biraz üzgün, küçük bir köpek gibi büzülmüştü.

Venya, konuşup duruyordu yine. Oleg'in ona kızmadan, sevgiyle bakması Saşa'yı hayrete düşürmüştü. "Belki, Negatif'i anlattığı için, belki de başka bir nedenle" diye düşündü. Veroçka, divana uzanmıştı, yorgun olduğu belliydi ama Saşa'yı görür görmez kalkıp sevinçle ve biraz da kaygıyla ona bakmaya başladı. Orada, meydanda kaldığı için endişelenmiş olabilirdi.

Biraz kafayı bulmuş olan Oleg:

"Ya Saşa, sen ne anasının gözüymüşsün be" diye hakkını teslim etti, "mükemmel sinirlerin var. Aynasızlara ne palavralar sıktın öyle, Macdonald's'ın orada?.."

Saşa, mutlu bir gülümsemeyle, boş ver, sözünü et-

meye bile değmez, anlamına elini salladı.

"Olur mu, çok önemli" diyerek ısrar etti Oleg; "bir de onlarla konuştun ha?.." Keyifle, kıs kıs gülüyordu. "Şöyle söylemişsindir onlara: Amcalar ben bu holiganları gördüm, işte şu tarafa kaçıyorlardı!.."

"Evet, ben de zevkten dört köşe oldum" diye katıla katıla güldü sarhoş kafayla Venya. "Suçunu itirafa karar verdiğini sanarak kafayı üşüttüğünü düşünmüştüm. Bir de bizi merdiven altına kapatıp aynasızlara ihbar ettiğini... Saşa sen, benden de üşütük çıktın."

Oleg, bir bardak içki koydu Saşa'ya. İçmek istemese de aldı; bir parça da ince ve zarif kesilmiş peynirden istedi. Veroçka, çocukları dinlerken bazen onlara, bazen Saşa'ya bakıyordu; gururla, hatta övünerek...

Veroçka'nın ısrarlı bakışlarını hisseden Saşa, "ben yatmaya gidiyorum arkadaşlar, uyku bastırdı" dedi. "Gidelim" anlamına gelen işareti görünce zaten hazır bekleyen kız yerinden fırladı; rahat ve mutlu... Çocuksu, küçük adımlar duyuldu kirli döşeme tahtasında. "Bu ayaklar benim" diye geçirdi içinden sevgiyle Saşa.

Oleg, imrenerek arkalarından baktı.

* * *

Sabah deli gibi kapıyı gümletti Oleg ve cevap beklemeden içeri daldı. Şaşkındı... "Vera'yı çıplak göreceğini umuyordu galiba" diye aklından geçirdi Saşa.

"Kalkın çabuk güvercinler! Orada Yana'yı gösteriyorlar!" diye bağırarak hemen kayboldu ortadan. Vera'nın yorganın altından çıkmasını beklemedi. Gerçekten de üzerinde hiç bir giysi yoktu kızın.

Saşa, fırlayıp kalktı, pantolonunu giydi, belden yukarısı çıplak, şimşek hızıyla çıktı odadan, herkes televizyonun başındaydı, yüzlerinde şaşkınlık ifadesi var-

dı. Ekranda devlet başkanının, ne olduğu meçhul bir şeye bulanmış, çaresiz, öfkeli ve aşağılanmış yüzü göründü birkaç saniye... Ceketinin üzerine beyaz, kızıl, kırmızı bir sıvı akıyordu. Sanki üstüne silme kusmuk boca edilmişti. Arada bir konuşmadan, nefes almaya çalışarak dudaklarını oynatıyordu. Kimileri, eline mendil, peçete almış dehşet içinde, ne yapacaklarını bilmeden başına üşüşmüşlerdi.

Haberlerde "bu kız, Başkan'ın kafasına, içinde domates usaresi, mayonez, ketçap, krema, haşlanıp küçük doğranmış makarna ve daha başka şeyler bulunan, pis kokulu naylon bir poşet fırlattı" deniliyordu. Spikerin, gülmemek için kendisini zor tuttuğu belliydi.

Kostenko'nun yakın dostu, Rus televizyonundaki son bağımsız programın sunucusuydu o. Taşrada, Yahudi bir doktor ve Rus öğretmen ailenin yanında büyümüştü. Yakında programının kapatılacağını bildiği için çekinmeden konuşuyordu. Son birkaç yıldır, onun sayesinde dünyada soyuzniklerin de olduğu ve Kostenko'nun zindanlarda çürüdüğü öğrenilmişti.

"Yana Şaranova'ya, tiyatro binasında, onlarca insanın gözü önünde ağır fiziki işkence uygulandı. Muhabirimiz, Devlet Başkanı'na yönelik barbarca hareketi gerçekleştiren kızın yüzünün sürtüldüğü fayansın da fotoğrafını çekti. Görgü tanıklarının ifadesine göre, üzerinde genç kızın dişlerinin de bulunduğu kana bulanmış fayans işte bu... Etraftakilerin duyduğu çatırtı sesinden, Yana'nın elini de kırdıkları anlaşılıyor. Kızın mukavemet göstermediğini, sadece 'bu politik bir eylemdir!' diye bağırmaya fırsat bulduğunu belirtelim."

Saşa sarsılmıştı.

Spiker, meydana gelen olaydan ve anlattıklarından

hoşnut görünüyordu. Bu yayının, ekranda geçirdiği son dakikalar olduğunu, buna karşılık röportajının bugün tüm dünya kanallarında görüleceğini biliyordu çünkü.

"Başkanın korumaları, foto muhabirleriyle televizyoncuların filmlerine el koydular, ancak biz mucizevi şekilde görüntüleri saklayabildik" diye ekledi spiker... "Yaratıcılar Birliği partisindeki bilgi kaynaklarımız, Yana Şaranova'nın parti yönetiminde yer aldığını iddia ediyor. Letonya zindanındaki Büyük Anayurt Savaşı gazilerinin serbest bırakılması için Riga'nın göbeğinde düzenlenen gözetleme kulesi işgalini onun hesabına yazıyorlar. Ancak delil yetersizliğinden serbest bırakılmıştı."

Soyuzniklerin son yıllarda yaptığı en büyük eylemle ilgili bir röportaj geldi ekrana: Moskova'nın göbeğindeki yakıp yıkmalar... Mayoneze bulanmış bakanlar... Büyük başlara geçirilmiş kremalı pastalar... Çan kulesinin üzerinde samandan vali korkuluğu...

"Şimdi, bölgeden son dakika haberi" diye yeni bir olayı bildiridi spiker, keyif içinde...

Çocuklar, birden dünkü Macdonald's'ı gördüler ekranda; şiddetli bir fırtına geçmişti sanki üzerinden. Venya ile Oleg kendilerini tutamayarak kahkahayla gülmeye başladılar, Pozik bile gülüyordu.

Macdonald's derken OTUZBİRCİ yazılı kapı görünüp kayboldu, sonra dış cephede ünlem işaretiyle süslenmiş "pis domuzlar" yazısı ve ofisin içten görünüşü; yanmış duvarlar, simsiyah ısıtıcılar ve daha dün muhtemelen bilgisayar olan, bir yığın ıvır zıvır.

Spiker, ekranda görünenleri yorumluyordu.

"İşin sonu geldi" dedi, deminden beri hiç gülmeyen Saşa. "Başkan bizi affetmez artık..."

"Boş ver, hiçbir şey olmaz" dedi Venya elini salla-

yarak. Tam o anda eski telefon, beyaz renkli kenarları titreyerek, çalmaya başladı. Oleg, ahizeyi aldı.

"Sana, Saşa" dedi.

Soyuzniklerden Şaman'dı arayan.

"San, annen seni arıyor."

"Şaman, nereden arıyorsun?"

"Evden değil. Annen seni arıyor, ağlıyor."

"Ne olmuş?"

"Polisler gelmiş, seni arıyorlarmış. Evin altını üstüne getirmişler. Onu iteklediklerini söyledi."

"Ne demek iteklediler?"

"Bilmiyorum ne demek; öyle dedi. Onları içeri almak istememiş. Kapıyı kırmışlar galiba; ağlıyordu."

"Tamam, anladım, ağlıyor."

Ahizeyi yerine koyar koymaz bir telefon daha geldi. Oleg, konuşmadan dinledi ve kapattı.

"Aynasızlar bendeymiş" dedi.

"Evden mi aradılar?" diye sordu Saşa. Eğer telefon evden edildiyse, çok geçmeden burada olurlardı.

"Orada her şey yolunda. Nineme polisler gelirse, telefon edip sadece: 'Olya, yahni yaptım! Buyur gel!', demesini tembihlemiştim. O da öyle yaptı. Bunu hatırlayamazdı, not yazıp, karyolasına yapıştırmıştım."

Oleg, kıs kıs gülüyordu. Saşa, düşünceye dalmış, dikkatle ona bakarken, "tamam, şimdilik burada kalıyoruz" dedi. Yalnız annesine gitmeliydi önce...

"Ben size gösteririm itmeyi, pislikler" diye söylendi.

Yüzlerini yıkadılar, bir şeyler yiyerek kahvaltı yaptılar, çay içtiler. Venya'nın, akşam bir damlasını bırakmadığı porto şarabı yüzünden süzülmüş gözlerini görünce, Saşa şöyle tembih etti:

"Kimse dışarıya çıkmayacak."

"İyi ama sigara kalmadı" dedi Venya, neşeyle.

"Veroçka gidecek" dedi. Tam o sırada kız, yüzündeki yepyeni gülüşle mutfağa girdi.

"Artık herkes Saşa'nın erkek arkadaşım olduğunu biliyor" diye havalanmasına yordu kızın bu ruh halini. "Yine de doğrusunu, şeytan bilir" diye geçirdi içinden bir dakika sonra.

"Sen nereye?" dedi Veroçka.

"Hemen geleceğim."

"San, paramız da yok," dedi gülerek Venya.

Saşa, gıcır gıcır güzel bir banknot verdi Vera'ya. Venya bir sevinç çığlığı attı.

* * *

Sokakların ve meydanların kendisinden nefret ettiğini hissediyordu. Sanki bu sıkıntılı ve küskün alanlardan Saşa'yı çıkarmaya çalışıyorlardı. İçindeki kötü enerji, karşı koyamayacağı hale gelmişti. Kent çok büyüktü.

Şimdiye kadar ne anlama geldiğini bilmediği ve anlamaya da çalışmadığı "yargı yargıyla, yaşam yaşamla" sözünü tekrarladı inatla.

"Her şeyi yapacak güçteyim" diye geçirdi içinden, cebindeki mermi kovanıyla oynarken. Parmaklarını üşütüyordu. Onu ısıtsan da, ancak yarım dakika kadar sıcaklığını koruyabiliyordu. Kendi evlerine yaklaşmadı, beş katlı komşu binaya girip, çatı katına çıktı. Koca bir kilit asılıydı kapıda. Yandaki evin girişinde de aynısı vardı. Üçüncü hamlede şansı yaver gitti, kilit kırılmıştı, sadece paslı kelepçeyi açmaya kaldı iş. Kapı döşemede cızırdayarak kendini bıraktı.

Karanlıktan, rutubetli taş ve küf kokusu geliyordu.

Çakmağı çaktıysa da pek bir şey seçemedi, bacağını kırmadan zar zor çatının yolunu buldu, çatı kapağı-

nın kolu telle bağlanmıştı. Işığa doğru tırmandı, çatının kenarına kadar gitti. Çömeldi oraya avluyu, kendi pencerelerini, gelip geçenleri gözlem altına aldı.

Fazla aramaya gerek kalmadan avlunun öbür ucunda, taze izlerinden yeni park ettiği anlaşılan, siyah Volga otomobili fark etti. Anteni rüzgârdan sallanıyordu. Onu buralarda gördüğünü hiç anımsamıyordu Saşa.

Aşağıya, basamakları atlaya atlaya indi, randevusuna yetişmek ister gibi. Şehirde bir tek telefon edilebilecek yer vardı, o tarafa yöneldi. Sabah olmasına rağmen, kasvetli karanlık görünen sokağa çıktı. Kar sert ve inatçıydı ama Saşa'nın başı açıktı. Bir anlık tereddütten sonra kent merkezine doğru hareket etti. Artık şapkasını almak için haklı bir gerekçesi vardı. Dolmuşa binince kısa sürede dünkü avluya ulaştı. Şapka dalda öylece asılı duruyordu; kar içindeydi, terk edilmişti. Onu alıp giydi; başıyla ısıtırdı nasılsa...

Macdonald's temizlenmiş, pencereleri yenilemişti. Yanan ofise gitmedi. Uzaktan baktı, insan kaynıyordu. Kameralar da vardı. Gazeteciler toplanmış olmalıydı.

Yeni uyanmışlardı anlaşılan...

Bindiği heybetli ve yaşlı troleybüsün önce hıncahınç doluşunu, yolun sonuna doğru tenhalaşışını seyrederek tam bir tur yaptı. Kondüktör, gür sesli şişmanca bir kadındı. Bir saat boyunca dondurucudaki et gibi sıkışık duran buz tutmuş yolcuları dolaştıktan sonra birden nefes alıyor, beklenmeyen şekilde yalnızlaşıyor, renksiz gözleri hüzünle etrafı tarıyordu.

Son durakta Saşa'ya "Senin neyin var?" diye sordu.

"İneceğim yeri kaçırdım, geriye gidebilir miyim?"

"On dakika duracağız" dedi kadın gönülsüzce. "Tekrar bilet parası ödemen gerekir."

"Öderim" diye karşılık verdi Saşa.

Annesini ve Yana'yı düşünüyordu. Kafasında değişip duruyorlardı. İkisi de dayanılmaz acı veriyorlardı. O kadar yakındılar ki, onlar için her an ölebilirdi.

"Yana'nın dişlerini dökmüşler, ahh..."

Saşa, onun hızlı hareket eden ağzını, dudaklarını, ıslak dilini ve sık sık anlam değiştiren gözlerini anımsadı. Sonra annesini düşünmeye başladı. Bu değişimde hiçbir bayağılık, alçaklık yoktu.

Önündeki anlamsız takvimin asıldığı plastik duvara bakarken "annemi incitmeye kim cüret edebilir; benim annemi kim?" diye düşündü...

Şoför, duvarın arkasında sigara tüttürüyordu. Duman kokusunu alan Saşa'nın da canı sigara çekti.

Soğuktan donmuş, üşümüş halde, ancak öğleden sonra telefon edebildi. Annesi, sanki başında bekliyormuş gibi, hemen kaldırmıştı ahizeyi.

"Neredesin, çocuğum?" dedi çığlık atar gibi.

"Sakin ol anneciğim, her şey yolunda" diye cevap verirken bir yandan etrafı kolaçan ediyor, telefon kabininin yanında duran insanların yüzlerine bakıyordu dikkatle. Bu yüzden sözcükleri şaşırıyordu. "Evet, buralarda bir yerden arıyorum. Senin bir şeyin var mı?"

"Bende ne olsun, hiçbir şeyim yok. Ustaları çağırdım, kapıyı yapıyorlar."

"Kırdılar mı onu?"

"Kendin söyledin ya 'kimseye kapıyı açma, posta kutusuna davetiye bıraksınlar' diye. Ben de açmadım" diye sitem ederek anlatıyordu.

"Sana vurdular mı?"

"Bana fiske vurmadılar oğlum. Sakın bir şey yapma. Kimse vurmadı bana. Odayı darmadağın ettiler, çi-

çeklerimi kırıp yerlere döktüler, sana küfürler edip gittiler. Sen ne yaptın bunlara, ha? Şimdi neredesin?"

"Hiçbir yerde değilim anne! Karaganda'dayım! Rahat ol orada, korkma. Ben kötü hiçbir şey yapmadım, anlıyor musun? Para bitiyor, anne! Hoşçakal! Her şey yolunda! Her şey güzel olacak!.."

Ahizeyi hızla yerine koydu.

Telefon kabininden çıkıp bir durak mesafesi kadar yürüdü. İçi rahatlamıştı, ısınmıştı. Basamağa zıplayarak dolmuşa atladı. Hava adamakıllı kararıyordu.

Oleg'in evine yaklaşırken, pencereleri gözleyerek, adımlarını yavaşlattı. Işık, sadece bir ışık, en azından bir sima görseydi, tanıdık birinin yüzünü...

"Bizim avlunun orada neler oluyor, köşenin ardına gizlenmiş bir özel kuvvet arabası mı var?" diye söylendi.

Dikkatle baktı. Peki, sigara içen kimdi?

"Biri yakmış işte" dedi, kendi kendine.

O da Saşa'ya görmüştü. "Eee, bir tane de ben yakıp bir tur daha atayım evin etrafında..."

Tam giderken, karanlıkta seçilmesi imkânsız yüz hatlarından değil, kısa paltosundan, sigarayı ağzına götürürken yaptığı hareketten tanıdı adamı; geri döndü.

O da Saşa'yı tanımıştı sanki.

"Matvey" diye hayret ve sevinçle açtı kollarını...

"Saşaaa..."

Sesinden Matvey'in de güldüğü anlaşılıyordu.

İçten ve sıcak duygularla kucaklaştılar.

"Matvey, sen burayı nasıl buldun?"

"Geçen defa Rogov'la kalmıştık ya burada."

"Doğru, ben unutmuşum. Geleli çok oldu mu?"

"Yeni geldim; yedi dakika falan. Trenden doğru buraya... Yerinizi keşfettiler mi diye bakıyordum."

"Ben de öyle."

"Yani, sizi de mi sıkıştırmaya başladılar?"

"Tam bilmiyoruz. Dün burada, şehrin göbeğinde kargaşa ve yangın çıkardık. Şimdi gizleniyoruz. Sizde durum nasıl, Yana'dan dolayı problemler çıktı mı?"

"Problemler..." deyip gülümsedi Matvey; "bu sözcük durumu anlatmaya az gelir" gibisinden.

"Öyle ya, başka ne beklenirdi ki..."

Saşa, önemli bir görüşme olacağını ve Matvey'in yorgun göründüğünü fark etmişti.

"Bekle, daireye gideceğim. Eğer çıkmazsam, 'hemen uzaklaş' anlamına gelir bu..."

"Acele etme Saşa. Orada, büyük olasılıkla bizi bekliyor da olabilirler?"

"Yok, her şey normal, çocuklar orada, Venya falan."

"Venya mı?!"

"Evet Venya, bir şey mi var? Bir durum olsaydı, bana bir şekilde işaret bırakmak için, camı kırmaya fırsatları olurdu. Beni bekliyorlar. Her şeyin yolunda olduğunu düşünüyorum. Şimdi gelirim."

Saşa, merdivenleri çıktı. Birkaç saniye içerisini dinledi. Önce yalnızca televizyonun zırıltısını duydu, ardından da Venya'nın neşeli sesi geldi.

İçi rahatlamıştı. Kapıyı açıp, içeriye baktı.

Oleg'le Veroçka mutfakta oturmuş, çay içiyorlardı. Vera, kuş gibi fırladı taburesinden Saşa'yı karşılamak için. Dudaklarına hızla, nemli bir öpücük kondurdu. Oleg'in yüzünde çarpık bir gülümseme vardı. Şasa, "Bu Veroçka'ya asılmış" diye tahmin yürüttü içinden.

Venya ile Pozik ise odada televizyon başında gürültülü, tabancalı saçma sapan bir film seyrediyorlardı.

"Hemen döneceğim" dedi Saşa, durumdan hoşnut.

Bir dakika sonra Matvey'le birlikte döndüler. Oleg ve Pozik'i dostça selamladı, Veroçka'nın önünde eğildi, Venya'yı fark edince, fazla öfke göstermeden "gözüme görünme" dedi; anlaşılan kızgınlığı geçmişti.

Venya, suçlu suçlu gözlerini açıp kapattı. Yalnız, gözkapaklarını nedense farklı olarak "üç uzun, iki kısa" şeklinde yumup açmıştı. Matvey'in ne ölçüde kızgın olduğunu saptamaya çalışıyordu. Saşa, yanından geçerken, alkol kokusunu hemen hissetmişti. Vera, çeyrek şişenin icabına bakmışa benziyordu, düzenbaz...

"Eee, çay içmek mümkün mü?" dedi Matvey.

"Gidip yapalım. Biraz burada oturun, tamam mı?" diye rica etti çocuklara Saşa. Mutfağın kapısını kapattı.

"Venya ile ne oluyor?"

"Onu kovduk. Sabahtan akşama kadar içiyor. Barınağa uyuşturucu taşıyor. Artık barınak da yok zaten."

Yana'nın gazeteci kimliğiyle tiyatro açılışına sızıp, balkona gizlenerek, Başkan'ın kafasına tam isabetle poşeti oturttuğu sabah, Matvey evden sığınağa gidiyordu. Vardığında, oranın kordon altına alındığını görmüş, polisin eline düşmekten zor kurtulmuştu. Sığınağa girince orada bulduklarına bir güzel sopa atmışlardı.

"Yana'nın yapacağı eylemden haberin vardı ama, değil mi?" diye sordu araya girerek Saşa.

"Kimseye bildirmedi bunu" dedi Matvey, fısıltıyla... Yana'nın başına gelen kâbus yüzünden öyle fısıltıyla konuşuyordu, korkudan değil...

"Kimseye bir şey söylemedi. Zaten kimse de ona izin vermezdi. Her şey bitti, Saşa, onu orada öldürürler! İlişkide olduğumuz herkes, yukarıdakilere yakın olanların hiç biri, benimle konuşmak istemedi. O sabah, olayı duyar duymaz telefona sarıldım. Kimi suratıma ka-

pattı, kimi doğruca cehenneme yolladı. Telefonu bankın üzerine bırakıp henüz uzaklaşmıştım ki, bir grup maskeli ahmak telefon üşüştü; çok eğlenceliydi... Taksiye binip yolun diğer tarafından izledim onları. Bir saat önce ayrıldığım evime geldim. Saşa, gözünde bir canlandır; basit bir arama değildi yapılan, tüm mobilyayı, dairenin içindeki her şeyi, üçüncü kattan aşağıya atmışlardı. On kez aramışlardı, burada hiçbir şey olmadığını biliyorlardı ama eşyaları atıp pencereleri kırdılar."

Matvey üzgün değildi, olanları anlatıyordu sadece.

"Ama eşim evde, küçük bebeğiyle" diye ekledi. Saşa sormaya korkuyordu, sorgu dolu gözlerle baktı ona.

"Her şeyi öylece bırakarak hemen annesine gitmiş" diye cevapladı Matvey, gözerini kaldırarak... Karısının, "öyle görünüyordu ki, bir dakika daha sürseydi, bizi de çocukla beraber dışarı atacaklardı" dediğini anlattı.

"Moskova'daki bir barınağa sığınmak istedim, ne var ki, orada da beni bekliyorlarmış. Polisler değil bizim çocuklar buldular beni yolda. Moskova'nın her yerinde arandığımı, bütün bunları Yana ile birlikte planladığımızı düşündüklerini söylediler. Bizimkilerin hepsini tutukluyorlar ayrım yapmadan, kimi bulurlarsa..."

Saşa, bir süre sustu.

"Partinin Moskova'da işi bitti mi?" diye sordu buruk bir tebessümle.

Matvey, cevap vermekte tereddüt ediyordu sanki.

"Hayır, bitmedi" dedi ve bir süre daha sessiz kaldı.

"Kostenko'nun kurduğu birkaç eğitim kampı var. Şimdiye kadar hiç biri bulunmadı ama bu durumda oraya gidemem. Kostenko, hapse girmeden önce 'bir tek kamp deşifre olursa seni ellerimle boğarım' demişti."

Saşa, başını salladı. Bu cevap onu sevindirmişti.

"Eee, çocukları çaya çağıralım artık" dedi, Matvey.

Çaylarını koyup diğerlerini masaya çağırdılar.

Veroçka, üçüncü bardağı doldururken Oleg, "burayı da terk etmemiz gerektiği anlamına geliyor bu" dedi. Masada kraker, simit, ucuz peynir, elma vardı.

Matvey'in bardağına elma dilimi kesip koyuşunu keyifle izledi Saşa; köyde geçen çocukluğundan bildiği bu âdeti kimsede görmemişti.

"Sen ne dersin San?" diye sordu Matvey; "gidebileceğimiz bir yer var mı? Bu alçakların sinirinin yatışması için 3-4 gün bekleyelim, sonra gerekirse kendim teslim olacağım. Moskova eyleminde de beşinci gün ortaya çıkmıştım. Beni götürüp bütün gece ifademi aldıktan sonra bırakmışlardı. Bu kez ne olacağını şeytan bilir. Böylesine hiç rastlamadık; öyle değil mi?"

"Evet olmadı. Burayı terk etmeliyiz. Fikri olan var mı?" diye sordu Saşa; Oleg'e, Veroçka'ya, Pozik'e...

Hepsi susuyordu.

"O zaman benim köye gidiyoruz. Bizi orada aramazlar. İlk kardelenler çıkana kadar güvenli bir yerdir. Ancak önce köye varmamız gerekiyor?"

"Taksi tutsak olmaz mı?" diye sordu Veroçka.

Mesele mesafe değildi sadece; "oraya taksi gitmez. uzak" diyerek kesip attı Saşa. Aralık, ılık geçtiği için yağan karın eridiğini ümit ediyordu.

"Benim arabam var" dedi Oleg.

* * *

Saat altıda Oleg garaja gitti. Soyuznikler onu mutfakta bekliyorlardı. Dışarıya bakıp, peş peşe sigara yakıyorlar, küllerini, sabah kahvaltısında boşalan konserve kutularına silkeliyorlardı. Veroçka, ısrarla Saşa'ya sokulup yanında duruyor ve ona bakıyordu.

Saşa, sabahtan beri devam eden yoğun karı seyrediyordu kederle. Isı, eksi yedi dereceydi.

Saat sekize doğru bej renkli yaşlı Volga, kapının önünde durdu. Oleg, arabanın içini kontrol ettikten sonra, kapıyı serçe kapatarak dışarıya çıktı. Dairenin penceresine baktı, çocuklara işaret verdi ama el sallamıyor, gülmüyordu. Matvey'i öne oturttular; Venya, Saşa, Veroçka'yı arkaya... Pozik de bindi ama araba şehir içinde gittiği sürece ayak dibinde gizlenecekti. Üstünü de örttüler. Arkada oturanların ayakları üşüyor süsü verdiler. Bagaja, akşamdan satın aldıkları gıda maddelerinden oluşan dört büyük paket koymuşlardı.

"Arabanın arkası çöktü" dedi Oleg asık suratla; "ilk polis noktasında durdururlar bizi."

"Önemli olan, şehirde yakalanmamak" diye açıklamada bulundu Saşa; "ama orada..."

"Çıkış noktasında, onu geçemezsin."

"Noktanın etrafından dolaşırız."

Öyle de yaptılar.

Oleg, polis noktasına 500 metre kala, boş yolda onları indirdi. İşçi bölgesinin son yüksek konutları arkalarından onlara bakıyordu. Sol tarafta orman vardı, sağda çorak arazi uzanıyordu. Volga, gazı yiyince arkası sallanarak, kayan tekerleklerinden çamurlu karlar sıçratarak ağır ağır uzaklaştı.

"Bizim nevaleyi aldı gidiyor" dedi Venya, Oleg'in arkasından bakıp; "ormanda sucukların hepsini bitirir."

"Doğruca yoldan mı gideceğiz?" diye sordu Vera.

"Hayır, bu ahmaklık olur. Belki kontrol noktasında fotoğraflarımız asılmıştır."

Saşa'ya baktı, "sorgusuz-sualsiz, ölümcül ateş yani" diye ekledi neşeyle Venya.

Veroçka korkuyla Saşa'ya baktı, o da ona gülümsedi.

"Eee, ne duruyoruz?" dedi, neşeyle Matvey...

Saşa'nın ses tonu sabitti: "Ormana gidelim."

"Ama orada kar diz boyu" diye yakındı Veroçka. İlk adımı atan Saşa, yolun aşağısında diz boyunun da aşıldığını hemen anladı, kar makineleri küreyip yığmıştı.

Pozik'in emekleyerek ya da kurbağa gibi zıplayarak dört ayak üzerinde yürümeye çalıştığı halde kara gömülmesine gülüyorlardı. Kendi kendine yürüyemeyen Veroçka'yı çekmek, neredeyse taşımak zorunda kaldı Saşa; çünkü kar tam beline geliyordu.

Ormanda kar daha azdı ama yine de az yol kat ederek güçlükle ilerliyorlar, çabucak yoruluyorlardı. Venya ve Pozik kartopu atıyorlardı.

Pozik neşeliydi. Şaşa buna seviniyordu.

"Burada üniformalı biri karşımıza çıksa, ne söyleriz?" diye saçma sapan bir soru sordu:

"'Yolumuzu şaşırdık polis yoldaş' mı?"

Veroçka, geri kalıyordu. Küçük potinlerin içindeki ayaklarını zor kaldırıyordu. "Kesin karla dolmuştur ayakkabıları" diye geçirdi içinden Saşa. Bazen bekleyip elinden tutuyor, bu şekilde zorlanınca yine öne geçiyordu.

"Matvey" dedi alçak sesle; "bizleri, partiyi neyin beklediğini düşündüğün oluyor mu hiç?"

Matvey ciddi bir şekilde Saşa'ya baktı.

"Akıllı bir insansın Saşa" diye karşılık verdi.

Saşa, başka bir cevap beklediğini anlaması için öylece susuyordu. Matvey de bunu fark etti.

"Hiçbir şansımız yok ama bunun önemi var mı?"

Saşa, bir ağacın kabuğuna dokundu.

"Hayır yok" diye içten bir karşılık verdi.

Soğuktan aptallaşmış halde, (A) harfi gibi dimdik

donmuş ayaklar üzerinde bir saat kadar ilerledikten sonra, yola çıkmaya karar verdiler.

"Saşa, ayağım çıplakmış gibi hissediyorum" diye feryat etti Veroçka.

"Veroçka" dedi, içinden gelen coşkuyla Saşa; "sormayı unutuyorum hep, soyuzniklere nasıl katıldın sen?"

Kız cevap vermedi. Soğuktan donmuş gibi duruyordu. Sadece başını salladı.

Oleg'in arabası az ileride duruyordu. Ona doğru koştular. Dizleri tutmuyor, rüzgâr yüzlerine vuruyordu.

"Kaloriferi iyice aç" dedi Matvey, arabaya binerken. Sonra Saşa'ya dönüp "sizin köy uzak mı?" diye sordu.

"Uzak" diye cevap verdi Saşa; "orada büyükannem var bizi ısıtır... Oleg, bir sonraki kavşaktan sola..."

Saşa, onlarla orada ne güzel vakit geçireceğini düşünüp gülmekten kendini alamadı; iyi beslenme, sıcak mekân, etrafı gezme, kızak... Ee başka? Ev tamiri...

"Babamın mezarına götüreceğim onları. Nasıl arkadaşlarım olduğunu göstereceğim ona... Mezarın başında içeceğiz... Hiç gitmediğim dedemi selamlarım. Düşünebiliyor musunuz? Tanrım bizi ulaştır."

"Cehenneme gitmek için daha ne gerek?" sorusunu anımsayınca kalbi daralarak irkildi birden Saşa...

"Şimdi de gelmiş aynı Tanrı'dan yardım dileniyorsun, 'yolumuzu açık eder misin?' diyerek..."

"Hiçbir şey için af dilemeyeceğim. Hiçbir şey için" diye cevap verdi.

"Nasıl geldiğimi biliyor musun Saşa?" diyerek birden omzuna yaslandı onun Veroçka.

"Ne?"

"Sizin partinize nasıl girdiğimi sormuştun. Küçük bir kızken, başka bir şehirdeki bir çocuğa mektup yaz-

mış annem, bunu anlatmıştı. Gözlerini yumup haritada rastgele bir noktayı kalemiyle işaretlemiş. Dağıstan'da küçük bir kasaba çıkmış. Mektubu yollamış: 'Adım Maşa, seninle arkadaş olmak istiyorum, beşinci sınıfa gidiyorum, notlarım 4 bazen de 3...' diye... Garip bir adresmiş: Lenin sokak, bilmem kaçıncı ev falan... Cevap gelmiş, düşünebiliyor musun? Ondan bir yaş büyük, Dağıstanlı bir kızmış. Ben dünyaya gelene kadar uzun süre yazışmışlar, birbirlerini ziyaret etmişler."

Ne sorduğunu unutarak, "peki şimdi?" dedi Saşa.

"Şimdi de annem benden nefret ediyor" diye karşılık verdi Veroçka. Saşa'nın ne sormak istediğini tam olarak anlamışa benziyordu.

Araba orman yolunda yavaşça ilerliyordu, gürleyerek, patinajlarla kayarak... Oleg'e baktı Saşa, kızıyor mu diye, yüzünden pek bir şey anlaşılmıyordu.

Bir köyün içinden geçiyorlardı, kar durmaksızın yağıyordu; inatla ümitsizce, pusu kurmuş gibi yoğun... İkinci köye varmadan yarı yolda kara saplandılar.

Daha ısınmadan dışarı çıkıp donmuş elleriyle buz tutmuş arabayı itmeye çabaladılar. Oleg, birinin direksiyona geçmesini isteyince sadece Saşa'nın bu işi bildiği ortaya çıktı. O da geçip oturdu direksiyona. Oleg, kısa elleriyle abandı, araba saplandığı yerden çıktı.

"Vay canına, bu nasıl kuvvet" diye hayret etmekten kendini alamadı Matvey.

Kurtulmayı başarmışlardı, cıvıl cıvıl doluştular arabaya. Yolu daha fazla çiğnenmiş ikinci köyü geçtiler. Fakat oradan çıkar çıkmaz yine battılar, üstelik adamakıllı... Bir saat uğraştılar çıkarmak için, öfkelenerek küfrettiler, zulmettiler arabaya... Köy kalmıyordu arkalarında ve hemen hiçbir yerde ışık görünmüyordu.

Oleg, motorunu durdurduğu Volga'sının etrafını dolaşırken "buradan çıksak bile, daha ileriye gidemeyiz" dedi sakince... Dün bu mümkün olabilirdi ama bugün imkansız. İnsanlara gidelim."

Fazla düşünmeden, ilk evin kapısını çaldılar, açıldı.

"Geldiniz mi?" dedi, çıplak vücudunda, diz yapmış eşofmanla kapıyı açan adam; "dedeme, 'birazdan burada olurlar' demiştim. İçeriye girin. Isının biraz."

Hepsini içeriye aldı.

"Nee, kaç kişisiniz?.. Kızı bagajda mı getirdiniz?.."

Arkalarından sokak kapısını kapattı.

"Hanımı evde değil, komşuya gitti. Size şimdi çay hazırlarım. Gelenlere bakmadı bile. Onu ilgilendirmiyordu sanki. Mutfağa geçerken hoşnutsuz bir ifadeyle:

"Ne diye kapının önünde dikilip duruyorsunuz, içeriye girin dedim size" dedi.

Köylüler ağır işitirmiş gibi yüksek sesle konuşan birçok şehirlinin yaptığı ahmaklığı tekrarladı Saşa:

"Bizee çekicii lazıım babaa" dedi bağırdı.

Cevap gelmedi.

"Eee, haydi ayakkabılarımızı çıkaralım" dedi Saşa, çocuklara hafifçe gülerek. Yeni girilen bir evde, hele bir köy evinde ayakkabılar her zaman çıkartılırdı. İçerisi yarı karanlıktı. Zayıf bir ampulün zar zor yaydığı ışıkta ne olduğu meçhul bir koku duyuluyordu.

"Şuradan galiba" dedi Saşa, keçe kaplı kapıyı gösterdi. Tahta döşemede ıslak izler bırakarak, kulübeye girdiler. Nedense ayaklarının ucuna basıyorlardı evde uyuyan biri varmış gibi. Alçak tavanlı oda karanlık ama sıcaktı. Zayıf akşam ışığı giriyordu pencereden.

Duvarın yanında uzun, boyalı bir kanepe vardı. Odanın ortasında, çiçek figürlü muşambanın örttüğü

büyük bir masa duruyordu, diğer tarafında da küçük bir sedir. Masanın önünde yan yana kanepeye oturdular.

"Sedire gel" diyerek, Veroçka'yı özenle odadan geçirirdi Saşa. Oturup biraz etrafa bakındılar. Venya seslice burnundan soludu. Belli ki, bir şey söylemek istiyor ama utanıyordu. Eğer utanmak sözcüğü onun için de uygulanabilirse... Ev sahibi bir elinde çaydanlık, diğerinde bardak takımıyla içeriye girdi.

"Sehpayı ver, pencerenin kenarında, çaydanlığın altında" dedi Veroçka'ya; "demlik de orada..."

Düğmeyi çevirdi, sarı abajur içindeki zayıf lamba yandı. Saşa yoldaşlarını kontrol etti; yorulmuş oturuyordu ama büsbütün kendilerini bırakmış değillerdi.

"Traktörcü, sarhoş yatıyor, traktörü de çalışmıyor" dedi mujik; Saşa sanki bunu şimdi sormuş gibi...

Tekrar mutfağa giderek bir litrelik kavanozda reçel getirdi, yanında da büyük bir kaşık... Sonra yine gitti. Az sonra kapıyı açtı. Şapkasını giymiş bakıyordu, ceketin düğmeleri ilikliydi, altında sıcak bir pantolon vardı:

"Hanımı almaya gideceğim, yoksa gece yarısına kadar oturur..."

Saşa, tam "zahmet etmeyin, gerekli değil" diyecekti ki, kapı kapandı.

Çaylarını içtiler.

Odayı incelediler: Aralıksız yapıştırılmış eski duvar kâğıtları, bir köşecikte ikona, duvarda asılı iyice yıpranmış bir halı, öteki köşede komodin duruyordu. Diğer odaya açılan beyaz kapıdan bir gürültü duyuldu birden; karyola gıcırtısı gibi. Biri ayağa kalktı sızlanarak...

Kapı açıldı, ufak tefek bir dedeydi bu; keçeleşmiş bembeyaz saçları ve ağlamaya hazır çocuk yüzüyle...

"Tam bir orman cücesi" diye geçirdi Saşa içinden;

"Ev sahibesinin babası olmalı, bize kapıyı açan mujik, böyle bir dedenin oğlu olmak için biraz fazla gürbüz."

"Çoktandır bizde heyet toplantısı olmamıştı" dedi dede; "haftada üç kez gelirlerdi, kasımdan başlardı, mayısa kadar... Gömdüler mi bütün yaşlıları, bu yüzden mi bir yere gidemiyorlar artık?"

Saşa, bu sözlerden, arabasıyla kara, çamura saplanan yolcuların bu eve sık sık geldiklerini çıkardı. Dede, bir süre durduktan sonra, dışarıya yöneldi inleyerek... Uzun süre ceketini aradı, fısır fısır bir şeyler söylendi ve pek ağır olmayan küfürler savurdu.

"Tuvalet nerede?" diye sordu Veroçka.

Venya, zahmet edip ağzını açarak, "dışarıya git, dede sana gösterir" dedi. Ayaklarını kalorifere uzatmıştı ama farklı tarzda, incitici olmayan muziplikler yapmakta birebirdi. Buna, Veroçka bile gülmüştü.

"Ciddi mi söylüyor Saş?"

"Evet Vera. Avluda, gidecek misin?"

Veroçka olumsuzca başını salladı.

Aynı kaşıktan sırayla ahududu reçeli yediler. Venya, ayaklarını kalorifere uzatmış, keyifle mırıldanıyordu. Veroçka, onu örnek almış, sırtını Saşa'ya dayayıp ayaklarını duvarla kaloriferin arasına uzatmıştı.

Biraz ısınmışlardı.

Sokak kapısı gıcırdadı. Veroçka, toparlanıp aşırı yayılmış halini düzeltmeye kalktı ama Saşa onu durdurdu:

"Otur, otur dede bu... Senin nasıl oturduğun onun için fark etmez."

"Siz biraz fazlasınız" dedi dede, kapıdan girerken, sanki hiç dışarı çıkmamış birinin ses tonuyla... "Öyle değil mi, ne dersiniz? Mezarlara yetişecek haliniz yok ama bir yerden kaçıyormuş gibisiniz. Tüm şehir halkı-

nın köye döneceği zamanı bekliyorum. O an yaklaşıyor. Şehirde henüz yangın yok mu? Yakında olur."

Kapı dibindeki bir iskemleye otururak, kör lamba ışığında, neşeli mi, ağlamaklı olduğu pek anlaşılmayan gözlerle etrafı incelemeye başladı.

"Tanrı şimdi bize döndü, bizi gözetliyor, bizlerse onu göremiyoruz. Eskiden, köyde biri bir günah işlese, yıllarca ceza verip vermemeyi düşünürdü. Bazen günahkâr çocuklara ceza vermeyi erteler, ölene kadar düzeltirler diye beklerdi. İnsan denilen yaratıkta inanç oldukça bu böyleydi ama şimdi hemen cezalandırıyor. Hani eskiden baba, masada büyüklerden önce patates tenceresine uzanan sümüklü haylazlara kaşığıyla vururdu ya, onun gibi; Tanrı da sabırsız oldu. Onu da anlamak lazım, bizden usandı. Önce bir belirti gösteriyor, bir direk daha bırakıyor, üçüncüde parçalara ayırıyor. Bunu fark etmiş miydiniz, sevgili çocuklar?"

Yaşlı adam etrafına toplanan gençlere tek tek baktı ve "yolunuza hiç direk çıktı mı?" diye sordu.

Matvey'in ilgisini çekmişti dede; Venya, önlerine bir orman cini oturmuş, anlamadıkları dilde bir şeyler söylüyormuş gibi ona bakıyordu, Pozik camdan dışarısını seyrediyor, Oleg ise çayını içip, reçeli temizliyordu. Kavanozu bitirdikten sonra, dışarıya çıktı. Bir süre sonra yiyecek paketiyle döndü; arabadan getirmişti.

"Dede otur çay içelim beraber" dedi masaya erzağı koyarken, sevecen bir tavırla...

"Ben çayımı çoktan içip bitirdim, kendi payıma düşen ekmeği de yedim. Şimdi başkalarınınkini yiyorum" dedi dede, başladı anlatmaya: "Bakın, size söylüyorum: Yakında hepiniz döneceksiniz, sizden usandıklarını anlayın artık ama bir yere kaçamazsınız. Sizi ba-

rındıracak olanların hepsi öldü. Rus'un daima var olduğunu, sonsuza kadar var olacağını sanıyorlar. Bu milletin yaşam süresi, benim hayatımdan 17 tane eder. Rusların hepsi 17 yaşlı adam... İlki Hazarlar'ın[47] içinde doğdu, ölürken 70 yıl sonra doğacak ikinciye göbek bağını kopardı. Üçüncü, Svyatoslav'ı[48] hatırlatırdı. Beşinci, fitne kargaşasına[49] kurban gitti. Altıncı, Tatar'ı[50] gördü. onikinci Fetret devrini[51] yaşadı, onüçüncü Razin[52] devrin ve ondördüncü Pugaçov[53] zamanı; bana kadar geldi işte... 17 ihtiyar, çok bir şey değil. Hepimizi bu kulübeye sığdırmak mümkün. Bütün hikâye bu işte...

Gençliğimizde, çocuklarımız olacağını düşünürdük; nasıl denir, 'bizim günahlarımızı bilmeyen'; ama bunlar öyle çocuklar oldular ki, ne yeri, ne göğü tanıyorlar, yalnızca açlar. Bu akıldan gelen, kötü bir açlık. Doyurmak mümkün değil. Zira, sadece aç gerçekler doyar. Hepiniz kiliseye gidiyorsunuz. İnsanoğlu, tapınağa kadar izlerden yürüyünce, kalbindeki boşluğu dolduracağını düşünür. Mum dikerek, Tanrı'nın isteklerini yerine getireceğini ümit eder, O'nu kandırdığını sanır. Kendine bağladığını, zayıflıklarını düzeltmeye mecbur bırakacağını

---

47 7. ve 11. Yüzyıllar arasında Hazar Denizi'nin çevresinde; Van Gölü ve Karadeniz kıyılarından Kiev'e; Aral Gölü'nden, Macaristan'a kadar uzanan geniş topraklarda hüküm süren Türk devleti.

48 Kiev Prensi 1. İgoreviç (942-972). Hazar Kaanlığı'na son verdi (965-968).

49 Kiev Prensliği'nin taht kavgaları yüzünden 12. Yüzyıl'da çöküşü.

50 Altınordu Devleti'nin 1238-1480 arasında Rusya hâkimiyeti.

51 Rurik hanedanının sona erişinden (1598), Romanov hanedanının gelişine (1612) kadar geçen süre.

52 Stepan Razin: Don Kazakları'nın atamanı. Çara karşı yapılan köylü isyanını (1630-1671) yönetti.

53 Yemelian Pugaçov (1742-1775): Volga ve Ural arasındaki bölgeyi kapsayan köylü isyanı önderi.

zanneder; bazen merhamet, bazen de iyilik olarak adlandırdıkları kendi rezilliklerini, kendi tembelliklerini...

Bir şey mi oldu, Tanrı'dan bilirler: 'O böyle karar verdi, o böyle söyledi, o böyle düşündü...' Sonra ne bulurlarsa pençeleyip çalarlar. Nerden biliyor bu ahmaklar O'nun ne düşündüğünü, ne istediğini, nelere sessiz kaldığını?.. Üzüntü verici olan, insanın önemsiz bir varlık oluşu değil, aksine kendi hiçliğinde kötü oluşudur. Diğerlerinin, hiçliğini gördüğünü fark ederse, daha da kötüleşir. Böylece, size hiçbir çıkış yolu kalmaz."

Ev sahibi, "dede yine felsefeni yaptın" diye gülerek içeriye girdi. Yeni bir tişörtle, eşofman altı giymişti.

"Ben söylüyorum, traktör ekimden beri yatıyor, hesap et artık" diye yanıt verdi ona dede. "Gidemezler; köydeki mujikleri de katın, benimle beraber dört kişi eder. Karlar eriyene kadar beklemek zorundalar."

Adam, kırıcı olmayan ama kesin bir tonla, "git işine, senin palavraları çok dinledik, git" diyerek dedeyi gönderdi. Dede, gözlerini kırpıştırarak uzaklaştı; her an ağlayacak ya da gülecek gibiydi

O sırada evin hanımı birden içeriye girip, o kadar tatlı bir şekilde gülümsedi ki, Venya dışında, hepsinin ruhu kuş gibi hafifledi. Mesela Saşa, kadının onları nasıl karşılayacağını çok merak ediyordu. Bir tek Venya'nın böyle bir kaygısı yoktu. "Neden kurulanmalarını söylemedin çocuklara?" dedi kocasına dönüp; "görmüyor musun hepsinin ayakları ıslak?"

"Onları tutan mı var?"

Hemen, mayhoş ve tatlı kokan sıcak su dolu bir kap getirdiler Veroçka'ya, ayakları ısınsın diye. Sevinçle titreyerek topuklarını bıraktı kaynar suyun içine kız. Delikanlılar çoraplarını verdiler, yerine yün çoraplar

giydiler; yırtık ama bir ayağa iki tane, sert ve sıcak...

Patatesleri, kızgın tavaya koydular. Oleg, şehirden getirdikleri poşeti aldı, güzel yanaklı konserve kutularını açtı, bolca peynir ve sucuk doğradı. Ev sahibine votka teklif etti, "buna hayır diyemem" yanıtını aldı.

Sormadan evin hanımına şarap açtı.

"Tanrı sizinle olsun çocuklar, bunların ne olduğunu bile hatırlamıyorum artık. Ne güzel bir şişe bu böyle.

"Dede nerede, onu çağırmayacak mıyız?"

"Dedesiz olur mu hiç" diye cevapladı Saşa'yı kadın.

Dede masada sessiz oturuyor, az yiyor, kimseye bakmıyordu. Üçüncü kadehten sonra hepsinde bir canlanma oldu. Evin hanımı, sevecen gözlerini kısarak sadece dudaklarını ıslatmakla yetindi ve "ben böyle de keyif alıyorum" diyerek kendi tatlı kırmızı şarabını içmedi. Belli ki, böyle az bulunan bir içkiyi içmeye kıyamamıştı. Onu, misafire ikram etmek daha doğruydu.

Basit konulardan söz ettiler. Saşa, büyük annesine gittiklerini söyledi. Hemen ortak tanıdıklar aranmaya başlandı; komşu köydü çünkü. Gerçekten uzak akrabalar ortaya çıktı. Dede, az sonra bir şey söylemeden çekildi, Pozik de, Saşa'nın gördüğü kadarıyla kederliydi.

Saşa, ona doğru eğilerek, "neyin var?" diye sordu.

"Çiçekleri sulamayı unuttum."

Hepsi bir odaya doluştu; kimi battaniye, kimi eski örtülerle örtünerek, yüksünmeden, akşamki yemekten doymuş, gönül rahatlığı içinde yerde uyudular.

Sabah, avlunun arkasındaki buz tutmuş tuvalette neredeyse donuyorlardı. Hemen eve koştular ışıltılı gözlerle. Sırayla çaylarını içtiler. Ev sahibesi erkenden gitmişti, kocası da ambarda bir şeyler çakıyordu. Tavuklar rahatsız edilmiş gibi gıdaklıyorlardı. Dede, yatı-

yordu; bazen dönerken hırıltı çıkarıyordu.

Saşa, televizyonu açtı, tam haberler yayınlanırken...

"Bu program, neydi ismi, hani Kostenko'nun arkadaşı?.." diye hareketlendi birden Venya.

Ancak programı ciddi görünüşlü tanımadıkları bir kız yönetiyordu. Konular alışıldık ve amatörceydi: "Orada toplantı yapılmış; buraya yeni birini atanmış; şurada her zaman olduğu gibi boru patlamış; bir şeyleri ateşe verilmiş; üç bölge ısıtmadan, aydınlamadan ya da her ikisinden mahrummuş; bebekler ısıtılamayan soğuk hastaneden uzaklaştırılmış" gibi...

Bunlara çoktandır kimse şaşırmıyordu. Özellikle kötüler tane tane anlatılıyordu; eskiden böyle değilmiş gibi... Bir şeyler söylemek gerekliydi elbette...

Bütün bunlar tek tek aklından geçti Saşa'nın, televizyona bakıp çayını yudumlarken... Ama birden ekranda Lyoşa Rogov'un ölü yüzünü görünce boğazındaki çayla birlikte donup kaldı. Kısa bir süre sonra spikeri işitti:

"Yaratıcılar Birliği adlı siyasi partinin üyesi Aleksey Rogov kendi evinin balkonu altında ölü bulundu. Komşular, onun pencereden atladığı ya da atıldığı sırada evde yabancıların bulunduğunu iddia ediyor. Rogov'un aynı kattaki komşularından biri, meş'um olaydan bir saat kadar önce, gelenlerin kendilerini Federal Güvenlik Hizmeti (FSB) görevlisi olarak tanıttıklarını söylüyor."

"İlginç olan" diye devam etti spiker, "Rogov'un dairesinden çıkan üç devlet görevlisi, onun asfalttaki cesedini inceledikten sonra, avlunun önünde duran arabalarına gitmişler. Komşular, aracın plakasını kaydetmiş. Araştırdık; Federal Güvenlik Hizmeti şehir yönetimi adına kayıtlı olduğu ortaya çıktı. FSB yayım organı bu gerçeği yorumlamaktan kaçındı."

Ekrana bakarak kımıldamadan oturuyorlardı. İnleyerek dışarı çıktı dede ama kimse dönüp bakmadı.

"Bugün de Moskova'daki evinin girişinde Yaratıcılar Birliği parti üyesi Konstantin Solovıy öldürüldü. Kesici aletle vücudunda çok sayıda ölümcül yara açılmıştı. Son bir buçuk günde Rusya'nın çeşitli bölgelerinde Yaratıcılar Birliği üyelerine kimliği bilinmeyen kişiler tarafından saldırılar düzenlendi. Şu sırada birkaç parti üyesi hastanelerde yatıyor. Bu noktada, perşembe günü, yeni tiyatro binasının açılışında, Yaratıcılar Birliği yöneticilerinden Yana Şaranova'nın, Başkan'a karşı gerçekleştirdiği eylemi hatırlatmak isteriz..."

Bildiğimiz eski görüntüler geçti ekrandan. Saşa, Yana'yı gördü yine; düz kesilmiş saçları, yüzüne zarif ve savunmasız görünüm veriyordu. Sonra spiker çıktı gülümseyerek, "bu, haber programlarının sonuncusudur" dedi, kendilerini yıllarca dinleyenlere teşekkür etti.

Bir dakika boyunca bir sessizlik oldu.

Saşa, dışarıya çıktı, atıştıran karın altında durdu.

Arkasından Matvey göründü.

"Bu sidikli yüz için ne kadar incinmişler" dedi Saşa.

Matvey, cevap vermedi. Sigara istedi.

Dumanı çekerken, sert kıllı avurtları da içine göçüyor, güzel, parlak elmacık kemiklerinin keskinliği öne çıkıyordu. Matvey'in adem elması, dışarıya çıkmak isteyen canlı bir şeyi yutmak ister gibi oynuyordu.

"Geriye döneceğiz, Saşa..."

Ev sahibi ürkek gözlü bir at getirmişti.

"İşte bizim kendi traktörümüz; kar vız gelir ona."

Evin önünden geçerken, Oleg yavaşladı, dedeyi selamlamak ya da korna çalmak istiyordu ama yaşlı adam dışarıya çıkmamıştı, pencereden bakan da yoktu.

"Ahh, çorapları değiştirmeyi unuttum" dedi Venya; "yünlülerle çıkmışım..."

Cevap vermedi kimse.

"Sende kalsın" dedi Oleg, yarım dakika sonra...

Bu sessizlik hoşuna gitmemişti.

Matvey, Venya'ya baktı kızgınca.

Bakışları delip geçiyordu sanki.

"Lanet olsun, çocuklara üzülmediğimi mi düşünüyorsun, Matvey?" dedi birden sinirlenerek Venya...

"Üzülüyorum ama ne yapayım, ölene kadar yas mı tutacağım? Geliyorum işte, birilerinin işini bitirmeye."

Üç dakika daha sessizlik oldu.

"Onlar intikamlarını aldılar, daha da alacaklar. Artık beklemeye lüzum yok. Kostenko, 'tam beklemeye gerek kalmadığı zaman başlamak lazım' derdi."

Şimdi başka bir sessizlikle susuyordu hepsi: Matvey'in ne söyleyeceğini bekliyorlardı merakla.

"40 büyük şehirde şubelerimiz var. Hepsinin yönetimini bir günde alabiliriz," dedi.

"Peki sonra?" diye sordu Venya, neşeyle.

"Sonrasına da bakacağız."

Matvey, gözlerini kısmış, sileceklerin hareketine bakarak düşünüyordu.

"Moskova'da ne yapacağımızı biliyorum. Fakat burada kendi başınıza başarabilecek misiniz, Saş?"

"Hallederiz" dedi Saşa kendinden emin; henüz ne yapacağını tam olarak bilmese de...

"Yapacağınız şey basit" diye devam etti Matvey; "hepimiz bunu istiyorduk, bunu bekliyorduk. Yapmak zorundayız, hemen şimdi. Aksi halde her şey biter."

"İkna etmek istiyor gibi konuşuyorsun Matvey, sanki karşı olan varmış gibi" dedi Venya.

"Sen ise, bulduğunu içiyor ve sızıp kalıyorsun!" diye ön koltuktan dönerek çıkıştı ona Matvey.

"Ben de burada kalırım."

"İyi, kal..."

Yine sessizliğe büründü herkes; bu kez Matvey'in söylediklerini düşünüyorlardı.

"Ölmekten çok korkuyorsunuz galiba..."

Vera'ydı, ağlamaya ramak kalmış gözlerle konuşan.

"Öldü sizin Rusya'nız, aklı başında herkes farkında. Niçin anlamak istemiyorsunuz? Her şey ölür, bilmiyor musunuz; insan, köpek, fare... Onlar da ölüyorlar!.."

"Şimdi arabadan atarın seni" dedi, Saşa sakince.

Veroçka, sessizce ağlamaya başladı. İyice büzüldü, küçük dizlerini ovuşturup, incecik dudaklarını ısırdı. Saşa, kafasını kırmak istedi.

"Ben burada ne yapılacağını biliyorum" dedi Oleg, Veroçka arabada hiç yokmuş gibi...

13. BÖLÜM

Saşa, bütün gece uyumadığı halde, kendini göğsü karla ovulmuş gibi dinç hissediyordu. İkide bir gülümsüyordu. Sevdiğine güzel bir sürpriz hazırladığı zaman böyle olurdu insan. Havai fişekler patlıyor, konfetiler yağıyor, uzun kulaklı oyuncak tavşan sevinçle bağırıp elektrikli gözlerini dehşetle döndürerek koşuyordu.

Oleg'le birlikte her şeyi kılı kılına hesaplayarak dolaşıyorlardı. Oleg'in de keyfi yerindeydi. Sırıtıyor, hiç yeri olmadığı halde ikide bir, "zalim, zalimdir, ama ben üç zalimden daha zalimim" diye tekrarlayıp duruyordu.

Sonra her şeyi yeniden konuştular, şehri bir daha dolaştılar. Kimseden korkmuyorlardı. Birkaç kez polis arabasına rastladılar. Büyülenmiş gibi yanlarından geçti, durdurmadı. Elinde çizgili cop tutan aptal polis, ya telsizle konuşuyor ya da öfkeyle siren çalarak, kurallara uymayan bir arabayı durmaya zorluyordu.

"Bütün kontrol noktalarını[54] kaldırmışlar bize" dedi Oleg; üstüste gelen şanslı durumdan sonra...

Saşa, onun ne demek istediğini anlamıştı. Dedenin köyde söylediklerini aklında tutmuştu Oleg, oysa reçel yemekle meşgul görünüyordu.

---

[54] Burada sözcüğün diğer anlamında kullanılıyor: İşaret direği. Böylece, köydeki dedenin sözlerini anımsıyorlar.

"Tanrı'nın varlığına inanıyor musun?"

Şaşa'nın sorusunu duyunca öksürdü Oleg:

"Bizim bölükte bir keskin nişancı vardı. Bazen, atış öncesi boynundaki haçı dudaklarına götürürdü. Tanrının yardımcı olduğuna inanıyordu besbelli ki..."

"Rusya, Tanrı'yı ve dumanında meleklerin göründüğü kızıl ateşi hayal eder..."

Saşa'nın aklına birden gelivermişti bu sözler. O karanlık, içine kapanık köy evindeki beyaz gömlekli 17 ihtiyarla büyükbabasını düşünerek söylemişti bunları; alçak sesle ve tamamen duygusallıktan uzak bir şekilde.

"Melekler sana da görünüyor mu?"

Oleg, ne demek istediği pek anlaşılmadan; "hayır görmüyorum... Hayır söylemem" ya da "yanlış soru soruyorsun, çok yanlış...." der gibi başını salladı.

Son akşam 40 dakika kadar uyuyan Saşa, rüyasında kendisini büyükannesinin köyünde görmüştü. Rüyada kümesten kaz ve tavukları salıverip, arabasına doğru çağırıyordu. Rüya, alışıldık şekilde karışıktı. Şöyle ki, yolda otomobil sürerken, avluya kamyon ya da kasalı bir araçla geliyordu. Acelesi vardı, büyükannesi evden çıkmadan halletmek istediği bir işti sanki bu..

Kasa kapısını açıp gövdeleri yere atıyor, onlar da ıslakmış gibi ses çıkararak düşüyorlardı. Kazlar, her düşene açgözlülükle atılıp gagalarıyla çekiştiriyorlar, sonra gaklayarak iri beyaz kanatlarını çırpıyorlardı. Tavuklar, onların kanatlarından korkup kaçıyor, ama çok geçmeden yine başlarını uzatarak bir şeyleri gagalamaya uğraşıyorlardu. Saşa dönüp baktı, büyükannesi kapı eşiğinde ona bakıyordu. Babası da peykede oturmuş sigara içiyordu. Uyandığında, kazları, tavukları rüyasında çağırdığını anımsadı: "Kus... kus... kus..."

"Uyudun mu?" diye sordu Oleg; garajdaydılar.

Saşa, ilk kez onun sesinde şefkatli ve insani bir duygu hissetti. Belki ona öyle gelmişti.

"Ne dersin Oleg, başarabilecek miyiz?" diye sordu öksürükle karışık, kısık bir sesle...

Sonra öyle bir esnedi ki, ağzı sanki beline kadar açıldı. Sigara paketine uzandı. Çok fazla içiyorlardı, adam başı günde dört paket. Oleg'ten yanıt gelmedi. Böyle sorulara asla cevap vermezdi Oleg.

Oleg,"Bana bak, Veroçka'nın bizi ele vermeyeceğinden emin misin?" diye sordu. Son günlerde bunu belki de üçüncü kez soruyordu.

O gün onu istasyonunda bırakmışlardı.

Arabanın camına doğru eğilip Saşa'ya kupkuru gözlerle bakarak "kimseye hiçbir şey söylemem" dedi Veroçka; "duydunuz mu? Hiç kimseye, hiçbir şey; yemin ederim. Affedin beni. Hemen bugün başka bir şehre büyükannemin yanına gideceğim. Hepsi bu."

Saşa'ya deponun anahtarını verdi. Onu desteden aceleyle ayırırken tırnağı kırılmıştı...

Giderken dönüp bakmadan, öfkeyle:

"Salaklar, hepinizi öldürecekler!" dedi.

Bu sözleri sadece Saşa duymuştu anlaşılan.

"Eminim, Oleg. Bu arada gidip flamaları alalım."

Depoya vardıkları sırada salak bir sokak köpeği fırladı önlerine aniden. Öyle bir havlıyordu ki, neredeyse kızgın dilini tükürecekti. Oleg, bakmadan yanından geçti. Saşa, köpeğin kafasına doğru bir tekme savurmak istedi ama o yana çekilip, daha da beter havlamaya başladı. Saşa'nın pankart, kolluk, Kostenko portreleri vs. içinde flamaları aradığı bodrumun üstüne eğilip, "domatesleri alsana oradan" diye seslendi Oleg...

"Tut" diye bir kavanoz uzattı. Sonra iki portatif, plastik, renkli parti afişini...

Arabaya bindiklerinde "aç" dedi, Oleg.

"Leş gibi kokarız şimdi"

"İçimden geldi. Alkol gibidir bu, sarhoş eder adamı."

Gece şehirde yolculuk ettiler. Saşa, kavanozu bıçakla açıp eliyle domatesleri çıkarıyor ve ekşi suyunu akıttıktan sonra, pantolona leke yapmasın diye eğilerek yiyordu. Küçük domatesleri de Oleg'in ağzına atıyordu. O da gözlerini kısıp, çenesini hızla hareket ettirerek çiğniyordu. Farlar, sarhoşun neşteri gibi deşiyordu geceyi. Oleg, arabayı delice kullanıyordu. Biri karşılık verip uzak farları yakmaya görsün, küstahlaşarak neredeyse karşı yola geçiyor, hiç tanımadığı gece hasmını ani fren yapmak zorunda bırakıyordu.

Oleg'in dairesinde Venka ile yerli soyuzniklerden dokuz delikanlı onları bekliyordu. Dün gece şehri dolaşıp yaşlı, öfkeli, atik, sınanmış ve şakacı olanları seçmişlerdi: Şaman, Boz, Tırcı, Lehimci gibi...

Yakalanmamak için fazla adam toplamamışlardı. Son günlerde harekât şubesi polisleri evlere dalıp küstahlık ediyorlardı fakat hiç kimseye dokunmamışlardı. Saşa'yı arıyorlar, onu yok edeceklerini söylüyorlardı.

Ayakkabılarını yere vurup, kirli kardan temizlerken "Hayır. Yeni bir şey yok" dedi alçak sesle Saşa.

"Ne zaman?"

"Gerektiği zaman."

Hepsi birden halka yapıp yere oturmuş, kaliteli bir şişe votka açmışlardı. Herkesin bardağı doluydu; Saşa ve Oleg kendilerine birkaç damla bir şeyler almışlardı.

Dört gün içmemiş olan, donmuş mantı gözlü Venya, öbürlerine çaktırmadan kendisine su koydu. Ayık

dolaşmaya alışık olmadığı için zayıflamıştı.

"Kardeşler" dedi Saşa, sade bir sesle ve yüzünde hafif bir gülümsemeyle... "Parti bize, 'herkes Ruslar'a borçludur, Ruslar ise hiç kimseye borçlu değildir' der. Ayrıca parti bize, 'herkes Ruslar'a borçludur, Ruslar ise sadece kendilerine' der. Biz, sadece bize borçlu oldukları şeyi geri istiyoruz: Vatanı... İleri!.."

Dişlerini göstererek güldüler. Fazla kaçırmadan içkilerini içtiler. Peynir, yeşillik ve bir kavanoz domates; ellerini daldırıp alıyorlardı.

"Birer tane daha çekelim" dedi Saşa.

Şişenin hepsini boşalttılar.

Saşa, herkesi hafifçe selamladı başıyla, sessizce içti.

"Şimdi de uyku zamanı" diye direktif verdi az sonra.

Yatmadan önce sigara içmeye gitti. Arkasından yürüyen Venya'ya "Pozik nerede?" diye sordu.

"Çiçekleri sulamaya gitti."

Saşa, bir şey söylemeyip, başını salladı.

"Sabah döneceğini söyledi."

Venya, Saşa'nın gözlerine baktı; "Sana hep söylemeyi unutuyorum: Negatif, Pozik'i hiçbir şeye bulaştırmamamızı istemişti."

"Ne zaman gelir dersin?"

"Sabahleyin. İlk troleybüsle gelir muhtemelen."

"Yetişemez, iyi işte."

Venya durumu anlamıştı:

"Yarın mı yani?" Yüzüne gözleme üstüne tereyağı dökülmüş gibi bir tebessüm yayıldı.

"Bugün, Venya. Git yat."

Saşa, dışarıya bakarak sigarasını bitirdi. İzmariti küçük pencereden sıkı bir fiskeyle fırlattı. Bir an parıldayıp söndü sigara, karda dağılıp gitti.

* * *

Gece iki buçukta çocukları uyandırdı Saşa. Birkaç taksi çağırdılar; Kendisi de Venya ile birlikte, Oleg'in Volga'sına atladı. Şehrin kenarındaki eski parkta inince, taksi şoförleri biraz şaşırdı. Oleg de Volga'sını oraya park edip, kapıları kilitlemişti.

"Bekle beni kız![55]" dedi ve kalçasını okşadı.

Karın üzerinde dolaşan çocuklarla, soyuzniklere "parka gidin, orada salıncak var, sallanın" dedi Oleg.

"Sizi arayacağız" dedi Saşa onlara; başını sallayarak...

"Bekleyin."

Üçü yoluna devam etti: O, Venya, Oleg...

"Yoksa yönetim merkeziniz ormanda mı?" diye keyifle sordu Venya. Daha bir şeyden haberi yoktu.

Parkın arkasında iki katlı tek bir bina vardı. Burası bir zamanlar, zekâca geri kalmış çocuklar için yatılı okuldu. Şimdi onlar nereye yollandı bilinmiyordu. Son yıllarda buraya İçişleri Bakanlığı'nın Özel Kuvvetleri konuşlanmıştı. Yani Oleg'in evvelce çalıştığı yerdi. Oleg, akşamları hâlâ spor salonunda halter yapmaya gelirdi; üst rütbeli subaylar paydos ettiğinde...

"Venya bize silah gerek" dedi Saşa; "şimdi onları alacağız. Beni ve Oleg'i dinle, her şey güzel olacak."

Yüksek duvarla çevrili binayı dolanıp arka tarafa geldiler. Karşılarında, ağır gıcırdayan bir kapı vardı.

Saşa, "çocukluğumda hep böyle bir kapıyı yalamak isterdim" diye yersiz bir şey anımsattı. Oleg, sürünerek kapının altına girdi, öbür taraftan arkadaşlarını çağırdı. Sırayla geçtiler. "Kameralar burayı görmez" diye açıklama yaptı Oleg. Etrafı kollayarak binaya doğru yürü-

---

[55] Konstantin Simonov (1915- 1979)'un Savaş şiirinden alıntı.

düler. Bir yanda geniş bir meydan, barfiks, yere gömülmüş lastikler vardı; diğer yanda bir sıra alçak garaj...

"İşte otopark, bunlar da motorlarımız" dedi, Oleg.

Sağda "kazelok" denilen devriye arabalarıyla Özel Kuvvetler'e ait iki otobüs duruyordu. Saşa, onları mitingte görmüştü. Hatırladığı kadarıyla bunların her iki yanında, iri sivri dişlerini gösteren cinsi meçhul bir yırtıcı hayvan resmi vardı. Onu böyle bir otobüse sürükleyerek soktuklarında sivri dişli acayip yaratığın ne olduğunu anlamaya çalışır, hayvanı dikkatle gözden geçirirdi.

"Bizi sahiden görmezler mi?" diye sordu Saşa.

"Herşey yolunda" diye yanıtladı Oleg.

"Burada, arabanın arkasında durun" diye tembihledi ve acele etmeden arka demir kapıya doğru yürüdü, Zile bastı. İzleme kamerasına gülen yüzünü dönüp birkaç kez el salladı. Hâlâ duyan yoktu. Kuşkusuz kime selam verdiğini bilmiyordu ama "benim, ben!" diye seslendi yüksek sesle. Öteki elinde gaz tüpü vardı.

Bir dakika kadar bekledi.

Oleg, geceleri nöbet yerinde sadece bir kişinin, bir silahsız nöbetçinin, oturarak uyukladığını iddia ediyordu. Geceleri de nöbetçi subayı uyuyordu. Nöbetçiyle yardımcısı birbirini değiştiriyorlardı. Kurallara göre, nöbet mahallinde en az iki kişi olmalıydı. Fakat Oleg, tüzüğe çoktandır kimsenin uymadığını söyledi Saşa'ya.

"Hele şükür!" dedi Oleg.

Saşa, ufak bir kar parçası alıp ağzına götürdü. Kozelokun yanından, aval aval kapalı kapıya bakan Oleg'i gizlenmeden süzdü. Vücuduna paralel sarkan kolları iyice gevşemişti. Kapının arkasından bir şey sorulmuştu galiba, zira Oleg yine sırıtarak dişlerini göstermişti. Onun alışıldık gülümseme şekliydi bu...

"Evet, benim, kapıyı açın, hava soğuk... Eşim beni evden kovdu, gidecek başka bir yerim yok..." dedi.

Eşikte durup Oleg'i içeriye almadan kapıyı aralayan adam "bildiğim kadarıyla sen bekârdın" dedi.

Saşa, kapıya çıkan adamın apoletlerini fark etti. "Bu bir subay, uyuyor olması gerekirdi" diye düşündü.

"Artık evliyim, teğmen yoldaş" diye yanıtladı Oleg ve birden subayın burnunun köküne kafayı oturttu. Gaz sprey tüpünü bırakıp, sol eliyle yakasına yapıştı; hızla çekip pata-küte girişti; bir, iki, üç... Arkaya doğru gerilip biçimsiz kaslı kısa bedeninin olanca gücüyle hasmının çene kemiğine dirseği geçirdi.

Oleg, subayı özenle tutup kara oturttu ama o, yüzünü elleriyle kapatarak ve bir ayağı hafifçe titreyerek yana devrildi. Saşa koşarak geldi, subayın kemerinden tabancasını, kelepçeleri aldı. Kan içinde kalmış, kıpkırmızı savunmasız ellerine kelepçeyi geçirirken, binada birinin koşarak bağırdığını duydu:

"Ne oluyor orada? Şimdi geberteceğim hepinizi!"

Oleg, ellerini yukarı kaldırdı: "Goşa, benim, Oleg... Çıldırdın mı?!"

"Oleg, ne oluyor burada?"

Oleg, karşıdan gelenin üzerine fırladı. Hemen arkadan binaya sızan Saşa, yere yuvarlanmış bir tabanca ve birinin üzerinde oturan arkadaşını farketti. Oleg, yerdeki adamın boğazını sıkarken, bir taraftan da:

"Goşa, yapma arkadaşım. Gürültü etmeden yat, sakin ol, Goşa" diye onu yatıştırmaya çalışıyordu.

Venya ile Saşa da gelip yanına oturunca, Oleg ellerini bıraktı. Goşa hırıldıyordu, yüzü iğrenç biçimde kızarmış ve gözleri yuvalarından fırlamıştı. Oleg, hafifçe doğruldu ve boğulmuş adamı sırt üstü döndürdü. Bi-

leklerinde onun kemerinden alınmış kelepçeler vardı.

"Hadi Goşa, kendine gel." Oleg, adamın sırtını duvara dayadı, kendine getirmeye çalıştı. Saşa, boynunda Oleg'in çarpıcı uçuk pembe parmak izlerini gördü.

"Bu ellerin hışmına uğramak istemezdim doğrusu" diye geçirdi bir an aklından.

"Gaz tüpün vardı hani?" dedi, Oleg'e.

"Sorunlarımı tek başıma çözmeye alışığım ben."

10 metrelik karanlık, dar koridoru koşarak geçtiler, geniş çıkıştan hazırlık kısmına ulaştılar. Nöbetçilerin demir kapısı kapalıydı. Saşa, kimse var mı diye kurşun geçirmez geniş camdan baktı. Masada rengârenk butonlu bir tablo vardı, üzerinde de iki telefon cihazı... Köşede, küçük bir televizyon kırpışıp duruyor, ekran görünmüyordu. İki koltuk, anahtar kutusu, sandalye, servis odasına açılan bir demir kapı... Saşa kimseyi görmedi.

"Hadi gidelim, orada üçüncü biri daha var" diye seslendi Oleg.

Yerden aldığı tabancayı elinde tutuyordu.

"Kurşun doldur" dedi, Saşa'nın elindeki diğer tabancayı görünce.

Nöbetçi bölümünü geçip geniş, aydınlık koridora çıktılar. Saşa, Makarov'un emniyetini açıp horozu çekti. Oleg, sessizce kapılardan birini açtı, Saşa, onun omzundan bakınca bir sıra ranza gördü. Kamuflaj giysili, beresi gözlerine kadar çekili, sırtüstü yatan adamın ranzasına yavaşça yaklaştılar. Oleg, alnına namluyu dayadı.

Saşa'ya "tabancasını çıkar" dedi.

Saşa, kemerle uğraşırken, Oleg uyuyana bakarak, "kimler nöbet tutuyor, anlamıyorum. Bu toy genç öyle uyuyor ki becerseler haberi olmayacak puştun" dedi.

Saşa, tabancayı çıkarıp cebine koydu. "Hadi, şimdi

de kelepçeyi çıkar. Anahtarları da unutma."

Silahlarından arındırılan genç, Saşa bileğini karyolanın başına kelepçelerken uyandı. Hemen davranıp kalkmaya çalıştı, serbest kalmış elini tabancasına attı. Kılıfı boş bulunca, karanlıkta etrafına bakınarak, "bu ne biçim şaka böyle, çocuklar?" dedi. Tanımadığı sivil elbiseli delikanlıları görünce avazı çıktığı kadar:

"İmdat!" diye bağırmaya başladı.

Oleg de tabanca kabzasını kafasına indirdi.

"Bir daha uyumazsın artık" dedi, oturma odasından çıkarken. Sonra birden döndü; "cep telefonu vardır muhakkak bunun. Birazdan yardım çağırmaya başlar"

Göğüs cebinde buldu telefonu.

Koridora çıkıp ışıktan gözlerini kısarak "Venya, öbürlerini de içeriye aldın mı?" diye sordu Oleg.

"Ahh, unuttum ya!" diye yanıtladı Venya.

Dışarı fırladığında teğmen, ayaklarını sürüyerek neredeyse kapıya kadar ulaşmış, sonra da arabayı tekmelemişti; alarm çalıyordu. Ayaklarıyla iterek kapının altından sırtüstü sürünmeye çalışan teğmenin peşinden koştular. Zorla çekip çıkardılar. Üçü birden deli gibi tepinen adamı binaya kadar sürüklediler.

"İşiniz bitti, piçler, anladınız mı?" diye peltek peltek tekrarlayıp duruyordu teğmen, salyaları akarak.

Goşa, sırtını duvara dayanmış duruyordu. Soluğu yerine gelmişti. Deli gibi gözlerle etrafa bakıyordu.

"Sen ne yaptığının farkında mısın, lanet olsun!" diye bağırdı dışarıdan gelen Oleg'e, hatta tekme atmaya çalıştı. Oleg, tepki göstermeden eğildi, adamın ağzının yanında duran bandı yapıştırdı. Subayın, kanlı ve muhtemelen kırıklar bulunan yüzünü de sardılar. Bol miktarda kırmızı sıvı akıtarak, burnundan nefes alıyordu.

Saşa, "boğulmasın sakın?" diye sordu.

Oleg, "canı cehenneme" der gibi elini salladı.

"İkisini yatakhaneye götürelim. Nöbetçinin öteki eline de kelepçe vursak iyi olur. Bu arada, ben olsam kelepçeyi açmıştım şimdi toplu iğneyle" dedi.

Ancak nöbetçi başını eğmiş alnını serbest elinin avucuna koymuş, parmaklarıyla sıvazlayarak oturuyordu yatakta. Oleg, başını yaralamıştı anlaşılan.

Oleg, tabancayı verip "Venya, bekle şunları" dedi.

Köşedeki gizli butona basınca nöbetçi bölümünün kapısı kolayca açıldı. Oleg, düğmenin yerini biliyordu.

Televizyonda porno film vardı.

"Ucube herifler" diyerek pis pis güldü Oleg; "nöbetçiyi uyutup porno seyretmişler. Bir ülke böyle batar işte. Çocukları çağır, ana kapıyı zorlamasınlar, arkadan dolaşsınlar, söyle."

Saşa, kumanda masasındaki telefondan arkadaşlarını ararken, Oleg, şehir adı ve üç rakamlı bir sayı not edilmiş kâğıt parçası buldu, camın altında.

"Şimdi dış güvenlik hizmetlerini arayacağız ve silah deposunu açtıracağız" dedi, Oleg.

Saşa, soyuznikleri kapı önünde karşıladı. Etrafa bakınarak binaya girdiler. Kimi hayret içinde, kimi adamakıllı gergindi, ancak hiç birinde korkudan telâştan eser yoktu; koridorda duruyorlardı.

Oleg, telefon numarasını çevirip şöyle dedi:

"Madrid 972, yirmi dakikalığına açıyorum."

"Tamam" diye cevap verdi, tatlı bir kadın sesi.

Oleg, kutudan uzun anahtarı çıkarıp, silah deposunun bulunduğu servis odasına açılan kapının şifreli kilidine kodu verdi. Anahtarı soktu, üç kez çevirdi. Çat diye bir ses duyuldu. Ağır, direnen kapıyı kendine doğ-

ru çekti. Çelik silah sandıklarıyla dolu depoya girdiler.

Oleg, sandıkları açarken teğmenin kemerinden çekilmiş anahtar destesini ustalıkla kullanıyordu.

Hepsi silahla doluydu. "Vay anasını!" demekten kendini alamadı Saşa, sandıkların içinde kaynaşan çeşitli çaptaki, büyüleyici demirleri görünce...

"Hepsini çıkarın" diye emir verdi Oleg, alçak sesle. "Burada 100 tane otomatik Kalaşnikof47, 100 Makarov tabanca, altı RPG-7, üçer tane modernize edilmiş PK Makineli ve Dragunov sniper tüfeği, 50 bomba var; bir de Dragunov hafif makinelisi Uzi'ye benzer bir şey ama Rusya'da yapılmış... Başka şeyler de vardır belki."

Oleg, bir Kalaşnikof aldı, şefkatle okşadı.

Boz ayı lâkaplı soyuzniklerden biri bön bön baktı:

"Bu ne?"

"Burası yılbaşı hediyeleri mağazası" diye yanıtladı Oleg. "Hadi, çocuklar, ne duruyoruz, 20 dakikamız var. Şimdilik hepsini koridora yığın" dedi ve makineli tabancayı "Boz ayı"nın eline koydu. 17 dakika sonra koridor, silah ve fişek sandıklarıyla dolmuştu. Venya, yatakhane kapısından başını uzatıp olanları hayretle izliyordu.

"Venya tut, vestiyerin anahtarları..."

Oleg, üç takım anahtar attı.

"Orada üniformalar, kemerlerinde kelepçeler asılı. Arkadaşların ayaklarına da kelepçe tak, yoksa kaçarlar."

Daha sonra boş silah deposunu kapattı ve muhafızları tekrar arayıp her şeyin yolunda olduğunu bildirdi canlı bir sesle: "Madrid 972, korumaya bırakıyorum."

Saşa'nın soyuznikleri bir süredir silahlara bakıp duruyorlardı. Biri kafası işlesin diye sigara yaktı.

Saşa, onların dürüst yüzlerine bakarak, "arkadaşlar, bugün Rusya'da devrim olacak. Bu sabah kardeşleri-

miz tüm ülkede, her şehirde kaos yaratacaklar. Biz de bunu burada yapacağız. Haydi, iş başına" dedi.

"Moskova hareketlenir mi?" diye sordu kamyoncu.

"Evet, Moskova da" dedi, Saşa.

Hışırdayan, keskin kokulu kışlık kamuflaj elbiseleriyle kurşun geçirmez yelekleri vestiyerlerden fırlatırken "vücudunuza göre seçin" diye bağırdı Oleg.

Oleg, üzerinde iç çamaşırı kalana kadar soyunup çabukça giyindi. Bir taraftan da bağırıyordu: "Balistik yeleği isteyen giysin, istemeyen giymesin. Bana lazım değil, sonsuza kadar yaşamak istemiyorum. Haydi, haydi, çocuklar, çok az vaktimiz var. Venya, eski arkadaşlarına kelepçe taktın mı? Tamam, aferin..."

Herkesten önce giyindi, kamuflajlı bir savaşçı oldu. Sırıtarak, her zamanki gibi malûm tekerlemesini söyledi: "Zalim zalimdir, ama üç zalimden daha zalimim... Lanet olsun, ne zamandır bunu bekliyordum!"

Makineli tabancanın sürgüsünü çekti, Kalaşnikof'u omuzuna attı. Fişekliğe Makarov'u, çıkarma yeleğine de ustalıkla Dragunov'u ekledi; bombaları da koyduktan sonra yerinde şöyle bir zıpladı.

Hepsi bu kadar, hazırdı artık..

Henüz askerliğini yapmamış olanlar alışık olmadıkları için üniformaları giymeyi beceremiyorlar, yelekleri kaldırıp "bu da neymiş" dercesine şaşkın şaşkın bakıyorlardı. Soyuzniklerin sivil elbiseleri, sefil gömlekleri, tuhaf pantolonları, aşınmış ayakkabıları, astarı yırtık ceketleri yerlerde sürünüyordu.

"Eee, ne oldu, ödlekler? Pis gömleklerinizi değiştirdiniz, taktik yelekleri tabii hiç görmemiştiniz" diye coşarak koşuşuyordu Oleg. "Sadece sutyen kopçası açabilirsiniz siz... Ver yardım edeyim!"

Üniformasını çabucak giyen Saşa bağırdı:

"Oleg!.. Telsizden biri, üssü arıyorlar"

"O bizim gece devriyesidir. Bu kadar erken ne istiyorlar ki?" dedi Oleg.

Özel kuvvetlere ait bir gece devriyesi geziyordu; kozelokta dört kişi... Oleg, onları çağırıp silahlarını almak istedi ama vazgeçtiler; Saşa ile böyle sözleştiler.

Oleg, nöbetçi bölümüne girdi, telsizi aldı, ince dudaklarını ısırarak, bir kez daha çalana kadar bekledi.

"Üs sizi dinliyor" diye boğuk sesle yanıtladı.

"Neden susuyor, cevap vermiyorsunuz?"

Oleg, telsizi yüzüne çevirdi, serinkanlılıkla sordu:

"Ne istiyorsunuz?"

"Kapıyı aç, kalorifer bozuldu. Çok soğuk, donuyoruz. Konuşan kim? Goşa, sen misin?"

Oleg, telsizi masanın üzerine bıraktı, koridora fırladı. Etrafına şöyle bir göz attı, yığınla silah, üniforma, beyaz tenli zayıf, kemeri çözük pantolonlu aşınmış asker postallı yarı çıplak dört soyuznik vardı. Ağır pençesiyle dönüp elektrik düğmesine bastı.

Tüm koridorda ışık söndü.

"Üç kişi bu taraftaki çıkışta beklesin, diğer üçü şu tarafa" diye emir verdi. "Onlar girince hepsini yatırın. Bağırın ama sakın ateş etmeyin. Saşa, Venya, dipçikleri acımasızca kullanabilirsiniz."

Karanlık ve dar koridoru aşıp kapıyı açmaya gitti. Devriyeler, oradan geçerken soyuzniklerin dipçikleriyle karşılaşmalıydılar. Saşa, çıkışın solunda duruyordu. Karşısında Venya'nın pusuya yatmış siluetini görüyordu. Oleg'in arkasına baktı, hiçbir şey seçemediği halde birinin dikiz deliğinden baktığını sezdi.

"Ne uyuyorsunuz orada, pis domuzlar!.." diye ba-

ğırıyordu birisi dışarıda.

Oleg, mandalı açtı, dönüp ağır adımla yürümeye başladı. Arkasında kapı genişçe açıldı dışarıya doğru, koridora sokak lambasının ışığı süzüldü hafifçe.

"Araba alarmı bangır bangır bağırıyor, siz de uyuyorsunuz, öyle mi?" diye keyifle sordu adam, girerken.

Saşa, rüzgâr ve kar kokusu alıyordu. Makineli tabancasını omzundan indirip, dipçikle vurmaya uygun pozisyonda eline aldı. Seslere bakılırsa birkaç kişiydiler.

"Nöbetçi, teğmene söyle arabanın alarmını kapatsın. Bir kedi arabanın üstüne atlamış olmalı..."

Oleg, yürüyor ve dönüp bakmıyordu.

Sordular:

"Neden böyle Kuzey Kutbu'ndaymış gibi giyindin? Nöbetçi birliğinde cereyanlar mı kesildi? Koridorda da ışık yanmıyor! Alo, ışıkları yaksana! Nöbetçiii!.."

"Rusik, bak yerde kan var" dedi, girenlerden biri.

"Kahretsin, sahiden de kan var. Nöbetçi, aybaşın mı tuttu, dilini mi yuttun? Heey, ışığı yaksana!"

"Onun acayip olduğunu söyledim" dedi. biri.

Dışarıya açılan kapı yaylıydı, sonuncusu girdikten sonra kendiliğinden kapandı. Ortalık yeniden kararda, dışarıdan gelen iğrenç alarm sesi azaldı.

Venya ile Saşa'nın arasında duruyordu Oleg, önüne bakarak... Ayak seslerinin giderek yaklaştığını farkedince birkaç küçük adım attı. Saşa, önce Oleg'in omzuna uzanan eli, ardından da anlayışsız nöbetçiyi kendisine döndürmeye çalışan kuvvetli adamı gördü:

"Hey, sen, geri zekâlı?" diyebildi ancak.

Saşa, özel tim neferinin ensesine dipçiği geçirdi. Adam düşerken neredeyse Oleg'i deviriyordu. Aynı anda Venya, beyzbol sopası gibi makineliyi namludan iki

eliyle tutarak ikincisine vurdu. O da yüzünü tutup "ahhh!" diyerek sırt üstü devrildi gürültüyle.

Saşa, bunu görünce fazla acele ettiğini anladı. Herkes girene kadar beklemeliydi. Şimdi dövüşmeye hiç uygun olmayan küçük koridorda iki kişi daha kalmıştı. Eğer ateş etmeye başlarsa...

Saşa, Venya'nın yere yıktığı adamın göğsüne basıp "herkes yatsın!" diye bağırarak koridora fırladı. Üçüncüyü indirmek istedi, dördüncü de vardı fakat başaramadı; dirsekler attı, sırtını yumrukladı, tüm vücuduyla direnip kurtulmaya çalıştı olmadı, kucaklar gibi asılı kalmıştı... Ne yapacağını, nasıl dövüşeceğini bilemeden, dişleriyle o kıllı ve tuzlu yanağını ısırıp, yüz kaslarını parçaladığı adamın üstüne, omuzlarında müthiş bir ağırlık hissederek düşerken "amma kuvvetli piç!" diye geçirdi içinden. Saşa'yı kendi adamları, onlara doğru koşan soyuznikler yere yıkmıştı.

Oda birden aydınlanıverdi. Işığı yakmıştı biri. Saşa, karşısındaki deli gözleri, siyah damlaları çabucak büyüyen kanlı avurdu görerek geri çekildi. Venya, Saşa'nın dövüştüğü özel tim askerinin eline yapışmıştı, öteki elini de biri yakaladı. Lehimci'ydi bu. Yerde yatan ısırılmış adamın bacaklarının üstünde oturuyorlardı.

Saşa, ayağa kalktı, etrafına bakındı. Oleg, beş-altı metre ötede, o askerin sırtına kurulmuş, ensesini, şakaklarını yumrukluyor, o da pes etmeyip dört ayak üstünde durarak kalkmaya çalışıyordu. İki soyuznikten biri beline kadar çıplaktı, Oleg'e yardım edemeden yanında koşturuyorlardı. Venya ve diğer üçü, Saşa'nın yanağını ısırdığı adamı kıskıvrak bağlamaya çalışıyordu.

Saşa, birinin yerde duran makineli tabancasını aldı ve dışarı fırladı; dördüncü kaçmış mıydı yoksa? Dışarı-

da yüksek sesle müzik çalıyordu. Saşa, sesin nereden geldiğini anlamak için bir an durdu. Çıkışa yakın bir yerde az önce gelen gece devriyesinin kozeloğu vardı, cızırtılı ağır ses oradan geliyordu. Sol kapısı açıktı. Saşa, etrafı dolaştı, arabada bir şeylerle uğraşan şoförü gördü. Sürgüyü çekip karşısına geçti.

Şoför, gülümseyerek kirli avuçlarını çaputla sildi. Dönüp Saşa'ya baktı, sonra salona girip teybi kapattı.

"Bu araba alarmından bıktık... Onu müzik sesiyle boğuyoruz. Teğmen de nerede kaldı, uyuyor mu tembel? Kaloriferimiz de çalışmıyor. Lanet araba..."

Bir saniye birbirlerine baktılar. Binadan çığlık ve hırıltılı küfür sesleri geliyordu. Şoför, yüzündeki tebessümü silip Saşa'yı dikkatle süzerek, "hey neler oluyor, gençlerden biri misin yoksa sen?"diye sordu.

Saşa, "eller yukarı!" dedi. Nereden çıkardıysa bu saçma sözleri, başka bir şey gelmemişti aklına.

"Defol oradan" dedi şoför ve çevik bir hareketle arabaya daldı. Arka koltuğun orada makineli tabancası vardı. Aldı ama dönemedi. Saşa, ayağının dibine devrilene kadar arkasını, ensesini defalarca dipçikledi.

"Neden hiç biriniz ilk söyleyişte laf dinlemezsiniz be adamlar..." diyerek öfkesini kara tükürdü.

* * *

Avlunun uzak köşesinde, otoparkın arkasında geniş bir kafes vardı. Adamları, ağızlarına izole bant yapıştırılmış, kelepçelenmiş halde onun içerisine tıktılar.

"Oleg, bu ne kafesi böyle?" diye sordu Venya, iteklerken... Özel Kuvvet askerleri de pek ağırdı.

"Daha önce burada bir köpeğimiz vardı, geberdi..."

"Donmazlar mı?" diye sordu Venya, kar üstünde bırakılan adamlara kıs kıs gülerek.

"Yakında havalar ısınacak..."

"İlkbahar gelince mi?"

Venya, anlamadan kahkahalar atmaya başlamıştı.

Saşa, diğerleriyle birlikte, gözleri yuvalarından fırlamış kamuflajlı tutsakları sürüklerken bir an avlunun ortasında durup, karşıdan nasıl göründüğünü düşündü: Sokak fenerlerin süt mavisi ışığı, sıcak alnına düşen ince kar taneleri ve çığlık atan araba alarmı altında...

Venya'nın mutluluk, Oleg'in öfke doluydu yüzü...

Karların üzerinde kafese konulmuş bir sürü üniformalı adam, yanlarında acayip görünüşlü boş bir köpek çanağı... Subayın, beyaz sargı bandına akan kanı... Her biri, koza içindeymiş gibi kıvranan özel tim neferleri...

Saşa, perçeminden karları düşürmek için başını salladı, "soyuzniklerden" birine tebessüm etti ve askerlerin hepsini sürükleyerek yatak odasından kafese götürüp kilitledikten sonra, Oleg'in azarlayan sesini duydu:

"Bu ne biçim ekip! Dört kişiyi adam gibi bağlayamadı 12 kişi! Peki, koridordaki ışığı yakan hanginizdi?"

"Ben yaktım" dedi soyuzniklerden biri, meydan okurcasına; Boz'du bu... "Çünkü siz dövüşe başlayınca hiç bir şey görünmüyordu."

"Her şey normal, çocuklar" dedi Saşa. "Herkes işini çok iyi yaptı. Oleg, anladın mı? Mükemmel..." Sonra daha yüksek sesle ve canlı bir sesle devam etti: "Çocuklar, depodan silahları yükleyin! İki kozelok ve otobüsümüz var. Oleg, arabaların anahtarlarını dağıt."

Demir kapı açılınca, binaya iç açıcı bir hava doldu. Yan tarafları canavar resimli otobüse tabanca, fişek, bazuka, cephane, el bombası dolu bir kasa taşıdılar.

"Bu süper!.." deyip duruyordu Venya. "Şu zevke bak Sanya!.. Bir de helikopter yok muymuş Oleg, ya

da bir tank?.. Kentte tankla gezmek istiyorum ben..."

Biraz daha çelik yelek getirip, yığdılar; üniformaları da. Fazla mal göz çıkarmazdı. Oleg, öteki odaya geçti, oradan içi kuru kumanya dolu uzun bir sandık aldılar.

"Yeter Oleg, gitmemiz lazım" diyerek onu kandırmaya çalışıyordu Saşa.

"Tamam, gidelim."

Dışarısı ıssızdı, gün ağarıyordu. Sokak lambasının ışığı, sanki sulu boyaya sarı renk eklenmiş gibi soluktu.

"Arabaları çalıştırın, ordu ileri!" komutu verdi Saşa.

Oleg, avlu kapısını açmak için koştu. Saşa, birinci kozeloğu çıkışa getirdi. Otobüs onu izliyordu, direksiyondaki "tırcı"dan başkası değildi. Otobüsten sonra bir kozelok daha çıktı. Şaman'ın da ehliyeti vardı; yollarda sürat denemeleri yapmayı severdi.

Saşa, motoru durdurmadan arabadan indi, Oleg'e bir teneke benzin verdi:

"İşte buldum."

Oleg, başını salladı. Tenekeyi alıp binaya koştu.

Sağ koltukta oturan Venya, Saşa'nın dizlerinin üzerinden köpek kafesine sokulmuş adamlara el kol sallıyordu: "Hey!.. İyi geceler!.. Uslu oturun ha!.."

Oleg, iki dakika binada kaldı, kalan benzini kapı eşiğine döktü ve cebinden kibriti çıkarıp yaktı. Onun binayı nasıl yaktığını görmek için o tarafa dönmüş gülüyordu Venya: "Sanya zevke bak!.. Yarın sabah idare amirleri iş yerine geldiğinde bir bakacaklar ki, gece vardiyası tam kadro kafeste, her şey yanıp kül olmuş, yangın yerinde içinde sadece adamlar olan bir kafes kalmış, nasıl ama?.. Bir de, şu suratı kan revan içinde ağzı bantlı herifin 'albay yoldaş, burada bulunmadığınız süre içinde her yer tamamen yandı; koruyamadık!

Onu kaybettik!..' diye tekmil verişini düşünsene..."

Oleg, arabaya binip, kapıyı çarparak kapadı. Yanında, arka koltuklarda roketatarlar, bir PK makineli tüfeği ve çinko cephane sandıkları duruyordu.

Saşa, klaksona bir yumruk indirdi, gaza yüklendi. Kozelok karları savurdu, kapıdan çıkıp, hızla uzaklaştı. Arkasından otobüs fırladı sarsılarak. Issız park yolunu hızla geçtiler. Venya neşeyle bağırarak bir şeyler söylüyordu. Oleg, benzin kokan ellerini yerden avuçladığı karla silerek, arabaya gelirken, "bodrumu yaktım" dedi; "ateş koridora yayılmadan yangın alarmı çalmaz, yaklaşık on beş dakikamız var... Volga'mın yanında dur."

"Çok az vaktimiz var" dedi Saşa.

"Dur, Sanya." Frene basıp durdu.

Oleg, arabadan fırladı, Volga'yı açtı, bayrağı alıp döndü. "Ömründe sadece bir kez yapacağın bir şeyi, en güzel şekilde yapacaksın" diye söyledi.

Bayrağın sapını aldı, kırmızı-siyah kumaşı çekti, camı açarak kapıyla koltuk arasına tutturdu onu ve bayrağı dışarı çıkardı. Saşa, artık gaza yükleniyordu. Canlı, ince bir derin su balığı gibi titreyen bayrak, iki tarafını zorlu kar yağışına bırakmış dondurucu rüzgârla çırpınarak dalgalanıyordu. Saşa, hiç bir şey düşünmüyordu, korkmuyordu, şırınga gibi temiz ve duruydu.

Karşıdan gelen arabaları ürküttü. Acı fren sesleriyle şehri hızla geçtiler ve üç katlı İçişleri Genel Müdürlüğü binasının yakınlarına kadar sokuldular. Emniyetleri açık, mermileri yatağa sürülmüş makinelileri alarak kozeloktan fırtına gibi çıktılar. İki yanında canavar resmi olan otobüsle ikinci kozelok sokakta durdu.

"Venya, her şeyi anlamışsındır" dedi onay beklercesine Saşa...

"Venya her şeyi anladı" diye yanıtladı Venya.

Genel Müdürlük binasında fuaye kapısı açıktı. Üçü girdiler. Tam karşıda nöbetçi odası vardı, yanan binadakinin iki katı büyüklüğünde... Fuayede, makinelisi tahta masanın üzerinde olan bir polis oturuyordu.

"Selam" dedi Oleg, enerjik bir tavırla elini uzattı. Milis, ona dikkatle bakarak uzatılan eli sıktı ama ve hemen nöbetçi odasına yöneldi. Oleg, nöbetçilerle bekleme odasını ayıran kalın cama yaklaşıp uykulu, şişman yüzlü, pos bıyıklı, binbaşı apoletli adamla bağlantı kurmak için ahizeyi aldı. Camın arkasındaki akvaryumda yayın balığı gibi görünüyordu. Saşa da milise elini uzattı ve Oleg'in arkasından gitti. Venya kıpırdamadı.

Saşa, arkasından görevlinin tatmin olmamış sesini duydu: "Bu ne devriyesi böyle? Amirinizi görmüştüm galiba, sizi ise ilk kez görüyorum. Özel tim artık geceleri de tatbikat yapıyor, öyle mi?"

Venya susuyordu.

"Venya, konuşsa!" diye geçirdi içinden Saşa.

"Aynen öyle" diye keyifle yanıtladı Venya.

"Hey, Nikolayiç" diye ardı ardına sıralıyordu artık Oleg; "küçük bir mesele çıktı. Birini kavgadan gözaltına aldık. Yanında uyuşturucu bulduk. 'Savcının öz kardeşiyim' diye bağırıyor. Nüfus cüzdanına bakarsan hem soyadı hem baba adı tutuyor. Dahası var, Nikolayiç..."

Cevabı dinledi.

"Başkan arabada, Nikolayiç. Bırak içeri gireyim" dedi sakince Oleg. "Ne diye burada ahizeye bağırıp duruyorum? Telefon sohbetine gerek yok, aç haydi..." Oleg gülerek sırıtıyordu. Saşa, bunu sesinden fark etmişti.

Nöbetçi, geniş masanın altındaki butona basınca, "akvaryum"un öteki tarafına açılan demir kapı kilidi-

nin sesi duyuldu. Saşa, içeriye girerken, ahşap masa başında oturan polisin Venya'ya:

"Asker, neden silahını namludan tutuyorsun, sana böyle mi öğrettiler?" dediğini duydu.

Saşa, dönüp bakmadığı halde, Venya'nın makineli tüfeği kuvvetle sallayıp polisin kafasına yerleştirdiğini, hem de birkaç kez vurduğunu anladı. Masa, sandalye, düşen adam gürültüleri hep arkadan geldi.

Saşa, nöbetçi bölümüne hızla girerken, yerinden fırlayıp silah dolabını açmaya çalışan tombul yüzlü binbaşıyı gördü. Küçük servis odasından gözleri faltaşı gibi açılmış bir subay daha fırlamıştı...

Ardından yaylım ateş sesi duyuldu.

Oleg, makineliyle tavanı tararken bağırıyordu: "Herkes yere, adi pislikler! Yatın dedim!.."

Saşa, iki sıçramada diğer odaya atladı. Oleg'in çizdiği hazır kıta bölümünün planı aklındaydı. Telefonlara bakan kadını fark etti; beyaz elini, birini arayacakmış gibi telefonun üzerine koymuştu. Yanında, kalın üstçavuş şeritleri görünen, nedense denizci ceketi giymiş bir polis vardı. Üçüncüsü, uzun boylu zayıf bir astsubaydı, masanın kenarında duruyordu. Saşa'yı görünce tekmil vermeye hazırlanır gibi hemen kasketini taktı.

"Davranmayın, vururum" dedi anlaşılır şekilde Saşa; "masadakiler, ellerinizi masaya koyun. Çabuk olun dedim!.." Kazaklı polis, masanın altından ağır, fazla pişirilmiş pençe gibi gevşemiş ellerini gönülsüzce çıkardı, kadın nöbetçi öteki elini sinirli sinirli gösterdi, hatta boş olduğunu göstermek için birkaç kez çevirdi.

"Şimdi de sayın asteğmen, çavuşa kelepçe vursun."

Saşa, cebinden bir kelepçe çıkarıp masanın üzerine attı; "çavuş, ayağa kalk, ellerini arkana koy. Çabuk

olacak mısınız, yoksa biraz ateş etmem mi gerekiyor?"

Asteğmen, kelepçeyi aldı, ellerini yakmış gibi yüzünü buruşturarak, ayakta duran, kalın denizci ceketi giymiş polisin pençelerine geçirdi. "Ben de yardım edeyim onlara" diyerek Venya içeri girdi gürültüyle. Kadın dahil herkesin silahını aldılar, ağızlarına bant yapıştırdılar, kelepçe takıp, yere oturttular.

Genç soyuznikler, heyecan içinde, yanakları titreyen köpekler gibi hep birden nöbetçi bölümüne akın ettiler. Zaten plana göre, silah sesleri duyduktan sonra binaya girmeleri gerekiyordu. Daha erken olursa nöbetçi şüphelenir, "içeri dolan bu kalabalık da ne, nerden çıktı bu devriye?" derdi ve Oleg'e kapıyı açmazdı. Soyuznikler tehlikeye karşı hazır, Oleg'in yaylım ateşiyle yere düşen sıvalara bakarak hiç konuşmadan tabancalarını sağa sola doğrultuyorlardı.

Oleg, dışarıyı izleyen kameralarının avlu ve giriş meydanı gösteren ekranlarına bakıyordu dikkatle.

"Devriye arabası geldi" dedi sakince; "çabuk karşılayın, üç kişiler." Birbirleriyle yarış edercesine atıldılar.

"İçeri alıp silahlarından arındırın" dedi Saşa çocuklara; "mümkünse kimseyi vurmayın."

Soyuznikler, kapıya vardığında sakin ve yorgun görünüşlü üç polis onlara doğru geliyordu. Birinin omzunda bir makineli vardı. Saşa, başkaları da sıkıntı vermesin diye, kapının sürgülenip sürgülenmediğini kontrol için yanlarından geçti, selam vermeden; sürgülüydü. Venya, girenlere sirklerdeki gibi canlı sesle bağırdı:

"Karşı koymamanız rica olunur. Bu bir tatbikattır!"

Şaşıran polisleri, beceriksizce ama hızla ve hoyratça yere devirdiler. Soyuzniklerden birine vurmayı başaran inatçı polisin kafasını kırdılar dipçikle. Dinlenme

salonunun fayansları kan içinde kaldı. Saşa'nın karışmasına gerek kalmamıştı. Durup, deli çocukların silahları toplayışını, kelepçe takışını, küfredip bağıran birinin yüzünü, göğsünü, dişlerini tekmeleyişini seyretti.

Oleg, soğukkanlı bir şekilde nöbetçi odasının camından olanları izliyordu. Çalan telefonu açtı.

"Kiminle konuşuyor?" diye geçirdi içinden Saşa.

Üç soyuznik, devriyeleri nöbetçi odasına sürüklerken dış kapının tekrar yumruklandığını işitti. Yeni farkına varmıştı: Venya'nın, dinlenme yerinde otururken bayılttığı polisin, tahta masanın altından ayakları görünüyordu. Sürünüp çekilmeye çabalıyor, topuklarıyla döşemeyi tepiyordu. Venya'ya "onu neden orada bıraktın?" diyecekti, vazgeçti.

Ne yapacağını bilmeden kapıyı açtı.

İlk giren özel tim askeri, üniformalı soyuznikleri görünce, "bu neyin tören kıtası ki, bizi böyle karşılıyorlar?" diye sordu; karmakarışık saçlarını, ter içindeki yüzlerini, yanan ormanda sincap gibi yuvalarından fırlamış gözlerini seçemeden..

Birbiri ardına altı kişi girdi içeriye... Sonuncusu girdiğinde, ilk giren, yerde masanın arkasında kanlar içinde yatan şapkasız, suratı dağılmış, ağzına bant yapıştırılmış polisi görmüş ve mıhlanıp kalmıştı...

* * *

Eylemin başında nöbetçi, Oleg'e sağ kapıyı açmıştı. Anlaşılan solda da bir tane vardı, onu unutmuşlardı. Esir polislerin bulunduğu odaya oradan çıkabilirlerdi.

O kapıdan, dik yaka ceketi yırtık, çıplak göbeği ortada, eli arkasında nöbetçi çıkageldi. Yanmış gibiydi. Anlaşılan Venya, o aceleyle ağzı yerine, tüm kafasını yamuk yumuk sarmış, adamın yüz çizgilerini çarpıtmıştı.

Adamın bir gözü, felç geçirmiş gibi diğerinden daha yukarıda duruyordu. Ayrıca ağzının kenarında bir parmak kalınlığında aralık kalmıştı, oradan hafif ıslığa benzer sesler geliyordu. Bir şeyler söylemek istiyordu ama kalan aralık konuşmasına imkân vermeyecek kadar azdı.

İçeriye giren altı polis, bir nöbetçiye, bir de kanlar içinde yerde yatana bakakaldılar, büyülenmiş gibi...

Venya, sevinçten ağzı kulaklarında "güzel oyun ettik size ama" dedi. Fakat işin pek sevinecek tarafı kalmamıştı; polisin biri makineli tabancayı çıkarmıştı bile.

"Dövüş başlar, bir de silahlar ateşlenirse, bu kalabalığın hakkından gelemeyiz, topu topu sekiz kişiyiz"

Saşa, sadece aklıyla değil, alın kemiği, teni, göğüs kafesi, tüm sinir uçlarıyla olayın bilincindeydi.

"Dikkat! Bu bir el koymadır" diye bağırdı; "binada 200 adamımız var, her şey kontrol altında... Davranmayın. Kimsenin hayatına zarar vermeyeceğimizi garanti ediyoruz." Sözlerini doğrularcasına, nöbetçilerin bulunduğu bölümden kumanda odasına makineli tabancalarını başaşağı tutan üç soyuznik daha girdi.

Saşa, en yakınındaki polisin yakasına yapışıp, onu neredeyse duvara fırlatırken, "duvara herkes, duvara, eller duvara!.." diye bağırmaya başladı. Birisi tetiğe dokunduğu an her şeyin biteceğini biliyordu. Oysa, yüzü duvara dönük adam direnmezdi.

Nöbetçi bölümünden koşup gelen Oleg, "kımıldamayın, eller duvara, bina mayınlandı, kimse hareket etmesin" diye bağırıyordu, boğuk özel timci sesiyle.

Polislerden biri aniden harekete geçmek istedi, ancak artık çok geçti. Diğerleri onunla birlikte eyleme katılmamıştı; anında ensesine bastılar. Nöbetçi, olup biteni, allak bullak halde, hiçbir şey yapamadan izliyordu.

Bant kalmamıştı. Hepsini derhal yere yıktılar. Çıkarılması kolay olmayan özel kemerlere bağladılar. Lehimci'ye bir makineli verip yanlarına nöbetçi diktiler. Oleg, silah dolabını zorlayıp açarken, bir yandan da Saşa'yı "aptal çocuk, gözetleme deliğinden niye bakmadın?" diye azarlıyordu; "bir taburu alabilirdin içeri."

"Peki, sen nereye bakıyordun?" diye karşılık verdi Saşa; "şoför geldi sanmıştım. Bunlar kim acaba?"

"Bunlar gece devriyesi: PEPSI, Devriye Polisi..."

Oleg, soyuznikleri silah odasına sokarak, "hemen alıp götürün, çabuk olun" diye bağırıyordu. Silahları, doğruca kapılara yanaşan otobüse taşıdılar.

"Hepsini almayalım, gereksiz yük olur" dedi Saşa. "Haydi artık yollanalım. Plandaki süreyi çoktan aştık."

"Tamam gidelim, yoksa öbür devriyeler de gelecek şimdi. Gece postası birazdan sona eriyor. Onlarla da uğraşırsak çok vakit kaybederiz" diye onayladı Oleg.

Silahlar otobüse sığmıyordu. Namlular, içeriye koyulmuş öfkeli dev bir kirpinin pencereye dayanmış dikenleri gibi görünüyordu dışarıdan.

Polisleri ite kaka dışarı çıkardılar. Binanın önünde elleri kelepçeli tuhaf bir topluluk oluşmuştu: Kiminin ağzı bantlı, kiminin değil... Kadın iskarpini giymiş bir genç soyuznik, üstlerine ceket attı. Polislerden bazılarının yüzlerinden oluk gibi kan boşanıyordu. Bu kamuflajlı, kimliği meçhul kafileye kimi tiksintiyle, kimi korku içinde, kimi öfke ve nefretle bakıyordu.

Hiçbir zaman olamayacağı kadar mutlu bir ifadeyle ve öğüt veren papaz tonuyla konuşuyordu Venya:

"Sizi sağ salim, özgür bırakıyoruz. İnsanların arasına karışın..." Makineli tüfeğini iki yana sallarken, tekrarladı: "Size gidin diyorum..."

Elleri arkalarından kelepçelenmiş polisler, karlar içinde tökezleyerek, ağır ağır yürüyüp, binadan uzaklaşırlarken benzin dökülmeye başlanmıştı bile.

"İblisler!" diye bağırdı biri dönüp.

Kulak asan olmadı.

"Yazık, yanışını göremeyeceğiz" diye binaya bakarak sızlandı Venya.

"Yazık değil" dedi Saşa, arabayı çalıştırırken.

Şehrin üzerine gün doğuyor, sabah hüzünlü, solgun ışığıyla cansız görünüyordu.

Hafif sis içinde, hastane pijamaları giymiş çirkin denizciler gibi evlere doğru yavaşça ilerliyorlardı.

Saşa, yüzünü soğuk ısırmış gibi hissetti. Avurtları uyuşmuş, sinir kökleri ensesine kadar kaymıştı. Saçları yansa haberi olmazdı.

Vitesi yükseltti, gaz verdi. O hızla farketmedi ve bir "yatan polis"e[56] çarptı. Araba hopladı, silahlar ve çinko mermi sandıkları gümbürdedi.

"Frene bas, bir tane daha var" diye uyardı, Oleg.

Saşa, frene bastı. Karşılarından, yamru yumru tümsekleri aşarak bir polis arabası geliyordu.

"Neden böyle kaz gibi arka arkaya dizildiniz?" diye neşeli bir ses geldi telsizden. Devriyeci, bu erken saatte üç özel tim arabasını görünce şaşırmıştı.

"Teker teker gitmekten korkuyoruz" diye neşeyle cevap verdi Oleg ve ekledi:

"Bir saniye dur hele! Devriye, dur!.."

Devriye arabası durdu. Şoför dışarı fırlayıp, başıyla soyuzniklerin bayrağını işaret ederek, "niye bu çirkin bayrağı çektiniz ki?" diye sordu.

---

56 Yollardaki yavaşlatma tümseklerine verilen ad.

"Şimdi sen çirkin olacaksın" dedi, Oleg.

Dipçiği yiyince, şoförün suratından ikiye bölünmüş karpuz sesine benzer bir çatırtı duyuldu. Saşa ile Venya silahlarını doğrultarak diğerlerini arabadan çıkardılar. Otobüsten inen soyuznikler, hepsini yaya kaldırıma yıktılar. Biri, polis arabasını devirmeyi önerdi; on kişi paldır küldür yana yatırdılar.

Acı acı öten siren sesine döndüler.

"İtfaiye bu" diye rahatlattı Oleg.

Yanlarına yanaşıp yol isteyen itfaiye arabasının şoförü bangır bangır klaksona basıyordu. Bir başkası, alarmı çalıp, tepe lambası yakarak yaklaştı, ağır ağır...

Saşa, kabinden dışarıya fırladı; "burada ne işiniz var, üssünüz yanıyor. İçişleri'nin müdüriyet binası yanıyor" diye bağıran itfaiye erine aldırmadan sakin adımlarla ilk arabaya yaklaştı. İri tekerleğe saydırdı birkaç kez. Sonra ilerledi, dişini sıkıp, arka tekerleklere ateş etti.

İtfaiyeci, sanki Saşa ile beraber arabayı gözden geçiriyormuş gibi onun arkasından gidiyordu. Aynı zamanda bir ona, bir tekerleklere bakıyordu dehşet içinde.

"Git şu lanet olası sirenini sesini kapat" dedi, Saşa.

İkinci arabaya gitti. İtfaiyeciler dışarı çıkmaya başlamışlardı. Lastikleri patlamış arabalar, yaralı gibi çöküyordu. Birden yabancı marka bir araç peyda oldu. Şoför, birkaç saniye olup biteni dikkatle izledi, sonra geri geri gitti ve çabucak dönüp son hızla kaçtı.

Soyuznikler, tembellik edip devriyelere dokunmadan arabalarına bindiler. Sadece silahlarını almışlardı.

"Şehir elimize geçti" diye içinden geçirdi Saşa. Gaza basarken hafifçe yüzünü buruşturdu:

"Bu bizim şehrimiz..."

Bayram hediyesi olarak, yırtık bir karton, eski pa-

buçlar, yemek artıkları, durmuş bir saat, boş bir çerçeveyle paslı çivi dolu bir kutu almış gibi hisetti kendini.

"Şimdi iki saatimiz var" dedi Oleg; "hepsi toplanıp, telefon edene, korkuları geçene kadar..."

"Her şey çok kolay oluyor" diye şaşkınlığını belirtti Venya. Koltuğa yan gelip uzanmıştı.

"Sen bunların önemli şeyler olduğunu mu sanıyorsun?" diye sordu Oleg.

"Ne demek istiyorsun?" diye dönüp baktı Venya.

"Bu onların devleti" dedi Oleg, alışılmadık bir nefret ifadesiyle.

"Demek, iki saat var" dedi Saşa, freni cayırtlatarak; geçende uğradığı 24 saat açık markete sürdü arabayı.

"Hey, hey, hey!" diye bağırdı Venya, "daha yavaş!"

Araba homurdanarak, merdivenlere çıktı ve kınlıp gürültüyle parçalanan cam kapılara küt burnuyla vurdu. Saşa, motoru durdurdu, vitese alıp, el frenini çekti. Burnu yukarı kalkık arabadan inmek zordu. Ayaklarının altındaki basamaklarda iri, kaygan bir sürü cam kırığı vardı. Saşa, kapıya tutunarak dengesini buldu. Siyah ceketli güvenlikçiyi yana itip mağazaya girdiler. Adam, cebinden telefonu çıkardı, Oleg onu alıp uzağa fırlattı.

"Ne oluyor burada?" diye çığlığı bastı satıcı kız. "Fazla ileri gidiyorsunuz. Üniformanız var diye her şeyi yapabileceğinizi mi sanıyorsunuz?"

Önlerinden geçip, mağazaya girdiler. Tezgâhtar kızlar yan odaya kaçıştılar. Soyuznikler şişeleri, güzel kavanozları toplamaya başladılar.

Saşa, kâh bir vitrinin, kâh diğerinin yanında duruyordu. Nelerin gerekli olduğuna karar veremiyordu. Neydi bunlar, ne işe yararlardı?.. Hiç bir şey seçemeden şaşkın şaşkın baktı. Makineliyi kaldırıp, kalın cama vur-

du, piramit biçiminde duran kutuları döktü ve gitti.

Kasaya giderken bir elma alıp ısırdı, hiç tadı yoktu.

"Arkadaşlar, herkes arabaya!.." diye bağırdı. Kapının yanında diğerlerini bekliyordu.

Yanda, her şeye boş vermiş bir güvenlik görevlisi oturuyordu. Cepleri dolu çıkan kamuflajlı şeytanları seyrediyor, nefret dolu asık yüzle sigara tüttürüyordu.

"İçeride sigara içilmez" diyerek, ağzından sigarayı çekip aldı Venya.

"Hükümet konağına gidiyoruz kardeşler!" diye emretti Saşa; "Vali henüz hayatta..."

"Vali hâlâ uyuyor" diye kahkaha atıyordu Venya.

Araba kapı sundurmasından inene kadar, otobüsle diğer kozelok uzaklaşmıştı artık. Peşlerine takıldılar.

Yaklaşık üç dakika sonra bir polis arabası onlara yetişti. Megafonla bağırıyorlardı: "Özel tim devriyesi durun, size emrediyoruz. Hey özel tim!.."

Venya, "neden telsizle konuşmuyorlar?" diye merakla sordu Oleg'e; "niye böyle bağırıyorlar ki? İnsanları rahatsız ediyoruz."

"Bunlar, hükümet binasının dış koruma görevlileri. Onların değişik telsiz kanalı vardır" dedi Oleg; "kasadaki kız, güvenlik alarmı düğmesine basmış olsa gerek, birazdan hepsi burada olur."

Oleg, doğru dalgayı bulup telsiz tuşlarına tıkladı ve konuşma düğmesine basarak sordu:

"Burası Özel Kuvvetler. Bizi kim arıyor, ses ver?"

Birkaç saniye sonra telsizden titrek bir ses duyuldu:

"Hemen dur ucube, yoksa ateş ederim!.."

"Hayır, sen dur. Şimdi önüne bir el bombası yolluyorum" dedi Oleg. "Sola bak, sol cama" diyerek, el bombasını tutan elini dışarıya çıkardı. Saşa, dikiz aynasından,

çekilmiş emniyet pimi halkasını Oleg'in ağzında gördü.

Oleg, halkayı tükürdü ve bağırdı:

"Atıyorum..."

Peşlerindeki araba hız kesti. Şoför direksiyonu kırıp, kısmetine o anda boş olan karşı yola fırladı. Fakat araca hâkim olamamıştı, direğe bindirdi. Çarpışma, çok şiddetli değildi. Saşa, kozeloğun sağ kapısından bir polisin fırlayıp yola düştüğünü gördü.

Büyük bir gürültüyle patladı el bombası.

"Ölen var mı?" diye sordu Saşa, yol yana kıvrıldığı için sol aynadan hiç bir şey görememişti.

"Yapma ya, neden ölü olsun ki..." dedi Oleg; "korkudan öldülerse başka, bu ses bombası..."

Hükümet konağının önünde tek bir araba duruyordu. Asfalt iyice temizlenmişti. Çöp kutuları boştu.

Kapının yüksek camını çaldılar. Genç görünüşlü dolgun yanaklı bir polis indi aşağıya koşarak; telaşlı bir gülümsemeyle açtı kapıyı.

"Bir şey anlamadım bu işten!" diye hızlı hızlı konuşmaya başladı kapı arkasından; "telsizde bağırıp duruyorlar. Bir yer yanıyor, ateş ediliyormuş, öyle mi?"

"Ne oluyor orada?" diye sordu, kapıyı açarken...

Güler yüzle çocukları inceliyordu.

"Git de bak," dedi Saşa.

Polisin yakasına yapışıp kaba bir biçimde dışarı çıkardı. Yanından geçip binaya girdi.

Bir milisin silahını alıp, ense köküne aşağılayıcı bir şaplak atarak dışarıda bıraktılar. Daha yaşlı görünen ikincisi, çıkışın solunda ayrı bir kulübede oturuyor, bir haber bekliyormuş gibi dikkatle telsize bakıyordu.

"İyi sabahlar" dedi Saşa; "evinize gidebilirsiniz. Acil koruma durumu ilan edildi, şehri teröristler bastı."

Polis kuşkuyla bakıyordu.

"Neredeymiş teröristler?" diye sordu, yarım doğrularak, hoşnutsuzca...

Bu sırada, korsanlar gibi silahlarla donanmış soyuznikler de neşe içinde binaya giriyorlardı.

"Burada" dedi Saşa.

Binaya dağıldılar.... Bazı kapıları açtılar, bazılarını anahtar aramadan kırdılar. Oleg, makineli tüfeklerin nerelerde konuşlanacağı talimatını vermekle meşguldü.

"Diğerleriniz ikişer ikişer odalarda mevzilenin. Mevziler arasında 10 oda olmalı, saymaya başlayın..."

Saşa, hemen valinin makam odasını aramaya koyuldu. Seslerin bolca yankılandığı koridorda acele etmeden, ayaklarını vurarak yürüyordu.

Elinde viledayla gelen bir temizlikçiye rastladı.

"Teyze, vali nerede oturuyor?"

"Henüz gelmedi askercik. Henüz hiç biri gelmedi. Yarım saat sonra gelmeye başlarlar. Bak orada, koridorun ortasında; onun sarayı orası."

"Beklerim."

Saşa, kapı kolunu çekti; kapı açıktı.

Aydınlık odada etrafına bakınıp dolapları, masanın üzerindeki yazıcıyı, faksı, bilgisayar cihazlarını görünce, "bu sekreterin odası olmalı" diye geçirdi içinden.

Sekreter odasından sağa sola açılan birer kapı vardı. Sağdaki yüksekti, zengin görünümlüydü ve üzerinde valinin ismi yazılı bir tabela taşıyordu. Sol taraftaki daha sade döşenmişti ve açıktı. Saşa, ona bir tekme atıp girdi. Masada Bezletov vardı, notebook'a bakıyordu.

Gözlerini Saşa'ya çevirip "bu gürültü ne böyle?" diye sordu; "yine onarım çalışması mı var?" Tanımamıştı...

Saşa, bir an içinde ne yapacağını düşündü.

"Bezletov" dedi sonunda; "gidin buradan."

Pencereden sokağa baktı. Dışarıda, işsiz güçsüz iki şaşkın milis etrafa bakınıyordu. Soyuznikler, onları görmezlikten gelip otobüsten silahları götürüyorlardı.

"Saşa" dedi Bezletov, onu tanımıştı, ayağa kalktı. Gözlerini kısarak dikkatle Tişin'e baktı. Bezletov'un yanağındaki bir kas sıkıştırılmış gibi titriyordu.

"Ne işiniz var burada Saşa? Cehennem olup gidin, Bu ne maskaralık? Bütün itibarımı yok edeceksiniz..."

Silahları sekreter odasına da koymaya başlamışlardı.

"Saşa, orada mısın?" diye seslendi Oleg, odaya göz atınca Bezletov'u gördü.

"Bu da kim, Vali mi?" diye sırıtarak sordu.

Oleg'in omzunun üstünden, her zaman gülmeye hazır olan Venya'nın yüzü görünüyordu. Bezletov'un odasından çıkarken Saşa, olumsuz anlamda başını salladı.

"Vali şurada oturuyor" dedi, yüksek güzel kapıyı göstererek... Dönüp bakmadan "Bezletov, onun odasının anahtarı nerede?" diye bağırdı.

Valinin odasında uzun bir masa, birkaç koltuk, köşede televizyon vardı. Duvara devlet başkanının büyük bir portresini asmışlardı. İnce yumruklarını sıkmış halde yürüyordu. Tablonun fonu siyahtı. Başkan, sanki karanlıktan çıkmış, aceleyle bir yere yetişmek istiyordu.

Oleg, modernize edilmiş bir kalaşnikof makineli tüfek fırlattı masaya, omzundan da iki lav silahı...

Süslü perdeleri açıp pencerelerin önünden geçti.

"Uzun zaman tutunamayız kuşkusuz, ama gerektiğinde biraz ateş edeceğiz."

Venya, kıracak bir şey arıyormuş gibi dolaşıyordu.

"aaa bir oda daha..."

Zor fark edilen, perdeyle örtülmüş bir kapı bul-

muştu. "Baksanıza buzdolabı var" diye seslendi.

Bezletov, ses çıkarmadan olup bitenleri seyrederek kapı aralığında duruyordu.

Saşa, valinin sallanan, dönen koltuğuna kuruldu. Uzaktan kumanda cihazını alıp, televizyonu açtı. Ekrana bir şeyler gelip gitmeye başladı.

Gülümseyen kadınlar göründü.

"Çıldırmışsınız siz!" diye bağırdı Bezletov.

Elindeki bir parça peynir ve bir şişe konyakla küçük odadan çıkan Venya, "kim o, anlamadım?" diye sordu.

Saşa, cevap vermedi.

"Tahkikat yapacak mıyız?" diye sordu Oleg'e.

"Hayır."

Oleg, Venya'nın tuttuğu peynirden bir parça kopardı, konyağı aldı ve şişeyi dikkatle gözden geçirmeye başladı. "Aynasızları ateş ederek püskürteceğiz zaten. Asker de yollarlarsa, burada işimiz bitti demektir."

Saşa başını salladı. Aklına bir şey geldi ve ceplerini yoklayarak ayağa kalktı.

"Bir şey kaybettin mi?" dedi Oleg.

"Ne dedin? Ha, evet, bir kovan."

"Ceketimin cebine koymuştum. Yanmıştır şimdiye kadar" diye geçirdi içinden Saşa.

"Sana kovan mı lazım?" diyerek başkanın portresine ateş etti Oleg. Kurşun alnına isabet etmişti.

"Zaten buna hep bir kurşun sıkmak için bahane arıyordum" diyerek kovanı Saşa'ya verdi.

Bezletov, nihayet girmeye cesaret buldu. Sağlam adımlarla Saşa'ya yaklaştı, hızla kolundan çekti:

"Saşa, kimleri getirdin buraya? Emrediyorum, dökümtülerini alıp derhal çekilip git buradan..."

Oleg, kırmızı kalın parmaklarıyla Bezletov'un be-

yaz ince parmaklarını tutup, kelepçenin halkasını şak diye bileğine geçirdi; çentik köprü yerinden kaydı ve halka çat sesiyle bileğinde kapandı.

"Gel yanıma" diyerek Bezletov'u hızla kendine çekti Oleg. Pencerelerin arasına götürdü kolayca ve ikinci halkayı kalorifere taktı. "Zalim zalimdir. Ben, üç zalimden de zalimim; anlaşıldı mı?" diye yüzüne üfledi. Bezletov elinde olmadan geri çekildi.

"Saşa, utanmıyor musun?" dedi Bezletov; "beni bile kurşunlarsınız siz?"

"Aleksey Konstantinoviç, ses tonuna bakılırsa böyle bir şey olacağını sanmıyorsunuz. Burada bilgiçlik taslamana gerek yok..."

"Tamam, siz sohbete devam ederken, ben de savunma noktalarına bakayım" dedi, yüzünü ekşiterek Oleg. Venya kıs kıs gülerek onun arkasına gitti.

"Saşa, bu yaptıklarınız ne anlama geliyor? Sana bir daha soruyorum şimdi: Ne demek bunlar, aklın başında mı şu an, hangi akla hizmet buraya geldiniz?.."

"Ne uğrunda can vereceğinin bilincinde olmak anlamlıdır. Sen neden yaşadığını bile bilmiyorsun."

"Saşa, ruhunun senden önce ölmesi korkunç!.."

"Senin gibiler, Rusya'yı yiyip bitirerek karnını doyurur, benim gibiler canlarını vererek... Bu ülkeyi çocuklarının canları besliyor, onlar hayat veriyor Rusya'ya. Lanetli de olsam, ben onun evladıyım. Sense piçin tekisin."

Saşa, pencereye yaklaştı. Dışarıda yeni gelen birkaç polis arabası vardı. Makineliyi kaldırıp pencerenin tam üzerine yaylım ateş açtı. Tuz buz olan camın keskin kırık parçaları havada uçuştu...

Arabalar frenleyerek, hızla dönüp, uzaklaştılar.

"Vay canına!" diye güldü Saşa; "korktunuz mu?"

Ellerini ve dipçiği kullanarak pencere kapaklarını kırıp çıkardı. Odayı dolduran rüzgâr perdeleri şişirdi.

* * *

"Saşa, televizyonu aç, şimdi haberleri verecek!"

Oleg elinde bir bayrakla dönmüştü. Ardından Venya ve votka içmiş görünen birkaç soyuznik girdi.

"Haberlerde verirlerse, kesin yenildik anlamına gelir" diye geçirdi aklından Saşa.

Yayın öncesi, değişik yönlere dörtnala koşan üç renkli atlar görülüyordu.

Herkes susmuş, ekrana bakıyordu.

Matvey'i gördüler: Aşağılayıcı bir şekilde başını eğip dirseklerini tutmuşlar, hızla, koşar gibi götürüyorlardı. Kameranın yanından geçerken bir an için doğrulabilmişti: Kanlı yüzünde gözleri sevinçle parlıyordu...

Okumaya başladı spiker:

"Bu gece Moskova'da bazı hükümet binalarının ele geçirme girişimi önlenmiştir..."

Kostenko, parmaklığı tutmuş delirmiş gibi gülüyordu. Ekrandan "mahkeme salonu arşiv çekimleri" yazısı geçiyordu. "Aşırıcı sağcı parti başkanıyla cep telefonu bağlantısı kurduk" dedi spiker; "ses kaydını veriyoruz." Kostenko'nun o tatlı-sert, güven telkin eden sesine hiç benzemeyen; yabancı, peltek, sevimsiz bir ses duyuldu.

"Yüzüme tahta sopayla vurdular. Hemen partimi kapatmamı istiyorlardı."

Ekran arkasında güçlükle konuşuyordu sanki.

"Onlara ne cevap verdiniz?"

Onlara, "cehenneme kadar yolunuz var" dedim. Buna artık yetkim yok benim."

Kostenko'nun görüntüsü kayboldu, sunucu tekrar ekrana döndü:

"Aldığımız bilgilere göre, şu ana kadar bu radikal parti taraftarları, ülkenin değişik bölgelerinde 30'a yakın yerel idare binasını ele geçirdiler. Güvenlik görevlileri arasında yaşamını kaybedenler var..."

"Kardeşler! Ülkenin yarısı bizim elimize geçti..." dedi televizyonu kapatarak Tişin. "Halk bizden yana çıkacak. Halkımıza lâyık olalım. Herkes yerine geçsin."

Hepsi birbiriyle kucaklaştı.

"Venya, sevgili hemşerim..."

"Ne o, bir yere mi gidiyorsun?" diye sordu Venya. "Beni sarıp kucaklamayı bırak..."

"Saşa, her şeyi doğru yaptık" dedi içlerinden biri. "Saşa, bunu yapmamız gerekiyordu... Her şey doğru!"

Bir saat sonra asfaltı kıra kıra bir tank geldi, dört de BTR zırhlı aracı... Savaş makinaları, binayı gürüldeyerek dolanıp eşit aralıklarla yan yana durdular. Askerler, idare binasını çeviren bahçeyi koşarak geçiyorlardı.

Viledasının süpürgesini sürükleyen temizlikçi kadın, ikide bir dönüp bakarak, binadan zırhlı araçlara doğru yürüyordu. Süpürgesi karda iz bırakıyordu.

"Oleg, sana hep sormak istediğim bir şey vardır" dedi Saşa, pencerenin önünde elinde makineliyle otururken; "bu silahla arkadaşlarını öldüreceklerinden gerçekten korkmuyor musun?"

"Bu silahları almasaydık bizi bunlarla öldürürlerdi ama silahsız olarak. Üstelik biz haklıyız, onlar değil. Onların seçim olanağı var, bizim böyle bir hakkımız yok."

Saşa, başını salladı, o da öyle düşünüyordu.

"Arkadaşlarım zaten evlerinde oturuyor" diye sırıttı Oleg. "Çünkü ne üniformaları, ne de silahları var. Hem görev yapacak yerleri de kalmadı, hepsi yandı. Ayrıca onları toplayacak biri de yok. Baksana, ne özel timden,

ne de devriyelerden eser var. Sadece askerler, ordu..."

Dışarıdan megafonun kısık sesi duyuldu.

"Dikkat, dikkat! Bina kuşatıldı. Hemen teslim olun!"

Saşa çıkarıp bir sigara, yaktı. Bacaklarını uzatarak oturdu. Bezletov, uzun odanın öbür tarafında kelepçesiz eliyle yüzünü tutuyordu. Bazen Saşa'ya ağlıyor gibi geliyordu; omuzları sarsıldığı için...

"Aleksandr Tişin'in binada olduğunu biliyoruz" diye insan sesine benzemeyen metalik bir ses geldi. "Tişin! Hemen direniş göstermeyi bırakın! Herkesin sağ kalacağını garanti ediyoruz!"

"Saşa, onlarla konuşmak ister misin?" dedi Oleg. "Üssümüzden aldığım bir megafon var."

Saşa, makineli tabancasını kenara bıraktı, megafonu aldı ve boylu boyunca pencerenin önünde durdu.

"Ben, Saşa Tişin. Sizi aşağılık ve hain olarak görüyorum. Hizmet ettiğiniz iktidarı iğrenç ve berbat buluyorum. İçlerinizde irin, kulaklarınızda kurtların kaynaştığını görüyorum. Hepsi bu kadar! Defolup gidin!" dedi ve megafonu pencereye fırlattı.

Pervazın arkasına gizlendi, konuşurken parmaklarının arasında tuttuğu sigaradan bir nefes daha çekti... İzmarite bir göz atıp, gelişigüzel fırlattı pencereden.

"Saşa" dedi Oleg, yavaş sesle; "baksana!"

Tekrar pencereden bakınca, Pozik'in parktan çıkıp, hızla binaya doğru koştuğunu gördü.

Arkasından vahşice bağırıyorlardı ama o durmadı.

Silah patladı, Pozik, acı bir çığlık atarak düştü.

Saşa, onun acıyla kıvranarak bacağını tuttuğunu gördü; karlar, kana bulanmıştı. Pozik, ateş edenlere döndü ve titreyen küçücük yumruğunu gösterdi.

Saşa, tabancayı kılıfından çıkarıp, Bezletov'un yanı-

na geldi. Elle kaloriferi birbirine bağlayan kelepçe zincirine ateş etti. Serbest kalan Bezletov irkildi, kurşun delip geçti mi diye korkuyla eline bakarken Saşa, ceketinin kolundan yakalayıp bir hamlede pencerenin yanına fırlattı onu. Öteki eliyle bacaklarının arasından pantolonu kavradı, kolayca pencereden dışarı attı Bezletov'u.

"Zalim zalimdir. Şimdi ben size..." diye mırıldanarak, omuzunda roketatarla, diğer açık pencerenin önüne çöktü Oleg. Boğuk bir sesle, "şimdi ben size Brest[57] kalesini hatırlatacağım" diye bağırdı, cinnet getirmiş halde kendi kendine söylendi.

Venya, bir şey çiğniyor ve pencereye boş gözleriyle bakıyordu. Yüzünde hiç eksik olmayan gülümseme ilk kez yok olmuştu. Saşa, makineli tabancasını dizlerine koyup pencere kenarına oturdu.

"Hava iyice ayaza çekti" dedi yorgunca içinden; "buzlar çözülünce ortalığı çamur götürecek..."

Sol elini dışarı çıkardı. Kar tanelerinin, sıcak cildine ve avucunun keskin çizgilerini ıslatan terine düşmeyip yandan geçmeleri tuhafına gitmişti.

Ceketin ve dik yaka üniformanın iliklerini çözdü... Boynundaki haçı çıkarıp ağzına götürdü. Önce dilini soğutmuştu, sonra ısınmaya başladı. Sonra da yavan tadını hissetti onun.

Aklında, birbirinden ayrılmayan iki garip duygu dolaşıyordu: Ya yakında her şey sona erecekti ya da hiç bir şey bitmeden, biteviye sürüp gidecekti.

---

[57] Brest-Litovsk Muharebesi (22 - 30 Haziran 1941). Büyük Anayurt Savaşı'nda, Sovyet direncinin sembolü oldu. 1965 yılında Brest, "Kahraman Kale" ünvanıyla onurlandırıldı.

10 yılda, 10 kitap yazmış. Henüz 39 yaşında. Nüfus kâğıdında "Yevgeniy Nikolayeviç Prilepin" yazıyor ama o Zahar'ı kullanıyor. 17. Yüzyıl'da sömürgecilere Rusya'yı dar eden halk kahramanı hemşehrisi Kuzma Minin Zaharyev Suhorukiy'den almış Zahar'ı. SANKYA, 2006 yılında Nasyonal Bestseller oldu, Russian Broker'ı aldı; 2007'de Yasnaya Polyana'yı kazandı. Çin'de "yılın en iyi yabancı romanı" seçildi, Bunin Ödülü ona verildi. Sankya, 23 dile çevrildi.

RUSYA'DA BESTSELLER

Aykırı fikirleri yüzünden 30 kez tutuklandı, savaşmak için iki kez Çeçenistan'a gitti. Rusya'da bir rock yıldızı gibi seviliyor. Novaya Gazeta editörü, faaliyetleri yasaklı Ulusal Bolşevik Parti'nin yöneticisi... Romanlarında bir miktar Tolstoy mistizmi, bir miktar Alman milliyetçiliği ve bir miktar Amerikan tarzı idealizm var.

HABERTÜRK yazarı Gülenay Börekçi

SANKYA, bir başkaldırının romanı...
Halkın ezildiğini düşünen bir avuç Rus genci
Saşa ve arkadaşlarının önderliğinde, sadece kendilerini
düşünen ülke yöneticilerine karşı ayaklanırlar.
Saşa'nın ya da ninesinin köylü ağzıyla Sankya'nın gücü
"soyuznikleri" zafere ulaştırmaya yetecek mi?

25 TL

9 786055 785598